

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

LİMANKÖY (KIRKLARELİ İLİ) - MALATRA BURNU (İSTANBUL İLİ)
ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNİN TURİZM COĞRAFYASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Gülşen ERGİNAL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Okan YAŞAR

Çanakkale – 2013

TAAHHÜTNAME

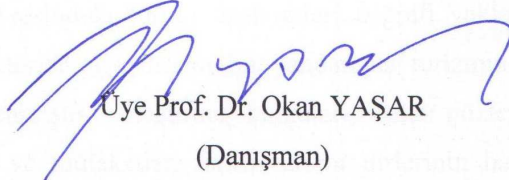
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "*Limanköy (Kırkırelı İli) - Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Turizm Coğrafyası*" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

04/03/2013

Gülsen ERGİNAL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne
G¼lsen ERĐINAL'a ait "Limank¼y (Kırklareli İli) - Malatra Burnu (İstanbul İli)
Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Turizm Coğrafyası" adlı çalışma, j¼rimiz tarafından
Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı,
Coğrafya Eğitimi Bilim Dalında
Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üye Prof. Dr. Okan YAŞAR

(Danışman)

Üye Doç. Dr. Cengiz AKBULAK

Üye Y.Doç.Dr. Hayri ÇAMURCU

(Red serhi ile)

Tez No : 462501
Tez Savunma Tarihi : 31.01.2013

ONAY

Prof. Dr. Aziz KILINÇ

Enstit¼ Müdür¼

06./03./2013

ÖZET

Limanköy (Kırklareli İli) - Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Turizm Coğrafyası

Bu çalışmada Türkiye'nin kuzeybatı kısmında, Marmara Bölgesi'nin Yıldız Dağları Bölümü'nde yer alan ve Limanköy'den Kastro Koyu doğusundaki Malatra Burnu'na kadar uzanan 54 km uzunluktaki kıyılar ve çevresinde turizm faaliyetleri ve sahanın bu açıdan sahip olduğu potansiyel tartışılmakta, uygulamada var olan problemler ve buna etkin çözüm önerilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Uzunluğu 8333 km'yi aşan Türkiye kıyılarında morfoloji ve iklimin sağladığı zengin fiziki potansiyel yanında sosyo-kültürel, ekonomik ve diğer beşeri dinamiklerin varlığı kıyılarımızdan turizm amaçlı yararlanmanın temel bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu çalışmada ülkemizin kuzeybatı köşesinde yer alan kıyı bölgesi ve çevresindeki turizm faaliyetleri coğrafi yaklaşımla ele alınmış, turizmi etkileyen fiziki faktörler tartışılırken bir yandan da turizmin doğal ortamda yol açtığı değişiklikler incelenmiştir. Araştırma bulguları; saha gözlemleri, konaklama işletme sahipleri ile anket ve mülakatlar, farklı turizm türlerinin haritalanması, CBS yazılımı kullanılarak arazi kullanım sınıflarının sayısal olarak belirlenmesi gibi farklı veri kaynaklarından elde edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre inceleme alanında kıyı turizmi Limanköy-İğneada, Kıyıköy ve Kastro Koyu olmak üzere üç kesimde gelişme göstermektedir. Potansiyel sunmakla birlikte sualtı dalış, arkeoloji ve tarih turizmi mevcut durumda yeteri kadar gelişme gösterememiştir. Floristik ve faunal çeşitliliği olan, çok sayıda gölün ve longoz ormanlarının varlığına rağmen göl turizmi ve ekoturizmin yeterince gelişmediği görülür. Sahada turizme hizmet verecek konaklama tesisleri oldukça sınırlı olup, kanalizasyon ve diğer altyapı hizmetleri zayıftır. İkincil konut yapımı son yıllarda hız kazanmış, ancak çevre ve altyapı düzenlemeleri yetersiz kalmıştır. İklimsel konfor açısından turizme uygun olan yaz sezonu kısa sürmekte, bu da konaklama süresini daraltarak ev tipi pansiyonların daha çok tercih edilmesine ve çadır kamplardaki yoğunluğun artmasına neden olmaktadır. Bu durum sahada ciddi çevre sorunlarına yol açmaktadır.

ABSTRACT

Tourism Geography of the Coastal Area between Limanköy (Kırklareli) and Cape Malatra (Istanbul) and its Environs

In this thesis, we present the current activities and potential of tourism in the coastal area lying between Limanköy and Cape Malatra to the east of Kastro Bay in the Yıldız Mountains sub-region of the Marmara region, northwest Turkey. The aim of the thesis is both to address and explain common problems encountered and to offer proposals on the issues involved.

With a coastline of over 8333 km, Turkey possesses the basic components of a tourism destination due to both its physical potential and favorable climate and also its existing socio-cultural, economic and other human dynamics. In this study, tourism activities in a coastal area and its environs in northwest Turkey are examined based on a geographical approach and the impacts of physical factors on tourism as well as tourism-induced changes in the natural environment. The research findings were obtained from various data sources such as field observations, interviews with proprietors, mapping different tourism types, and digital analysis of land-use using GIS software.

The results obtained show that coastal tourism in the study area developed in three parts, namely, Limanköy-İğneada, Kıyıköy and Kastro Bay. Despite the touristic potential, diving, archaeological and historical tourism have yet to make headway. Although there is an abundant presence of floristic and faunal diversity provided by a number of lakes and longoz forests, lake tourism and ecotourism have not so far met the required standards. Efficacious accommodations for tourism are quite limited and the sewage system and other infrastructure services are inadequate. Despite an increase in the number of secondary residences in recent years, land-use plans and infrastructure works remain insufficient. Regarding climatic comfort, the summer tourist season is of short duration, which curtails the period for accommodation and boosts the demand for both home pensions and tent camping, which causes serious environmental problems.

ÖNSÖZ

“Limanköy (Kırklareli İli) - Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Turizm Coğrafyası” başlıklı bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı’nda Prof. Dr. Okan YAŞAR’ın danışmanlığında hazırlanmış yüksek lisans tezinin bulgularını içermektedir. Araştırmada Türkiye’nin kuzeybatı ucunda yer alan bahsi geçen Karadeniz kıyı kuşağında kıyı turizmine ağırlık verilmekle birlikte; sahanın göller, su basar ormanlar, tarihsel ve kültürel değerler açısından da oldukça zengin olması nedeniyle farklı alternatif turizm potansiyellerine de yer verilmektedir. Coğrafi bir araştırmanın metodolojisi gereği turizm konusuna girmeden önce, sahanın fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerine değinilmiş, saha gözlemleri yanında iklimsel rasatlar, uydu görüntüleri ve turizmde iklimsel konfor açısından bazı indeks hesaplamaları yapılmıştır. Elde edilen coğrafi verilere dayanılarak, sahada turizmin doğaya duyarlı gelişmesi ve alternatif turizm olanaklarının değerlendirilmesi konusunda öneriler getirilmiştir.

Çalışma konusunun belirlenmesinden tez yazımı aşamasına kadar her türlü bilimsel ve manevi desteğini esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Okan YAŞAR’a teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca çalışma süresince hep yanımda olan eşim Doç. Dr. A. Evren ERGİNAL’a ve fikirlerini paylaşan Doç. Dr. Cengiz AKBULAK, Doç. Dr. Mesut DOĞAN, Doç. Dr. Özlem SERTKAYA DOĞAN ve Doç. Dr. İsa CÜREBAL’a teşekkürü borç biliyorum.

Tezde kullanılan bazı kaynakları ve fotoğrafları paylaşan Y.Doç.Dr. Musa ULUDAĞ’a ve İngilizce özetinin düzeltmelerini yapan Graham LEE’ye çok teşekkür ederim. Son olarak saha hakkındaki bilgi, doküman ve fotoğraflarını esirgemeyen Kıyıköy Belediye Başkanı Sayın İsmail GÖK’e, İğneada Belediyesi’ne ve Kırklareli İli’ndeki görüşme fırsatı bulduğum tüm kamu kurumu yetkililerine teşekkür ederim. Ayrıca Demirköy Doğayı, Kültürel Değerleri Koruma ve Tanıtma Derneği Başkanı Sırrı TAYAN’a sağladığı bilgi ve fotoğraflar için teşekkür ederim. Bu çalışmamı kızlarım Doğa ve Zeynep ile beni bugünlere getiren anne ve babama armağan ediyorum.

Gülşen ERGİNAL

Çanakkale, 2013

	<i>Sayfa No</i>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I	
GİRİŞ	
1.Problem Durumu	4
2. Çalışmanın Amacı	5
3. Çalışmanın Önemi	5
4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	6
5. Araştırma Soruları	7
6. İlgili Araştırmalar	8
6.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	8
6.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	13
BÖLÜM II	
KURAMSAL ÇERÇEVE: KAVRAM VE TERİMLER	
1. Turizm Coğrafyası	15
2. Rekreasyon	16
3. Kıyı Turizmi	16
4. Ekoturizm	18
5. Kültürel Turizm	19
BÖLÜM III	
MATERYAL VE YÖNTEM	
1. Büro çalışmaları ve temel haritaların hazırlanması	21
2. Arazi Çalışmaları ile Anket ve Mülakatlar	21
3. Coğrafi Bilgi Sistemleri-Uzaktan Algılama Analizleri	22
	23

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUM

1. Limanköy-Malatra Burnu Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası ve Turizme Etkileri	23
1.1. Jeomorfolojik Özellikler ve Turizme Etkileri	24
1.2. İklim Özellikleri, Turizme Etkileri ve Klimatik Konfor	35
1.3. Doğal Bitki Örtüsü ve Turizme Etkileri	43
1.3.1. Nemli Orman	44
1.3.2. Maki - Psödomaki	46
1.3.3. Kıyı Bitkileri	46
1.3.4. Longoz Ormanı	46
1.4. Su Kaynakları, Kullanımı ve Turizme Etkileri	49
1.4.1. Akarsular	49
1.4.2. Göller	51
2. Limanköy- Malatra Burnu Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Beşeri Coğrafyası ve Turizme Etkileri	53
2.1. Yerleşme Özellikleri	53
2.1.1. Yerleşme Tarihi	53
2.1.2. Yerleşme Şekilleri	55
2.1.2.1. Kır Yerleşmeleri	56
2.1.2.2. Şehir Yerleşmeleri	64
2.2. Nüfus Özellikleri	66
2.2.1. Nüfusun Gelişimi	67
2.2.2. Nüfusun Demografik Özellikleri	75
2.2.2.1. Yaş Gruplarına Göre Kadın- Erkek Nüfusu ve Özellikleri	75
2.2.3. Nüfusun Yoğunluğu ve Dağılımı	77
2.3. Ekonomik Faaliyetler	79
2.3.1. Tarım	79
2.3.2. Hayvancılık	80
2.3.3. Balıkçılık	81
2.3.4. Ulaşım	83
2.3.5. Sanayi	85
2.3.6. Turizm	86
	87

BÖLÜM V
LİMANKÖY-MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE
ÇEVRESİNDE TURİZM

1. Turizmin Başlayışı ve Gelişimi	87
2. Konaklama (Turistik Tesisler, İkincil Konutlar, Çadırılı Kamplar) ve Erişebilirlik	89
3. Araştırma Alanının Turistik Çekicilikleri ve Turizm Tipleri	95
3.1. Kıyı Turizmi	95
3.1.1. Limanköy ve İğneada'da Kıyı Turizmi	95
3.1.2. Kıyıköy'de Kıyı Turizmi	100
3.1.3. Çamlıkoy (Kastro) Koyu'nda Kıyı Turizmi	104
3.2. Sualtı Dalış Turizmi	108
3.3. Göl Turizmi	108
3.4. Av Turizmi	110
3.5. Ekoturizm	111
3.6. Kültür Turizmi	115
3.6.1. Arkeoloji Turizmi	115
3.6.2. Tarihsel Turizmi	117
3.6.2.1. Tarihi Yapılar	118
3.6.2.2. Tarihi Konutlar	121
3.6.3. Festival ve Kongre Turizmi	124
3.7. Mağara Turizmi	124

BÖLÜM VI
LİMANKÖY- MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE
ÇEVRESİNDEKİ TURİZMİN MEKÂNSAL ETKİLERİ

1. Turizmin Mekânsal Etkileri	126
1.1. Kıyının Turizm Amaçlı Kullanılması	126
1.2. Tatil Konutlarının Mekânsal Etkileri	127
1.2.1. Kıyı Çizgisi, Kıyı Oıkları ve Kıyı Kumulları Üzerine Etkisi	128
1.2.2. Tarım Alanlarına Etkisi	132
1.2.3. Sivil Mimari ve Görsel Kirliliğe Etkisi	133
2. Lagün Gölleri ve Diğer Göller Üzerinde Turizmin ve Diğer Faktörlerin Etkisi	134
3. Bitki Örtüsü Üzerine Etkiler	135
4. Kıyı Tesislerinin Mekânsal Etkileri	136
5. Taş Ocaklarının Mekânsal Etkileri	138
	140

BÖLÜM VII
LİMANKÖY- MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE
ÇEVRESİNDEKİ TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ

BÖLÜM VIII	
LİMANKÖY-MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE	142
ÇEVRESİNDEKİ TURİZMİN SORUNLARI VE TURİZMİN	
GELİŞMESİ İÇİN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR	
1.Turizmin Sorunları	142
1.1. Altyapı Sorunları	142
1.2. Ulaşım, Konaklama, Tanıtım ve Pazarlama Sorunu	144
1.3. Turizmin Planlı Gelişimi için Yürütülen Çalışmalar	145
SONUÇ VE ÖNERİLER	148
KAYNAKÇA	152
EKLER	159

TABLolar LİSTESİ

Tablo no ve açıklaması	Sayfa No
Tablo 4.1 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait aylık ortalama, ortalama yüksek, ortalama düşük, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri.	35
Tablo 4.2 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama açık, bulutlu ve kapalı gün sayılarının aylık değişimi.	39
Tablo 4.3 Aylara göre SSI indeks değerleri (1975-2006).	42
Tablo 4.4 SSI indisinin sınıflama şeması (Güçlü 2010'dan alınmıştır).	42
Tablo 4.5 Aylara göre THI (°C) indeks değerleri (1975-2006).	43
Tablo 4.6 THI indisinin sınıflama şeması (Güçlü 2010'dan alınmıştır).	43
Tablo 4.7 Çalışma alanındaki yerleşmelerin sayım yılları itibariyle toplam nüfus miktarları.	68
Tablo 4.8 Çalışma alanı nüfusunun sayım yılları itibariyle yıllık artış hızları (%o).	68
Tablo 4.9 Çalışma alanında toplam şehir nüfusu.	72
Tablo 4.10 Çalışma alanında şehir nüfusunun sayım dönemleri itibariyle yıllık artış hızı (%o).	72
Tablo 4.11 Çalışma alanında toplam kır nüfusu (1935- 2011).	73
Tablo 4.12 Çalışma alanında toplam şehir ve kır nüfusu ile aralarındaki fark (1935- 2011).	74
Tablo 4.13 Çalışma alanında şehir ve kır nüfusunun toplam nüfus miktarına oranı (%) (1935- 2011).	74
Tablo 4.14 Çalışma sahasında toplam nüfusun cinsiyete göre dağılımı (2011).	75
Tablo 4.15 Demirköy ilçesinde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (2011).	76
Tablo 4.16 İnceleme alanındaki arazi kullanım sınıfları ve oransal dağılışı.	79
Tablo 5.1 Araştırma Alanındaki Doğal, Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanları.	88
Tablo 5.2 Çalışma alanındaki konaklama tesisleri.	90
Tablo 5.3 İnceleme alanında kıyı turizminde kullanılan plajlar ve boyutları.	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil no ve açıklaması	Sayfa No
Şekil 1.1 İnceleme alanının lokasyon haritası.	3
Şekil 4.1 Limanköy Platosu'nda ikincil konutların dağılışı (Googleearth uydu görüntüsü: son erişim 23 Ekim 2011; görüntü tarihi 25.07.2010).	25
Şekil 4.2 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama, ortalama yüksek, ortalama düşük, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerlerinin aylara göre değişimi.	36
Şekil 4.3 Kumköy Meteoroloji İstasyonu yüksek sıcaklıkların 20°C, 25°C ve 30°C'ye eşit ve üstünde olduğu gün sayılarının aylara göre değişimi.	36
Şekil 4.4 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama sıcaklık, ortalama deniz suyu sıcaklığı ve günlük ortalama güneşlenme süresinin aylık değişimi.	37
Şekil 4.5 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama kar örtülü, sisli, dolulu, kırağı ve orajlı günlerin aylık değişimi.	38
Şekil 4.6 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama bulutluluk değerlerinin aylık değişimi.	39
Şekil 4.7 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait aylık rüzgar frekansları.	40
Şekil 4.8 İnceleme alanının arazi kullanım haritası (Çevre ve Orman Bakanlığı CORINE arazi kullanım sınıflandırması III. düzey sonuçlarına göre oluşturulmuştur).	44
Şekil 4.9 Limanköy (Kırklareli İli) – Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Yerleşme Haritası..	57
Şekil 4.10 Çalışma alanı nüfusunun sayım dönemleri itibariyle nüfus artış hızı (%o).	69
Şekil 4.11 Çalışma alanında toplam şehir ve kır nüfusunun yıllara göre dağılımı (1935- 2011).	74
Şekil 4.12 Demirköy ilçesinin Nüfus Piramidi (2011).	77
Şekil 4.13 İnceleme alanı ve çevresinin ulaşım haritası (Türkiye Karayolları Haritası (2010)'ndan düzenlenmiştir.	83
Şekil 5.1 Googleearth uydu görüntüsü üzerinde Kıyıköy evlerinin konumu (Görüntü tarihi: 22.07.2011; son erişim: 04.01.2013).	122

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf numarası ve açıklaması	Sayfa No
Foto 4.1 İğneada plajlarının kuzeyindeki Limanköy Platosu'nda ikincil konutların yayılışı görülmektedir.	25
Foto 4.2 İğneada Limanı'nın doğusundaki doldurulmuş kıyıda dolgu alanı araç park alanı olarak kullanılmaktadır (a). Aynı plaj yazın yoğun talep görmektedir (b-d); Foto: Temmuz 2011.	26
Foto 4.3 Limanköy Feneri (a) ve altında uzanan falezli kıyıları (b) (http://www.panoramio.com/photo/741152).	27
Foto 4.4 Erikli Gölü kıyı gerisinde bulunan, dar-uzun şekilli bir lagündür (a). Gölün çevresi ise sazlıklarla kaplıdır (b).	27
Foto 4.5 Efendi Deresi'nin ağız kesimindeki Erikli Gölü ve çevresinde sazlık oluşumu yaygındır (a). Gölün doğu kesiminde tipik bir kumsetti oluşmuştur (b). İğneada kuzeyinde yaklaşık genişliği 60 m olan geniş, kumlu bir plaj uzanır (c). İğneada'nın güneyinde ise Mert Gölü lagünü bulunur (d).	29
Foto 4.6 Bulanık Dere'nin aşağı havzasında üç göl bulunur. Bunlar; Pedina Gölü (a), Hamam Gölü (b) ve Saka Gölü'dür (c).	30
Foto 4.7 İğneada longoz ormanları yağışlı dönemde taşkın suları ile işgal edilir (a) (Foto: Orhan Uyanık). Kurak devrede ise bu su büyük oranda ortadan kalkar (b).	47
Foto 4.8 Pabuç Dere (a) Kıyıköy'ün kuzeyinden, Kazan Dere (b) ise güneyinden denize dökülmektedir .	50
Foto 4.9 İğneada yolu üzerinde organik tarım yapılan tarlalar görülmektedir (a). Bu tarlalardan elde edilen ürünler kahvaltı hizmeti verilen büfede ziyaretçilere sunulmaktadır (b).	65
Foto 5.1 İğneada Resort Hotel, inceleme alanında yüksek konforu arayan turistler için tek seçeneği oluşturur.	90
Foto 5.2 Öğretmenler Kampı inceleme alanındaki en önemli kamu tesislerinden birini oluşturur (a-c). Kamp alanı 2005 yılı Mayıs ayındaki aşırı yağışlar nedeniyle taşkına maruz kalmıştır (foto (d): Dr. Musa Uludağ).	91
Foto 5.3 İl Özel İdaresi Sosyal Tesisleri Mert Gölü yakınında bulunur. Fotoğraflarda tesisler uzak (a) ve yakın (b) plandan görülmektedir.	92
Foto 5.4 TPAO'ya ait olan ve İğneada Belediyesi tarafından kiralanmış kamp tesisleri inceleme alanındaki diğer kamu tesisini oluşturmaktadır.	92
Foto 5.5 Erikli Gölü'ne yakın kesimlerde gölün taşkın seviyesinde çadırılı	92

kamp alanı bulunmaktadır. Fotoğraflarda Mayıs 2011 (a) ve Temmuz 2011'deki (b) durum görülmektedir.

Foto 5.6 Mert Gölü Mesire Yeri'nde oldukça düzensiz bir çadırlı kamp alanı bulunmaktadır (a-b). 93

Foto 5.7 Kıyıköy'de, Pabuç Dere ağzına yakın kesimde şahsa ait çadırlar (a) ile Kıyıköy Belediyesi'ne ait çadırların (b) bulunduğu iki çadırlı kamp alanı mevcuttur. 94

Foto 5.8 Limanköy'ün doğusundaki plajlarda yoğunluğun arttığı (a) Temmuz (2011) ayında araçlar otopark sorunu nedeniyle yol kenarına park edilmektedir (b). 96

Foto 5.9 Limanköy'de az eğimli yamaçlar üzerinde (a), ormanlık kesimlerde (b) ve falezlerin gerisinde (c) ikincil konutlar yaygındır. 96

Foto 5.10 İğneada Limanı ve balıkçı barınağı. 97

Foto 5.11 Mert Gölü çevresinde ikincil konutlar birer çevresel tehdit unsurudur. Foto: Orhan Uyanık (17.01.2004). Lagünün ağzından başlayarak güney-güneydoğuya uzanan plaj İğneada Longoz Plajı'dır. 98

Foto 5.12 İğneada Belediye Plajı çevresinde eğlence amaçlı rekreasyon alanları tesis edilmiştir. 98

Foto 5.13 İğneada-Limanköy arasındaki kumlu plajlarda yaz mevsiminde yoğunluk oldukça artar (Temmuz 2011). 99

Foto 5.14 Erikli Gölü'nün gidegeninin denize döküldüğü kesim (a) su ve plaj kirliliği nedeniyle fazla tercih edilmez. Dere ağzının hemen doğusunda ise belediye plajı (b) yoğun olarak kullanılan bir plajdır. 100

Foto 5.15 Mert Gölü'nün ağız kesiminde olta balıkçılığı yapılmaktadır (a). Bu kesimde plaj ve kumullar üzerinde araçlar park edilmekte, ayrıca ikincil konutlara ulaşmak için plaj zonu yol olarak kullanılmaktadır (b). 100

Foto 5.16 Pabuç Dere ağzında Kıyıköy Belediye Plajı olarak da bilinen bir kıyı oku mevcuttur. Kıyı okunun 2011 yılı Mayıs (foto: Kıyıköy Belediyesi) ve yoğunluğun arttığı Temmuz aylarındaki görünümü. 101

Foto 5.17 Belediye Plajına ulaşan karayolunda otopark sorunu yaşanmaktadır (a). Pabuç Dere vadisi tabanında da bu nedenle araçlar park edilmektedir (b). 102

Foto 5.18 Belediye Plajında rip akıntısına karşı boğulma uyarı levhası konulmuştur (a). Selvez Koyu nitelikli kumlu plajlara sahiptir (b). 103

Foto 5.19 Kazan Dere'nin denize döküldüğü kesimde bulunan kumlu plajda Mayıs (2011) ayında yoğunluk yok iken (a), yoğunluğun Temmuz ayında arttığı görülmektedir (b). 103

- Foto 5.20** Kastro Koyu'nun kuzey ve güney kıyıları kumlu plajlardan oluşmaktadır (a-b). Kum zambakları plaja özgü kumcul bitkileri oluşturur (c). Kastro Koyu'nun kuzey ucunda plaj olarak kullanılan tipik bir kıyı oku oluşmuştur (d). 105
- Foto 5.21** Kastro Koyu'ndaki çadırlı kamp alanında özel bir işletme faaliyet göstermektedir (a-b). Bu kamp alanında işletmeye (c) ve ziyaretçilere ait şahsi çadırlar (d) bulunmaktadır. 106
- Foto 5.22** Elmalı Dere ağzında boğulma olaylarına karşı önlem niteliğinde bir uyarı levhası konmuştur (a). Rip akıntısına karşı kuzey kıyı şeridinde güvenlik önlemleri alınmaktadır (b-c). 107
- Foto 5.23** Pabuç Dere'nin aşağı çığırında olta balıkçılığı (a) ve (b) deniz bisikleti faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. 113
- Foto 5.24** Pabuç Dere'nin aşağı çığırında variller üzerinde yüzdürülen restoranlar bulunmaktadır. 113
- Foto 5.25** Kazan Dere'nin aşağı çığırında deniz bisikleti faaliyeti gerçekleştirilmektedir (a). Dere ağzında bulunan tahta köprü üzerinde ise olta balıkçılığı yapılmaktadır (b). 114
- Foto 5.26** Kastro Koyu'ndan denize dökülen Elmalı Dere'nin aşağı çığırında deniz bisikleti kiralamak mümkündür. 114
- Foto 5.27** Demirköy Dökümhanesi'nden görüntüler (Mayıs-Temmuz 2011). (a, b) Kazı mevsimi dışında dökümhane içi, savunma duvarlarının üzeri koruma amaçlı olarak örtülmektedir; (c-d) Mimar Sinan Üniversitesi ekibinin (Temmuz 2011) kazı çalışmaları; (e-f) dökümhane kalıntıları ve bir İngiliz tuğlası. 116
- Foto 5.28** Kıyıköy girişindeki Saray kapısı, Kıyıköy surlarının en iyi korunduğu kısmı oluşturur. 119
- Foto 5.29** Aya Nikola Manastırı kaya oygu bir yapıdır (a). Manastır girişinde bir bilgilendirme levhası bulunur (b). Manastırın ön cephesinde bazı kesimlerde yoğun tahribat ve bozulma söz konusudur (c). İç kısımda ise duvarlarda (d-f) ve mezarlarda yoğun tahribat vardır (e). 120
- Foto 5.30** Kıyıköy Evleri'nin bir kısmı günümüzde de kullanılmaktadır. 122
- Foto 5.31** Kıyıköy Evleri'nin bazıları büyük ölçüde tahrip olmuş (a-d) ve mimari dokusuna müdahale edilmiştir (e-g). Ayrıca evlerin bazılarının günümüz konutları arasında kaldığı görülmektedir (h). 123
- Foto 6.1** İğneada kıyılarında kıyı kanununa uygunsuz yapılaşma söz konusudur. İkincil konutlar ve otellerin doğrudan plaj ve gerisindeki alçak kumullar üzerinde yapıldığı görülmektedir. 129

- Foto 6.2** Mert Gölü yakınındaki ikincil konutlar kumul alanlarını tehdit etmektedir. 129
- Foto 6.3** Kıyıköy kıyı okunun kara ile birleştiği kısımda sağlık açısından uygun olmayan betonarme duş ve tuvaletler yapılmıştır. 130
- Foto 6.4** Kıyıköy Limanı güneyinde liman yapımı sonrasında kıyı çizgisi değişmiştir. 131
- Foto 6.5** Kastro Koyu'nun kuzeybatı ucundaki kum dili plaj olarak kullanılmaktadır (a). Kumullar üzerinde ise lojmanlar görülmektedir (b). 131
- Foto 6.6** Kastro Koyu'nda kumullar üzerindeki lojmanlardan bir başka görünüm (a). Kumul tepeleri üzerinde yapılan duş kabinleri (b) kıyı kanununa muhalif uygulamalardan birini oluşturur. 132
- Foto 6.7** Kıyıköy'de tarihi Kıyıköy Evleri ile yan yana bulunan pansiyonlar görsel kirliliğe yol açmaktadır (a). Kıyıköy Evleri'nin bir kısmının doğal dokusu bozulmuş ve büyük ölçüde tahrip olmuştur (b). 133
- Foto 6.8** İğneada Balıkçı Barınağı gerisindeki taş ocağı, malzeme alımı sonrası ağaçlandırılmadığından görsel kirlilik yaratmaktadır (a). Liman ile taş ocağı arasındaki dolgu alanında da çevre düzenlemesi yapılmamıştır (b). 139
- Foto 6.9** Kıyıköy Balıkçı Barınağı güneyindeki taş ocağı kıyı çizgisinin hemen gerisinde yer alır (a). Taş ocağı önünde dalga erozyonu oldukça etkilidir (b). 139

EKLER LİSTESİ**Ek numarası ve açıklaması**

- Ek 1:** Limanköy (Kırklareli İli)-Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Jeomorfoloji Haritası.
- Ek 2:** Limanköy (Kırklareli İli)-Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Drenaj ve Su Kaynakları Haritası.
- Ek 3:** Limanköy (Kırklareli İli)-Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Turizm Haritası.
- Ek 4:** Anket Formu

Sayfa No

Kuşakta

Kuşakta

Kuşakta

159

BÖLÜM I

GİRİŞ

Coğrafi çevre; yerşekilleri, iklim, su kaynakları, flora ve fauna gibi fiziki bileşenler ile beşeri bileşenler turizm faaliyetlerine kaynaklık eden ve insan topluluklarının kültürel izlerini gelecek kuşaklara bıraktığı dinamik bir yaşam alanıdır. Doğal ortamın sahip olduğu bu potansiyel sayesinde turizm çok farklı şekillerde gelişmekte, buzullarla kaplı zirvelerden deniz seviyesine kadar çok farklı yükseklik kademelerinde farklı turizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ancak, yatırımcı ilgisinin olduğu, denetlenen ve böylece sürdürülebilir mantıkla yürütülen turizm faaliyetleri yanında, plansız ve altyapı kurulmaksızın yürütülmeye çalışılan turizm faaliyetleri de bir o kadar fazladır. Bu durum doğal çevrenin turizmi besleyen kaynaklarının zamanla bozulmasına, kendini yenileyememesine yol açmaktadır. Bu nedenle bir sahanın turizme açılması acele edilmemesi gereken bir husus olup, hem doğanın korunması hem de turizmde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için detaylı turizm potansiyeli çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Bir Akdeniz ülkesi olan Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili olması ve bir de iç denize sahip olması nedeniyle uzun bir kıyı şeridinde sahiptir. Deniz turizminin gerek kıyı gerekse yat turizmi açısından büyük fırsatlar sunduğu ülkemiz kıyılarında; Akdeniz, geçiş ve Karadeniz ikliminin farklı iklimik konfor sunması kıyı turizminin gelişimini doğrudan etkilemiştir. "Turizmin 3 S" i olarak bilinen deniz, kum ve güneş mantığı ile düşünüldüğünde akla Akdeniz ve Ege Denizi kıyıları gelmektedir. Marmara Denizi kıyılarının çok fazla çevresel etkilere maruz kalması nedeniyle, Karadeniz kıyılarının ise sıcaklık, güneşlenme süresi, yaz sezonunun sürresi, su tuzluluğu ve dalga özellikleri gibi değişik nedenlerle Ege ve Akdeniz kıyılarımızla rekabet edememektedir. Ancak deniz turizminde tercih edilen kıyı ortalamalarının 6 aya yaklaşan uzun turizm sezonunda maruz kaldığı nüfus baskısı çevre kirliliğine yol açmakta, ayrıca ikincil konutlara olan ilgi arttıkça turizmin mekansal etkileri artmaktadır. Bu açıdan bakılırsa Karadeniz kıyıları ve çevresi bu etkileri çok daha az yaşamaktadır.

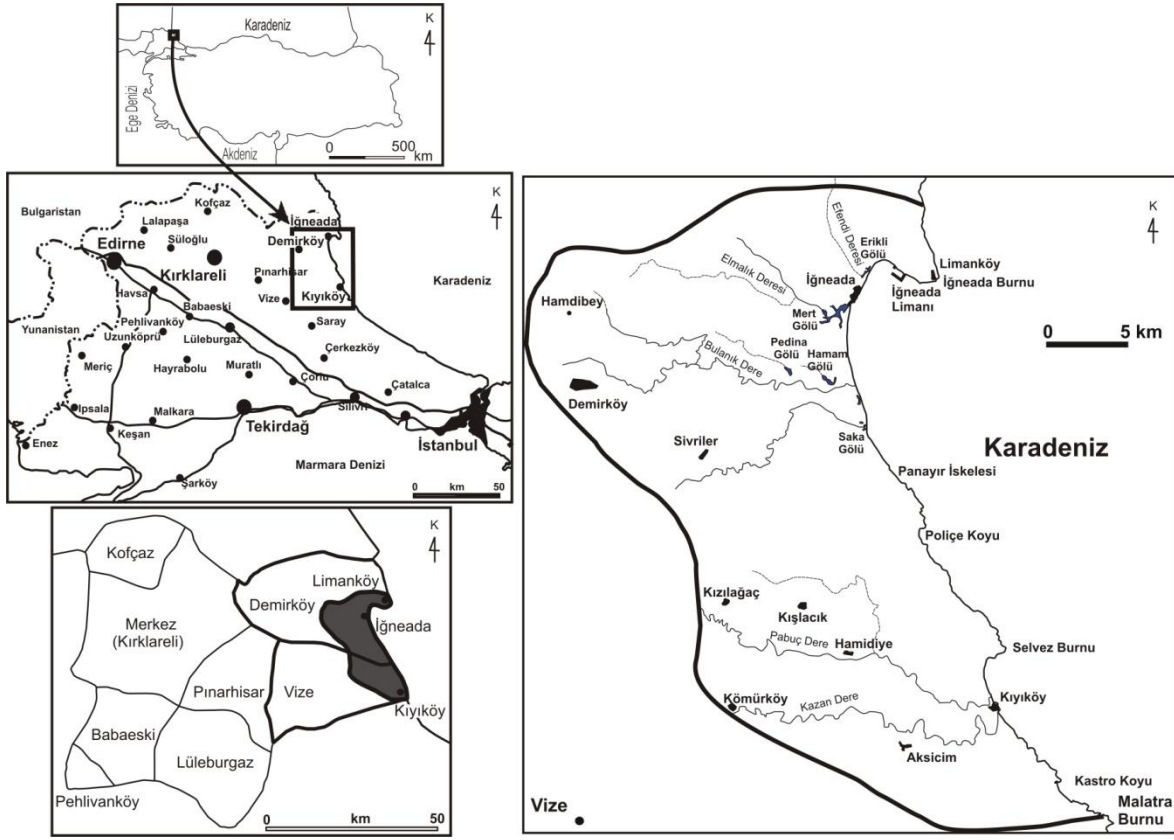
Karadeniz kıyılarında iklimatik konfor kıyı turizmi açısından uygun olmamakla birlikte, ülkemizde sayısı 12000'i bulan bitki türünün yarısından fazlasını barındırmaktadır. Nemli ikliminin sağladığı ekolojik zenginlik bölge kıyılarının ekoturizm potansiyelini arttırmaktadır.

Karadeniz kıyılarının kuzeybatı kesimini oluşturan Trakya kıyıları İstanbul Boğazı'nın Karadeniz çıkışı ile Bulgaristan sınırimızı oluşturan Rezve Deresi arasında uzanır. Bu kıyıları ve çevresi doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerine bağlı olarak turizm potansiyeli yüksektir. Trak toplumlarının ilk yerleşim kolonileri ardından birçok devlet ve imparatorluğa ev sahipliği yapan bu saha; Istranca Dağları'na sırtını dayamaktadır. Bu dağları akaçlayan akarsular ile kıyı yakını ve gerisindeki göller ve longoz ormanları ekoturizm açısından büyük potansiyel sunmakta, sanayinin olmayışı, bunaltıcı olmayan yaz sıcaklıkları, az nüfusu ile İstanbul ve çevre illerden erişim kolaylığı bu alanın avantajları arasında sayılabilir. Bununla birlikte, Trakya'nın tüm Karadeniz kıyı kuşağında gerek kıyı turizmi ve gerekse eko-turizm ve diğer turizm tipleri eş oranda potansiyel sunmamaktadır. Bunda Istranca Dağları'nın varlığı şüphesiz büyük rol oynamaktadır.

“Limanköy (Kırklareli İli) - Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyıları ve Çevresinin Turizm Coğrafyası” başlıklı bu araştırma; Beşeri Coğrafya'nın bir alt disiplini olan Turizm Coğrafyası alanında hazırlanmıştır. Coğrafi çalışmaların gereği olarak çalışılan kıyı zonu ve çevresinin fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri analiz edilerek, bunların turizmle ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır. İnceleme alanının doğu sınırını Limanköy ile Kastro Koyu güneyindeki Malatra Burnu arasındaki kıyı çizgisi oluştururken, batı sınırı beşeri coğrafya hususlarına göre çizilmiştir (Şekil 1.1). Sahanın toplam alanı 894 km² iken, kıyı uzunluğu ise 54 km'dir.

Çalışma kıyı turizmi ve eko-turizmin ağırlıklı olduğu bir turizm coğrafyası araştırması olmakla birlikte, tarih ve kültür turizmi gibi açılardan sahip olduğu zenginlik iç kısımlar ile kıyı arasındaki etkileşime göre bir sınır belirlemeyi zorunlu kılmıştır. Diğer bir deyişle kıyı kuşağı ile batısındaki alçak plato sahası arasındaki sosyo-ekonomik ilişkiler ile kıyı turizmi, eko turizm ve rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleştiği alanlar dikkate alınmıştır. Nitekim inceleme alanında kıyı turizmi yanında ekoturizm ve kıyı alanlarına yakın platolar ve vadi tabanlarında rekreasyonel aktiviteler yürütülmektedir. Turizm ve rekreasyonun iç içe olduğu inceleme alanında Istranca Dağları'nın sırtlarından geçen batı sınır bu nedenle kıyı çizgisinden 6-15 km kadar batıdan geçmektedir.

Şekil 1.1 İnceleme alanının lokasyon haritası.

Turizm Coğrafyası araştırmalarındaki genel prensip gereği çalışmada sadece fiziki coğrafya özelliklerinin sunduğu turizm potansiyelinin belirlenmesi ile yetinilmemiş, turizmin ve rekreasyonel faaliyetlerin doğal çevre üzerinde yol açtığı mekansal etkilerin de analiz edilmesine çalışılmıştır. Nitekim şehir merkezlerinden inceleme alanına erişim kolaylığı kıyı turizmi açısından elverişlilik yaratmakla birlikte, altyapı problemleri çözümlenmemiş olan kıyılarda meydana gelen yoğunlaşma mekansal sorunlara yol açmaktadır.

İnceleme alanına ulaşım gerek İstanbul yönünden, gerekse Edirne yönünden Avrupa E-yolu E80 olarak da bilinen uluslararası otoyoldan sağlanmaktadır. İstanbul'dan Kızılköy 200 km, İğneada ise 225 km uzaklıktadır. İğneada'dan Kırklareli'ne ulaşım E-87 karayolu üzerinden 97 km, Edirne'ye ise 157 km'dir. Şehir merkezlerine erişim vasıflı asfalt ana ve tali yollardan sağlanmakta, ancak İğneada ve Kızılköy'den kıyıya ulaşım stabilize (toprak) yollarla mümkün olmaktadır.

Trakya'nın Saros Körfezi kıyılarına benzer şekilde inceleme alanındaki kıyılar ve çevresinde de turizm 1980'lerden sonra gelişmeye başlamıştır. Ancak özellikle ikincil

konutların yapımı ve konaklama işletmelerinin gelişme dönemi 1995’li yılların sonrasına rastlar (Yaşar 2009: 120). Başta İstanbul olmak üzere, Kırklareli ve Tekirdağ gibi yakın illerden gelen vatandaşların Limanköy, İğneada ve Kıyıköy’de kıyıya yakın konumda inşa ettirdikleri ikincil konutların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ancak evsel sıvı atıklar büyük ölçüde fosseptiklerle çözülmeye çalışıldığından ve alt yapı çalışmalarının yetersizliğinden dolayı toprak yanında akarsu, göl ve deniz sularında kirlilik oluşmaktadır.

Sonuç olarak bu araştırmada inceleme alanındaki kıyıları ve çevresinin turizm açısından sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi çekicilikler ortaya konmakta, turizmin potansiyeli, gelişimi, tipleri ile turizmin kıyıları, göller, longozlar, bitki toplulukları gibi doğal çevre üzerine etkileri tartışılmaktadır. Ayrıca kıyı tesisleri ve taş ocakları ile ikincil konutların mekânsal etkileri üzerinde de durulmaktadır. Elde edilen verilere göre turizmin ekonomik etkileri; turizmde altyapı; ulaşım, konaklama ve pazarlama alanlarında mevcut sorunların analizi yapılmıştır. İnceleme alanında sürdürülebilir turizm ilkeleri açısından çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

1. Problem Durumu

Coğrafyanın turizmi tüm yönleriyle ele aldığı Turizm Coğrafyası’nda, insan-mekân arasındaki ilişkiler neden-sonuç ilişkisi kapsamında ele alınmaktadır. Bu nedenle uygulamalı ve beşeri coğrafya araştırmalarında temel amaçlardan birisi, var olan fiziki potansiyelden insanların nasıl faydalandıklarının belirlenmesidir. Bunun yanında, potansiyelin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına yönelik pratik çözüm önerileri getirmek de temel amaçlar arasındadır. Bu araştırmanın yapılmasındaki temel hedef; Limanköy (Kırklareli İli) - Malatra Burnu (İstanbul İli) arasındaki kıyıları ve çevresinin turizm coğrafyası açısından incelenmesidir. Araştırma alanı longoz (subasar) ormanları ve lagünlerin varlığı nedeniyle, bazı ekolojik-biyolojik veya biyorezerv araştırmalarına konu olmuştur. Ancak, turizm coğrafyası kapsamında, çalışma alanının sahip olduğu tüm turizm değerlerinin incelendiği, fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerinin birbiriyle ilişkilendirilerek tartışıldığı ve bir coğrafi sentezin oluşturulduğu bir bilimsel çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmada, kıyı ortamı, doğal kaynaklar, kültürel kaynaklar ve tarihsel kaynakların turizm amaçlı kullanımı gibi farklı açılardan turizm potansiyeli gözler önüne serilecektir. Böylece çalışmanın daha sonra beşeri coğrafya alanında yapılacak olan araştırmalar için bir kaynak oluşturması amaçlanmaktadır. Araştırma alanının kıyı

turizmde sağladığı gelişimin coğrafi analizi yapılacak, kıyı gerisinin ekoturizm potansiyeli değerlendirilecektir.

2. Çalışmanın Amacı

Çalışma sahası kıyıları, Bulgaristan sınırıyla başlayan ve doğuda Gürcistan sınırında son bulan, yaklaşık 1700 km uzunluğundaki Karadeniz kıyılarının 54 km'lik bir kısmına karşılık gelmektedir. Limanköy–Malatra Burnu arasındaki bu kıyı kesimi ve çevresi coğrafi açıdan farklı özelliklere sahiptir. Alçak ve yüksek kıyılara, lagün (Mert ve Erikli Gölleri vb.) ve longozlara, önemli flora ve fauna alanlarına, tarihi ve arkeolojik değerlere ve yerel sivil mimari gibi zengin çekiciliklere sahiptir. Tezin temel amacı, araştırma alanı kıyıları ve çevresinin coğrafi çekiciliklerinin yarattığı turizm potansiyelini ortaya koymak, böylece yörenin ekonomik açıdan kalkınmasına ve var olan doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının geliştirilmesine katkı sunmaktır.

3. Çalışmanın Önemi

Türkiye kıyılarında kıyı bölgelerinin turizm ve ekoturizm potansiyelinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, sulak alanların önemli yer kapladığı ve kumullar gibi farklı ekosistemleri de bünyesinde bulunduran kıyı ovaları ve özellikle delta düzlüklerinin bu açıdan büyük ayrıcalık taşıdığı anlaşılmaktadır.

Çalışma alanının yer aldığı Trakya kıyılarında yapılan araştırmalar kıyı turizmi ve ekoturizm açısından yarımadanın her kıyısının önemli zenginliklere sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Örneğin Yaşar (2010); Türkiye'nin Kuzey Ege Denizi kıyısında, güneybatı Trakya'da yer alan Meriç Deltası'nda yaptığı araştırmada; bu deltanın kuş gözlemciliği, yaban hayatı gözlemciliği, manzara gözlemciliği, trekking (doğa yürüyüşü), dağcılık, yamaç paraşütü, bisiklet turları, foto safari, atlı doğa yürüyüşü, jeep safari turları, sportif olta balıkçılığı, kamp-karavan turizmi, yelken ve rüzgar sörfü gibi birçok rekreasyonel faaliyet açısından zengin bir potansiyele sahip olduğunu belirlemiştir.

Ekoturizm açısından Trakya'nın Ege Denizi sahillerinde kıyı turizminden kaynaklanan mekânsal problemler arasında ise; altyapı sorunları, ikincil konutların yol açtığı tarımsal arazi kaybı, kaçak kum alımları, kıyı oklarında yapılaşma ve lagün veya sulak alanlarda daralma ve antropojenik kirlenme sayılabilir (Yaşar 2009: 180). Bu araştırmada da çalışma alanının turizm potansiyeli ve turizmin yarattığı mekânsal problemlerin var olup olmadığı araştırılmıştır.

Bununla beraber çalışma alanının kıyı turizmi potansiyeli de değerlendirilmektedir. Çünkü kıyılar çok çeşitli rekreasyon faaliyetleri için öncelikli tercih edilen mekanlardır. Yüzme, dalma, balık tutma, güneş banyosu, hemen hemen tüm su sporları, manzara seyretme vb. gibi aktif ya da pasif rekreasyonel faaliyetler bunların birkaçıdır (Özgüç 2003). Bu açıdan bakıldığında çalışma alanının kıyı turizmi potansiyeli ve bu potansiyelin ne derece değerlendirildiği sorgulanmıştır. Ayrıca yeni yapılmış ya da yapımı devam eden kooperatif konutlarının, yazlık amaçlı sitelerin, kamu kamplarının, dinlenme tesislerinin, otel motel ve pansiyonların sayısı ve yoğunlukları hızla artmaktadır. Buna bağlı olarak çalışma alanında kıyı turizminin mekânsal etkileri tespit edilmiştir.

İnceleme alanında kıyı gerisindeki alçak plato düzlüklerini ve derin akarsu yataklarını kaplayan ormanlık alan ekoturizm açısından önemli potansiyele sahiptir. Bu potansiyel; nemli ormanlar ve bunlarla yer yer karışık maki ve psödomaki toplulukları, büyük kısmı yırtıcı kuş türleri, etçil hayvanlar ve sürüngenler ile kemirgenlerden oluşan yabani hayvan zenginliği ile longoz ormanları ve göllerden kaynaklanmaktadır. Ekoturizm potansiyeli nedeniyle ayrıcalıklı bir yere sahip olmakla birlikte, araziden faydalanma sonucunda meydana gelen degradasyonel ekosistem değişiklikleri de üzerinde önemle durulması gereken konular arasındadır. Kıyı bölgesinde özellikle turizm mevsiminde toplam 5 kez yapılan saha çalışmaları ile ortam özellikleri (fiziki ve beşeri coğrafi özellikler) tanımlanmış, ayrıca sahada yapılan tüm çalışmaların kaydedildiği Coğrafi Bilgi Sistemleri tabanlı bir sayısal veri tabanı oluşturulmuştur.

Çalışmanın önemini; araştırma sahasında insan-fiziki ortam etkileşiminin yol açtığı değişimlerin coğrafi metotlarla ortaya konması, ayrıca coğrafi potansiyelin insan yararına ve ülke menfaatlerine uygun kullanımı konusunda akılcı ve faydacı bir turizm coğrafyası yönetim biçiminin belirlenmesi hedefi oluşturmaktadır.

4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma alanı; Kırklareli İli (Demirköy ve Vize'ye bağlı belediye teşkilatı olan köylerden İğneada ve Kıyıköy ile diğer köyler), Tekirdağ İli (Saray sınırlarındaki Kastro Koyu'nun kuzey yarısı) ve en batıda ise İstanbul İli'nin (Kastro Koyu'nun güney yarısından itibaren Malatra Burnuna kadar) tanımlı alt yörelerinden oluşmaktadır. Bu çalışmanın kapsamı, Trakya'nın kuzeybatı kesiminde Limanköy-Malatra Burnu arasında uzanan kıyı kuşağı ve çevresinin fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerinin tanımlanması ve bu suretle turizm coğrafyası açısından sahip olduğu potansiyelin belirlenmesi, mevcut

durum analizi ve geleceğe yönelik değerlendirmelerden oluşmaktadır. Bu amaç doğrultusunda fiziki coğrafya özellikleri olarak jeomorfolojik özellikler, iklim özellikleri ve iklimatik konfor, bitki toplulukları ve su kaynakları üzerinde durulmuş, beşeri coğrafya kapsamında ise yerleşme, nüfus ve ekonomik faaliyetler ile turizme etkileri detaylı olarak değerlendirilmiştir. Bu coğrafi özellikler temelinde turizmin tarihsel gelişimi, konaklama, turistik çekicilikler ve farklı turizm tipleri ele alınmış, ayrıca turizmin doğal ortama olan mekânsal etkileri ile turizmin mevcut sorunları tartışılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları arasında çalışma sahasının batı sınırı yani kıyı bölgesinin etkileşim içinde olduğu sahanın belirlenmesi sayılabilir. Bu sınır belirlenirken rekreasyon ve turizm faaliyetlerinin kıyı gerisinde son bulunduğu kesimler göz önünde tutulmuştur. Bu hususta turizm çekiciliklerinin yanı sıra ikincil konutların ve turizme hizmet eden diğer konaklama tesislerinin son bulunduğu kesimlere de dikkat edilmiştir. Bir diğer sınırlılık da alan çalışmalarının yapılabildiği dönemlerle ilişkilidir. Turizm sezonunun çok kısa sürmesi nedeniyle saha çalışmaları Mayıs-Ağustos ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Pansiyonculuğun ağırlıklı olarak ev tipi pansiyonculuk şeklinde yürütülmesi nedeniyle anketler otel, motel ve kayıtlı pansiyon işletmelerinde yapılabilmektedir.

5. Araştırma Soruları

Bu araştırmanın başlıca araştırma soruları ve üzerinde durulacak hipotezler aşağıda sıralanmıştır:

- Kıyı bölgesinin fiziki coğrafya potansiyelinin turizmin gelişmesindeki rolünü (örneğin iklimatik konfor koşulları kıyı turizmi açısından uygunluğu) ortaya koymak,
- Kıyılarda plaj ve su kalitesi (örneğin plajın kumlu, çakıllı plajlar olarak belirlenmesi, plaj uzunluğu, eğimi ve suyun derinlik koşulları, akıntı durumu gibi) üzerinde etkili faktörleri saptamak,
- Kıyı bölgesinde akarsu yatakları ve akarsu ağızlarının turizm faaliyetlerinin gelişimi açısından sağladığı avantajlar ve falezli kıyıların yarattığı dezavantajları ortaya koymak,
- Kıyı gerisindeki ormanlık ve ağaçlık arazilerin kamping ve karavan turizmi açısından kullanılabilirliği ve potansiyelini ortaya koymak,

- Beşeri faaliyetler ile kıyı turizmi arasındaki ilişkilerin analizi açısından konaklama, altyapı, ulaşım ve eğlence tesislerinin yeterliliğini araştırmak,
- Mevcut durumuyla longozların (subasar ormanları) ekolojik özellikleri ve ekoturizm üzerindeki belirleyici etkilerini saptamak,
- İnsan kaynaklı deniz, toprak ve plaj kirlilik durumunu tespit etmek,
- Plaj ve özellikle kumul sahalarını meydana getiren unsurların ve vejetasyon örtüsünün çeşitliliğini tespit etmek,
- Turizmin mekansal etkilerinin belirlenmesine yönelik olarak özellikle turizm mevsimi olan Haziran-Eylül döneminde kıyıları ve çevresindeki mevcut ve öngörülen ortam bozulmalarını tespit etmek,
- Kıyı bölgesinin ekonomik kalkınmasına, ayrıca var olan değerlerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına katkı sağlayacak öneriler getirmek olarak sıralanmaktadır.

6. İlgili Araştırmalar

6.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Aktepe (1953) “*XV ve XVI. Yüzyıllarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskanına Dair*” adlı makalesinde; 1300'lü yıllarda Bizans baskısı altında bulunan sahada Rumeli'ye geçiş sonrasında, I. Murat dönemi ile birlikte Trakya'ya göçmenlerin getirildiğinden, böylece Türkleştirme politikası izlendiğinden ve Türk yerleşimlerin genişleme sağladığından bahsetmiştir.

Kurter (1964)'in “*Limanköy Platosu ve İğneada Neojen havzasının morfolojisi*” adlı makalesinde; inceleme alanındaki morfolojik yapıyı Limanköy Platosu adı altında incelemiştir. Saha ile ilgili ilk çalışmalar arasında olan, kapsamlı jeolojik ve jeomorfolojik bilgileri içeren bu yayında plato sahalarının morfometrik ve morfolojik özelliklerine yapısal bir yaklaşımla değinilmektedir.

Pamay (1967), “*Demirköy-İğneada Longoz Ormanlarının Silvikültürel Analizi ve Verimli Hale Getirilmesi İçin Alınması Gereken Silvikültürel Tedbirler Üzerine Araştırmalar*” adlı raporunda; araştırma alanındaki longoz ormanlarını silvikültürel açıdan incelemiştir.

Eyice (1969) “*Türkiye Trakyası’nda İncelemelerden Notlar: I Trakya’da Bizans Devrine Ait Eserler*” başlıklı makalesinde; Kıyıköy’deki Aya Nikola Manastırı’nın detaylı krokisini çizerek açıklamıştır.

Kantarci (1976) “*Trakya Ormanlarının Bölgesel Orman Yetiştirme Muhiti Özelliklerine Göre Doğal Ağaç ve Çalı Türleriyle Sınıflandırılması*” başlıklı makalesinde; araştırma alanındaki bitki topluluklarını da açıklamış, bunları ağaç ve çalı formasyonlarına göre ayırt ederek her birini detaylı olarak ele almıştır. Aynı yazar 1979 yılındaki başka bir eserinde de “*Kuzey Trakya Dağlık Orman Yetiştirme Bölgesinin Yöresel Sınıflandırması*” konulu bir araştırmasını yayınlamıştır. Yazar, 1979 yılındaki diğer bir yayınında da “*Kuzey Trakya Dağlık Orman Yetiştirme Bölgesinin Yöresel Sınıflandırması*” hakkındaki bulgularını tartışmıştır.

Yaltırık ve Efe (1988) yılında yayımladıkları “*Trakya Vegetasyonuna Genel Bakış ve İğneada Su Basar (Longoz) Ormanları*” başlıklı makalelerinde; Trakya vejetasyonunun genel dağılışı özellikleri ile birlikte İğneada subasar ormanlarını da detaylı olarak incelemişlerdir.

Dönmez (1990) “*Trakya’nın Bitki Coğrafyası*” adlı eserinde; Trakya’daki bitki topluluklarının alansal dağılışı ve yükselti basamaklarına göre dizilimini toprak ve iklim koşulları ile birlikte incelemiş ve inceleme alanındaki vejetasyon tiplerini de gösteren kapsamlı bir harita araştırmasına eklenmiştir.

Karaçam (1995) “*Efsaneden Gerçeğe Kırklareli*” adlı kitabında; İğneada ve Kıyıköy ile civar köylerin turizm çekiciliklerini ele almış, ayrıca yörenin yerleşim tarihçesi, sosyo-kültürel ve ekonomik potansiyelleri ile gelenekleri, efsaneleri, eğitim ve sağlık durumu gibi farklı hususlarını detaylı olarak incelemiştir.

Turoğlu (1997)’nin “*Istranca Yöresi’nin Karadeniz Akları: Coğrafi Özellikler, Sorunlar ve Öneriler*” adlı makalesinde; araştırma alanının jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerini detaylı olarak ele almış ve buna dayalı olarak Karadeniz’e dökülen akarsuların havzalarında ve kıyı bölgesinde var olan çevresel sorunları ortaya koyarak çözüm önerileri getirmiştir.

Ekmekçi (1998) “*Karstik Alanlarda Baraj Yeri Hidrojeolojisi Çalışmalarında Morfolojik İndikatörlerin Pratik Yararları*” adlı makalesinde; Kazan Dere ve Pabuç Dere Barajlarını mühendislik jeolojisi açısından ele almış ve barajların kuruluş yerleri hakkında

jeolojik bilgiler vermiştir. Yazar, İstanbul'un su ihtiyacına karşılık veren bu barajların sahadaki Tersiyer kireçtaşları üzerinde kurulmakla birlikte su bütçelerinin dengede olduğunu belirtmiştir.

Güher (2003) "*Mert, Erikli, Hamam ve Pedina (İğneada, Kırklareli) Göllerinin Zooplanktonik Organizmaların Kommunité Yapısı*" adlı makalesinde; inceleme alanında Saka Gölü dışındaki dört gölde yıllık maksimum, minimum ve yıllık fizikokimyasal parametreler incelemiş, yaşayan zooplanktonların kominite yapılarını ortaya koymuştur.

Uludağ ve diğ. (2006) tarafından gerçekleştirilen "*İğneada Koyu (Kırklareli) ve Yakın Çevresinde Hatalı Arazi Kullanımından Kaynaklanan Doğal Problemlerin Risk Yönetimi*" başlıklı (yayımlanmamış) proje çalışmasında; sahanın kuzey kesiminde longozlar ve çevresinde arazi kullanımından kaynaklanan ortam bozulması konusu ele alınmış ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Kavgacı (2007)'nin "*Demirköy- İğneada Longos Ormanları ve Çevresinin Bitki Toplulukları ve Kuruluş Özellikleri*" başlıklı doktora tezinde; sahanın kuzey kesimindeki subasar ormanlarında yayılış gösteren bitki örtüsünü sistematik açıdan ele almış, bitkilerin ekolojik yapılarını bitki sosyolojisi açısından değerlendirmiştir.

Özyavuz (2009) "*İğneada'nın Ekoturizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Yararlanma Olanakları*" adlı bildiri metninde; botanik turizmi, yaban hayatı gözlemciliği, foto safari, kuş gözlemciliği, mağara turizmi ve doğa yürüyüşü gibi farklı turizm potansiyellerine değinmiş, bölge halkının ekoturizm faaliyetlerinin yürütülmesindeki aktif rolü üzerinde durmuştur. Yazara göre; ekoturizm planları daha düzenli olarak yapılır ve uygulanırsa ve ayrıca yöre halkına ekoturizm eğitimi verilip gerekli bilinçlendirme sağlanırsa ekoturizm yörede ekonomik bir faydaya dönüşebilecektir.

Yaşar (2009) "*Saros Körfezi Kuzey Kıyıları ve Çevresinin Turizm Coğrafyası*" başlıklı kitabında; Saros Körfezi'nin kuzey kıyılarında turizm, ekoturizm ve diğer alternatif turizm potansiyellerini detaylı olarak incelemiş, bu alanın sürdürülebilir turizm açısından olduğu kadar yöre halkının refah seviyesinin arttırılmasına yönelik turizm eksenli çözüm önerileri getirmiştir. Bu eser bu teze metodolojik açıdan model teşkil etmiştir.

Yaşar (2009) "*Sürdürülebilir Turizm Yaklaşımı ile Saros Körfezi Kuzey Kıyılarının Değerlendirilmesi*" başlıklı bildiri metninde; Saros Körfezi'nin kuzey kıyılarında yürütülen turizm faaliyetlerinin mevcut potansiyeline değinmekte, ayrıca turizmin sürdürülebilir,

akılcı ve ekonomik fayda sağlayan bir faaliyet olarak gerçekleştirilmesi konusundaki fikirlerini ortaya koymuştur.

Yaşar (2010) “*Saros Körfezi Kuzey Kıyılarında Yer Alan Lagün Göllerini [Enez-Erikli (Keşan) Arası] Etkileyen Çevresel Tehditler*” adlı makalesinde; Saros Körfezi’nin kuzey kıyılarındaki lagün gölleri hakkında detaylı bilgi vermiş, göllerden yararlanma şekillerine değinmiş, bu göllerin günümüzde insan baskısı nedeniyle maruz kaldığı çevresel tehditleri ele almıştır. Yazara göre; lagün göllerinde kıyı oklarının aşınması, sığlaşma, su kirliliği, alansal daralma gibi değişimler yaşanmaktadır. Ayrıca yat limanı ve balıkçı barınaklarının yer seçiminde yapılan hatalar ve ikincil konutlardan kaynaklanan etkiler analiz edilmekte, göller üzerindeki çevresel tehditlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri getirilmektedir.

Yaşar (2010) “*Meriç Deltası ve Çevresinin Eko Turizm Potansiyeli*” başlıklı bildiri metninde; Saros Körfezi’nin kuzeybatı kesiminde yer alan Meriç Deltası’nın doğal çekiciliklerine değinmekte, ekoturizm açısından sahip olduğu potansiyeli değerlendirmektedir. Bu çalışmada delta üzerindeki sulak alanlar ve faunal yaşamın ekoturizm çekicilikleri coğrafi bir bakış açısı ile ön plana çıkarılmaktadır.

Yaşar (2011) “*Saros Körfezi Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi*” başlıklı makalesinde, Saros Körfezi kıyılarında turizm sezonunun uzaması ve turizmin uluslararası bir boyut kazanması açısından su altı dalış turizminin sağlayacağı etkiye değinilmektedir. Ayrıca kendi kendini temizleme özelliği ile bilinen Saros Körfezi sularındaki zengin sualtı florası ve faunası hakkında da detaylı bilgi vermektedir. Yazar, İstanbul’a yakın olması nedeniyle de çekiciliği bulunan bu alanda var olan potansiyel yanında uluslararası çekim yaratabilmek için yapay resif oluşturma ve su altı müzesi kurma şeklinde somut öneriler getirmiş, trol avcılığının yarattığı zararlar ve zıpkınla avcılığın önlenmesi konularında uyarılarda bulunmuştur.

Aydınözü (2010) “*Avrupa Kayını (Fagus Sylvatica)’nın Yıldız (Istranca) Dağlarındaki Yeni Yayılış Alanları*” başlıklı makalesinde; inceleme alanı ve yakın çevresinde, yani İğneada ve Sislioba çevrelerinde Doğu Kayını ormanları içinde ilk kez Avrupa Kayını’nın (*Fagus sylvatica*) varlığını ortaya koymuştur. Nemli ormanlar esas itibarıyla Doğu Kayını ormanlarından meydana gelmiş olup, özellikle İğneada-Sislioba arasındaki bölgede doğu kayını alanı içinde yeni tespit edilmiştir (Aydınözü 2010: 626).

Hurma ve diğ. (2010) “*Korunan Alanların Sosyo-Ekonomik Değeri ve Yöre Halkının Yararlanma Olanakları: İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Örneği*” başlıklı bildirimlerinde; İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı’nın sahip olduğu ekonomik açıdan değer atfeden doğal ve kültürel değerlerine dikkat çekmişlerdir. Buna karşın İğneada ve çevresinin sahip olduğu zengin biyoçeşitliliğin henüz ekonomik açıdan değerlendirilmediğini vurgulamışlardır. Yazarlar sahanın bilinen ekolojik zenginlikleri yanında, orman altı mantar çeşitleri ve meyve ağaçlarının yöre halkına sağlayacağı ekonomik getiriye de dile getirmişlerdir.

Çakır ve Çakır (2012) “*İğneada Longoz Ormanları ve Çevresinin Rekreatif Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi*” adlı makalelerinde; longoz ormanlarının habitat çeşitliliği ve biyolojik çeşitlilik bakımından zengin olduğunu belirterek, Avrupa’daki en büyük alüvyal subasar orman olduğunu vurgulamışlardır. Yazarlar ayrıca ormanlar ve çevresindeki rekreasyon alanlarını tanıtarak bunların sürdürülebilir turizm açısından önemine değinmişlerdir.

Güçlü tarafından yapılan birçok araştırmada iklimsel konforun kıyı turizmi açısından önemi tartışılmıştır. Yazar’ın 2010 yılındaki yayınlarında **(2010 a,b,c)** Ege Bölgesi kıyı kuşağı, Sinop-Ordu kıyıları arası ve Doğu Karadeniz kıyı kuşağı olmak üzere farklı iklim indisleri hesaplanarak, özellikle sıcaklık açısından turizme konfor sağlayan dönemler belirlenmiştir. Bu çalışmada da söz konusu yazarın yayınlarındaki bilgi ve bulgulardan geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Yukarıda belirtilen bilimsel makale ve proje raporları dışında inceleme alanında çok sayıda lisansüstü tez çalışması da yapılmıştır. Bu çalışmalar arasında **Babayiğit**’in (1997) “Kıyıköy (Kırklareli) Havzası ve Yakın Dolayının Karst Hidrojeolojisi İncelemesi” adlı çalışması ve **Özyavuz**’un (2008) “Yıldız Dağları’nın İğneada- Demirköy Arasında Yer Alan Bölümünün Biyosfer Rezervi Olarak Planlanması” adlı doktora çalışmaları sahadaki bitki topluluklarının dağılım desenleri ve ekolojik özellikleri ile biyorezerv potansiyelleri açısından oldukça detaylı bilgiler sağlamışlardır. Yine **Aslantaş (1991)** tarafından yapılan “Kıyıköy (Kırklareli) ve Batısının Jeolojisi” ve **Güler (1990)** tarafından tamamlanan “Kıyıköy ve Çevresinin (Kıyıköy-Kızılağaç-Akpınar-Büyükkarpuz tepe arasının) Jeomorfolojik Etüdü” adlı yüksek lisans çalışmalarında da Kıyıköy ve çevresinin jeolojik ve fiziki coğrafya özellikleri ele alınmıştır. Bunların dışında yine Kıyıköy civarını konu alan bir monografya araştırması (Kocaaslan 2000) ve Kıyıköy’deki toplumsal yaşamı

(Duman 2007) ve geleneksel mimariyi (Apak 2009) ele alan çalışmaların da yapıldığı görülmektedir.

6.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

İnceleme alanında yurt dışında yapılan az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, biyolojik çeşitliliğin, longoz ormanlarının ve lagün göllerinin sağladığı potansiyelin doğal bir sonucu olarak bitki toplulukları ve ekolojik konularla ilgilidir.

Kavgacı ve diğ. (2007) “*Flora of İğneada Floodplain Forests (Longozes) and Their Surroundings*” adlı makalelerinde; İğneada kıyı kesimindeki bu dar kuşakta dört farklı vejetasyon tipinin varlığına vurgu yapmışlardır. Ayrıca longoz taşkın düzlüklerinde *Fraxinas angustifolia*, *Quersus robur* ve *Carpinus betulus*, yüksek ormanlık kesimlerde *Quersus frainneto*, *Q. Petraea*, *Q. cerris*, *Carpinus orientalis* ve *Fraxinus ornus*, ayrıca göl bataklık maki toplulukları ve kumul bitkilerinin varlığını tanıtmışlardır.

Kavgacı ve diğ. (2010) “*Diversity and Ecological Differentiation of Oak Forests in NW Thrace (Turkey)*” başlıklı makalelerinde; Kuzeybatı Trakya’da meşe ormanlarının çeşitlilik ve ekolojik farklılıklar açısından ele almışlar ve ekolojik koşulları biyoindikatör değerlerine göre tespit etmişlerdir. Yazarlar bu çalışmada Trakya’da *Quercus robur*, *Q. frainetto*, *Q. cerris* ve *Q. petraea* topluluklarının egemen olduğunu belirtmiş, meşe ormanlarını dört gruba ayırmışlardır. Bunlar taşkın düzlüklerinde *Q. robur-Fraxinus angustifolia forests*, yüksek kesimlerde *Q. petraea ormanları*, sıcak ve kurak kesimlerde *Q. frainetto-Carpinus orientalis* ormanları ve daha nemli kesimlerde ise *Q. frainetto* ormanları şeklindedir. Yazarlara göre en önemli topoğrafik faktör yükseklik olup, eğim ve bakı daha az öneme sahiptir.

Kavgacı ve diğ. (2011) “*Diversity of Floodplain Forests in The İgneada Region (NW Thrace – Turkey)*” başlıklı makalelerinde; en sulak kesimlerde ormanların *Alnus glutinosa* ve *Fraxinus angustifolia*., akarsu yatakları boyunca sulak ve nütrient bakımından zengin kesimlerde *Ulmus laevis* ve *Fraxinus angustifolia*, sulak ancak nütrient bakımından fakir kesimlerde *Ulmus minor* ve *Fraxinus angustifolia*, nemli kesimlerde *Fraxinus angustifolia* ve *Carpinus betulus* topluluklarının yayılış gösterdiğini, puslu ortamlarda ise *Carpinus betulus* ormanlarının bulunduğunu ortaya koymuştur.

Özyavuz ve Yazgan (2010) “*Planning of İğneada Longos (Flooded) Forests as a Biosphere Reserve*” adlı makalelerinde; sahadaki temel kaynak değerlerini ekolojik

birimlere göre sınıflandırmış, bu birimlere göre planlı koruma önlemleri açısından değerlendirmeler yapmışlardır. Buna göre türlerin küresel, ulusal ve bölgesel açıdan bulunma sıklığını kriter alarak yaptıkları değerlendirmede çekirdek (merkez), tampon ve geçiş zonları ayırt ederek her bir zon için sürdürülebilir arazi kullanım kriterleri önermişlerdir. Yazarlara göre saha; Bulgaristan'daki Ouzounboudjak Biyosfer Rezervine yakın bir bölgede olup benzer ekolojik özellikleri barındırmaktadır ve bu nedenle iki ülke arasında bu konuda ortak çalışmaların yapılmasına olanak tanımaktadır.

Özyavuz (2011) "*Determination of Temporal Changes in Lakes Mert and Erikli Using Remote Sensing and Geographic Information Systems*" adlı makalesinde; 1987 ve 2009 yıllarına ait Landsat Thematic Mapper uydu görüntüleri ve 1/25.000 ölçekli topoğrafya haritaları kullanarak her iki gölün % 4.03 alan kaybettiklerini tespit etmiştir. Yazar ayrıca; İğneada'nın atık sularının kuzeydoğudan Mert Gölü'ne verildiğini ve bunun da su kalitesini bozduğunu, bu nedenle sahada pestisitler ve ağır metal kirliliği bakımından ekolojik izleme çalışmalarının yapılması gerektiğini belirtmiştir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE: KAVRAM VE TERİMLER

Çalışmanın konusunu Limanköy- Malatra Burnu arasındaki kıyılar ve çevresinin turizm coğrafyası açısından incelenmesi oluşturduğundan; öncelikle *Turizm Coğrafyası*, *Rekreasyon*, *Kıyı Turizmi*, *Ekoturizm* ve *Kültürel Turizm* konuları ile ilgili genel bilgiler vermek konunun kuramsal takdimi açısından yerinde olacaktır.

1. Turizm Coğrafyası

Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi (WTTC) tarafından “Dünyanın en büyük endüstrisi, refah ve istihdam yaratan en büyük işvereni” olarak ifade edilen turizm, en basit tanımıyla dinlenmek ve tatil geçirmek amacıyla yolculuğa çıkmak olarak tanımlanmaktadır. İnsanların boş zamanlarında yaptıkları, yani bedensel ve zihinsel dinlenme, tazelenme ihtiyacından doğan faaliyetleri kapsayan rekreasyonel aktivitelerden farklı olarak, turizm Dünya Turizm Örgütü tarafından en az 24 saat, en fazla 1 yıl seyahat eden turistlerin gerçekleştirdiği bir eylem olarak açıklanmıştır (WTO 1981).

Bununla birlikte coğrafya biliminin bir uygulamalı çalışma konusu olan turizmin çok sayıda tanımı yapılmıştır. Bu durum, turizm faaliyetlerinin çok farklı coğrafi mekânlarda tatil, spor, sağlık, araştırma, dinsel eylem ve toplantı gibi farklı amaçlarla yapılmasından kaynaklanır. Örneğin Köksal (1994), turizmi “insanların buldukları yerden başka bir yere veya ülkeye gittikleri ve orada belli bir süre kalmaları, tekrar kendi yerlerine ya da ülkelerine dönme ile ilgili etkinlikler” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanım turizmin mekân ile ilişkisini açıkça yansıtmakta ve coğrafyanın turizm ile olan yakın ilişkisini ortaya koymaktadır (Robinson 1976). Dolayısıyla coğrafya biliminin turizmi tüm yönleriyle ele aldığı Turizm Coğrafyası araştırmalarında insan-mekân ilişkisine vurgu yapılarak turizm alan ve bölgeleri sınıflandırılmakta, turistik hareketin akış kalıbı ile çevre ve ekonomiye etkisi konularına önem verilmektedir. Turizme hizmet eden kaynakların tüketilmeden, kirletilmeden ve içi boşaltılmadan gelecek nesillere aktarılacak şekilde kullanımının düzenlenmesi olarak açıklanan sürdürülebilir turizm esaslarına göre (Yaşar, 2009),

turizmin mekana etkisi (a) mekanın taşıma kapasitesi, (b) ekolojik kapasitesi ve (c) turistin algılama kapasitesi ile ilişkilidir (Özgüç 2003). Turizm, üç mekânsal unsurdan meydana gelmekle beraber Turizm Coğrafyası da bu unsurlarla ilgilenmektedir: a) Turistlerin yaşadığı yerler b) İnsanların gezmek üzere gittikleri yerler c) Turist gönderen ve alan yerler arasında yapılan yolculuklardır. Dolayısıyla mekanı etkileyen her turizm olayı bir mekân bilimi olan coğrafyanın inceleme alanı içinde kalmaktadır (Özgüç 2003). Kısacası turizm coğrafyası söz konusu olay ve ilişkilerin mekânsal açıklaması ile ilgilenen bilim dalı olmaktadır.

Turizm coğrafyasında, diğer bir deyişle turistik faaliyetlerin coğrafi analizinde iklimsel, karasal ve denizel, tarihsel ve nihayet kültürel kaynakların yarattığı arz veya çekicilik referans alınarak, bu kaynakların turizm amaçlı kullanımı ve bunun ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel etkileri üzerinde durulmaktadır. Turizmin besleyen unsurları olan bu kaynaklar deniz turizmi, sağlık turizmi (termalizm), dağ turizmi (alpinizm- klimatizm), mağara turizmi, akarsu turizmi gibi farklı turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Turizmde belirleyici olan en temel hususlar ise mesafe-zaman ilişkisini belirleyen ulaşım (erişebilirlik), konaklama ve organizasyondur.

2. Rekreasyon

İnsanların “boş zamanlarında yaptıkları faaliyetleri ifade eden bir kavramdır. Coğrafyacı Jean Gottmann’a göre ise rekreasyon; insanın beden ve zihnini dinlendirmek, tazelemek ihtiyacıdır. Rekreasyon faaliyetleri çeşitli şekillerde ayrılabilir: “Kapalı” ve “açık” mekânlarda sürdürülmelerine göre, “katılımcı” ve “izleyici” şeklinde olmalarına göre ya da “aktif” ve “pasif” olarak ayrılabilir. Buna karşılık rekreasyon faaliyetleri için yapılan ve günümüzde daha sık kullanılan ayırım ise “şehirselsel” ve “kırsal” şeklinde olmaktadır. Rekreasyon insan yaşamının canlandırılması demektir. Aynı zamanda da insanın biyotik ve fiziksel çevresindeki yaşamın da iyileştirilmesini ifade etmektedir.

3. Kıyı Turizmi

Deniz turizmi; kıyıya bağlı olarak yapılan kıyı turizmi ve kıyıya sadece yat limanlarıyla bağlı, ulaşım, konaklama, ağırlama hizmetlerini yat içinde sağlayan yat turizmi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Doğaner 2001). Bunlardan kıyı turizmi denizden

çok çeşitli rekreasyonel faaliyetlerle büyük ölçüde faydalanan ve konaklama, ağırlama gibi hizmetleri kıyıya bağlı olarak sağlayan bir turizm çeşididir.

Kıyılarda turizm faaliyetleri; kıyının jeomorfolojik özellikleri, iklim, bitki örtüsü ve yerleşmeler gibi fiziki ve beşeri coğrafi özelliklerden etkilenmektedir (Doğaner 2001). Kıyı turizmi doğal çekiciliği yanında, manzara zenginliği, yüzme, su topu, yelken, su kayağı vb. rekreasyonel faaliyetler açısından çeşitli olanaklar sağlamaktadır. Doğaner (2001) kıyı turizmini etkileyen faktörler açısından yaptığı değerlendirmede iklim, jeomorfolojik yapı ve beşeri-ekonomik coğrafya özelliklerinin ortaklaşa etkilerine değinmiştir.

Buna göre iklim; sıcaklık, rüzgâr, nem oranı, güneşlenme süresi ve deniz suyu sıcaklıklarını belirlenmesi açısından büyük ölçüde belirleyicidir. Öyle ki, kıyı turizmi hava sıcaklıklarının yüksek olduğu, yağış olmayan devrede etkilidir. Bağıl nemin % 70'in üzerinde olduğu dönemler insan sağlığı açısından risk oluşturur. Rüzgâr hızının 7 m/sn'den fazla olması günlük rekreasyonel faaliyetleri sekteye uğratabilir. Güneşlenme süresini etkilemesi bakımından açık günler sayısının fazla olması çok önemlidir. Deniz suyu sıcaklıklarının da turizm döneminde yüksek olması tercih edilir. Yukarıdaki hususlar 8333 km uzunluktaki Türkiye kıyıları açısından düşünüldüğünde, Türkiye'de turizmin Akdeniz (1577 km), Ege Denizi (2805 km), Karadeniz (1695 km) ve Marmara Denizi (764 km) kıyılarında farklı şekil ve ölçeklerde geliştiği görülür. Aslında tüm bu kıyılarımızda jeomorfolojik, iklimik, vejetatif vb. fiziki coğrafi faktörler yanında beşeri coğrafya hususlarının büyük farklılıklar sunması, kıyı turizminin her kıyımız için farklı şekillerde yapılmasını sağlamıştır.

Çalışma alanı kıyı turizmi açısından diğer kıyılarımıza göre bazı avantajlara sahiptir. Bu avantajlardan biri, İstanbul'a yakın (yaklaşık 250 km) olmasıdır. Bu nedenle İstanbul'dan turizm sezonunda gerek hafta sonu için gerekse daha uzun süreli olarak ziyaret edilmektedir. Bunun dışında uzun plajların olması, kıyıların çeşitli sebeplerden dolayı Ege, Marmara ve Akdeniz kıyılarına göre daha temiz olması, Haziran – Eylül arası özellikle Temmuz ve Ağustos aylarının bölgenin en az yağış aldığı dönemler olması, kampların ve ikincil konutların varlığı gibi özellikler yörenin sahip olduğu diğer avantajlarıdır. Tüm bu özellikler sayesinde, Limanköy- Malatra Burnu arası kıyılarda kıyı turizmi gelişmiştir.

4. Ekoturizm

1987 yılında Ceballos-Lascuarin tarafından ekoturizmin yapılan ilk tanımı “ Geçmişten günümüze kadar uzanan kültürel değerlerin bulunduğu alanlar kadar nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş doğal alanlara, araştırma, değerini anlama ve onun manzarasından, yaban bitkileri ve hayvanlarından zevk alma gibi spesifik amaçlarla yapılan seyahat” şeklindedir (Burton 1998). Ekoturizmin günümüzde en iyi bilinen ve en çok kabul edilen ilk tanımlarından birini Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (UET) 1991 yılında “çevrenin korunması ve yerel halkın refahını arttırmaya yönelik olarak doğal alanlara yapılan çevreye duyarlı seyahatler” şeklinde yapmıştır. Doğa İçin Dünya Fonu (WWF) ekoturizmi, vahşi doğa çevresinde doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak tanımlamıştır. Buna göre ekoturizmin en belirleyici özellikleri arasında; doğa temelli olması, biyoçeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması, yerel toplumların refahını desteklemesi ve yenilenemez kaynakların minimum kullanımını gerektirmesi sayılabilir (Yücel 2002). Turizm endüstrisi içinde hızla gelişen ve önemi gittikçe artan bir turizm türü olan ekoturizm; doğal kaynakların korunması, ziyaretçilerin sürdürülebilirlik ve biyoçeşitlilik konusunda eğitimi ile yöre insanlarından faydalanma gibi amaçlara hizmet etmektedir. 2002 yılı Birleşmiş Milletler tarafından “Uluslararası Ekoturizm Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu durum ekoturizmin taşıdığı önemin bir göstergesidir.

Bu bilgiler ışığında ekoturizmin en baskın üç özelliği ortaya çıkmaktadır. Bunlar; ekoturizmin doğa ve kültürel temelli olması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından hak ettiği değerlerinin algılanması ve yerel topluluklara ekonomik fayda sağlamasıdır. Bu nedenle mevcut ekoturizm araştırmalarında ekoturizm potansiyeli güçlü-zayıf yönler ve fırsatlar-tehditler kapsamında analiz edilmektedir ki, bu açıdan ekoturizm potansiyelinin girişimcilik yönünden ele alındığı SWOT analizlerine göre yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Yılmaz ve Serbest Şimşek 2009).

Doğal bölgelere seyahat, çevre koruma ve yöre insanlarının refah seviyesini yükseltme hedefi güden ekoturizm araştırmaları (Wight 1994) bazı yazarlar tarafından da dile getirildiği gibi turizmin günümüzdeki yükselen değeridir (Yücel 2002). Çevresel etkilerin minimize edilmesi ve yerel toplumların ekonomik gelişimine katkı sağlanmasını amaçlayan ekoturizm araştırmaları bu nedenle özellikle koruma ve sürdürülebilir gelişim programları kapsamında da finans desteği görmektedir (Drumm ve Moore 2005).

Ekoturizm %10-%15 gibi olağanüstü bir büyüme hızı ile en hızlı büyüyen sektördür (Scheyvens 1999). Ülkemizde ise önemli bir kalkınma ve sürdürülebilir gelişim konusunda ekoturizmin önemi 1990'lar sonrasında anlaşılmıştır (Özcan ve diğ. 2009).

İnceleme alanı yukarıda belirtilen ekoturizm kriterlerini fazlasıyla taşımakta olup, bozulmamış doğal ortamı ve içerdiği biyoçeşitlilik sayesinde önemli bir potansiyele sahiptir. Bunda; nemli ormanları oluşturan sık ağaç formasyonu ve orman altı flora çeşitliliği, temiz sular barındıran akarsular ve gölleri ile subasar ormanları büyük rol oynamaktadır.

5. Kültürel Turizm

Kültürel turizm; festival, folklor, tiyatro, sergi gibi sanat etkinliklerine katılmak, geçmiş ve yaşayan uygarlıklar ile kültürel değerleri tanımak, tarihi yerleri ve toplumun yaşam tarzlarını görmek amacıyla yapılan gezidir (Aydın 1990). Kültürel turizm kavramı ile ülke-bölge toprakları üzerinde/altında bulunan ve geçmiş dönemlerden beri süregelen birikimi içeren her türlü maddi kalıntı ile sözel geleneğin, bunlara zarar vermeden toplumun yararlanabileceği değere dönüştürülmesi anlatılmaya çalışılmaktadır (Emekli 2005).

Kültürel turizm giderek yaygınlaşan bir turizm türüdür. Milletler ve ülkeler arasındaki anlaşmayı sağlamada öteki turizm türlerinden çok daha etkindir. Doğa koşullarına bağlı kalmadan turizmi tüm yıla yaymak, turizme bir dinamizm kazandırmak, ülke kültürünü yerli ve yabancılara tanıtmak, korumak, geçmişe ve geleceğe sahip çıkmak için kültürel turizmin geliştirilmesi gerekmektedir (Emekli 2006). Çünkü kültürel turizme yeterince ilgi gösterilmemektedir. Bu durumun çeşitli nedenleri vardır. En önemli nedenleri olarak; kültür kavramının tam anlaşılabilmesi, ziyaretlerin müze ve ören yerleri ile sınırlı tutulması ve turistik faaliyetlerin gününbirlik olması gösterilebilir. Diğer bir deyişle ülkemizde kültürel çekicilikler, tur yaratan çekiciliklerin ötesine geçememiştir. Konaklama yaratmayan, destekleyici turistik çekicilik ve ürünlerle birleştirelemeyen, müze ve ören yeri ziyaretleri ile sınırlanan yerlerde, hem halkın hem de araştırmacıların ilgisi turizme çekilememektedir. Ancak dünyada son 20 yıl içinde kültür mirası ve bunun bir sektör olarak ele alınması üzerinde durulmaktadır.

Özellikle son yıllardaki sosyal değişimler, kültürel turizmin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Dünyada eşi benzeri olmayan zenginliklere ve medeniyetlere beşiklik etmiş

Anadolu topraklarında, Hititler, Sümerler, Urartular, Likyalılar, Lidyalılar, Frikyalılar, İyonlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar, Türkiye Cumhuriyeti'ne gelinceye kadar birçok iz ve kalıntı bırakarak, ülkemizi benzersiz bir konuma ulaştırmıştır (Doğaner 2001). Bu bağlamda her yerin kendine özgü bir kültürel kimliği ve geçmişinin olduğunu düşünürsek, kültürel turizmin böyle bir avantajı bulunmaktadır. Bu nedenle en önemli turizm türünün ya da turistik ürün bileşeninin kültürel turizm olacağına inanılmaktadır (Emekli 2006).

BÖLÜM III

MATERYAL VE YÖNTEM

1. Büro Çalışmaları ve Temel Haritaların Hazırlanması

Çalışmanın ilk aşamasında araştırma alanı ile ilgili daha önce yapılmış makale, lisansüstü tez ve kitap türündeki yayınlar taranmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma sahasının Harita Genel Komutanlığı tarafından hazırlanmış 1/50.000 ölçekli Kırklareli topoğrafya haritalarının E19 ve E20 paftaları elde edilmiştir. Bu haritalar çalışmada temel harita olarak kullanılmış ve tüm saha tespitleri de bu haritalar üzerinde işlenmiştir. Saha çalışmalarında GPS kullanılarak kaydedilen veriler coğrafi koordinatlara (UTM'den) çevrilerek Coğrafi Bilgi Sistemleri ortamında hazırlanan sayısal haritalara aktarılmıştır. Bu çalışmaların tamamı Arcview 9 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

2. Arazi Çalışmaları ile Anket ve Mülakatlar

Arazi çalışmalarında sahanın yerşekilleri, su kaynakları, bitki toplulukları gibi doğal potansiyelinin belirlenmesine yönelik gözlem ve araştırmalar yapılmış, ayrıca arazi kullanımı ve yerleşme paternleri yerinde incelenmiştir. Bu nedenle saha çalışmalarında mümkün olduğunca sahanın tamamı dolaşılmış ve fotoğraflanmıştır. Yerel yönetimlerin yetkili makamları ve teknik personeli, köy ve mahalle muhtarlıkları ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların idarecileri ile görüşmeler yapılarak çalışma alanının turizm olanakları ve mevcut sorunları hakkında bilgiler toplanmıştır. Çalışma alanında ev tipi pansiyon işletmeciliği yaygın olmakla birlikte anketler pansiyon sahipleri ile yapılamamıştır. Bunun yerine tescilli pansiyon işletmeleri, oteller, apart oteller ve motel yöneticileri ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler; sahadaki turizmin boyutlarını, özelliklerini ve sorunlarını ortaya koymak amacıyla değerlendirilerek, tezin ilgili bölümlerinde kullanılmıştır. Anketlerde sorulan sorular ise Ek 4'te sunulmuştur.

3. Coğrafi Bilgi Sistemleri-Uzaktan Algılama Analizleri

Çalışmada, inceleme alanının arazi kullanım durumu Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan CORINE arazi kullanım sınıflandırması III. düzey sonuçlarından yararlanılarak ortaya konulmuştur. Vektör formatlı hazırlanmış olan söz konusu veriler alansal analizlerin yapılabilmesi için, Arc-GIS 9.3.1. Coğrafi Bilgi Sistemleri yazılımında öncelikle raster (grid) veriye dönüştürülmüştür. Üretilmiş olan bu raster veriler çalışmanın amacına uygun olarak yeniden sınıflandırma işlemine tabi tutulmuş ve i) orman, ii) maki ve çalılık, iii) çayır ve mera, iv) kuru tarım, v) yerleşme, vi) liman, vii) bataklık, viii) su yüzeyleri ve ix) plaj, kumul, taşocağı vb. alanları kapsayan diğer kullanımlar olmak üzere 9 farklı arazi kullanım tipi altında gruplandırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda her bir arazi kullanım tipinin kapladığı alan ve saha genelindeki oransal dağılışı hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

1. Limanköy-Malatra Burnu Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası ve Turizme Etkileri

Bu bölümde araştırma alanının fiziki coğrafya özellikleri değerlendirilmiş ve bu özelliklerin turizme etkileri tartışılmıştır. Kıyı bölgesinin jeomorfolojik özelliklerine geçmeden önce aşağıda çalışma sahasının genel jeomorfolojik özellikleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir:

Türkiye'nin kuzeybatısını meydana getiren Trakya Yarımadası, Ege Denizi, Marmara Denizi ve Karadeniz'e kıyıları bulunan bir coğrafyadır. Istranca Dağları'nın Karadeniz aklanında yer alan araştırma sahası, dağlık alandan kıyı bölgesine doğru alçalan metamorfik seriler üzerinde gelişmiş bir plato sahası karakterindedir. Karadeniz kıyıları boyunca kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan bu saha fiziki coğrafya özelliklerinde olduğu kadar beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinde de önemli bir çeşitlilik, dahası bir zenginliğe sahiptir. Geriden Yüksek Istranca olarak bilinen dağlık alan ile sınırlanan sahada İğneada ve kuzeyindeki bölge Pliosen yaşlı aşınım düzlüklerinin hakim olduğu Limanköy Platosu olarak bilinir (Kurter 1964). Bu bölüm Karadeniz kıyı platolarının kuzey kısmını meydana getirir ve kuzeyden Rezve Deresi ile sınırlanır. Saha Kırklareli İli'ne bağlı Demirköy ve Vize ilçelerinin sınırları dâhilinde kalmaktadır.

Limanköy-Kıyıköy arasında uzanan ve Karadeniz'e akışlı akarsular tarafından yarılmış olan plato sahası kıyıya özellikle Kıyıköy kuzey ve güneyinde dik falezlerle alçalır. Limanköy çevresinde 20 metre yükseklikte dalgalı sırtların denize çıkıntı yaptığı İğneada Burnu'nda Kretase melanjlari yüzeylerken limanın gerisindeki alçak düzlükleri Kuaterner alüvyonları doldurmakta, buradan Kıyıköy'e kadarki kıyı bölgesinde ise sahanın temel kayaçları olan şistler yapıyı oluşturmaktadır. Bu zon boyunca jeolojik yapıdaki çeşitlilik bitki örtüsüne de yansımış durumdadır. İğneada çevresinde Çavuş deresi ve kollarının oluşturduğu genişçe (yaklaşık 500 m genişlikte) kıyı ovası ve Kıyıköy'ün

kurulduğu Pabuç Deresi alüvyal dolgu düzlüğü dışında genelde yüksek kıyı karakteri hâkimdir. Bu jeomorfolojik yapı kristalen seriler yanı sıra Tersiyer çökelleri ve plütonik kayalar üzerinde şekillenmiştir (Kurter 1964).

1.1. Jeomorfolojik Özellikler ve Turizme Etkileri

Limanköy-Kıyıköy arasındaki kıyı bölgesi batıda Istranca Dağları'nın (1031 m) meydana getirdiği dağlık saha ile sınırlanır. Sahanın kuzey kesimi Karadeniz kıyı platolarının kuzey kısmını oluşturan Limanköy Platosu'na karşılık gelir (Kurter 1964) ve bu plato sahası da kuzeyden Rezve Deresi (Mutlu Dere) vadisi ile sınırlanır. Limanköy'ün hemen güneyinde, Çavuş deresi ve kollarının oluşturduğu yaklaşık 500 m genişlikteki kıyı ovası üzerinde yer alan İğneada'dan, Pabuç deresi alüvyal ovası üzerindeki Kıyıköy'e kadar uzanan kıyı bölgesi Karadeniz'e akışlı akarsular tarafından parçalanan bir plato karakterindedir (Ek 1). Bu platonun kıyıda alçalan sırtları da Karadeniz kıyısında genelde yüksek ve falezli kıyı oluşumu ile nihayetlenir. Araştırma alanı 786 km kıyı uzunluğuna sahip olan Trakya kıyılarının kuzeybatı kısmına karşılık gelmektedir.

Limanköy Platosu, kuzeybatı-güneydoğu yönünde Karadeniz'e doğru 4 km uzunlukta çıkıntı oluşturan İğneada Burnu ile kıyı kesimde sonlanır. Rezve Deresi güneyindeki Beğendik Köyü'ne kadar olan 9 km'lik mesafe boyunca plato 50–110 m arasında değişen yükseltiye sahiptir ve Sazlı Dere, Karanlık dere vb. kısa boylu mevsimlik akarsularla yarılmıştır. Limanköy yerleşmesi de bu platonun güneydoğu ucunda, yani İğneada Burnu'na 500 m batıda az eğimli bir sırt üzerinde kurulmuştur (Foto 4.1). Limanköy'ün de üzerinde kurulduğu bu sırtlar kuzeybatıdaki Rezve Deresi vadisi yönünde yaklaşık 250 metrelere kadar yükselen tepelik bölgenin Karadeniz yönünde alçalan kesimlerini meydana getirir.

Limanköy kıyılarında turizm günümüzde hızlı bir gelişme göstermektedir (Şekil 4.1). Her ne kadar İğneada kumsalı kuzeydoğusundan Beğendik Köyü'ne kadarki kıyı boyunca yüksek eğimli falezli kıyıları egemen olsa da, platoyu parçalayan kısa boylu akarsuların dar alüvyal tabanları yer yer kumlu plaj oluşumuna olanak tanımıştır.

Ek1 ve Foto 4.1'de de görüldüğü gibi plato düzlüğü ve yamaçlarında gelişim gösteren ikincil konutların kapladığı alan Limanköy'ün yerleşim alanına yaklaşmış durumdadır. Bu yazlık konutların en fazla geliştiği kesim ise İğneada Limanı'nın gerisindeki 10–60 metre arasındaki yüksekliğe sahip eğimli sırtlardır. Ayrıca Limanköy

doğusunda deniz feneri gerisindeki ikincil konutlar da hızlı bir gelişim göstermiştir. Bu konutlar plato düzlüğünde kurulmuş olsa da denize ulaşım küçük dere yatakları içindeki dar patika yollardan sağlanmaktadır.

Şekil 4.1 Limanköy Platosu'nda ikincil konutların dağılışı (Googleearth uydu görüntüsü: son erişim 23 Ekim 2011; görüntü tarihi 25.07.2010).

Foto 4.1 İğneada plajlarının kuzeyindeki Limanköy Platosu'nda ikincil konutların yayılışı görülmektedir.

Güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanan ince kumlu İğneada plajının kuzeyde son bulunduğu kesimden Limanköy Burnu'na kadarki yaklaşık 3.5 km uzunluktaki kıyının hemen tamamı falezli yüksek kıyılardan oluşur. Burada kumlu plajların geliştiği tek kesim İğneada Limanı'nın doğusundaki insan eliyle doldurulmuş kıyıda yer alır (Ek 1). 150 metre uzunluktaki bu plajın oluşumunda limanın güney kesimindeki dalgakıranın kıyı akıntı sistemini etkilemesi, diğer bir deyişle akıntıların ince kumu zamanla dalgakıran gerisinde

biriktirmesi rol oynamıştır. Bu plajın gerisindeki doldurulmuş alan gününbirlikçilerin otoparkı olarak kullanılmakta, plaj ise yoğun talep nedeniyle yazın kullanılmaktadır (Foto 4.2).

İğneada deniz fenerinin (Foto 4.3) doğu kesiminde kuzey-güney yönünde uzanan kıyılar ise oldukça girintili çıkıntılı yüksek (falezli) kıyılardır. Bu dar kıyı zonu boyunca uzun ve geniş kumlu plajların bulunmaması ve karayolu ile ulaşımın olmaması nedeniyle kıyı turizmi gelişmemiştir.

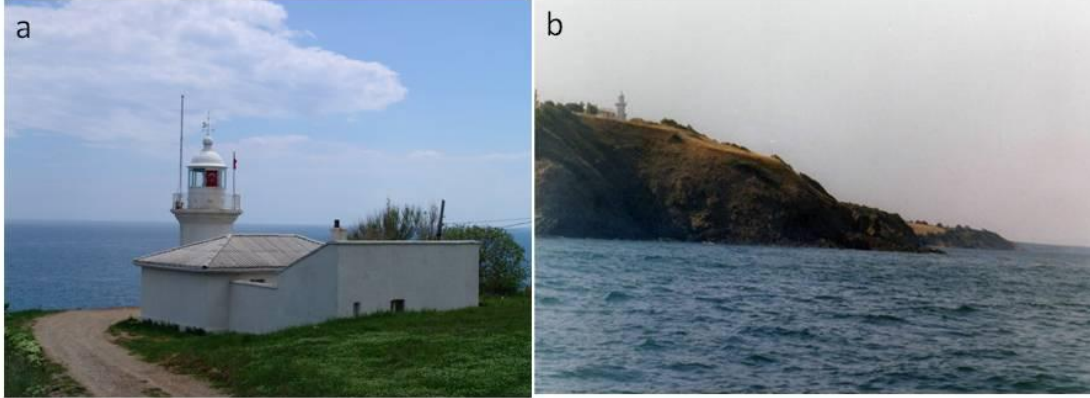
Limanın doğusundaki kumlu Limanköy yönüne gidildiğinde uzunlukları 20–60 metre arasında değişen üç alçak kıyı daha bulunsa da bu kıyılarda plaj kalitesi bozuk olduğundan turizm amaçlı kullanım veya yapılaşma durumu gözlenmemiştir. Kuzeybatı-güneydoğu yönlerinde uzanan 1.5 km'lik falezli kıyı boyunca kıyı gerisi Kızılcım ormanlarından oluşmakta, söz edilen küçük koyların gerisinde toplam 8 yapıdan oluşan site içinde lüks konutlar bulunmaktadır.

Foto 4.2 İğneada Limanı'nın doğusundaki doldurulmuş kıyıda dolgu alanı araç park alanı olarak kullanılmaktadır (a). Aynı plaj yazın yoğun talep görmektedir (b-d); Foto: Temmuz 2011.

Bu kesimde kıyıya alçalan plato düzlükleri üzeri ise tarımsal amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bu kıyıda alçak kumlu plajlar deniz fenerinin yaklaşık 2 km kuzeyinden itibaren başlamakta, ancak kuzeydeki (Bulgaristan sınırı yakınında) Beğendik Köyü'ne kadarki kıyı şeridi boyunca turizm amaçlı kullanım gözlenmemektedir.

Foto 4.3 Limanköy Feneri (a) ve altında uzanan falezli kıyıları (b) (<http://www.panoramio.com/photo/741152>).

Limanköy güneyine geçildiğinde İğneada'nın da üzerinde kurulduğu 20–30 m. yükseklikteki alçak sırtların iki lagün alanını birbirinden ayırdığı görülür. Bu lagün göllerinden kuzeydeki Erikli Gölü, güneydeki ise Mert Gölü'dür. Erikli Gölü, kuzeyden 100–150 m, güneyden ise 50–100 m yükseklikte dalgalı sırtlar arasında açılmış olup güneydoğuya akışlı olan Efendi Deresi'nin ağız kesiminde, kıyı çizgisinin uzanışına paralel (güneybatı-kuzeydoğu yönünde) uzanan dar ve uzun bir lagündür (Foto 4.4 a, b). Lagün kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundaki uzun eksenini 1 km'yi, en geniş olduğu orta kesiminde ise genişliği 100 metreyi bulmaktadır.

Foto 4.4 Erikli Gölü kıyı gerisinde bulunan, dar-uzun şekilli bir lagündür (a). Gölün çevresi ise sazlıklarla kaplıdır (b).

Lagünün batısında maksimum 700 metreyi bulan bir bataklık zonu bulunur (Foto 4.5a). Bu bataklık zonu da batıda longoz (subasar) ormanları ile kaplı olan alüvyal dolgu düzlüğü ile sınırlanmaktadır. Bu yönüyle Erikli Gölü'nün subasar ormanı ve bataklıklar ile kaplı bir alüvyal ovanın batı ucunu doldurduğu, kıyı çizgisinden 200 metre kadar geride bir kum setinin gerisinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu kum seti doğuda iyi vasıflı, kumlu bir plajla (Foto 4.5b) sınırlanır ki, bu plaj da İğneada'dan kuzeydoğuya doğru 2 km uzanır. Maksimum 90 metre genişlikte olan ve İğneada-Limanköy karayolu ile sınırlanan bu plajın genişliği, İğneada'nın kurulduğu alçak sırta yaklaştıkça birkaç metreye kadar daralır (Foto 4.5 c).

Erikli Gölü doğusundaki kum setinin üzeri ve plaj zonu turizm açısından çok önemli avantajlar sunmaktadır. Öncelikle lagünü plajdan ayıran alçak kum seti ya da bağlama seti turizmin canlandığı Haziran ayından itibaren çadır kampların toplandığı bir yerdir. Bununla birlikte İğneada-Limanköy karayolunun bu kesimi yol kenarlarında otoparkı andırarak kadar yoğun şekilde araçlarla işgal edilir. Kumlu plaj ise ince kumlu geniş bir kumsal olanağı tanıdığından denize girmek ve güneşlenmek için başlıca tercih mekânlarından birisidir.

İğneada'nın güneyinde yer alan Mert Gölü lagünü de Erikli Gölü gibi bir alüvyal dolgu düzlüğünün ağız kısmını işgal etmiştir (Foto 4.5d). Elmalık Dere olarak bilinen bu akarsuyun ağız kısmındaki göl Erikli Gölü'nün aksine kıyı çizgisine verev, yani güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda uzanır. Akarsu kuzeyden 50–100 m yükseklikte alçak tepelik ve dalgalı platolar içinde gömülmüşken, güneybatı kesiminde 300 metreye kadar yükselen eğimli ve derince yarılmış platolarla çevrilidir. Köy Hizmetleri dinlenme tesislerinin bulunduğu İğneada'ya bitişik kesiminden itibaren gölün batısında geniş bir bataklıkla çevrelenir. Bu bataklık kuzey-güney yönünde 2.5 km, doğu batı yönünde ise 2 km genişliktedir. Bataklığı batıdan sınırlayan longoz ormanı ise batıya doğru giderek daralan alüvyal ova üzerinde geniş yer kaplar.

Mert Gölü lagününden güneye doğru uzanan kıyı şeridinde, İğneada-Kıyıköy arasındaki en uzun kumsal uzanır. Panayır İskelesi denilen geniş koyu batıdan sınırlayan dik kıyılara kadarki plaj ince kum karakterinde olup, yer yer 30 metreye kadar daralsa da, genelde 90–120 m arasında genişliğe ulaşabilir. Bu uzun kum bandınının 131 hektarlık bir alana sahip olduğu hesaplanmıştır (Özkan ve Kubaş 2012:151). Mert Gölü'nün güneyindeki plato, göle güneyden katılan Manda Dere ile daha güneydeki Bulanık

Dere'nin Hamam ve Pedina Gölleri'ni besleyen yan kolları tarafından 30–50 m arasında yarılmıştır.

Sahanın batısında yer alan Demirköy yerleşmesinin batısındaki dağlık alanları akaçlayarak İğneada güneyinden denize kavuşan Bulanık Dere granitten oluşan Demirköy depresyonunun sularını topladıktan sonra kıyı bölgesinde derin bir plato kazmıştır. Demirköy ve batısında 600–700, kıyı kesimde ise 200–300 m arasında yüksekliğe sahip olan platoda Bulanık Dere, Demirköy havzasından çıktıktan sonra gömük mendereslerden oluşan bir boğaz açmıştır. Derinliği 200 metreyi bulan doğu-batı yönlü bu derin boğazın uzunluğu 30 km'ye yakındır.

Foto 4.5 Efendi Deresi'nin ağız kesimindeki Erikli Gölü ve çevresinde sazlık oluşumu yaygındır (a). Gölün doğu kesiminde tipik bir kumsetti oluşmuştur (b). İğneada kuzeyinde yaklaşık genişliği 60 m olan geniş, kumlu bir plaj uzanır (c). İğneada'nın güneyinde ise Mert Gölü lagünü bulunur (d).

Çevresi meşe ve kayın ağaçlarından oluşan ve ekoturizm potansiyeli yüksek olan bu boğazın aşağı çığırdaki 8 km'lik kısmı taraça düzlükleri ve örgülü yatak sayesinde düzgün bir yürüyüş parkuru sağlamakla birlikte, yağışlı dönemde akarsuyun taşkın yatağını

doldurması nedeniyle ulaşıma uygun değildir. Kıyı çizgisinden 3 km batıda biten bu boğazın ardından Bulanık Dere güneyden katılan güneybatı-kuzeydoğu yönünde derin bir vadi kazmış olan Yavuz Dere ile birleşir ve denize doğru yaklaşık 5° arasında olan eğimli bir birikinti yelpazesi oluşturmuştur. Akarsu bu birikinti ovasını yer yer 5 metre kadar yararak denize ulaşmaktadır.

Bulanık Dere'nin aşağı havzasında Pedina Gölü (15 m), Söğütlü Gölü (20 m), Çingene Gölü (15 m), Hamam Gölü (5 m), Deniz Gölü (1 m) ve Saka Gölü (1 m) gibi küçük göller de bulunur (Foto 4.6). Bu göllerden en büyükleri Hamam ve Pedina gölleri olup, Bulanık Dere'nin kuzey kolları üzerinde, Çingene ve Söğütlü gölleri ise kısa boylu güney kolların Bulanık Dere ile birleştiği alüvyal taban üzerindedir. Deniz ve Saka gölleri ise kıyıda kıyı kordonlarının gerisinde bağlama seti gölleri olarak oluşmuşlardır.

Foto 4.6 Bulanık Dere'nin aşağı havzasında üç göl bulunur. Bunlar; Pedina Gölü (a), Hamam Gölü (b) ve Saka Gölü'dür (c).

Yukarıda belirtilen düşük eğimli ova yüzeyi ise longoz ormanı ile kaplıdır. Bu ormanın daraldığı batı kesiminde Longoz Fidanlığı bulunmaktadır. Dolayısıyla İğneada-Kıyıköy arasındaki kıyı bölgesinin bu kesimi longoz ormanları yanı sıra lagünlerin geniş yer kapladığı bir bölge olduğundan turizm çekiciliği bakımından büyük önem taşımaktadır. Ancak sadece Demirköy-İğneada karayolundan güneye sapan yaklaşık 8 km uzunluktaki toprak yol Mayıs ayı sonuna kadar ulaşıma uygun değildir. Haziran-Ağustos ayları arasında yol ulaşıma uygun olsa da sürüngenler ve sivrisineklerin yoğun olması nedeniyle turist ve rekreasyonistlerin tedarikli olmaları gerekmektedir.

Saka Gölü güneyinde, 400 metrelik plato düzlüklerinden kaynaklarını alan Bezirgan Dere ve Elmalı Dere'nin parçaladığı alçak kıyı platosu kıyıda dik falezlerle kesilmiştir. Bu akarsuların her ikisi de 50 metre genişlikteki kumlu plaj gerisinde azmaklar yapmaktadır.

Saka Gölü'nden itibaren 5 km uzunluktaki kumlu plaj Panayır İskelesi mevkiine kadar düzenlenmiş bir kıyı olarak uzanır. Gerçekte 1300 m uzunluktaki Panayır İskelesi Kışlacık Köyü sınırları dâhilinde olup, Panayır Dere'nin denize kavuştuğu ağız kesimine

karşılık gelmektedir. Genişliği 80–100 metre arasında değişen kumdan oluşan plaj kıyıya paralel ama oldukça virajlı bir karayolu ile Kıyıköy'e bağlantılıdır. Elmalı ve Bezirgan derelerin vadileri üzerinden kuzeye doğru ise ulaşım mevcut değildir. Bu plaj zonunun Panayır Dere'nin denize döküldüğü kesimin kuzeyinde karavan tarzı konaklama yaygındır. İskeleden denize kavuşan her iki dere boyunca deniz bisikleti veya tekne ile kaynak yönünde 1 km kadar koşullar ulaşımına uygun olmakla birlikte bu konuda bir hizmet sektörü gelişmemiştir. Ayrıca Elmalı ve Bezirgan derelerin ağızları arasındaki 600 metrelik mesafede ormanla kaplı ölü falezlerde aktif heyelanlar gelişmekte ve kayan toprak plaj kumlarını bazı kesimlerde 70 metre genişlikte yığınlar şeklinde örtmektedir.

Bu plajlı kıyı güneyde kayalık ve küçük adalardan oluşan arızalı bir kıyıda, yani Panayır İskelesi Burnu'nda son bulur. Bu burnun hemen 300 metre güneyinde Kızılıçık Dere'nin denize döküldüğü 200 metre kadar genişlikte bir koy bulunur. Dalga aşındırması nedeniyle yay şeklinde bir kıyı çizgisi olan koyun gerisi tamamen ormanlıktır ve plajı kumludur. Bu koydan itibaren 3 km güneydeki Poliçe Koyu'na kadar tüm kıyı falez ve falez döküntülerinden oluşan dikliklerden ibarettir ve oldukça girintili çıkıntılıdır.

Poliçe İskelesi olarak da bilinen bu koy 50–100 metre arası derinlikte vadiler kazan Yanıkbaşı Deresi ile Kumlukoy adlı bu iki akarsuyun denize kavuştuğu yerde oluşmuştur. Kıyıköy kuzeyindeki en nitelikli kıyılardan birini oluşturur. 700 metre genişlikte olup, karaya doğru 350 metrelik bir girinti oluşturan koyun gerisinde plaj kirli beyaz renkte kumlardan oluşur. Fırtına setlerinin 1 metre kadar gerisinde ise taşlık oranı yüksek ve üzeri kumul bitkileri ile kaplı alçak bir kumul sırtı uzanır. Koyun kuzey kesiminde ölü falezlerin önündeki sabitleşmiş alçak kumul sırtlar üzerinde Panayır İskelesi'ndeki gibi karavan tarzı konaklama yapılmaktadır. Yer seçiminde bu kumluk sahanın iki dere ağzında akarsuların azmak seviyesinin üzerinde yer alması etkili olmuş olabilir. Koya ulaşım kuzeydeki Panayır İskelesi'nden çok virajlı kötü vasıflı toprak bir yolla sağlanırken, güneydeki Kıyıköy ile olan bağlantısı; kıyıyı 4 km kadar geriden yani batıdan takip eden toprak bir yolla mümkündür. Ancak daha kısa mesafede ulaşımı sağlayan orman içinde dar toprak yollar da mevcutsa da kış mevsiminde tercih edilmez.

Poliçe Koyu güneyde 5 metreden alçak falezler ve dalga aşındırması ile oluşmuş kayalıklardan oluşan arızalı bir burunda son bulur. Bu burnun güneyinde ise ikinci bir koya geçilir. 230 metre uzunluk ve 70 metre genişlikteki bu kıyıda plaj kalitesi oldukça yüksektir. Plaj, sarı-açık kahverengi renkte ince kumlardan ve kavkı kırıntılarından oluşur.

Sarı Dere'nin koyun orta kesiminden denize kavuştuğu bu kıyıda kıyı çizgisinden 15 metre kadar geride yüksekliği 1 metreyi bulan alçak bir kumul sırtı uzanır ve bu kumluk alan 50 metre gerideki falezlerin kaidesine kadar yayılmıştır. Üzeri kumul bitkileri ile örtülüdür. Plaj güneyde aniden genişliği 10–22 metre arasında değişen dalga aşındırma düzlükleri ile son bulur. Bu kesimden itibaren Kıyıköy'e kadar Uzunkum Mevkii ve Selvez Plajı dışında tüm kıyı yüksek falezlerden oluşan yüksek kıyı karakteri taşır.

Kıyıköy'ün 6 km kadar kuzeyinde yer alan Uzunkum Mevkii, genişliği kuzeybatıda 60 metreyi bulan ve güneydoğuya doğru 10 metre kadar daralan kumlu bir plajdır. Orman içi taşlık ve eğimli bir yoldan ulaşım sağlandığından plaj kalitesine rağmen rağbet görmemektedir. Ancak kıyıyı 600 metre kadar batıdan takip eden bir yol yapımı tamamlandığında ulaşım sorunu çözümlenmiş olacaktır.

Selvez Plajı ise Kıyıköy'ün 250 metre kuzeyinde yer alır. 2 km'yi aşan uzunluğu ve 60 metreyi bulan genişliği ile Kıyıköy çevresindeki en kaliteli plaj olduğu söylenebilir. Açık kahverengi ve sarımsı plaj kumları geride ayrılmış granitler üzerinde gelişmiş sel yarınları ile son bulur. Granitten oluşan yüksek topografya nedeniyle ulaşım Kıyıköy'ün 500 metre ve 1.5 km kadar kuzeyinden kıyıya inen iki farklı toprak yol ile sağlanabilir. Plaj son derece temiz olup, yerli ve yabancı turistlerin gerideki falezlerin önünde çadır kurdukları görülmektedir. Ancak plajın kuzey kesimi yosunlu olup deniz yosunları (Posidonia) varlığı nedeniyle niteliği düşüktür.

Sahanın güney kesimini oluşturan Kıyıköy ve çevresinde jeomorfolojik yapı Pabuç Dere, Kazan Dere ve Elmalı Dere olmak üzere üç büyük akarsuyun kollarıyla birlikte parçaladığı bir alçak plato sahasıdır. Bunlardan Pabuç Dere Kıyıköy'ün kuzeyinden denize dökülür. Kıyı çizgisinden 2.5 km kadar batıda suları Pabuç Dere Barajı'na dökülen akarsuyun baraj ile kıyı arasındaki kesimi tamamen tarım arazilerinden oluşur. Tarımsal faaliyet akarsuyun taraça düzlüklerinde yapılmaktadır. Ayrıca akarsuyun kanal genişliği kaynak yönünde 1,5 m'lik mesafe boyunca yer yer 30 metreyi bulur ki, bu nedenle ziyaretçiler için kano kiralama olanağı mevcuttur.

Pabuç Dere ağzında uzunluğu 250, genişliği 140 metreyi bulan büyük bir kıyı oku oluşmuştur. Bu kıyı oku Kıyıköy Belediye Plajı olarak bilinir. Tamamen kumdan oluşan bu kıyı oku nedeniyle akarsu yolunu 400 metre kadar uzatarak kıyı okunun kuzey ucunda falezlerin kenarından denize dökülür. Kıyıköy yerleşmesi bu kıyı oku ile güneyindeki liman arasında yer alan ve denizden 25 metre yükseklikte bir düzlük üzerinde kurulmuştur.

Köyün kurulduğu sırt kıyıda yüksek ve dik falezlerle son bulur ve manzara açısından oldukça ilgi çekicidir. Pabuç Dere vadisine bakan kuzey kesiminde belediye tarafından kum diline inen merdivenler yapılmıştır. Sırtın güneyinde ise yine seyir yeri olarak da imkan sunan Kıyıköy Feneri bulunur.

Kıyıköy'ün güneyinde, limanın hemen güneyinde yer alan yaklaşık 750 metre uzunluktaki kumlu plaj dışında kıyı zonu; Kastro Koyu'na kadarki deniz yoluyla 5.6 km'lik mesafe boyunca oldukça girintili, çıkıntılı ve kayalıktır. Limanın güneyindeki plaj Kazan Dere'nin denize kavuştuğu kesimde, dere ağzının güneyinde yer alır. Kıyı gerisi Kazan Dere'nin alüvyal taban düzlüğünden oluştuğundan kıyıdan kuş uçuşu 3 km, ancak karayolu ile virajlı bir toprak yol boyunca 4 km geride (batıda) yer alan baraj gölüne kadar alüvyal bir oavadan oluşur. Bu ova; Kazan Dere ve onun en önemli kollarından kuzeyde Kuru Dere, güneyde ise Lale Dere ve Soğuksu Deresi gibi akarsular tarafından, en çok 100 metre derinlikte vadilerle kazılan bir platodan ana akarsuya taşınan alüvyonlarla oluşturulmuştur. Üzerinde tarım yapılan bu düzlükler içinde Kazan Dere geniş bükümler yaparak limanın hemen güneyindeki kıyı okunun kenarından denize dökülür.

Ayrıca Kazan Dere'nin bu alçak platosunda, yani havzanın aşağı kesiminde geniş karstik alanlar göze çarpar. Bu karstik alanların ortasında Kazan Dere'nin eski alüvyal dolguları üzerinde baraj kurulmuştur. Yani baraj karstik bir alanın içinde yer alır. Barajın kuzeyindeki karstik alan Kıyıköy'e ulaşan ana karayolunun hemen güneyinde yer alır ve 80–100 metre izohipsleri arasında oluşmuş 20 kadar erime dolini ile temsil edilir. Bu dolinler Kazan Dere'yi kuzeyden besleyen küçük akarsuların yataklarını işgal etmişlerdir. Ancak yoğun orman nedeniyle sahada doğrudan gözlemlemek oldukça güçtür.

Barajın güneyinde ise çok daha geniş bir karstik saha bulunur. Aksicim Köyü'nün batı kesiminde toplanan karstik depresyonlar 100–150 metre yükseklikte platoda oluşmuş tipik bir plato yüzeyi karstı oluştururlar. Bu dolinler daire veya elips şekilli, genelde 5–10 metre derinlikte sığ erime çukurlarına karşılık gelirler.

Kıyıköy Limanı güneyindeki kıyı okundan güneye doğru uzanan 700 metrelik plaj, yüksekliği 3 metreyi geçmeyen kumul sırtları önünde gelişmiştir. Plaj en güneyde eski bir taş ocağının önünde oluşmuş yalıtışı oluşumları ile son bulur. Yaz mevsiminde plaj yoğun olarak kullanılmakta, ayrıca yalıtışı tabakaları da güneşlenme amaçlı tercih edilmektedir. Bu kesimden Kastro Koyu'na kadarki yüksek kıyı yine karstik kayalardan oluşur ve Aksicim Köyü çevresindeki alçak platonun kıyıya doğru bir uzantısını meydana getirir. 30

metre kadar genişlikte derin kalankların bulunduğu ve çok dar kumlu plajların görülebildiği bu kıyıda dalga aşındırması artığı kayalıklar, dalga etkisi ve ani derinlik artışı nedeniyle turizm amaçlı kullanım mümkün değildir. Eski akarsu vadilerinin deniz suyu ile işgal edilmesi sonucunda meydana gelen ve saklı koylar oluşturan kalanklar; Kıyıköy-Kastro arasındaki bu dik kıyı boyunca tekne turu açısından nitelikli kıyı oluşumlarını barındırır. Ancak bu saha çalışmalarında bu türden bir aktiviteye rastlanmamıştır.

Sahanın güney kesimini oluşturan Kastro Koyu kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda 1.5 km genişliğe sahip, karaya doğru ise maksimum 450 metre girinti oluşturan geniş bir koydur. Kuzeyde Çamlık Sırtları, güneyde Ardıçlı Tepe (102 m) sırtları arasında yer alan koy kuzeyden Bahçe Dere, güneyden ise Elmalı Deresi'nin ağızları arasında uzanır. Koyun gerisinde her iki akarsuyun da yatağına en çok 150 metre kadar gömülerek kollarıyla birlikte kıyı gerisini plato şeklinde parçaladıkları görülür. Ayrıca geniş bir drenaj havzasına sahip olan Bahçe Deresi vadisinin Karagöz Korusu olarak bilinen kesiminde Sultanbahçedere Barajı vardır. Pabuç Dere ve Kazan Dere barajlarına göre çok daha küçük olan bu baraj toprak bir yolla Kazan Dere Barajı ve Kıyıköy yerleşmesi ile bağlantılıdır.

Kastro Koyu'na kuzeyden dökülen Bahçe Dere'nin kıyı çizgisi ile kaynak yönünde 1.5 km'lik kesiminde akarsu yatağının genişliği yer yer 40 metreyi bulur. Bu nedenle deniz bisikleti kiralanarak geziler düzenlenmektedir. Etrafı sazlık ve yoğun ormanla kaplı olan vadinin güney kesiminde kamp alanları, kuzeyinde ise taraça düzlükleri üzerinde tahta masalarla ziyaretçilere hizmet sunan piknik alanları vardır. Koya güneyden dökülen Elmalı Dere ağzında ise bu türden bir faaliyet söz konusu değildir. Akarsuyun kaynak yönünde hemen 700 metresinde Elmalı Barajı yapılmaktadır.

Kastro Koyu yaz aylarında yoğun olarak tercih edilen bir koydur. Plaj genişliği ortalama 100 metre kadar olmakla birlikte, Elmalı Deresi'nin plaja ulaştığı kesimde 200 metreye yaklaşır. Plaj eğimi düşük olup, kirli sarı renkteki plaj kumları koyun güney kıyısında Elmalı Dere suları etrafındaki sazlık-bataklık oluşumlarla sınırlanır. Koyun tamamı yaz aylarında kullanıma açıktır. Koyun 3 km güneydoğusunda Malatra Burnu'na kadarki kıyıda Kefalağzı Körfezi ve Küçük Koy (Korsan Koyu) olarak bilinen koylar eşsiz coğrafi güzellikler sunar.

1.2. İklim Özellikleri, Turizme Etkileri ve Klimatik Konfor

Araştırma alanının iklim özellikleri incelenirken inceleme alanına en yakın meteoroloji istasyonu olduğundan, Kumköy Meteoroloji İstasyonu'nun (41.15°N–29.02°D) 1975–2006 yılları arasındaki 32 yıllık ortalama verileri dikkate alınmıştır. Sıcaklık değerleri ile başlanacak olursa, inceleme alanında ortalama sıcaklık 13.8°C'dir. Ortalama (ortalama, ortalama minimum ve ortalama maksimum) sıcaklıklar açısından değerler hiçbir ayda 0°C'nin altına düşmez. Ancak minimum değerlere bakıldığında Şubat ayı minimum sıcaklığının -10.4°C'ye kadar düştüğü görülür (Şekil 4.2).

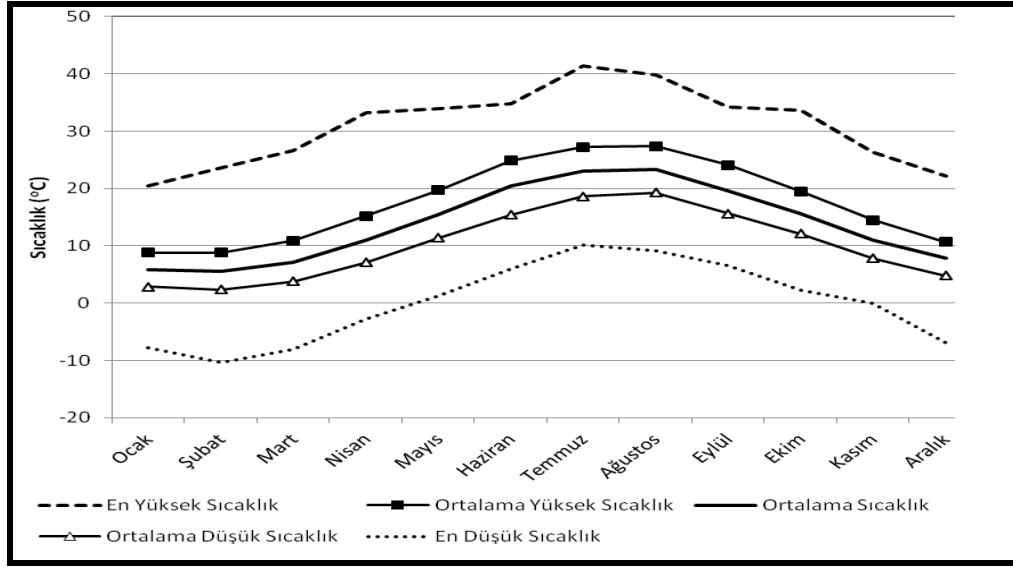
Maksimum sıcaklıklar açısından ise en sıcak değere 41.4°C ile Temmuz ayında ulaşılmaktadır. Ortalama değerlere göre yıl içerisinde 17.8°C'lik bir genlik, ortalama minimum ve ortalama maksimum değerlere göre 25°C'lik bir genlik söz konusudur. Bu genlik maksimum ve minimum değerler dikkate alındığında ise 51.8 °C'ye ulaşır. Yani Kumköy istasyonunda yıl içerisinde sıcaklıklar 51.8 °C'lik bir genlik sunacak şekilde değişir.

Yıl içinde aylık ortalama yüksek sıcaklıklar dikkate alındığında, sıcaklık ortalamasının 20°C'nin üzerine çıktığı aylar Temmuz ve Ağustos aylarıdır (Tablo 4.1; Şekil 4.3). Bu durum gerçekte tüm Karadeniz kıyılarında söz konusudur ve kıyı turizmi açısından sezonun kısa olmasının en temel sebeplerinden birisidir. Gün içerisindeki maksimum sıcaklıkların 20°C ve üzerinde olduğu gün sayıları Mayıs ayından itibaren 10 günün üzerine çıkar. Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarının tamamına yakınında gün içerisindeki maksimum sıcaklıklar 20°C ve üzerindedir.

Tablo 4.1 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait aylık ortalama, ortalama yüksek, ortalama düşük, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri.

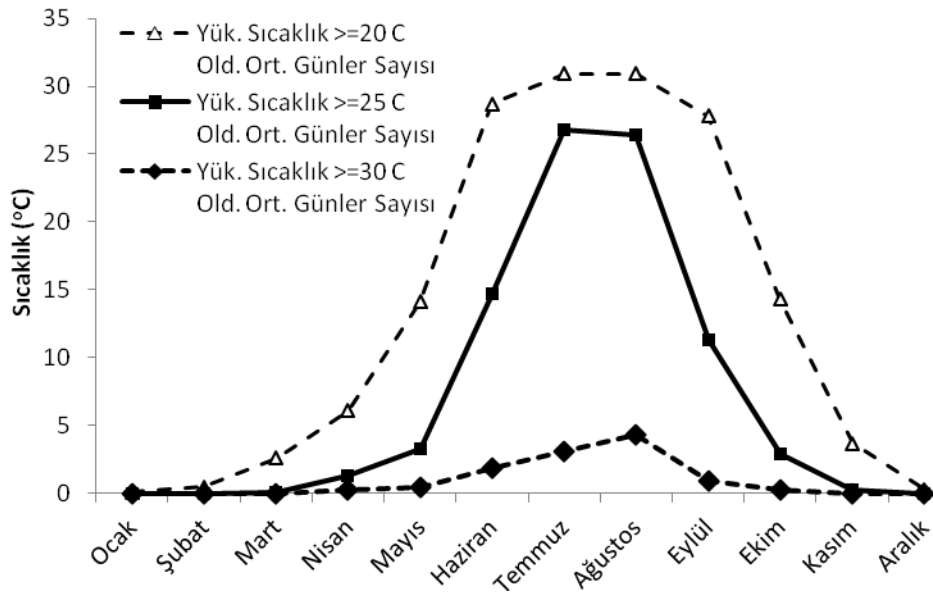
	Aylar												
	Ocak	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağ.	Ey.	Ek.	Kas.	Ara.	
Ortalama sıcaklık	5.8	5.5	7.1	11	15.5	20.4	23	23.3	19.6	15.6	11	7.8	
Ortalama yüksek sıcaklık	8.8	8.8	10.9	15.2	19.7	24.9	27.2	27.4	24.1	19.5	14.5	10.7	
Ortalama düşük sıcaklık	2.9	2.4	3.8	7.1	11.4	15.4	18.6	19.3	15.6	12.1	7.8	4.8	
En yüksek sıcaklık	20.4	23.6	26.6	33.2	34	34.8	41.4	39.8	34.2	33.6	26.4	22.2	
En düşük sıcaklık	-7.8	-10.4	-8	-2.7	1.2	6	10.2	9.2	6.6	2.2	0	-2.2	-6.9

Şekil 4.2 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama, ortalama yüksek, ortalama düşük, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerlerinin aylara göre değişimi.

Gün içerisindeki maksimum sıcaklıkların 25°C ve üzerinde olduğu gün sayıları Haziran-Eylül döneminde 10 gün üzerinde görülürken, 25°C ve üzerinde olduğu gün sayıları çok azdır. Buna göre yaz döneminde gün içerisindeki maksimum sıcaklıklar genel olarak 20°C–25 °C arasında değişir. Bu durum kıyı turizminde sıcaklık açısından konforlu döneme denk gelir ki, Temmuz-Ağustos aylarında kıyı turizminde artan yoğunluk üzerinde belirleyici bir etkidir.

Şekil 4.3 Kumköy Meteoroloji İstasyonu yüksek sıcaklıkların 20°C, 25°C ve 30°C'ye eşit ve üstünde olduğu gün sayılarının aylara göre değişimi.

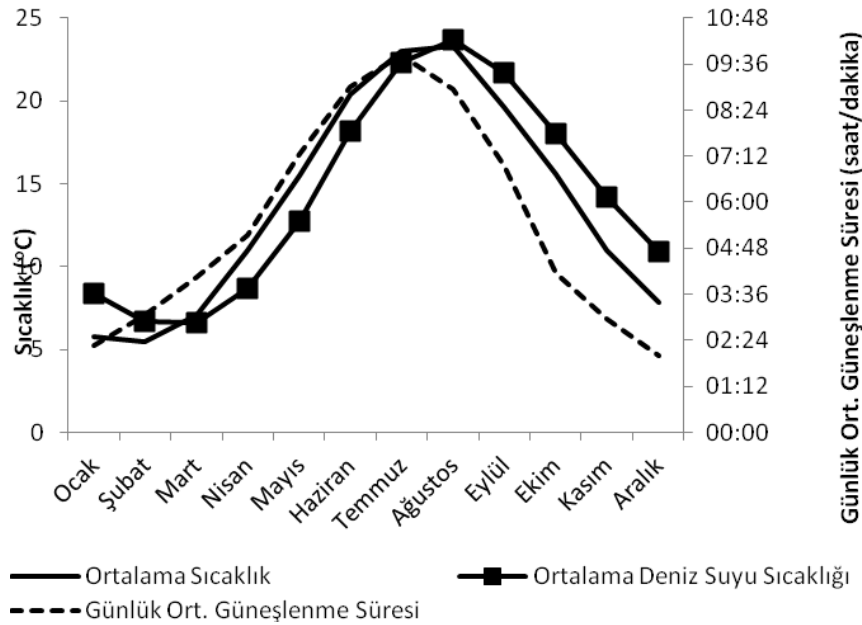

Şekil 4.4’de görüldüğü gibi deniz suyu sıcaklıkları, ortalama sıcaklıklar ve güneşlenme sürelerinde birbirlerine paralel bir değişim görülür. Deniz suyu sıcaklıkları ve ortalama sıcaklıklarda ise değerler birbirine yakındır. En düşük değerler günlük ortalama güneşlenme süresinde Aralık ayında, ortalama sıcaklıklarda Şubat ayında, deniz suyu sıcaklıklarında ise Mart ayındadır. Maksimum güneşlenme süresine Haziran ayında ulaşılırken, ortalama ve deniz suyu sıcaklıklarında maksimum değer Ağustos ayında görülür.

Deniz suyu sıcaklıklarında uygun sıcaklığın 22°C-25°C arasında olduğu, bunun altında veya üstündeki sıcaklıkların tercih edilmediği bilinmektedir (Ülker, 1988). Şekil 4.4’e göre Temmuz ve Ağustos aylarında bu koşullar uygun iken, Temmuz öncesinde ve Ağustos sonrasında deniz suyu sıcaklığı 20°nin altında olduğundan deniz banyosuna uygun değildir.

Şekil 4.4’te görüldüğü gibi, inceleme alanı hava olayları açısından farklı özellikler gösterir. Ortalama kar örtülü gün sayısı 2.8 günle Şubat ayında maksimuma ulaşırken Nisan ayından itibaren kar örtüsüne rastlanılmamaktadır.

Şekil 4.4 Kumköy Meteoroloji İstasyonu’na ait ortalama sıcaklık, ortalama deniz suyu sıcaklığı ve günlük ortalama güneşlenme süresinin aylık değişimi

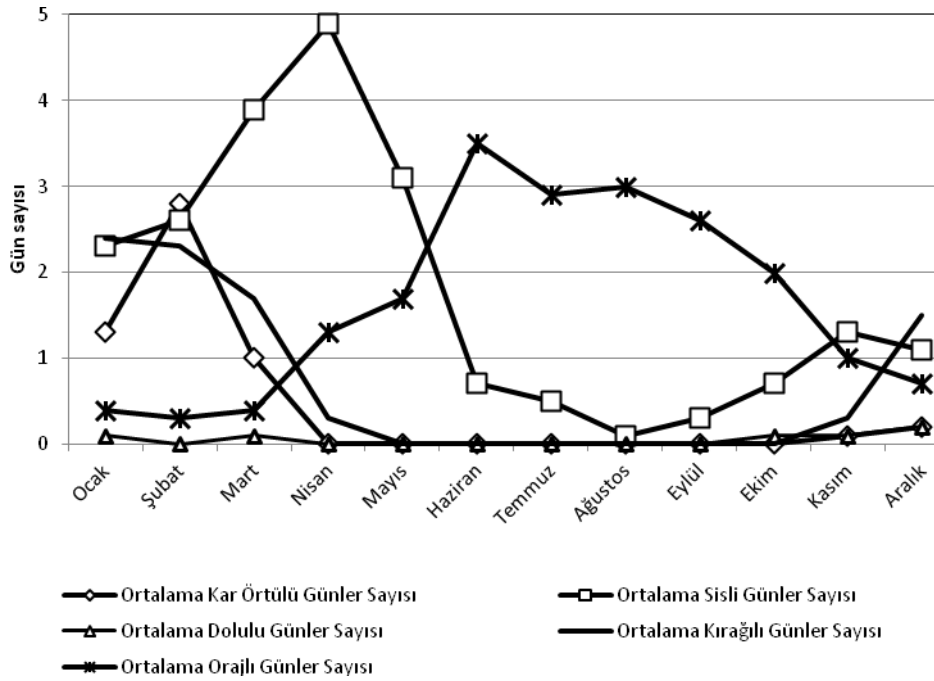

Dolu olayı ise çok az görülür. Ocak, Mart, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında toplam olarak 0.5 gün dolu olayı görülür. Oraj ise bütün aylarda gerçekleşir. En düşük oraj yağışları Şubat ayında görülürken, Haziran ayında maksimuma çıkar ve yaz döneminin

genelinde yüksek oraj görülür. Sisli günlerde minimum değer Ağustos, maksimum değer Nisan ayında görülür ve bütün aylarda sisli günler gerçekleşir. Kırışıklı günler Ocak ayında maksimuma ulaşır ve Mayıs ayından sonra görülmez. Buna göre kar örtülü, dolulu ve kırışıklı günler yaygın bir şekilde kış mevsiminde görülür ve genel olarak diğer mevsimlerde görülmemektedirler. Sisli ve orajlı günler ise bütün yıl görülen hava olaylarıdır (Şekil 4.5).

Ortalama bulutluluk değerlerine göre günler üç grup içerisinde değerlendirilir. Bunlardan açık günler bulutluluğun 0 ile 1.9, bulutlu günler bulutluluğun 2–8 ve kapalı günler ise bulutluluğun 8.1–10 değerleri arasında olduğu günlerdir. Kumköy istasyonunun değerlerine baktığımızda üç belirgin özellik dikkati çeker. Bunlardan ilki kış aylarında dahi açık günlerin yaşanması ve yaz aylarında 10 güne kadar açık günlerin görülmesidir. Kapalı günler ise kış aylarında maksimum değerine çıkar ancak yaz aylarında da 1 gün olmakla birlikte kapalı günler yaşanır. Ortalama bulutlu günler ise Ocak ve Şubat ayları haricinde egemen bulutluluk durumunu oluşturur. Yıllık toplam olarak yılda 63 gün açık, 200 gün ortalama ve 101 gün kapalı bulutluluk koşulları yaşanır (Tablo 4.2).

Şekil 4.5 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama kar örtülü, sisli, dolulu, kırışıklı ve orajlı günlerin aylık değişimi

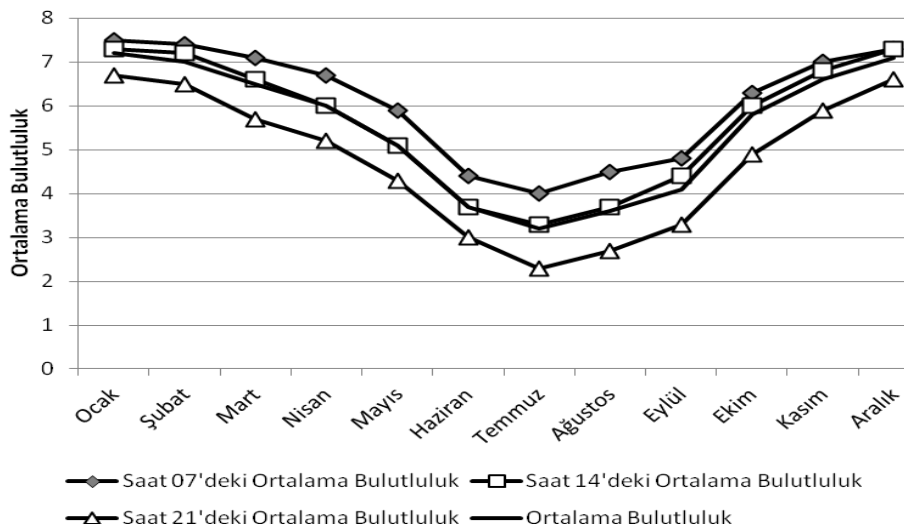
Tablo 4.2 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama açık, bulutlu ve kapalı gün sayılarının aylık değişimi

	Aylar											
	Ocak	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağ.	Ey.	Ek.	Kas.	Ara.
Ortalama açık günler sayısı (bulutluluk 0.0-1.9 arası)	2.7	2.9	3.8	3.9	5.2	9	10.3	8.3	7.3	4.3	3.2	2.4
Ortalama bulutlu günler sayısı (bulutluluk 2.0-8.0 arası)	12.8	11.3	14.1	16.5	20.1	18.8	19.8	21.2	19.4	17.8	14.7	13.7
Ortalama kapalı günler sayısı (bulutluluk 8.1-10.0 arası)	15.5	14.1	13.1	9.6	5.8	2.2	0.9	1.5	3.3	8.9	12.1	14.8

Şekil 4.6'da görüldüğü gibi, gün içerisindeki ortalama bulutluluk koşulları saat 14'deki bulutluluk koşullarına paralel bir değişim gösterir. Bununla birlikte genel olarak saat 7'de bulutluluk en yüksek değerindeyken saat 21'e doğru en düşük değerine ulaşır. Buna göre gece artmaya başlayan bulutluluk değerleri sabaha doğru en yüksek değerine ulaşır ve akşam saatlerine doğru azalarak en düşük değerine varır.

Bulutluluk değerleri inceleme alanında kıyı turizmi üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Nitekim bu durum güneşlenme süresini azaltmakta, hava ve deniz suyu sıcaklığını düşürmektedir. Güneşlenmenin nispeten iyi olduğu Temmuz-Ağustos ayları hariç tutulursa, bulutluluk inceleme alanında iklimsel konforsuzluğa yol açmaktadır.

Şekil 4.6 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait ortalama bulutluluk değerlerinin aylık değişimi

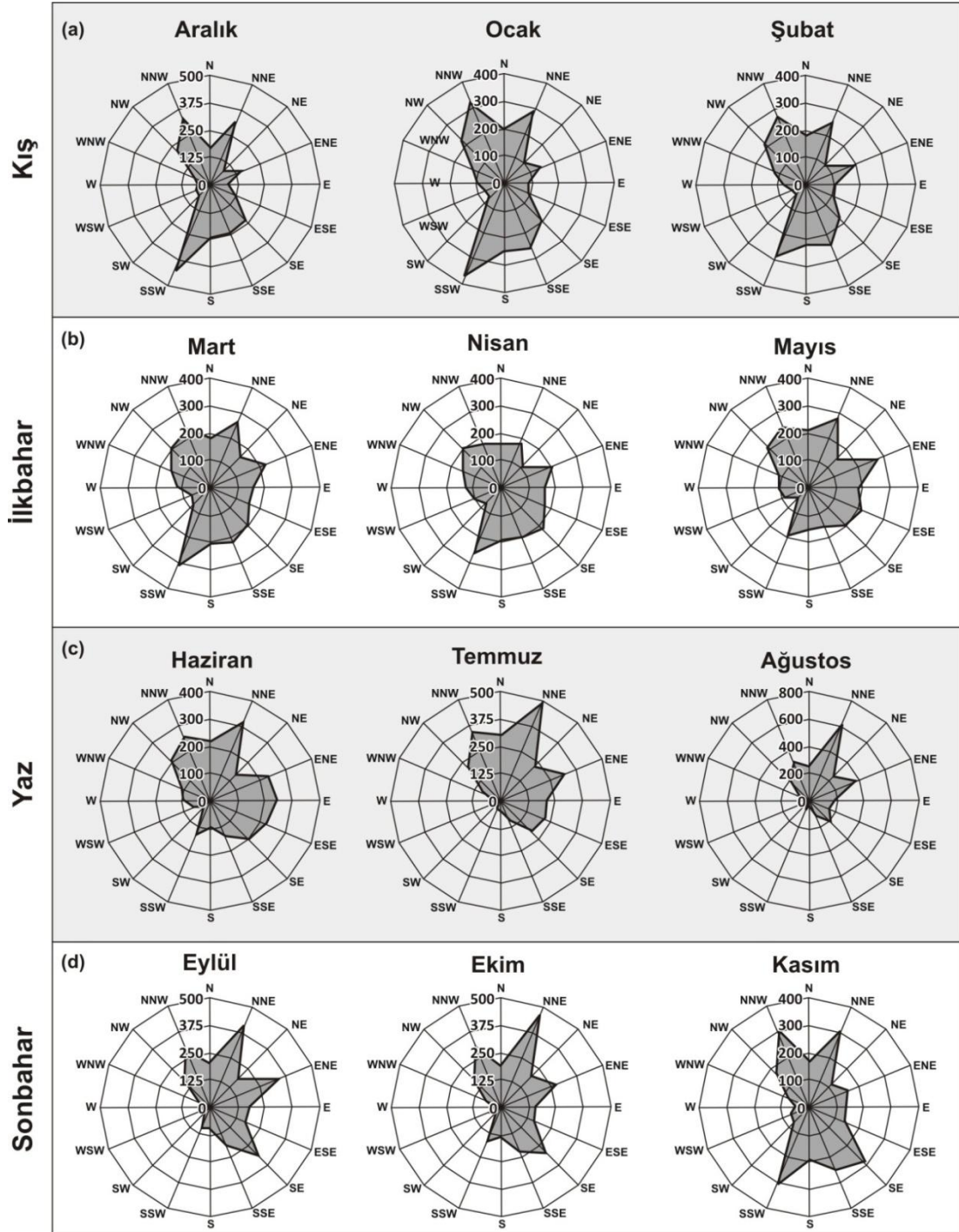
Kumköy istasyonu Thornthwaite iklim sınıflandırmasına göre B1B'2sb'4 harfleri ile gösterilen birinci dereceden nemli, ikinci dereceden mezotermal, yaz mevsiminde orta derecede su noksanı olan ve denizel şartlara yakın iklim tipine girer. Thornthwaite su

bilançosuna göre Kasım-Nisan dönemi su fazlalığının, Mayıs-Eylül dönemi su açığının olduğu dönemdir. Bununla birlikte Nisan-Temmuz döneminde toprakta kullanılabilir suyun olduğu görülür. Böylece en kurak dönemi Temmuz-Eylül dönemi olarak görülür.

Rüzgâr güllerine baktığımızda egemen rüzgâr yönlerinin her dönemde farklılık gösterdiği görülür (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 Kumköy Meteoroloji İstasyonu'na ait aylık rüzgâr frekansları

Kış mevsiminde genel olarak SSW yönünün egemen olduğu ancak kuzey sektörlü rüzgarların (NNW, NNE) ikinci bir hakim yönü oluşturduğu görülür. İlkbahar mevsiminde ise bütün yönlerden rüzgârların etkisinde kalmasından dolayı belirgin bir yönün olmadığı görülür. Yaz döneminde ise hâkim rüzgârların kuzey sektörlü (özellikle NNE) olduğu görülür ve güney sektör neredeyse silinmektedir. Sonbahar mevsiminin başında da kuzey yönlü rüzgârlar hâkim iken, Ekim ayından itibaren güney sektörlü rüzgârların sayısında artış yaşanır ve Kasım ayında güney sektörü egemen duruma geçer.

Bu değişimlere göre rüzgârlar kış mevsiminde Türkiye üzerinde etkili olan gezici alçak basınç sistemlerinin etkili olmasından dolayı güney sektörlü iken, ilkbahar mevsiminin ortalarına doğru sistemin etkisinin zayıflatması sonucunda güney sektör etkinliğini kaybeder ve Mayıs ayından itibaren kuzey sektörlü rüzgârlar egemen duruma geçer.

Bütün yaz mevsimi boyunca sistemin etkisini yitirmesi ve yerel koşulların etkisiyle meltem rüzgarlarının hâkim duruma geçmesiyle beraber kuzey sektörlü rüzgarlar hakim duruma geçer. Meltem rüzgârlarının etkisi Ekim ayından itibaren yerini yine gezici alçak basınç sistemlerine bırakır ve Kasım ayında güney yönlü rüzgârlar egemen duruma geçer. Bu rüzgâr yönü dağılımlarında özellikle yaz döneminde etkili olan rüzgârlar serinletici etki yaparak sıcaklıkların yükselmesini engeller. Kış mevsiminde etkili olan rüzgarlar ise yağışların artmasına neden olur.

Belirtilen iklim özelliklerinin turizm açısından değerlendirmesini yapmak amacıyla iki klimatik konfor indeksi kullanılarak Türkiye'deki seçilmiş bazı turizm merkezleri ile karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Tablo 4.3 ve 4.4 SSI (Yeni Yaz İndisi) indeksi değerlerini, Tablo 4.5 ve 4.6 ise THI (Termo Higrometrik İndeks) değerlerini göstermektedir. Bilindiği gibi Klimatik Konfor çalışmaları doğrudan meteorolojik parametrelerin basit matematiksel formüllerle ifade edilmesinden ibarettir. Ülkemizde özellikle turizm araştırmalarında bu konudaki çalışmaların arttığı görülmektedir. Örneğin Güçlü (2010, a, b,c; Güçlü, 2011) tarafından yapılan araştırmalar buna örnek verilebilir.

Tablo 4.3'de sunulan SSI indeksi yeni milenyum indisi olarak da tanımlanmakta olup, hava sıcaklığı ve bağıl nem değerlerini meteorolojik parametreler olarak almaktadır (Tzenkova ve diğ. 2007: 151-152). Buna göre SSI değerleri 70-150 ve üzeri arasındaki sekiz sınıf aralığında değerlendirilir. Bu sınıf aralıkları Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Kumköy meteoroloji istasyonu verilerine göre inceleme alanında kıyı turizmi açısından konforun uygun olduğu dönem Haziran-Eylül arasıdır.

Tablo 4.3 Aylara göre SSI indeks değerleri (1975-2006).

SSI indeks değerleri (1975-2006)												
İstasyon Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Kumköy	30,75	29,98	35,14	47,28	61,33	76,43	84,47	85,40	73,95	61,63	47,21	37,19
Rize	33,90	33,15	37,71	49,93	62,51	75,70	84,02	85,12	74,78	62,28	48,59	38,75
Zonguldak	33,66	32,96	37,59	49,12	60,25	73,25	80,18	79,88	70,37	59,38	48,31	39,33
Florya	31,57	30,51	36,49	50,03	63,90	78,14	85,48	85,37	74,84	62,15	47,72	37,45
Yalova	34,20	34,20	39,24	52,10	65,51	79,28	86,09	85,97	74,97	62,23	48,65	39,97
Tekirdağ	27,36	27,92	35,48	49,72	64,72	78,51	85,43	85,01	74,78	60,70	45,10	33,46
Ayvalık	37,58	38,45	45,51	58,77	72,94	86,16	92,39	91,43	80,90	67,22	52,30	42,40
Bodrum	48,79	48,58	53,93	63,20	75,55	87,00	93,28	93,30	84,70	74,28	61,57	52,70
Marmaris	46,41	47,23	52,78	62,63	75,84	88,09	95,16	95,16	83,43	74,50	59,97	50,54
Fethiye	39,50	46,94	52,66	62,51	74,74	86,59	93,79	93,74	83,92	71,20	57,29	48,41
Kaş	52,52	52,03	55,99	64,69	75,97	85,84	93,56	94,63	87,05	76,25	64,81	56,25
Anamur	48,52	48,65	54,53	64,94	77,36	89,63	98,58	98,27	89,00	76,71	62,87	53,05
Mersin	46,50	48,25	56,10	67,82	79,56	91,07	99,63	100,32	91,13	78,17	61,53	50,63

Not: THI indeks değerlerinde virgülden sonraki iki rakam yazılmıştır. Kutularda renklendirme Tablo 4.2'deki sınıflama şemasına göre yapılmıştır.

Tablo 4.4 SSI indisinin sınıflama şeması (Güçlü 2010'dan alınmıştır).

SSI Değeri	Kuşak	Kategori Tanımlaması
70-76	1	Çoğu insan konforlu, fakat bazıları serin hisseder.
77-82	2	Yaklaşık herkes tamamen konforlu hisseder.
83-90	3	Çoğunlukla konforlu, fakat biraz sıcak hissedilir.
91-99	4	Sıcaklık artışından kaynaklanan konforsuzluk artışı tecrübe edilmiştir.
100-111	5	Güneş çarpmasına maruz kalma tehlikesi ve aktivitenin uzaması durumunda ısıdan kaynaklanan takasizlik ortaya çıkar. Son derece sıcak ve konforsuzluk hissedilir.
112-124	6	Hakikatte herkes konforsuzdur; sıcak çarpması tehlikesi ve muazzam konforsuzluk ortaya çıkar.
125-149	7	Özellikle zayıf veya yaşlılar için ileri derecede ısı çarpması tehlikesi vardır. Bu koşullarda maksimum konforsuzluk yaşanır (son derece sıcak).
150'den fazla	8	Maruz kalınan sürenin uzamasına bağlı olarak dolaşım sisteminin çökmesi pek yakındır.

Haziran ve Eylül ayları biraz serin ancak çoğu insan için konforlu ancak biraz serin, Temmuz ve Ağustos ayları ise yaklaşık herkes için konforlu ancak biraz sıcak kategorisindedir. Bu durum Akdeniz ve Ege Denizi sahillerindeki istasyonlarla karşılaştırıldığında tam konfor iki ayda hissedilmektedir. Ancak sıcaklık artışından kaynaklanan konforsuzluk sahada söz konusu olmamakta, bu da sağlık açısından uygun bir durum oluşturmaktadır. THI indeksi değerleri ise, Güçlü 2010'da (Tzenkova ve diğ. 2007'ye göre) sunulan sınıflama şemasına göre Tablo 4.5'de sunulmuştur. Buna göre sahada Mayıs-Haziran ve Eylül-Ekim ayları konforlu, Temmuz ve Ağustos ayları ise sıcak

kategorisindedir. Özellikle sıcak kategorisinin Akdeniz kıyılarında altı aya yayılması bunaltıcı sıcakların konforu olumsuz etkilediğini gösterir. Bu durumda sınıflama şemasına göre (Tablo 4.6) sahada THI değerleri 4 ay için konfor, iki ay için ise sıcak kategorisindedir.

Tablo 4.5 Aylara göre THI (°C) indeks değerleri (1975-2006).

THI (°C) indeks değerleri (1975-2006)												
İstasyon Adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Kumköy	6,80	6,58	8,03	11,44	15,38	19,62	21,87	22,13	18,92	15,46	11,42	8,61
Rize	7,68	7,47	8,75	12,18	15,71	19,41	21,75	22,05	19,15	15,64	11,80	9,05
Zonguldak	7,62	7,42	8,72	11,96	15,08	18,73	20,67	20,59	17,92	14,83	11,73	9,21
Florya	7,03	6,73	8,41	12,21	16,10	20,10	22,16	22,13	19,17	15,61	11,56	8,68
Yalova	7,77	7,77	9,18	12,79	16,55	20,42	22,33	22,29	19,21	15,63	11,82	9,39
Tekirdağ	5,85	6,00	8,13	12,12	16,33	20,20	22,14	22,02	19,15	15,20	10,82	7,56
Ayvalık	8,72	8,96	10,94	14,66	18,64	22,35	24,10	23,83	20,87	17,03	12,85	10,07
Bodrum	11,87	11,81	13,31	15,91	19,37	22,59	24,35	24,36	21,94	19,024	15,45	12,96
Marmaris	11,20	11,43	12,98	15,75	19,45	22,89	24,88	24,88	22,45	19,08	15,00	12,35
Fethiye	10,89	11,35	12,95	15,71	19,15	22,47	24,49	24,48	21,72	18,15	14,25	11,76
Kaş	12,91	12,78	13,89	16,33	19,49	22,26	24,43	24,73	22,60	19,57	16,36	13,96
Anamur	11,79	11,82	13,47	16,39	19,88	23,32	25,83	25,75	23,15	19,70	15,81	13,06
Mersin	11,22	11,71	13,91	17,20	20,49	23,72	26,13	26,32	23,74	20,11	15,62	12,3862

Not: THI indeks değerlerinde virgülden sonraki iki rakam yazılmıştır. Kutularda renklendirme Tablo 4.4'teki sınıflama şemasına göre yapılmıştır.

Tablo 4.6 THI indisinin sınıflama şeması (Güçlü 2010'dan alınmıştır).

THI Değeri (°C)	Konfor Sınıfları
<-40	İleri derecede buz gibi
-39.9 - -20	Buz gibi
-19.9 - -10	İleri derecede soğuk
-9.9 - -1.8	Çok soğuk
-1.7 - +12.9	Soğuk
+13 - +14.9	Serin
+15 - +19.9	Konforlu
+20 - +26.4	Sıcak
+26.5 - +29.9	Çok sıcak
>+30	Kavurucu sıcak

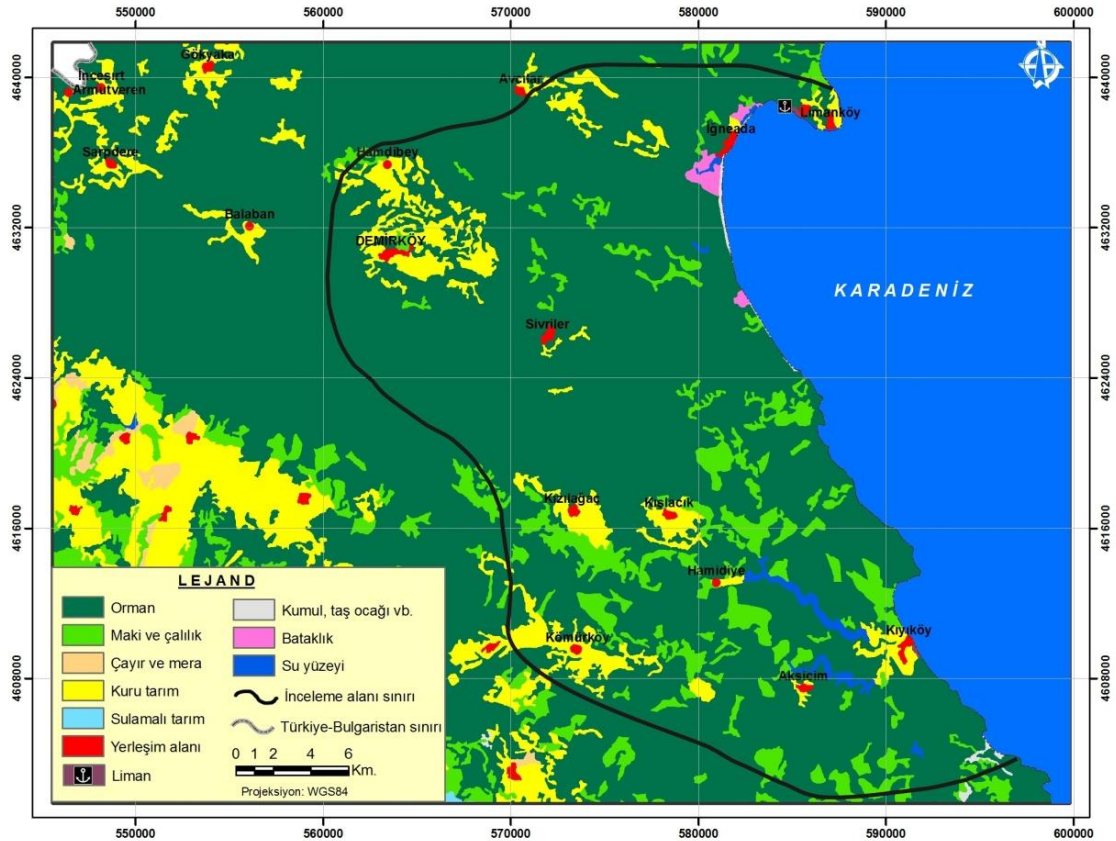
1.3. Doğal Bitki Örtüsü ve Turizme Etkileri

Limanköy ve Malatra Burnu arasındaki kıyılar ve çevresini kapsayan inceleme alanının %80'inden fazlasını ormanlık araziler oluşturmaktadır (Şekil 4.8).

Türkiye'nin kuzey kıyılarını bütünüyle içine alan Avrupa – Sibiryaya flora bölgesi içinde yer almaktadır. Detaya inildiğinde ise Öksin saha özelliklerini taşıdığı görülür. Bu kapsamda çalışma alanının vejetasyon coğrafyasına ait özellikler;

- Nemli Orman,
- Maki - Psödomaki,
- Kıyı Bitkileri ve
- Longoz arazisi olmak üzere 4 ayrı kategoride değerlendirilebilir.

Şekil 4.8 İnceleme alanının arazi kullanım haritası (Çevre ve Orman Bakanlığı CORINE arazi kullanım sınıflandırması III. düzey sonuçlarına göre oluşturulmuştur).

1.3.1. Nemli Orman

İnceleme alanı Türkiye'nin kuzeyi gibi bir bütün olarak Avrupa – Sibirya Flora Bölgesi' ne girer. Bu flora bölgesi içinde en dikkat çekici bitki topluluğunu ise nemli ormanlar oluşturmaktadır (Atalay 1994:112). Yıldız Dağları'nın kuzey yamaçlarında 500 – 600 m yükseltiye kadar inen nemli ormanlar kayın (*Fagus orientalis*) ve kısmen ormangülü (*Rhododendron ponticum*) bakımından zengin bir alandır. Nemli ormanlar sahasında yağış genelde 800 mm'yi aşarken, yüksek kesimlerde 1400 mm'ye kadar çıkar. Kıyı hattında ise bu ormanlar dar bir alanda yayılış gösteren psödomaki sahasına kadar alçalır.

Yıldız Dağları'nın kuzey kesimini kaplayan nemli ormanlarda, Öksin alanın karakteristik türleri olarak gösterilen ağaç ve çalılardan Ova Akçaağacı (*Acer campestre*), Adi Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Gürgen (*Carpinus betulus*), Doğu Gürgeni (*Carpinus orientalis*), Süs Fındığı (*Corylus avellana*), Doğu Kayını (*Fagus orientalis*), Mor Çiçekli Orman Gülü (*Rhododendron ponticum*), Döngel Bitkisi (*Mespilus germanica*), Çoruh Meşesi (*Quercus dschorochensis*), Istranca Meşesi (*Quercus hartwissiana*), Saplı Meşe (*Quercus pedunculiflora*) ve Akçaağaç Yapraklı Üvez (*Sorbus torminalis*) bu sahada sıklıkla görülür (Dönmez 1968).

Belirtilen ağaç türleri arasında Doğu Kayını (*Fagus orientalis*) egemendir. Ancak çeşitli türde meşe birlikleri de görülür. Bu ormanların diğer önemli bir özelliği ise *Orman Gülü* ve *Çobanpüskülü* (*Ilex aquifolium*) ile temsil edilen zengin bir ormanaltı florasına sahip olmalarıdır (Dönmez 1968).

İnceleme alanında nemli ormanlar sahası yükseltisi 500 metrenin üzerinde olan kesimlerde hakim olmakla birlikte yer yer 200 metreye kadar inmektedir. Yıllık yağış tutarı İğneada'da 900 mm nin üzerine çıktığından higrofit karakterde kayın ormanları gelişim göstermiştir. Bu da kayın ormanlarının altında *Orman Gülü* ve *Çoban Püskülü*'nden oluşan sık bir ormanaltı bitki topluluğunun oluşmasına imkan vermiştir. Nemli ormanlar sahasının gelişiminde sıcaklık şartları da önemli rol oynamıştır. Orman altında kahverengi orman ve podsolik topraklar hakimdir. Demirköy'ün kuzeyinde dar bir alanda ise rendzina toprakları oluşmuştur. Bu topraklar organik madde ve mineral bakımından zengin olduklarından kayın ormanlarının gelişmesine imkan vermiştir.

Nemli ormanlar esas itibariyle Doğu Kayını ormanlarından meydana gelmiş olup, özellikle İğneada-Sislioba arasındaki bölgede doğu kayını alanı içinde Avrupa Kayını'nın (*Fagus sylvatica*) varlığı yeni tespit edilmiştir (Aydınözü 2010: 626). 500 – 600 metreden kıyı şeridine kadar olan sahalarda Sapsız Meşe (*Quercus dschorochensis*) ve Saplı Meşe ön plana çıkmaktadır. Bu durum kıyıya doğru alçaldıkça Kayınların tahrip edilmesi ile Meşe ormanlarının sahayı kapladığını işaret eder (Dönmez 1968). 300 metreden daha aşağılarda ise Meşe tamamen hakim unsur olmaktadır.

Nemli ormanların hakim unsurunu oluşturan Doğu Kayını ormanları altında higrofit karakterdeki Orman Gülü ve Çoban Püskülü'nden oluşan ormanaltı toplulukları geniş yer kaplar. Ayrıca Sırım Bağı (*Daphne pontica*), Sütleğen (*Eurhorbia amygdaloides*), Sarı Kantaron (*Hypericum*), Üçgül (*Trifolium sp.*), Böğürtlen (*Rubus fruticosus*), Organik Çilek

(*Fragaria vesca*), Laden otu (*Cistus villosus*), (*Luzula sp.*), (*Viole silvatica*), (*Campanula sp.*), (*Ranunculus primula*), (*Genista tinctoria*) ve eğreltiler ile sık bir örtü oluşturur.

1.3.2. Maki – Psödomaki

İnceleme alanında Kastro Koyu'ndan İğneada'ya kadar olan kıyı şeridinde maki ve psödomaki toplulukları izlenmektedir. Kastro Koyu civarında 100 m ye kadar yükselebilen bu tür bitki toplulukları, İğneada civarında ancak 30-40 m ye kadar çıkabilen maki toplulukları yalnızca Akçakesme (*Phillyrea latifolia*), Kocayemiş (*Arbutus unedo*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*) ve Adaçayı Yapraklı Laden (*Cistus salviifolius*) türleri ile gelişebilmiştir. Limanköy civarında kıyı boyunca görülen psödomaki geniş yapraklı Akçakesme (*Phillyrea latifolia*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Karaçalı bitkisi (*Paliurus aculeatus*), Kuşkonmaz (*Asparagus officinalis*), Gürgen (*Carpinus sp.*), Çiçekli Dişbudak (*Fraxinus ornus*) ve Kızılcık (*Cornus mas*) gibi türlerden meydana gelir.

1.3.3. Kıyı Bitkileri

Özellikle kumlu plajların gerisinde alçak kumul tepeleri üzerinde gözlenirler. İğneada kıyılarında, Kıyıköy doğusu ve batısındaki kum dilleri ile kumul sırtlarında ve Kastro Koyu gerisindeki kumullar üzerinde belirgindir. Genelde kumlu toprakları seven (psammofit) ve tuz toleransı yüksek (halofit) bitkilerden oluşurlar. Sahadaki başlıca kıyı bitkileri şunlardır: Kum Çavdarı (*Ammophila arenaria*), Papatya (*Anthemis maritima*), Saz (*Carex sp.*), Peygamber Çiçeği (*Centaurea sp.*), Mahmude Otu (*Convolvulus sp.*), Sütleğen (*Euphorbia sp.*), Sarı Boynuz Gelincik (*Glaucium flavum*), Kum Zambağı (*Pancratium maritimum*), Deniz börülcesi (*Salicornia sp.*), Nakil (*Silene sp.*) ve Sığırkuyruğu (*Verbascum sp.*).

1.3.4. Longoz Ormanı

Akarsuların ağız kesimlerindeki alüvyal düzlüklerde yağışlı devrede oluşan longoz veya subasar ormanları, nemli bir zemin ve balçıklı topraklar üzerinde gür gelişme olanağı bulmuştur (Foto 4.7).

Foto 4.7 İğneada longoz ormanları yağışlı dönemde taşkın suları ile işgal edilir (a) (Foto: Orhan Uyanık). Kurak devrede ise bu su, büyük oranda ortadan kalkar (b).

Longoz, denize doğru akışlı derelerin getirdiği kumların birikerek kıyıda set oluşturması ve dere ağzını kapatması sonucu akarsuyun biriktiği yerde oluşan bir özel ekosistemdir. Yalnızca belirli ağaç ve bitkiler (örneğin, göl soğanı, su menekşesi, vs) ile kuş türleri (örneğin, kara leylek, balıkçıl, vs) bu yaşam ortamını tercih ederler. Nitekim inceleme alanındaki longoz ormanının esas elemanlarını Dişbudak (*Fraxinus ornus*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Karaağaç (*Ulmus campestris*) ve Söğüt (*Salix*) oluşturur. Dişbudakların floradaki oranı % 50, kızılağaçların % 34, karaağaçların % 11, ve söğütlerin % 5'tir (Atalay 1994: 181). Ayrıca daha az oranlarda Ova Akçaağaç (*Acer campestre*), Titrek Kavak (*Populus tremula*), Doğu Gürgeni (*Carpinus orientalis*), Doğu Kayını (*Fagus orientalis*) ve bazı meşe türleri gözlenmektedir. Çakal Eriği (*Prunus spinosa*), Böğürtlen (*Rubus fruticosus*), Fındık (*Corylus avellana*), Dağ Akçaağacı (*Acer pseudoplatanus*), Yemişen (*Crataegus monogyna*), Akçaağaç, Yapaklı Üvez (*Sorbus torminalis*), Kara Mürver (*Sambucus nigra*), Duvar Sarmaşığı (*Hedera helix*) ve Anadolu Saparnası (*Similax excelsa*) gibi türler ise longoz ormanının çalı katını meydana getirmekte, ormanaltını ise Böğürtlen (*Rubus fruticosus*), Düğünçiçeği (*Ranunculus sp.*), Kır Minesi (*Veronica hederifolia*) ve Menekşe (*Viola silvatica*) oluşturmaktadır. Bu ekosistemin devamlılığı için en temel koşul, bol suyun devamlı var olmasıdır. Su, getirdiği kil ve organik materyal ile bu sahaların topraklarını mineral ve organik materyal yönünden zenginleştirir.

3000 hektarlık alana sahip olan Longoz ormanları (Özyavuz ve Yazgan 2010) İğneada güneyinde iki yerde dikkati çekecek genişliktedir. Bunlardan biri İğneada güneyinde Çavuşdere mansabında, diğeri ise daha güneyde bulunan Bulanıkdere'nin alüvyal tabanı üzerindedir. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı olarak tescil edilmiştir.

Bu ormanlar kıyıdan içerele kadar sokulurlar. İğneada kuzeyinde Rezvedere mansabında üçüncü bir longoz ormanı yer alır. Bu orman, güneydekilerden daha dar şekillidir ve kıyıdan 1 km kadar içeriye sokulmuştur. İğneada çevresinde nemli alüvyal tabanların bir kısmı ise *Fraxinus ornus* birlikleri ile kaplıdır. Bunun en güzel örneği İğneada kuzeyindeki Erikli Göl gerisinde Efendi Deresi'nin geniş alüvyal tabanıdır. Bu vadi tabanı kesif bir şekilde dişbudak birlikleri ile örtülüdür. Bununla beraber araya bir miktar fındık, karaağaç, akçağaç, kavak, gürgen ve bazı meşe türleri katılır. Diğer önemli bir dişbudak sahası Erikli Göl'ün kuzeydoğusunda yer alır.

Limanköy-Malatra Burnu arasındaki kıyı bölgesi ve çevresindeki doğal bitki toplulukları turizm potansiyeli açısından değerlendirildiğinde;

Öksin sahaya dahil olan inceleme alanı nemli ormanlar, maki ve psödomaki toplulukları, kumullar üzerindeki tuzcul bitkiler ve longoz ormanları gibi zengin florası gereği büyük bir ekoturizm potansiyeline sahiptir. Ormanlık alan, gerek temiz havası ve gerekse iklimik konforun sıcaklık artışı nedeniyle azaldığı aylarda uygun hava koşulları sağlaması nedeniyle ziyaretçiler tarafından tercih edilmektedir. Orman içinde piknik, yürüyüş, kamp kurma, manzara seyretme, bisiklete binme, fotoğrafçılık gibi çok sayıda etkinlik yürütülebilmektedir. Bunda şüphesiz orman ve orman altı florası ile faunal zenginlik büyük rol oynamakta, ayrıca ormanlık alanı drene eden ve üzerinde olta balıkçılığı yapılabilecek temiz su kaynakları da pay sahibi olmaktadır. Bu potansiyele göre orman içi dinlenme yerleri, gözetleme kuleleri, kuş ve yabani hayvan gözetleme mekanları gibi turizme hizmet edecek yatırımlara ihtiyaç vardır.

Orman içinden giden yolların, İğneada-Demirköy ve Vize-Kıyıköy gibi vasıflı asfalt yollar hariç tamamı toprak yoldur. Bu yollar karayolu ulaşımı açısından uygun olmamakla birlikte, bu bir eksiklik olarak değerlendirilmemektedir.. Ancak bu yollarda profesyonel rehberler eşliğinde arazi koşullarına uygun araçlarla grup safarileri düzenlenebilir. Bozuk orman içi yollar bisiklet etkinlikleri ve trekking açısından müsaittir. Orman içindeki Hamam ve Pedina gölleri ile kıyıdaki lagünler doğa fotoğrafçılığı ve trekking için son derece elverişli koşullar sunarlar. Kıyı kesimde İğneada-Mert Gölü-Sivrililer rotası, Bulanık Dere boyunca Saka Gölü rotası, İğneada-Mert Gölü rotası gibi noktalar, iç kesimde ise Demirköy-Kadinkule-Monapetra-Velika Köprüsü rotası gibi yürüyüş noktaları mevcut olmakla birlikte, bu rotalar boyunca yürüyüş patikalarının düzenlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır (Çakır ve Çakır 2012: 284). İğneada ve çevresinde Mert Gölü mesire yeri,

İğneada girişindeki piknik alanı ve Erikli Gölü mesire yeri olmak üzere üç kesim piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

Yukarıda belirtildiği gibi, inceleme alanında yürüyüş rotaları ve orman içi dinlenme alanları longozlar ve gölleri kapsayan, İğneada'ya yakın olan kıyı bölgelerinde bulunmakta, iç kesimlerde nemli orman sahasında bu türden faaliyetler gözlenmemektedir. Bunun yanında zengin orman ekosistemini yangına karşı koruma önlemi açısından gözetleme kuleleri de bulunmamaktadır.

1.4. Su Kaynakları, Kullanımı ve Turizme Etkileri

1.4.1. Akarsular

Araştırma sahası sık bir akarsu şebekesi tarafından akaçlanmaktadır (Ek 2). Akarsularla ilgili özellikler bu bölümde kuzeyden güneye doğru açıklanacaktır.

Sahanın kuzey kesiminde yer alan Efendi Dere kuzeybatıdan güneydoğuya doğru akışlı olup Paspaladere ve Şahindere olmak üzere iki ana kol ile beslenen mevsimlik bir akarsudur. Toplam uzunluğu 6 km'ye yakın olan akarsu Erikli Gölü'nün ana besleyenisidir. Drenaj alanı 33.6 km²'dir (Turoğlu 1997). Göle kavuşmadan önce longozların gerisinde yüzey drenajı sulak alana karışır. Dere özellikle su basar ormanın güneyindeki sırtlardan çok sayıda soğuk su pınarı ile beslenir.

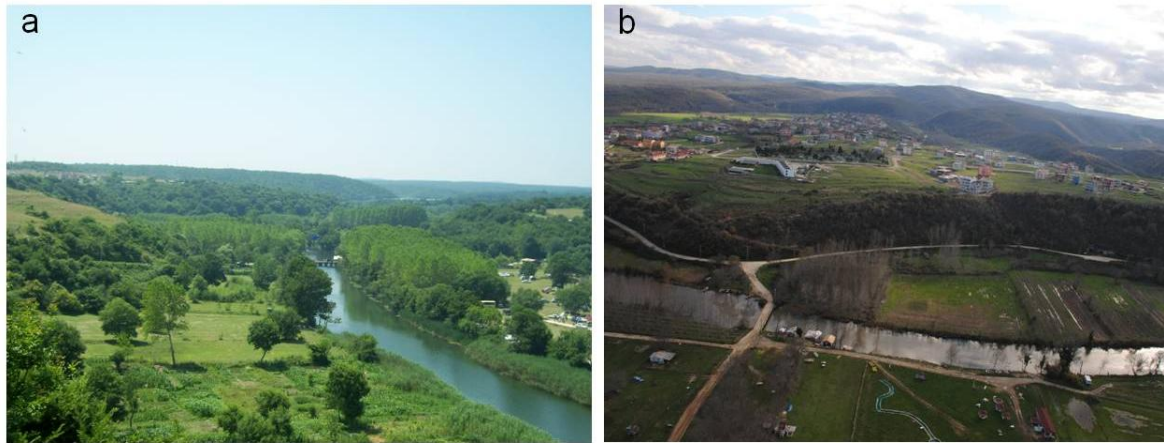
İğneada güneyindeki Çavuşköprü Deresi Elmalık Dere olarak da bilinir ve 30 km'ye yakın bir ana drenaj kanalına sahiptir. Yukarı kesiminde Değirmen Deresi olarak anılır ve longoz alanına karışmadan önce uzunluğu 20 km'ye yakın diğer büyük bir kol olan Elmalı Deresi'ni alır. Mert Gölü ve longoz alanını besleyen temel su kaynağıdır.

Daha güneyde, kaynak kolları Demirköy depresyonuna kadar uzanan ve 82.5 km² drenaj alanına sahip olan (Turoğlu 1997) Bulanık Dere, toplam uzunluğu 100 km'yi aşan, geneli kıvrımlı bir yatak içinde gömük menderesler oluşturarak akar. Adından da anlaşılacağı gibi yatak aşındırma gücü nedeniyle suyu özellikle yağışlı mevsimde bulanık ve kalitesizdir. Havzanın aşağı kesiminde yer alan Pedina ve Hamam Gölleri bu akarsuyun yatak seviyesinin üzerinde kalan yan kollar üzerinde olduklarından Bulanık Dere'nin suyu ile beslenmezler. Saka Gölü ve longoz ormanını besleyen akarsu longozun kuzeyindeki sırta yakın bir konumu izleyerek İskele Mevkii yakınından denize dökülür. Akarsu

özellikle granitten oluşan Demirköy depresyonu çevresinden bol su kaynakları ile beslenmektedir.

Sahanın güneyinde, Kıyıköy çevresindeki akarsular olan Kazan Dere ve Pabuç Dere inceleme alanının en önemli akarsularıdır (Foto 4.8a, b). Bu akarsuların Kıyıköy yakınındaki aşağı kesimi 20.06.1990/717 tescil kararı ile 1. derece doğal sit alanı olarak koruma altındadır. Her iki akarsuyun da aşağı kesiminde kendi isimleriyle anılan barajlar yapılmıştır. 2.507 m uzunluğunda ve 4,5 m çapında bir kanal ile birbiriyle bağlantılı olan ve bu nedenle dünyanın ilk ikiz barajı olan bu barajların su tutması 1998 yılından itibaren olmuş ve her ikisi de bugün İstanbul'a önemli miktarda su sağlamaktadır.

Foto 4.8 Pabuç Dere (a) Kıyıköy'ün kuzeyinden, Kazan Dere (b) ise güneyinden denize dökülmektedir

Bunlardan Kazan Dere alüvyal dolguları üzerinde su tutulması ile oluşturulan ve 313 km²lik bir beslenme havzası olan Kazan Dere Barajı 1997 yılında tamamlanmış ve aynı yılda terfi tesislerinin yapımına başlanmıştır. Baraj günümüzde % 54 kapasite ile su tutmak suretiyle çalışmaktadır. Mahya Dağı'ndan kaynak sularını alan ve sularının önemli bir kısmı Terkos Gölü'ne nakledilen Pabuç Dere ise 2000 yılında hizmete alınmış olup, % 80'e yakın bir doluluk oranı ile hizmet vermektedir. Barajın 178.5 km²lik bir beslenme havzası vardır. İSKİ'den elde edilen resmi verilere göre Kazan Dere yılda 100 milyon m³ verime sahip olup, 17.424 m³ azami biriktirme hacmine sahiptir. Pabuç Dere ise 60 milyon m³ yıllık verim ve 58.500 milyon m³ biriktirme hacmine sahiptir. Barajlar günümüzde etkin bir şekilde çalışmakta, İstanbul'un su ihtiyacına da destek vermektedir. Bu barajların yapımı esnasında yer seçimi konusunda hidrojeolojik ve morfolojik verilerin değerlendirildiği bir çalışmada (Ekmekçi 1998) sahadaki Tersiyer kireçtaşları üzerinde 21

adet kaynak suyunun bulunduğu, yüzey karstına ait şekiller olmakla birlikte yüzey drenajının iyi olduğu ve bu nedenle su bütçesinin dengede olduğu belirtilmiştir.

Sahanın en güneyinde Kastro Koyu'na dökülen iki önemli akarsu vardır. Koyun nitelikli kumlu plajlarına alüvyon taşıyan bu akarsulardan koyun kuzeyindeki Bahçıvan Dere (Sultanbahçe Dere), güneyindeki ise Elmalı Dere (yukarı kesiminde Erikli Dere) mevcuttur. İSKİ verilerine göre, bunlardan Elmalı Dere üzerinde, kıyı çizgisinden 1 km kadar batıdaki Elmalı Barajı 1997 yılında yapılmıştır ve 24 km²lik drenaj havzasına, 11.6 milyon m³ yıllık hacme sahiptir. Sultanbahçe Dere üzerindeki baraj ise 4 km iç kesimde yer alır. Yine 1997 yılında yapımı tamamlanmış olup, 46.5 km²lik bir drenaj alanından beslenir ve yıllık kapasitesi 19.4 milyon m³tür.

Yukarıda belirtildiği üzere araştırma alanındaki ana akarsular öncelikle sahanın kuzey kesiminde lagün gölleri ve longozları beslemekte, güney kesimde ise barajlara su sağlamaktadır. Özellikle güneydeki su kaynakları, İstanbul'un su ihtiyacına destek sağlamaktadır.

Belirtilen akarsuların turizm açısından hem doğrudan, hem de dolaylı etkileri bulunmaktadır. Öncelikle bu akarsuların her biri kıyıya önemli miktarda alüvyon taşıdıklarından İğneada, Kıyıköy ve Kastro Koyu'na ince kumlu plajlar kazandırmada etkili olmuşlardır. Nitekim sahada çakıllı veya bloklu plajlar mevcut değildir. Akarsu taraçaları üzerinde ise çadır kamplar kurulmakta ve bu dolgu düzlükleri denize erişim konusunda kolaylık sağlamaktadır. Bunun yanında bu akarsuların yataklarının geniş ve derin olması turizm sezonunda bisiklet ve kano gezintisine olanak sağlarken, dere yatakları üzerinde variller üzerinde yüzdürülen mini restoranlar dahi kurulabilmektedir. Kıyı turizmi bahsinde sözü edileceği üzere özellikle Pabuç Dere ve Kazan Dere üzerinde bu faaliyetler yöre sakinlerinin sınırlı imkanları dahilinde gerçekleştirilmekte, Kastro Koyu'nda ise özel işletmeciler tarafından profesyonel hizmetler olarak ziyaretçilere sunulmaktadır.

1.4.2. Göller

İnceleme alanında yüzey alanı birbirinden farklı çok sayıda göl bulunur (Ek 2). Bu göllerin önemli bir kısmı kıyı kumulları ve kum setleri ile denizden ayrılmış lagün gölleridir. İğneada kuzeyinde yer alan Erikli Gölü ve güneyindeki Mert Gölü sahanın kuzeyindeki iki önemli durgun su ortamıdır. Bunlardan Erikli Gölü yukarıda belirtildiği gibi Efendi Dere ve kolları tarafından beslenir. Toplam alanı 43 hektar olan lagün

kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanır ve sazlık-bataklık bir zonla çevrelenir. Gölün gerisinde ise 456 hektar alana sahip geniş bir longoz sahası bulunur (Özyavuz ve Yazgan 2010). Suları acı tuzlu olup, yağışlı dönemde tuzluluk oranı azalır ve kuzey sektörlü rüzgârların etkili olduğu dönemlerde su seviyesi yükselir (Turoğlu 1997). Gölün alanı 76.7 m² yi, derinliği 2 metreyi bulabilmekte olup (Özyavuz 2011), ortalama tuzluluğu ‰ 4, ortalama sıcaklığı 13.8°C, pH değeri 8.29 olarak ölçülmüştür (Güher (2003)'e göre Özyavuz 2011: 177). Geriye doğru 500 metrelik kısmı marş sahası olan lagünün daha gerisinde tamamen sık longoz ormanları uzanır.

İğneada güneyinde yer alan, Elmalık Dere ve kollarının su taşıdığı Mert Gölü ise 266 hektar alana sahip olup, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanır ve gerisinde alanı 316 hektarı bulan bir longoz alanı bulunur (Özyavuz ve Yazgan 2010). Güher (2003)'e göre göl suyunun ortalama derinliği 94.66 cm, pH eğeri 9.2, ortalama sıcaklığı 13.9°C, tuzluluğu ise Erikli Gölü'ne oranla biraz daha fazla olup ‰ 6.5'dir. Yine geride 500 metre kadar genişlikte bir marş sahasına dönüşür ve daha da geride ise geniş longoz ormanlarına geçilir.

Erikli ve Mert Gölleri sahanın turizm potansiyelinde şüphesiz büyük öneme sahiptir. Göl turizmi bölümünde açıklanacağı üzere gerek longoz ormanlarının ve yöredeki bitkisel ve akuatik ekosistemin varlığı, gerekse sahada olta balıkçılığı, manzara seyri, kuş gözlemciliği gibi diğer aktivitelerin sürdürülebilirliği bu göllerin varlığına bağlıdır. Nitekim bu göller "West Palearctic Bird Migration Route" denilen kuş göç rotasında bulunmakta ve böylece sahayı 194 kuş türü kullanmaktadır (Özyavuz 2011).

Yine sahadaki üçüncü önemli lagün gölü olan Saka Gölü ise Bulanık Dere ve kolları ile beslenir ve 5 hektarlık alanı ile en küçük göldür. Geriden geniş bir longoz ormanı ile çevrelenen göl kıyı çizgisinin hemen 80 metre kadar gerisinde kuzeybatı-güneydoğu yönünde maksimum 270 metre uzunlukta ve 85 metre genişliktedir. Yine Bulanık Dere havzasının aşağı kesiminde, ancak bu kez kıyı gerisinde orman içindeki Pedina (10 hektar) ve Hamam (19 hektar) gölleri ise birer alüvyal set gölüdür. Bunlardan Hamam Gölü kıyından 1.3 km içeride yer alır ve suyu acıdır. Pedina Gölü ise 4 km içeride yer alır ve fazla suları Bulanık Dere'ye boşalır (Turoğlu 1997: 300).

2. Limanköy-Malatra Burnu Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Beşeri Coğrafyası ve Turizme Etkileri

2.1. Yerleşme Özellikleri

Araştırma sahasının yerleşme özellikleri değerlendirilirken önce yerleşmenin tarihsel gelişimine değinilecek, ardından ise yerleşme şekilleri hakkında detaylı bilgi verilecektir.

2.1.1. Yerleşme Tarihi

İnceleme sahasının yerleşme tarihine geçmeden önce, ülkemizin yerleşme tarihini de ana hatlarıyla bilmek gerekmektedir. “Anadolu 3 büyük göçe sahne olmuştur. Bunlardan birincisi İ.Ö. 20.yy’da Hititlerin Anadolu’ya göçü, ikincisi İ.Ö. 12. yy’da yaşanan Trak-Frig göçü ve üçüncüsü ise, İ.S. 11. yy’da Malazgirt zaferiyle Türklerin Anadolu’ya yaptıkları göçlerdir. Bu üç büyük göçü yaşayan Anadolu, her açıdan farklı; çok zengin siyasi ve kültürel süreçler yaşamıştır” (Mansel 1947: 24). Ayrıca tarih süreci içinde hem batıdan hem de doğudan sayısız istilalara uğrayan, çok çeşitli kültürlerle mekân olan ülkemizde zengin bir geçmişin izlerini görmek mümkündür.

Tarih boyunca medeniyetleri biçimlendiren unsurların başında coğrafi koşullar gelmiştir. İnsanlar yerleşim yerlerini kurarken; aynı zamanda, beslenme ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ziraat sahalarını, su potansiyeli yüksek alanları, ulaşımında kolay ve düşman saldırılarında kendilerini koruyabilecekleri müsait siteleri; başka bir ifade ile coğrafi anlamda fiziki ve beşeri özellikleri elverişli bölgeleri tercih etmişlerdir. Çalışma alanımız ve çevresi tarihsel süreç içinde yerleşme tarihi çok eskiye inen ve bölgeler arası geçiş güzergahında bulunan bir yerleşme alanıdır.

Çalışma alanı, İstanbul’dan Avrupa’ya uzanan yol üzerinde önemli bir stratejik mevki olması sebebiyle sürekli el değiştirmiştir. Nitekim Roma İmparatorluğu zamanında Doğu Trakya’da üç önemli yolun varlığı bilinmektedir: (1)Belgrad-Danube Deltası-Karadeniz-İstanbul Boğazı yolu, (2) “*via militaris*” veya “*via Traiana*” olarak bilinen ve Belgrad-Edirne (Adrianople)-Lüleburgaz (Arcadiopolis)-Çorlu (Tzurulon)-Marmara Denizi yolu ve (3) “*via Egnatia*”olarak bilinen ve Adriatik Denizi’ni Karadeniz’e bağlayan Dyrachium-Thessalonica-Conctantinople yoludur (Kuelzer 2011: 179).

Ancak Avrupa’ya bağlantısını Edirne üzerinden yapan Osmanlı Devleti Karadeniz’e yakın sahalara pek fazla önem vermemiştir. Cumhuriyet sonrası bu eksiklik ele alınmış ve

Kırklareli'nden bir yolla Hamzabeyli Sınır kapısıyla, Bulgaristan üzerinden Doğu Trakya ve dolayısıyla Avrupa ile bağlantısı sağlanmıştır. Günümüzde ulaşımına açık olan bu yolla Bulgaristan üzerinden erişim mümkündür.

Çalışma alanı ve çevresinin tarihini, öncelikle Kırklareli-Edirne-Tekirdağ ve İstanbul ile aynı tarihsel kurgu içerisinde değerlendirmek yerinde olacaktır. Bu bakımdan Istranca Dağları'nın kuzey yüzünde Karadeniz kıyısında yer alan bu saha, ard bölgesiyle sürekli temas halinde kalmıştır.

Kuzeybatı- güneydoğu doğrultusunda uzanan Istranca Dağları'nın kuzey kısmında yer alan çalışma alanı ve çevresinin ilk kez M.Ö. 4000 yıllarında bu bölgede yaşayan Traklar tarafından iskâna açıldığı tahmin edilmektedir. M.Ö. 1200 yıllarda Yunanistan'dan gelen Akalar'ın da buralarda yaşadığı bilinmektedir (Mansel 1938: 18). Yine M.Ö. 700 yılında Romanya ve Bulgaristan üzerinden Trakya'ya gelen İskitler (Mansel 1938: 24) önce çalışma sahasının da içinde bulunduğu Istranca Dağları'nın kuzey bölgelerini almak şartıyla, Trakya'da bir hakimiyet kurmuşlar ve uzun bir süre Traklarla birlikte yaşamışlardır (Yıldırım 2011: 11).

Trakya'nın Avrupa'dan Asya'ya geçiş yolu üzerinde bulunması çeşitli milletlerin saldırısına uğramasına sebep olmuştur. Nitekim saha M.Ö. 700 yıllarında İskitlerin, M.Ö. 336 yılında Makedon Krallığı'nın eline geçmiştir (Kırklareli Yıllığı 1967: 179). Bu tarihten sonra da Atinalıların ele geçirdiği saha, İskit seferinden sonra M.Ö.513 yılında Pers hükümdarı Dara I tarafından ele geçirilmiştir. Daha sonra Odrys'ler (Trakyalı Halk) tarafından zapt edilmiştir. Makedonya Kralı Philippos'un hâkimiyetinden sonra Galatlar tarafından da bir süre istila edildiği belirtilmektedir (Demiraco 2007: 10). M.Ö. 168 yılından sonra ise Roma Hâkimiyeti söz konusu olmuş, ardından iç karışıklıklara bağlı olarak dış kaynaklı saldırılarla Got, Hun ve Avarlar egemenlik kurmuşlardır (Karaçam 1970: 125).

Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395'te ikiye ayrılması sonrasında Trakya'da Doğu Roma İmparatorluğu egemenliği başlamıştır. Bölge M.S. XIV. yüzyıla kadar Bizans İmparatorluğu yönetiminde olmuştur (Yıldırım 2011: 15). Tarihi kaynaklara göre 1300'lü yılların ikinci çeyreğinde Trakya'da meydana gelen depremler ve çeşitli hastalıklar yanında, ağırlaştırılmış vergilerle sahadaki yerleşim birimlerinde yaşayan halkın zor duruma düştüğü, ayrıca halk üzerinde Bizans baskısının olduğu bilinmektedir (Aktepe 1953:299). 1353 yılında Osmanlı Devleti Rumeli'ye geçmiş ve uzun süre Roma

hâkimiyetinde kalan çalışma sahası 1363 yılında I. Murat döneminde Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına katılmıştır (Karaçam 1970: 17). Sağlanan hâkimiyetle I. Murat, Yıldırım Bayezid ve Çelebi Sultan Mehmet tarafından çalışma alanımızın da içinde yer alan Trakya'ya Türk göçmenler getirilerek yerleşmelerin büyümesi ve aynı zamanda Türkleşmesi sağlanmıştır (Aktepe 1953:300). Nitekim Vize Yörükleri adını alan bu göçmenler (Gökbilgin 1952: 82) ile Türkleştirme siyaseti sonucu XVI. yüzyıl başlarında Kırkkilise (Kırklareli) Sancak Merkezi ve köylerinin çoğunluğu tamamen Türklerden ibarettir (Yalnız 1971: 12).

Araştırma sahası XVI. yüzyıl başlarında Rumeli Eyaletinin, Vize Livası teşkilatında bir sancak olarak görülmektedir (Gökbilgin 1952: 7). Kanuni Sultan Süleyman döneminde Kırkkilise (Kırklareli) Vize Sancağına bağlıdır (Başbakanlık Devlet Arşivleri 2002). Bu yıllarda Trakya'nın 3 sancağından biri olan Vize'ye Çorlu, Kırkkilise (Kırklareli), Hayrabolu, Birgos (Lüleburgaz), Saray, Pınarhisar, Silivri, Danişmend-i Eski (Babaeski) nahiyeleri ve bunlara bağlı 111 köy bağlıydı (Demiraco 2011: 140).

1877–78 Osmanlı-Rus Savaşında Ruslar tarafından işgal edilen araştırma alanı, 1878 yılında imzalanan Berlin Antlaşmasıyla işgal sona ermiştir. 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardan çekilme sürecine bağlı olarak, Balkanlardan göç eden soydaşların bir kısmı araştırma alanına iskan edilmiştir (Karpat 2003: 301).

21 Temmuz 1913'te tekrar Osmanlı Devleti hâkimiyetine girmiştir. 26 Temmuz 1920'de Yunan işgaline uğrayan çalışma sahası ve çevresi, 10 Kasım 1922'de tekrar Türk hakimiyetine girmiş ve 1924 yılında yapılan idari düzenlemeyle il statüsü kazanan Kırklareli İli'ne bağlanmıştır.

2.1.2. Yerleşme Şekilleri

Yerleşme tarihi konusunda da belirtildiği üzere beşeri tarihi eskiye dayanan çalışma alanımız ve çevresi özellikle coğrafi koşullarının elverişliliği sebebiyle, yerleşik hayata uygun bir bölgedir. Beşeri hayat için gerekli olan olumlu iklim özellikleri, verimli topraklar ve su kaynaklarının bolluğu çalışma sahası ve çevresinin dikkat çekmesine neden olmuştur. Şehirleşmemiş, ancak işgale direnen bir bölge olarak Yıldız Dağları Bölgesi daima işgalcileri uğraştırmıştır (Beksaç 2005: 17). Çevre sahalarla kolaylıkla bağlantı kurması sebebiyle sürekli istila hareketleriyle karşılaşmıştır.

Yerleşmeler, kuruldukları sahanın doğal özelliklerine uygun şekilde varlıklarını sürdürse de sosyo-ekonomik açıdan geliştikçe şehirselleşme özelliği kazanmakta, gelişmelerden yoksun, toprağa bağlı yerleşmeler ise kırsal yerleşme özelliği taşımaktadır.

Yerleşme şekilleri, kırsal ve kentsel yerleşmeler olarak iki gruba ayrılırsa da, bu iki büyük sistemi birbirinden ayırmaya yarayan, daha doğrusu köyün nerede bittiği ve kentin nerede başladığı sorusuna cevap oluşturacak birtakım çok kesin kriterler ve belirleyiciler ortaya koymanın çok güç olduğu (Doğanay 1997: 417) bilinmektedir. Bunun için, kır ve şehir yerleşmeleri ayırımında değişik ölçüler denenmiş, ancak her hangi birisinin tam ve güvenilir olabileceği hakkında, henüz yeterli görüş birliği sağlanamamıştır. Fonksiyonlar yerleşmelerin özelliklerini ifade eden ve tanımlamada ve sınıflandırmada ön plana çıkan özelliklerdir. Ancak yerleşmelerin tasnifinde fonksiyonlar kadar üzerinde durulan diğer bir kavramın da nüfus olduğu dikkat çekmektedir.

Çalışma sahamız içinde idari anlamda şehir yerleşmesi olan Demirköy (ilçe merkezi) ile iki belediye teşkilatı olan köy (İğneada ve Kıyıköy) ile 8 köy mevcuttur (Şekil 4.9). Demirköy şehir, İğneada ve Kıyıköy ile diğer köyler ise kır yerleşmeleridir.

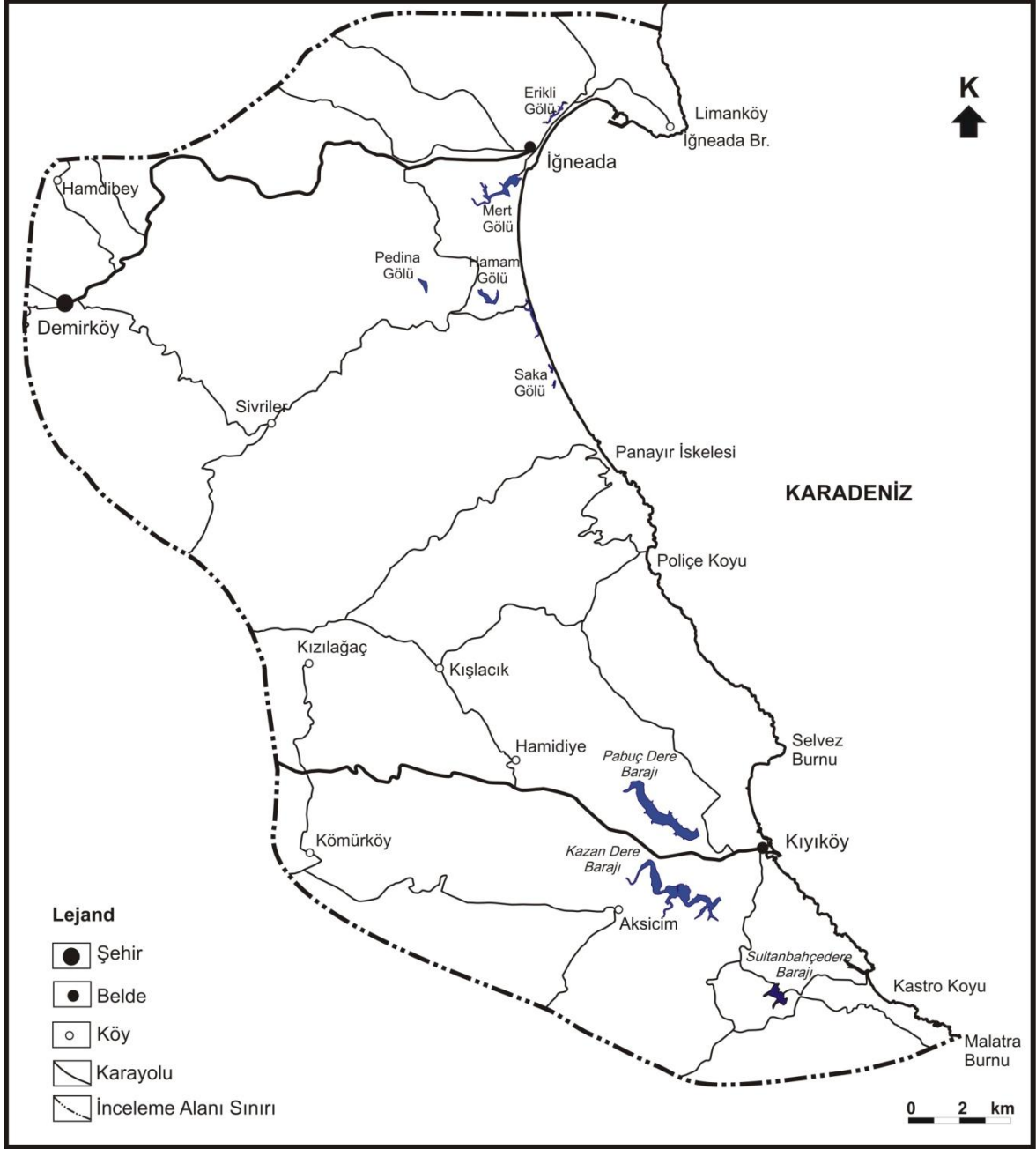
2.1.2.1. Kır Yerleşmeleri

Bilindiği gibi kır yerleşmeleri toprağa dayalı bir yaşam sürmekte olup, toprak her türlü faaliyetin kaynağı, iktisadi yaşamın vazgeçilmezidir. Kır yerleşmelerinde ekonomik faaliyet olarak ziraat, hayvancılık ve orman işçiliği ön plandadır. Çalışma sahamız gibi orman bakımından zengin sahalarda da ekonomisi orman işçiliğine dayalı olan kır yerleşmeleri dikkat çekmektedir. Bu bölümde kır yerleşmeleri daimi ve geçici kır yerleşmeleri olarak iki başlık altında ele alınmıştır.

Daimi Kır Yerleşmeleri

Çalışma alanında daimi kır yerleşmeleri tek evler (münferit meskenler), çiftlik evleri, mahalleler ve köylerden oluşmaktadır. Bu yerleşmelerin her mevsimde fonksiyonel olması, yakınında kendisinden büyük ve daha canlı bir merkez olmasına bağlıdır. Demirköy, İğneada ve Kıyıköy gibi merkezler belirtilen yerleşmelerin canlılık içinde hayatini sürdürmesini sağlamaktadır. Özellikle Demirköy, İğneada ve Kıyıköy idari, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri bakımından önem çekicilik yaratmaktadır.

Şekil 4.9 Limanköy (Kırklareli İli) – Malatra Burnu (İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Yerleşme Haritası

Köy Yerleşmeleri

Çalışma sahasında İğneada ve Kıyıköy belediye teşkilatı olan köy yerleşmelerini oluşturmakta, ayrıca devamlı kır yerleşmeleri olarak sekiz köy daha bulunmaktadır. Bu köylerin 5 tanesi Vize'ye, 3 tanesi ise Demirköy'e bağlıdır. Köyler yükselti kademelerine göre de değişik yüksekliklerde kurulmuş ve gelişmişlerdir. Köyler belli bir yükselti

kademesinde yoğunluk göstermez. Bunda şüphesiz sahanın jeomorfolojik yapısı önemli rol oynaktadır. Köyler kuruluş yeri açısından değerlendirildiğinde; sahanın en kuzeyinde yer alan Limanköy, Hamdibey, Sivrililer, Kışlacık, Kızılağaç plato yüzeyi ve az eğimli sırtlar üzerinde; Kömürköy ve Hamidiye köyleri ise alüvyal vadi tabanından 5-10 m yükseklikteki akarsu taraçaları üzerinde; Aksicim Köyü de karstik bir platonun boyun noktasında kurulmuş köylerdir.

Bilindiği gibi, herhangi bir sahada yer alan yerleşmelerin adları, içinde bulunulan coğrafi ortamın, yaşanan tarihi sürecin, yapılan ekonomik faaliyetler ile gelenek ve görenekler içinde sürdürülen sosyal hayattan doğrudan etkilenmektedir. Yer adları bir sahanın genel özelliklerini yansıtması bakımından önemlidir. Çalışma alanında yerleşmelere verilen adlarda coğrafi mekân içinde bulunan; topoğrafik unsurlar ile boylar, şahsiyetler, kuruldukları mevkilerin, temel iktisadi kaynağın ve bitki örtüsünün etkileri görülmektedir. Sahadaki köylerin isimleri topoğrafik özelliklerden (Sivrililer), kuruldukları mevki adlarından (Limanköy ve Kışlacık), şahsiyetlerden (Hamdibey), bitki topluluklarından (Kızılağaç) ve temel iktisadi faaliyetlerden (Kömürköy) gelmektedir.

Köyler nüfus büyüklüklerine göre ele alındığında, nüfus miktarları köylerin sahip olduğu fiziki ve beşeri şartlara bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Çalışma alanının fiziki ve beşeri bakımdan sunduğu imkânların kısıtlılığına bağlı olarak nüfus miktarının çok artmadığı görülmektedir. 2011 yılında adrese dayalı kayıt sistemine göre çalışma sahamızda 8 köyün toplam nüfusu 3623 olup, köylere ait nüfus miktarlarının çok fazla olmadığı görülmektedir. Nüfus miktarı bakımından en küçük köy 95 nüfus ile Hamidiye Köyü, en büyük köy 822 nüfus ile Kışlacık Köyü'dür. Sahada ortalama köy nüfusu 452 olmakla birlikte, 4 köy bu ortalamanın altında, 4 köy ise üzerindedir.

Araştırma alanındaki köyler ve bu köylerdeki sosyo-ekonomik yapı ile turizm çekiciliklerini (sahanın kuzeyinden güneyine doğru) kısaca değerlendirecek olursak;

Çalışma alanının en kuzey kesiminde yer alan **Limanköy**, Demirköy ilçesine bağlı bir köydür. İğneada'ya 7 km mesafede bulunan Limanköy'ün günümüzden yaklaşık 150 yıl öncesinde Romanya'dan gelen göçmenler tarafından kurulduğu bilinmektedir. Nitekim inceleme alanında Balkanlar'dan gelen göçmenler sahanın nüfuslanmasında etkili olmuşlardır. 1877-1913 yılları arasında Balkanlar'dan Doğu Trakya'ya 465 bin göçmen geldiği belirtilmektedir (Tekeli 1985: 878; Çavuşoğlu 2007: 128). 1878-1880 arasında, yani kaybedilen Osmanlı-Rus savaşı ertesinde, Romanya'dan gelen göçmen nüfus sayısı

90 bini bulmuştur (Solak 1995: 7). Ancak Doğu Trakya'ya ve buradan Anadolu'ya göç eden soydaşların ne kadarının araştırma alanında iskan edildiğine dair bir kayıta ulaşılamamıştır.

Kayıtlı nüfusu kışın 400'e düşen Limanköy'ün yaz döneminde nüfusu 2000'e kadar çıkmaktadır. Halkının geçimini balıkçılık, hayvancılık ve ormancılıktan sağladığı köyde turizme aktif olarak katılan hizmet sektörleri faaliyet gösterir. Örneğin; İğneada Limanı'na inen kısımda yamaçlar üzerinde bulunan balık restoranlarının yanı sıra, yöresel ev yemeklerinin konuklara sunulması, organik ürünlerden oluşan köy kahvaltısı hizmeti, erişte, tarhana, mantı gibi geleneksel ürünlerin satıldığı birimler gibi. Köyde konaklama konusunda ise tek seçenek Limanköy Konukevidir. Yine 500'e yaklaşan ikincil konutlar sahada kıyı turizminin son yıllardaki gelişiminin en önemli göstergesidir. Bu konutlarda atık su ve kaba atık deşarj sorunu fosseptikler ile çözülmektedir.

Limanköy'de turistik çekicilik arzeden yapıların başında, Bulgaristan sınırına 8 km mesafede bulunan Limanköy Feneri gelmektedir. Enerjisi elektrik ile sağlanan bu fener, 1853 yılındaki Kırım Savaşı'nda karaya oturan İngiliz ve Fransız savaş gemilerine yol göstermesi için Limanköy Burnu'na yakın bir mevkiye inşa edildiği bilinmektedir. 1903 yılında orijinal aydınlatma kısmı tahrip edildiğinden yenisi ile değiştirilmekle birlikte, yapım tarihi itibarıyla 160 yıllık olması da ayrıca önemini arttırmaktadır.

İğneada. Eski ismi “*Staniera*” olan (Kuelzer 2007: 185), Demirköy ilçesine bağlı ve belediye teşkilatı olan İğneada bir köy yerleşmesidir. Kırklareli il topraklarının doğu kesiminde yer alır. Demirköy üzerinden Kırklareli'ne 96 km, İstanbul'a ise 224 km mesafededir. Günümüzden 4000 yıl önce bölgede bulunan Traklar tarafından iskan edilen ilk yerleşim alanlarından biridir. 1452 yılında, İstanbul'un fethinin bir yıl öncesinde Osmanlı topraklarına katılmıştır (<http://www.igneada.bel.tr>). İğneada fonksiyonları itibarıyla bir turizm ve balıkçılık kasabası izlemi vermektedir.

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde “İne Adası” olarak geçen bu kıyı yerleşmesi; 1452 tarihinde Fatih'in gazilerinden “İne” adlı gazinin fethettiği, limanı bulunan, içinde oduncu Rumların oturduğu harap küçük bir kaleye sahip olan, Karadeniz'in tek adası olarak tasvir edilmiştir (Danışman 1970: 254).

İğneada, ulaşım açısından büyük kentlere nispeten sapa kalan, ancak Bulgaristan sınırına yakın bir liman beldesidir. Bulgaristan'a yakın olması nedeniyle Bulgar turistlerin, İstanbul'a yakınlığı nedeniyle de yerel turistlerin özellikle turizm sezonunda ilgi odağıdır.

Deniz turizmi bir kenara bırakılırsa, halkın önemli bir kısmının geçim kaynağını balıkçılık oluşturmaktadır. Türkiye'nin üçüncü büyük balıkçı barınağına sahip olan İğneada'da sanayi ise gelişmemiştir.

İğneada'nın 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre toplam nüfus 2.117 kişidir. Bu değer inceleme alanındaki toplam nüfusun % 8.6'sına karşılık gelir. Deniz seviyesinden 30 metreye kadar yükselen az eğimli bir sırt üzerinde kurulmuş olup, günümüzde gelişimini Limanköy yönünde, yani kıyı boyunca kuzeye doğru sürdürmektedir. Güneyde, Mert Gölü çevresindeki ikincil konutlar dışında, yerleşmelerin gelişimini göl sınırlar. Aslında köyün kuzeyde de Erikli Lagünü'ne 300 metre kadar yaklaştığından, günümüzde konutların kıyı gerisindeki sırtın yüksek kesimlerine doğru tırmanışa geçtiği görülmektedir. Zorunluluktan kaynaklansa da, bu yüksek sırtlara doğru büyüme İğneada için uygun bir gelişmedir.

İğneada, kıyı kesimini kapsayan Deniz Mahallesi ve yeni büyüme alanı olan batıdaki (yüksek sırtlardaki) Yeni Mahalle olmak üzere iki mahalleden oluşur. Konutlar genelde 2-4 kat arasında betonarme yapıdadır. Ticaretin merkezi, İğneada Meydanı ve çevresi ile kıyıya ulaşan İğneada Yolu (D565) kenarındadır.

Bir kıyı yerleşmesi olan İğneada, Istranca Dağları'ndan Karadeniz'e akışlı temiz akarsuları, bu akarsuların beslediği longoz ormanları ve lagün gölleri ile kumlu plajlarının sağladığı yüksek turizm potansiyeline sahiptir. Yörede ekoturizm başta olmak üzere farklı turizm ve rekreasyon aktivitelerinin geliştirilmesi, doğaya duyarlı ve aynı zamanda yöre ekonomisine katkı sağlayacak sürdürülebilir turizmin geliştirilmesine gereksinim vardır. İğneada longoz ormanlarındaki biyoçeşitliliğin daha etkin tanıtılması ve ziyaretçilerin bu doğal ortamı daha yakından tanımaları açısından kasaba merkezinde bir doğa müzesinin kurulması fayda sağlayabilir.

Mevcut durumda İğneada kıyılarında turizmin en yoğun geliştiği kesim İğneada-Limanköy arasındaki karayolu boyunca uzanan kumlu plajdır. İlgili bölümlerde değinileceği üzere, nitelikli konaklama tesislerinin yetersizliği, otopark eksikliği, alt yapı problemleri ve sosyal tesislerin yetersizliği turizmin en önemli problemleri arasındadır. Kıyı turizmi ve eko-turizm potansiyeli yüksek olan yörede bu potansiyelin yeterince değerlendirildiğinden söz etmek şimdilik mümkün değildir.

Kıyıköy. Vize ilçesine bağlı, belediye teşkilatı olan köy yerleşmesidir. Kıyıköy, Kırklareli'ne 95 km, İstanbul'a da 150 km mesafededir. İstanbul yönünden en pratik

ulaşım erkezky zerinden, Kırklareli'ne ise Vize yönünden sağlanır. Antik ağda *Salmydessos* olarak anılan, diğer bir eski ismi Midye (Medeia) (Kuelzer 2011: 185) olan Kıyıköy; geçmişte ilk yerleşimciler olan Trak'lardan itibaren Persler, Cenevizler, Roma, Bizans ve Osmanlı Devletinin egemenliğinde kalmıştır. Sahip olduğu fonksiyonları itibariyle Kıyıköy, bir turizm ve balıkçılık kasabası hüviyetindedir.

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde "Midye Kasabası" olarak geçen bu kıyı yerleşmesinde, o dönemlerde 500 evlinin yaşadığı, hıristiyan nüfusu çok olan, camii, bir hanı, 20 adet Rum dükkanı,  kilisesi bulunan, ancak limanı olmayan bir yerleşim birimi olduğu belirtilmektedir (Danışman 1970: 254).

Kıyıköy günümüzde Cumhuriyet Mahallesi, Kale Mahallesi ve Güven Mahallesi olmak üzere üç mahalleden oluşur. Bunlardan güneydeki Güven Mahallesi halkı Bulgaristan ve Selanik göçmenlerinden, eski yerleşmenin bulunduğu Kale Mahallesi halkı ise romanlardan oluşmaktadır. Cumhuriyet Mahallesi ise Kıyıköy Limanına doğru alçalan yamaçlar üzerinde yayılmıştır. Halkın yarısı balıkçılık ile geçimini sağlarken, diğer yarısının büyük bölümü ormancılıkla, 1/3' ise büyükbaş hayvancılıkla geçimini sağlamaktadır. Tarımsal faaliyetler Pabuç Dere ve Kazan Dere vadilerinin aşağı kesiminde yapılmakla birlikte yetersizdir. Bu nedenle tarımsal ürünler açısından Vize'ye bağımlıdır. Kıyı turizminin canlandığı yaz aylarında ise pansiyonculuk önemli bir geçim kaynağı durumuna geçer ki, normalde 2000'lerde olan nüfus yaz mevsimi döneminde çok artar. Kayıt dışı pansiyonların yaygın olması nedeniyle kesin bir rakam vermek mümkün olmamakla birlikte, gelen turist ve ziyaretçi sayısı 10000-15000 arasında değişmektedir. 2011 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre 2041 kişinin yaşadığı Kıyıköy'de son 10 yılda nüfusunda yaklaşık % 20'nin üzerinde bir azalma olmuştur. şu anki nüfus 1935 yılındaki nüfus ile neredeyse aynıdır.

Bir kıyı ve balıkçılık kasabası olan Kıyıköy gerek tarih ve arkeoloji turizmi, gerekse kıyı turizmi açısından önemli potansiyele sahiptir. İlgili bölümde açıklandığı üzere, tarihi Kıyıköy evleri ve Kıyıköy yakınındaki kaya oygu Aya Nikola Manastırı ile Kıyıköy'n çevresindeki nitelikli kumlu plajlar bu potansiyeli gözler önüne sermektedir. Kıyıköy'n bu anlamda tanıtımının daha fazla yapılmasına gereksinim vardır.

Araştırma alanının kuzeybatı kesiminde Hamdibey Köyü bulunur. **Hamdibey Köyü** aynı isimle anılan düşük eğimli bir sırt üzerinde kurulmuştur. Köyün eski adı Turilla olarak bilinmektedir. Demirköy ilçesine bağlı olan köyün halkı, araştırma alanı dışında yer alan

Balaban Köyü'nde olduğu gibi, Eski Yugoslavya göçmenlerinden oluşur. Bu köyde tarihsel bir değer olarak Tepebaşı Kalesi bulunur. Ancak kaleye erişim zor olduğundan turizme açılmamıştır. Köyde tarım yanında hayvancılık ve ormancılık temel geçim kaynaklarıdır. Az sayıda köy insanının çalıştığı kereste atölyeleri bulunur. Köy, Demirköy'e 5'km mesafededir ve ulaşım asfalt yol ile sağlanır. Köy başta İstanbul olmak üzere çevre illere önemli oranda göç vermiştir. 2011 yılı verilerine göre köyün nüfusu 365 kişidir.

Sivriler Köyü, Saka Gölü Lagünü ve longoz ormanını besleyen Bulanık Dere'nin kaynak sahasında, yüksek bir düzlük üzerinde konumlanmıştır. Yine Demirköy ilçesine bağlı olan ve eski adı Sivri Kulübeler olan köy, longoz ormanları bölgesi içerisinde yer alması bakımından ekoturizm, 3 adet kalenin sınırlarında olması bakımından da tarih turizmi potansiyeline sahiptir. 2011 yılı verilerine göre nüfusu 485 kişi olan Sivrilere Köyü'nde yerleşik nüfusun büyük kısmını Kastamonu İli'nin Cide ilçesinden gelen insanlar oluşturur. Demirköy'e 13 km, İğneada'ya se 25 km mesafede asfalt yollarla bağlanır. Ayrıca köyden Saka Gölü longozlarına ulaşım mümkündür. Ormancılık başta olmak üzere daha az oranda tarım ve hayvancılık da ekonomik geçim kaynakları arasındadır.

Sahanın güneybatı kesiminde köylerin sayısı artar. Ayrıca buradaki köylerin kuzeydeki köylere oranla birbirlerine daha yakın mevkilerde kuruldukları görülür. Bunlardan **Kızılağaç Köyü** kıyıda 16 km kadar içeride, eğimli bir sırt üzerinde kurulmuştur. Köy halkı ile yapılan görüşmelere göre Eski adı Yatroz-Yatros (Kayalık) olan köyün halkı Pomaklardan oluşur. En yakınındaki şehir yerleşmesi olan Vize ilçesine 24 km mesafede yer alır. Köy nüfusu 2011 yılı verilerine göre 626 kişidir. Köyde tahıl tarımı yapılmakta, hayvancılık olarak ise küçükbaş hayvancılık özellikle dağ keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köy sınırları içinde uzunluğu 205 metre olan, görsel açıdan kirli olması nedeniyle düşük potansiyel sunan damlataşlarının da bulunduğu **Kızılağaç Mağarası** yer alır.

Kızılağaç Köyü'nün 6 km kadar doğusunda, Yumurta Tepe olarak bilinen bir tepenin güney yamacında kurulan **Kışlacık Köyü**, Vize ilçe merkezine 33 km mesafede yer alır. 2011 yılı verilerine göre 822 kişinin yaşadığı köyde halk geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlar. Kurtuluş Savaşı sonrasında Urgaz adı ile anılmakta olan Kışlacık Köyü'nün, Bulgarca olan adı daha sonra Kışlacık olarak değiştirilmiştir. Nüfusu Balkan

göçmenlerinin bir karışımıdır. Panayır İskeleyi ve Polişe sahillere sahip olan köyde başlıca ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılıktır.

Kışlacık Köyü'nün 5 km güneybatısında, Pabuç Dere vadisinde kurulan **Hamidiye Köyü** Vize ilçesine 28 km uzaklıkta bulunan bir göçmen köyüdür. Halk geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlar. En fazla göç veren köy olması nedeniyle köyün nüfusu sadece 95 kişidir. Köyün 200 m. kadar batısında bugün kullanılmayan bir balık üretme çiftliği bulunmaktadır. Köy 1 km'lik asfalt bir yolla Vize-Kıyıköy karayoluna bağlanmaktadır.

İnceleme alanının güneybatı ucunda yer alan **Kömürköy** Kazan Dere Vadisinde, akarsuyun tabandan 10-15 metre yüksekteki taraça düzlükleri üzerinde kurulmuştur. Vize ilçesine 15 km uzaklıktaki köy; Kızılağaç, Kışlacık, Hamidiye ve Sivrililer köyleri üzerinden Demirköy ilçesine ve turizm merkezi İğneada'ya ulaşımı sağlaması nedeniyle yöreler arasında geçişi sağlayan bir konuma sahiptir. Eski adı Pineke olan köyün mevcut adı evvelce odun kömürü yapımının fazla olmasından gelmektedir. 523 kişiden oluşan nüfusunu Bulgaristan'dan gelen göçmenleri oluşturur. Başlıca ekonomik geçim kaynağını ormancılık oluşturmakta iken, 2006 yılından itibaren baltalık orman kesimine son verilmesi, sadece seyreltme koruma ve bakım çalışmalarına izin verilmesi nedeniyle halk besi ve süt hayvancılığıyla beraber arıcılığa yönelmiştir. Ayrıca günümüzde odun kömürü imalatı da tekrar yapılmaya başlanmıştır.

Çalışma alanının güney kesiminde bulunan ve 2 km'lik asfalt bir yoldan Vize-Kıyıköy karayoluna erişimi bulunan **Aksicim Köyü** Vize ilçesine 27 km uzaklıktadır. Köyün adı Rumların yaşadığı dönemde üretilen ak iplikten gelir. 1912 yılındaki Sırp soykırımından sonra Müslüman Boşnaklar köye yerleşmişlerdir. Bu nedenle Hamdibey köyü ile birlikte Kırklareli'nde Boşnak göçmenlerin yaşadığı iki köyden birisidir (Demirel 2008: 304). Köyün 2011 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre nüfusu 307 kişidir. Temel geçim kaynağını ormancılık ve hayvancılık oluşturur. Kıyıya oldukça yakın (yaklaşık 8 km) olan bu köyün Trepas, Kol Pita, Piryan, Lep ve Hacumakule gibi geleneksel yemeklerinin ziyaretçilerin ilgisini zamanla çekmeye başladığı görülmektedir.

İnceleme alanında kır yerleşmeleri içinde köyler, barındırdıkları nüfus sayısı bakımından farklılık göstermekte, Eski Yugoslavya-Makedonya bölgesinden 1877-1878, 1912-1913, 1923-1951 ve 1952-1967 olmak üzere dört farklı devrede yaşanan göçlerle bölgeye yerleşen göçmenlerden oluşmaktadır (Çavuşoğlu 2007: 123). Her birinde tarım, hayvancılık ve ormancılık temel geçim kaynağını oluşturmakta, ancak kıyı turizmi ve

ekoturizmin gelişimiyle bu köyler turizme geleneksel yemekler ve organik tarım yoluyla hizmet edecek yerleşmeler haline gelmektedirler. Nitekim bu köyler Agro turizmin gelişmesine müsaittirler.

2.1.2.2. Şehir Yerleşmeleri

Şehir yerleşmelerini kırlardan ayıran kıstaslar geçmişte olduğu gibi bugün de üzerinde tartışmaların yapıldığı bir konudur. Bir yerleşmenin Şehir statüsünde değerlendirilmesi çok çeşitli kriterlere bağlıdır. Şehirde fonksiyonların çeşitliliği ve Şehre has hayat tarzı her açıdan önemlidir. Bu bakımdan nüfus miktarı dışında fonksiyonların da değerlendirilmesi her açıdan önemlidir. Çalışma alanımızda Kırklareli İli'ne bağlı Demirköy tek Şehir yerleşmesini oluşturur. Sadece idari kritere göre bir Şehir yerleşmesi özelliği göstermektedir.

Kırklareli'nin bir ilçesi olan **Demirköy**, il topraklarının doğu kesiminde yer alır ve Kırklareli kent merkezine 72 km, İstanbul'a (Sultanbeyli) 260 km uzaklıktadır. İdari anlamda bir Şehir, ancak fonksiyonları itibariyle bir kasaba olan Demirköy 1914 yılında kaza merkezi olmuştur. Batıdan Kırklareli merkez ilçe, güneybatıdan Pınarhisar ve güneyden Vize ilçeleri ile sınırlıdır. İlçenin kuzey sınırı ise Bulgaristan sınırımıza karşılık gelir. Kırklareli'ne ulaşım aynı karayolundan güneydoğuya Pınarhisar (42 km) zerinden bağlanmak suretiyle sağlanır. Bu durumda Şehrin gerek eski İstanbul yolu olan D20 karayoluna, gerekse daha güneydeki Avrupa E yolu olan E80 karayoluna göre i kesimde kaldığı, ana yollara uzak olduğu görülmektedir.

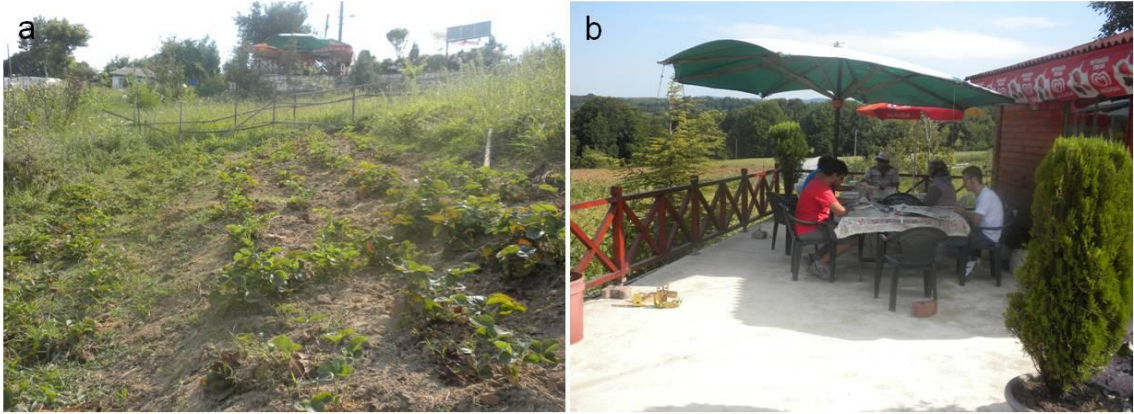
Kuruluş yeri olarak Demirköy Vize'ye oranla daha yüksek ve dağlık bir alanda yer alır. Şehrin kurulduğu arazi Saka Gl longoz alanına su taşıyan Bulanık Dere'nin yukarı havzasıdır. Bulanık Dere'nin ana kolu Şehrin kuzeyinden, bunun kolu olan Değirmen Dere ise güneyinden geçerek Şehrin 4 km doğusunda birleşmektedir. Demirköy Őehri de granitin çözünmesi ile oluşmuş bir depresyonun merkezi kısmında, bu iki dere arasında 260-310 metreler arasında uzanan bir sırt üzerinde kurulmuştur. Ana gelişme eksenini bu sırtın doğuya doğru hafifçe eğimle alçalması nedeniyle doğu-batı yönündedir. Demirköy'de tarım, hayvancılık ve özellikle ormancılık önemli ekonomik faaliyet alanlarıdır. Granit üzerinde oluşmuş toprakların verimli olmaları yanında, bu alan su kaynakları bakımından da zengindir. Böylece buğday, ayçiçeği, arpa ve Őekerpancarı ile beraber kumlu granitik

topraklarda dağ çileği de yetiştirilmektedir. Organik tarım yapılan kenar kesimlerde yol boyunca organik kahvaltı verilen küçük büfeler bulunmaktadır (Foto 4.9).

Hayvancılıkta süt ve özellikle manda yoğurdu şehirde olduğu kadar köylerde de önemli bir gelir kaynağıdır. İlçede ormanların geniş yer kaplaması nedeniyle mobilya sanayi mevcuttur. Kent merkezinin doğusunda Yeni Mahalle denilen yerleşim alanında büyük bir kereste fabrikası bulunmaktadır.

Demirköy'de şehrin ilk kuruluş tarihi konusunda bilgi olmamakla birlikte, ilk sakinlerinin M.Ö. 2000'lerde Trak kabileleri olduğu düşünülmektedir. Bizans'tan Osmanlı Devleti hâkimiyetine katılışı Murat Hüdavendigar dönemine, 1369 sonrasında rastlar (<http://www.demirkoy.gov.tr>). Bu tarihten sonra 1920 yılındaki Yunan işgali dışında hep Osmanlı Devleti toprağı olmuştur. Demirköy, 1914 yılına kadar Midye kazasının bir nahiyesi iken, 1924 yılında da Kırklareli İli'ne bağlı bir ilçe ve ilçe merkezi olmuştur. Demirköy'ün eski adı Samakofçuk'tur. Adını çevresindeki demir cevherleri yataklarından esinlenerek almıştır.

Foto 4.9 İğneada yolu üzerinde organik tarım yapılan tarlalar görülmektedir (a). Bu tarlalardan elde edilen ürünler kahvaltı hizmeti verilen büfede ziyaretçilere sunulmaktadır (b).

Nüfus özellikleri bölümünde açıklandığı gibi 1935 yılında sadece 304 olan nüfus 1950 ve 2000 yıllarındaki azalış dönemleri dışında genelde artma eğilimi göstermiştir. Ancak 2011 yılındaki adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre nüfusunun azaldığı tespit edilmiştir. 2011 yılı verilerine göre 3768 kişilik nüfusuyla Demirköy, inceleme alanındaki toplam nüfusun yaklaşık % 16'sını oluşturmaktadır.

Şehir, iç ve batı kesimindeki Hamdibey Mahallesi, Orhaniye Mahallesi ve doğu kesimindeki Yeni Mahalle olmak üzere üç mahalleden oluşur. Konutlar genellikle 2 katlı

bir kısmı bahçeli betonarme yapıdadır. Şehrin ticari merkezi kent merkezinin orta kesiminden geçen İğneada Caddesi (Kırklareli Cad.)'dir. Demirköy'ün turizm ve rekreasyonel faaliyetler açısından birçok yönden önemi vardır. 1. Derece arkeolojik sit olan Fatih Dökümhanesi'nin varlığı arkeoloji, dolayısıyla kültür turizmi açısından önem kazanmasına yol açmaktadır. Ayrıca Demirköy-Kadinkule-Monapetra-Velika Köprüsü rotası olarak bilinen trekking rotasının ana istasyonunu oluşturması da turizm ve rekreasyon faaliyetleri açısından bir başka önemini oluşturur. İğneada'ya giden yol güzergâhında olması ve bu güzergâhta turist ve günübirlikçilerin organik kahvaltı yapabilecekleri ve ürün satın alabilecekleri küçük büfeler ve işyerlerinin bulunması, ayrıca konaklama açısından otel ve kamu tesislerinin bulunması da turizm açısından önemini yansıtan diğer hususlardır.

2.2. Nüfus Özellikleri

Çalışma alanımızda yerleşme tarihinin eskiye inmesi ve tabii coğrafi koşulların yerleşmeye, ziraate, ulaşım ve ticarete uygun olması bölgede büyük medeniyetler kurulmasına sebep olmuştur.

Bölgemizde gerçek anlamda nüfus ve mal sayımı 1831 de II. Mahmut zamanında yapılmıştır. Buradaki asıl amaç imparatorlukta askerlik yapabilecek nüfusun ortaya çıkarılması ve halkın vereceği vergilerin belirlenmesinde esas olacak olan gelirlerin ve mal varlıklarının ortaya konulmasıdır. Temettuat defterlerinde de yer alan bu bilgiler, bölgenin nüfus miktarıyla birlikte sosyo-ekonomik yapılarını da ortaya koyan verileri sağlamaktadır. Bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk resmi nüfus sayımı 1831 tarihinde yapılmıştır. Bu sayım Rumeli ve Anadolu'da yapılmıştır. Sayım, yalnız erkek nüfusun sayımı olarak yapıldığı için Rumeli ve Anadolu'nun tam nüfusunu göstermekten uzaktır. Erkek sayısına göre kadın nüfusun mevcudunun aşağı yukarı tahmini de mümkün olduğundan, on dokuzuncu asrın ilk yarısında Rumeli ve Anadolu'da yaşayan insanların miktarı hakkında doğruya yakın bir fikir edinmek mümkün olacaktır (Karal 1943: 20). Sayım sancak, kaza, kasaba ve nahiyeler bazında yapılmış ve sonuçları ilan edilmiştir. Buna göre, çalışma sahamızı kapsayan ve Çatalca sancağı içinde yer alan Midye (günümüzdeki adı Kızılköy) nahiyesi nüfusuna ulaşılmaktadır. Sayım sonuçlarına göre Midye nahiyesinde toplam nüfus 127 kişidir (Karpas 2003: 149).

Daha önce belirtildiği gibi bu çalışmada sadece erkek nüfus dikkate alınmıştır. Kadın ve çocukları da dikkate alacak olursak, (tarihçiler bu konuda ortalama aile nüfusunun 5 kişi olacağı düşüncesiyle hareket ederler ve erkek nüfusu 5 ile çarparlar) bu rakamın yaklaşık olarak 635 civarında olacağı tahmin edilmektedir.

İnceleme alanının nüfusu hakkında 1914 yılı nüfus verileri de yol göstericidir. Araştırma alanının da içinde yer aldığı Vize kazasının 1914 yılı nüfusu 14.109 iken, Demirköy kazasının nüfusu 9.133 kişidir (Karpaz 2003: 208).

2.2.1. Nüfusun Gelişimi

Nüfus Artışı. Doğum, ölüm, göç gibi olaylar sonucunda artış veya azalış yönünde sürekli bir hareketlilik gösteren nüfus, beşeri coğrafya çalışmalarında dikkatle incelenmesi gereken konulardandır. Nüfusun sahip olduğu dinamik karakter nedeniyle bu konuda yapılacak çalışmalarla, bir mekânın geleceğine dair sosyo ekonomik tahminlerde, doğal kaynakların değerlendirilmesinde ve planlama çalışmalarında yol gösterici bilimsel veriler elde edilir.

İnceleme alanımızın nüfusuna ait en güvenilir bilgilere, Cumhuriyet dönemiyle birlikte başlayan düzenli sayım sonuçlarıyla ulaşabilmektedir. Bilindiği üzere Cumhuriyet devrinde ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Ancak bu dönemde çalışma sahasında yer alan köylerle ilgili sağlıklı veriler bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmamızda nüfus verileri 1935 yılından itibaren değerlendirilmiştir. 1935 yılında araştırma alanı nüfusu 7.347 kişidir.

Tablo 4.7 incelendiğinde çalışma sahasında bulunan yerleşmelere ait toplam nüfus miktarı 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre 11.549 kişi olarak hesaplanmıştır. Yerleşim birimlerine ait nüfus miktarları tek tek incelendiğinde ise, en fazla nüfusa Demirköy'ün sahip olduğu görülür. Çalışma alanımızda yer alan yerleşim birimlerinden en az nüfusa sahip olanı Hamidiye Köyü'dür.

Çalışma alanındaki yerleşmelerin sayım yılları itibariyle toplam nüfus artış hızına bakıldığında (Şekil 4.10), artış hızının en fazla olduğu dönem % 59 ile 1935-1940, en negatif yönde olduğu dönem ise % - 69 ile 1940- 1945 arasındaki dönemdir. 1935-1940 döneminde artışın sebebi dış göçler iken, 1940-1945 devresindeki düşüşün sebebi genç nüfusun silah altına alınması, savaşın olumsuz ekonomik ve psikolojik etkileri ile yaklaşan Alman tehlikesi nedeniyle bölge halkının güvenli bölgelere göç etmesidir. 2000-2011

arasına karşılık gelen son dönemde ise nüfus mutlak miktar olarak % -18,8 oranında küçülme göstermiştir (Tablo 4.8). Bu durumun gelişmesinde çeşitli sebeplerle yaşanan göçlerin etkisinden öncelikle söz etmek gerekmektedir. Özellikle 1980’li yıllarda başlayan ve 1990’dan sonra ivme kazanan göçler, nüfus artış hızının negatif değer göstermesinde ve hatta mutlak miktar olarak küçülmesinde etkindir. Bu süreç bugünde devam etmektedir.

Genç nüfusun büyük çoğunluğu başta İstanbul olmak üzere İzmir ve Ankara gibi şehirlere iş bulmak amacıyla göç etmiş ve farklı bir hayat tarzını benimsemişlerdir. Bununla birlikte özellikle üniversite eğitimi almak amacıyla bölge dışına çıkma oranı da oldukça yüksektir. Ayrıca eğitim ve sağlık hizmetleri neticesinde doğum kontrol yöntemlerinin daha sağlıklı bir şekilde uygulanması ve genel olarak toplumun bu konuda bilinçlenmesi de bir etken olarak gösterilebilir.

Tablo 4.7 Çalışma alanındaki yerleşmelerin sayım yılları itibariyle toplam nüfus miktarları.

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2011
Demirköy	2689	5177	1401	1314	1586	2335	3309	3058	4257	4345	4732	5203	4855	3768
Hamdibey	450	333	363	527	556	673	569	604	563	548	559	560	469	365
Sivriiler ¹	0	0	0	0	157	156	185	241	278	560	632	592	506	485
İğneada	806	705	713	852	796	1621	1330	2271	1320	1964	2156	2497	2215	2117
Limanköy	227	153	161	212	355	420	429	349	340	384	385	440	687	400
Kışlacık	367	498	607	731	779	889	990	981	1037	1109	1112	1133	1063	822
Kızılağaç	307	352	376	519	595	723	808	1056	943	1044	1010	956	751	626
Kömürköy	817	885	935	1041	1180	1294	1511	1105	1257	1175	1080	962	880	523
Kıyıköy	1369	1127	1318	1235	1460	1700	1763	2042	2003	2480	2369	2565	2443	2041
Aksicim	172	151	182	233	265	286	353	365	353	410	472	475	497	307
Hamidiye	143	137	131	150	176	227	224	245	232	230	215	181	197	95
Toplam	7347	9518	6187	6814	7905	9373	11471	12317	12583	14249	14722	15564	14563	11549

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

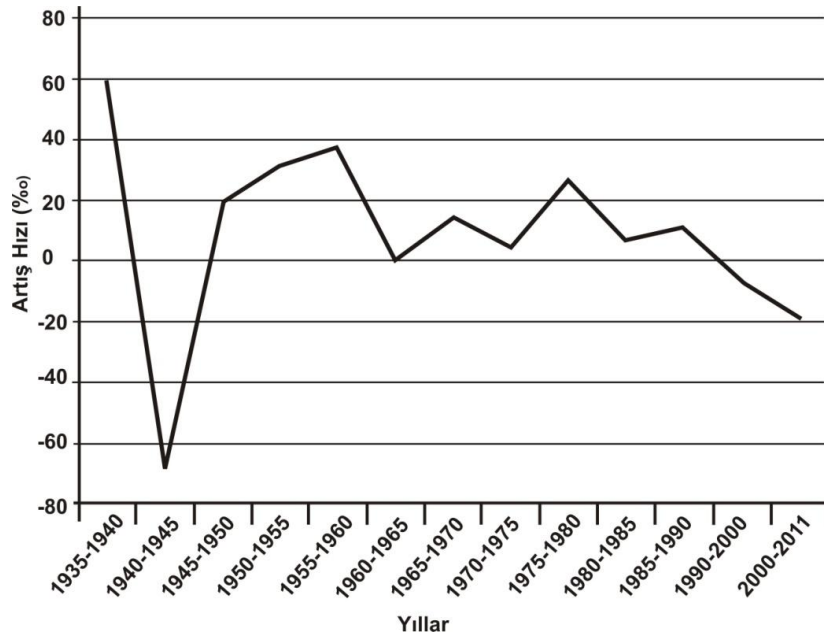
Tablo 4.8 Çalışma alanı nüfusunun sayım yılları itibariyle yıllık artış hızları (%)

Yıllar	Sayım Sonucu	Artış Hızı (%)
1935- 1940	7347	59
1940- 1945	9518	-69
1945- 1950	6187	20,2
1950- 1955	6814	32
1955- 1960	7905	37,1
1960- 1965	9373	44,7
1965- 1970	11471	14,7
1970- 1975	12317	4,3
1975- 1980	12583	26,4
1980- 1985	14249	6,6
1985- 1990	14722	11,4
1990- 2000	15564	-6,4
2000- 2011	14563	-18,8

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

¹ Sivriiler köyü 1955 yılına kadar Demirköy’e bağlı bir mahalle iken, bu yıldan itibaren idari bakımdan köy statüsüne kavuşmuştur. Bu nedenle Sivriiler köyü nüfusu 1935-1950 arasında 0 (sıfır) olarak gösterilmiştir.

Şekil 4.10 Çalışma alanı nüfusunun sayım dönemleri itibariyle nüfus artış hızı (%o)

Nüfus Hareketleri (Göçler). Kırklareli bir sınır ili olduğundan, Balkan ülkelerinden gelen göçmenler tarafından öncelikli olarak tercih edilmiştir. Bu durum çalışma alanının göç hareketlerinden etkilenmesine sebep olmuştur (Yurt Ansiklopedisi 1982–1983: 4849).

Çalışma sahasında nüfus hareketleri, başka bölgelerden araştırma sahasına göç etmekten çok, bölge içinde kırdan kente göç şeklinde cereyan etmektedir. Cumhuriyet tarihinde kırdan kente ciddi anlamda göç hareketi ulaşım ve sanayileşmenin gelişmesine paralel olarak 1950’den sonra başlamıştır. Bu doğrultuda özellikle 1960- 1965 yıllarından sonra kır nüfusunun toplam nüfus ve şehir nüfusu karşısındaki payı azalmaya başlamıştır. Hem hızlı makineleşmeyle birlikte tarımsal alanlarda ihtiyaç duyulan iş gücü miktarının azalması ve miras yoluyla işletmelerin bölünerek küçük parçalara ayrılması, ormanlardan yararlanma imkânlarının kısıtlanması, hem de şehrin fonksiyonlarına dayalı yarattığı çekim etkisi (şehirlerde sanayinin gelişmesi, iş bulma, daha iyi eğitim, sağlık ve sosyal yaşama dair imkânların çok daha elverişli şartlara sahip olması) kırdan kente göçü hızlandırmıştır. Bununla birlikte pek çok çevresel sorun, altyapı olanaklarıyla ilgili hizmetlerin aksaması, gecekondulaşma, kültür çatışması vb. gibi problemler yaşanmaktadır. Bu olumsuzluğu durdurmanın tek yolu ise, kırsal alanları tekrar cazip hale getirmek ve kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmanın gelişimini sağlamaktır.

Kırsal alanda kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayacak olanakları bulamayan özellikle erkek bireyler şehirlere göç etmektedir. Gerek ekonomik ve gerekse sosyal statülerini güçlendirmek için daha büyük şehirlere göç eden nüfusun büyük çoğunluğu öncelikle Kırklareli şehrini, daha sonra İstanbul ve Çerkezköy'ü tercih etmişlerdir.

Kırklareli İli'nin 2000 ve 2011 yıllarında aldığı göç sayısı ile ilgili olarak TÜİK istatistiklerinden elde edilen bilgilere göre, il 2000 yılında 20835 erkek ve 17608 kadın olmak üzere toplam 38443 göç almıştır. İl dışından gelen nüfusun ilde yöneldiği alanlara göre dağılımına baktığımızda; şehirden şehre 12659 erkek (% 55.9) ve 9985 kadın (%44.1) olmak üzere toplam 22644 kişi gelmiştir. Köyden şehre göç edenlerin sayısal dağılımına bakıldığında, 3922 erkek (% 52) ve 3577 kadın (% 48) olmak üzere toplam 7499 kişi gelmiştir. Şehirden köye göç edenlerin sayısı ise 3398'u erkek (% 52), 3135'i kadın (% 48) olmak üzere toplam 6533 kişidir. 2000 yılı verilerine göre köyden köye toplam 1767 kişi göç etmiş olup, bunun 856'sı (% 48.4) erkek, 911'i ise kadınlardan (% 51.6) oluşmaktadır.

Kırklareli İli'nin 2000 ve 2011 yıllarında verdiği göç sayısı ile ilgili olarak TÜİK istatistiklerinden elde edilen bilgilere göre, il 2000 yılında 17105 erkek ve 16067 kadın olmak üzere toplam 31172 kişi göç vermiştir. İlden dışarıya verilen nüfusun diğer illerde yöneldiği alanlara göre dağılımına baktığımızda; şehirden şehre 10712 erkek (% 55.9) ve 9642 kadın (% 44.1) olmak üzere toplam 20354 kişi göç verilmiştir. Köyden şehre göç edenlerin sayısal dağılımına bakıldığında, 3642 erkek (% 52) ve 3744 kadın (% 48) olmak üzere toplam 7386 kişi göç etmiştir. Şehirden köye göç edenlerin sayısı ise 2174'ü erkek (% 52), 1828'i kadın (% 48) olmak üzere toplam 4002'dir. 2000 yılı verilerine göre köyden köye toplam 1610 kişi göç etmiş olup, bunun 757'si erkek (% 48.4), 853'ü ise kadınlardan (% 51.6) oluşmaktadır.

Son olarak 2011 yılı istatistikleri incelendiğinde, Kırklareli ili toplam 11979 kişi göç alırken, yine aynı yılda 11829 kişi göç vermiştir. 2000 yılına göre 2011 yılında alınan ve verilen göç miktarında bir dengelenme durumu söz konusudur.

Şehir ve Kır Nüfusu. Araştırma alanımızda şehir ve kır nüfusunun özelliklerini ele almadan önce şehir ve kır ayrımının hangi kritere göre yapıldığı üzerinde kısaca durulmuştur.

Yerleşmeleri kır ve şehir olarak ikiye ayıran en önemli kriterlerden birisi nüfus büyüklükleridir. Ancak TÜİK herhangi bir nüfus limitini esas almaksızın, tüm il ve ilçe merkezlerini şehir olarak kabul etmiştir. Halen yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu'nda

ise bu esasa uyulmamaktadır. Kanuna göre nüfus büyüklüğü ön plana çıkmakta ve nüfusu 2000'den az yerleşmelerin tamamı köy kabul edilmektedir. Ayrıca bu kanunla 2000-20000 arasında nüfusa sahip yerler kasaba, 20000'den fazla nüfuslu yerleşmeler için ise, şehir denilmektedir. Ancak coğrafyacılara için bu sayısal değerler yetersiz bulunmuş ve bu değerlerin 3000, 5000 ve 10000'e indirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Örneğin bazı araştırmacılar, 3000 nüfus limitini şehir-köy ayırımında yeterli görmeyerek, 5000 sınırını teklif etmişlerdir (Tunçdilek ve Tümertekin 1959). Tümertekin (1973: 23) ise 13 yıl sonra ileri sürdüğü 5000 değerinden vazgeçerek 10000 kriterini ortaya koymuştur. Emiroğlu (1975) da bu değeri yeterli bulmuştur. Son yıllarda Özçağlar'ın çalışmalarında bu değer artırılarak önce 20000, sonra da 50000 kadar değişebileceği ifade edilmektedir. Darkot (1963: 60) ise, nüfusu esas almakla beraber, yerleşmenin karakterine de bağlı kalmıştır.

Kentsel yerleşmelerde nüfusun kırsal yerleşmelere göre daha fazla olacağı, ancak nüfusun alt ve üst sınırı hakkında belli bir limit ileri sürmenin çoğu kez yanıltıcı olacağı bilimsel endişesini taşımakla beraber, Doğanay (1997: 421), yine de belli bir limit kabul etmenin, özellikle bazı planlama kararlarının alınması bakımından önemli yararları olacağına işaret ederek, Türkiye için bu değer 10000 olabileceğini vurgulamıştır.

Bununla beraber bazı yerleşmeler ilçe merkezi haline getirilseler de; gerek demografik, gerek fizyonomik ve gerekse ekonomik açıdan hemen hiçbir gelişme göstermeyen büyükçe birer köy görünümündedir (Yazıcı 1995: 202). Şehirler ise sadece bünyelerindeki nüfusa değil, yakın veya uzak çevrelerindeki nüfusa da hizmet götürecek fonksiyonel etki bölgeleri oluştururlar. Bu ise şehir yerleşmelerini kır yerleşmelerinden ayıran temel bir niteliktir. Zira kırsal yerleşmelerde tek bir fonksiyon (tarım) önem taşıdığı halde, şehirsellerde çeşit ve sayı bakımından fonksiyonların arttığı dikkati çeker (Yazıcı 1995: 200).

Kasaba olarak nitelendirilmenin daha doğru olduğu bu yerleşmelerde idari fonksiyonla birlikte az çok hizmetlerin de geliştiği görülür. Çünkü kasabalar köy ile şehir arasında köprü oluşturmaktadır. Fonksiyonları itibariyle şehirler kadar gelişmemiş, fakat köy yerleşmelerine oranla bir hayli gelişmiş yerleşmelerdir. Bir yerin kasabaya dönüşmesi için hizmet sektörü içindeki (barınma, eğitim, sağlık, pazarlama, ticaret, ulaştırma, iletişim) bir kısmının orada yer alması ve iş kollarında çeşitliliğin artması gerekmektedir (Özçağlar 2011: 61). Özçağlar, 2000'den az nüfusu ilçe merkezi durumundaki yerleşmeleri köy-kasaba nitelikli yerleşme, 2001-5000, 5001-10000, 10001-20000 arasındaki ilçe

merkezlerini kasaba nitelikli ilçe merkezleri olarak ve 20001-30000 arasındakileri ise kasaba-şehir nitelikli ilçe merkezi olarak görmektedir (Özçağlar 2011: 69).

Aşağıda gösterilen şehirsal nüfus miktarının belirtildiği Tablo 4.9 incelendiğinde, inceleme alanında şehir nüfusunda her yıl artış olduğu ve 1960 yılında toplam 2335 olan şehir nüfus miktarının 2011 yılında 3768'e ulaştığı görülmektedir. Yani 1935 yılından 2011 yılına kadar geçen sürede çalışma sahamızdaki şehir nüfusunda yaklaşık olarak % 61 oranında bir artış kaydedilmiştir. Demirköy Özçağlar (2011)'e göre düşünüldüğünde kasaba nitelikli ilçe merkezi durumundadır. Demografik, fizyonomik ve ekonomik açıdan olduğu kadar yakın veya uzak çevrelerindeki nüfusa hizmet sağlama fonksiyonu açısından değerlendirildiğinde (Yazıcı 1995) kasaba olarak tanımlanabilir.

Tablo 4.9 Çalışma alanında toplam şehir nüfusu.

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2011
Demirköy	2689	5177	1401	1314	1586	2335	3309	3058	4257	4345	4732	5203	4855	3768

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

Araştırma alanı şehir nüfusunu Kırklareli İli şehir nüfusu ile karşılaştırdığımızda il bütününde küçük bir oran teşkil ettiği görülmektedir. Kırklareli İli şehir nüfusu 1935 yılında 46.571 iken, 2011 yılında 229.000 kişiye ulaşmıştır. Dolayısıyla Demirköy 1935 yılında il şehir nüfusunun % 5.8'ni teşkil ederken, bu oran 2011 yılı için 1.6'ya gerilemiştir. İnceleme alanında idari anlamda şehir nüfusu, Demirköy'ün ilçe merkezi olduğu 1924 yılı sonrasında itibaren değerlendirilmektedir. Şehir nüfusunun sayım dönemleri itibariyle yıllık artış hızlarına bakıldığında (Tablo 4.10) en yüksek oranlar 1935-1940 ve 1955-1960 yılları arasındaki dönemlere ait olup, II. Dünya Savaşına denk gelen süreçte nüfus artış hızının %o -145,8 gibi en düşük değere indiği görülmektedir.

Tablo 4.10 Çalışma alanında şehir nüfusunun sayım dönemleri itibariyle yıllık artış hızı (%o)

Yıllar	Fark	Artış Hızı (%o)
1935-1940	2488	185
1940-1945	-3776	-145,8
1945-1950	-87	-12,4
1950-1955	272	41,4
1955-1960	749	94,4
1960-1965	974	83,4
1965-1970	-251	-15,1
1970-1975	1199	78,4
1975-1980	88	4,1
1980-1985	387	17,8
1985-1990	471	19,9
1990-2000	-348	-6,6
2000-2011	-1087	-20,3

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

Savaş sonrasında getirdiği huzur ve güven ortamı ve sosyo- ekonomik yöndeki gelişmelerle bağlantılı olarak 1955-1960 dönemlerinde ikinci yüksek seviyeye (%o 94,4) ulaşılmıştır. 1990'dan sonraki dönemlerde ise, şehir nüfusunda devamlı olarak bir azalma görülmektedir. Özellikle şehirsal alanlarda yaşayan kişilerin daha da bilinçlenerek aile planlaması yöntemlerini kullanmaları, sosyal yaşamda kadınların daha aktif olarak yer almaları ve ekonomik nedenlerle göçler şehirsal nüfusun artış hızında bir düşüşe yol açmaktadır. 2000- 2011 yılları arasında ise ifade edilen nedenlere bağlı olarak kentsel nüfus mutlak miktar (%o - 20,3 oranında) olarak gerileme göstermektedir (Tablo 4.10).

Çalışma sahasında kır nüfusunu gösteren Tablo 4.11 incelendiğinde, 1935 yılında 4658 olan kır nüfus miktarının 2011 yılında 7781 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 1935 yılından 2011 yılına kadar geçen süre içinde kır nüfusunun % 67 oranında arttığı tespit edilmiştir.

Araştırma alanı kır nüfusunu Kırklareli İli kır nüfusu ile karşılaştırdığımızda il bütününde küçük bir oran teşkil ettiği görülmektedir. Kırklareli İli kır nüfusu 1935 yılında 126.126 iken, 2011 yılında 111.119 kişiye gerilemiştir. Dolayısıyla araştırma alanı kır nüfusu 1935 yılında il kır nüfusunun % 4'nü teşkil ederken, bu oran 2011 yılı için 7'dir.

Tablo 4.11 Çalışma alanında toplam kır nüfusu (1935- 2011)

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2011
Hamdibey	450	333	363	527	556	673	569	604	563	548	559	560	469	365
Sivriler	0	0	0	0	157	156	185	241	278	560	632	592	506	485
İğneada	806	705	713	852	796	1621	1330	2271	1320	1964	2156	2497	2215	2117
Limanköy	227	153	161	212	355	420	429	349	340	384	385	440	687	400
Kışlacık	367	498	607	731	779	889	990	981	1037	1109	1112	1133	1063	822
Kızlağaç	307	352	376	519	595	723	808	1056	943	1044	1010	956	751	626
Kömürköy	817	885	935	1041	1180	1294	1511	1105	1257	1175	1080	962	880	523
Kıyıköy	1369	1127	1318	1235	1460	1700	1763	2042	2003	2480	2369	2565	2443	2041
Aksicim	172	151	182	233	265	286	353	365	353	410	472	475	497	307
Hamidiye	143	137	131	150	176	227	224	245	232	230	215	181	197	95
Toplam	4658	4341	4786	5500	6319	7038	8162	9259	8326	9904	9990	10361	9708	7781

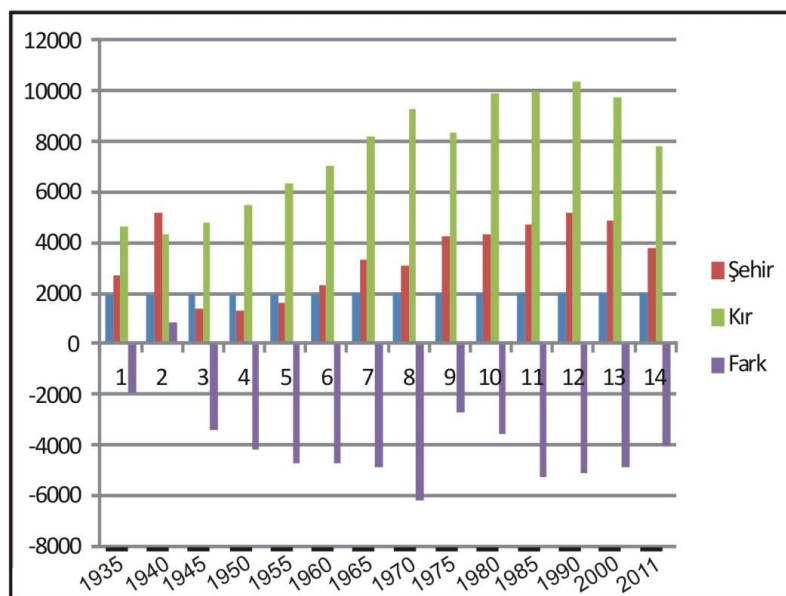
KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

Şehir ve kır nüfusunun yıllara göre dağılımını ve aralarındaki farkı gösteren Tablo 4.12 ve Şekil 4.11 incelendiğinde, 1940 yılından itibaren 1975 yılına kadar olan farkta kademeli bir artış görülürken, 1975 yılında bir düşüş, bu yıldan 1985 yılına kadar tekrar bir artış görülmektedir. 1985'ten sonra ise şehir ve kır nüfusu arasındaki farkın tekrar düştüğü görülür ki, bu durum kırdan kente göçün azalması ile ilişkilidir.

Tablo 4.12 Çalışma alanında toplam şehir ve kırsal nüfusu ile aralarındaki fark (1935- 2011).

Yıllar	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2011
Şehir	2689	5177	1401	1314	1586	2335	3309	3058	4257	4345	4732	5203	4855	3768
Kırsal	4658	4341	4786	5500	6319	7038	8162	9259	8326	9904	9990	10361	9708	7781
Fark	-1969	836	-3385	-4186	-4733	-4703	-4853	-6201	-2749	-3595	-5258	-5158	-4853	-4013

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları.

Şekil 4.11 Çalışma alanında toplam şehir ve kırsal nüfusunun yıllara göre dağılımı (1935-2011).

1940 yılında şehirsal nüfus askeri birliklerin konuşlandırılması nedeniyle kırsal nüfustan daha fazla bir paya sahip olmuştur. Şehir ve kırsal nüfuslarının toplam nüfusa oranını gösteren Tablo 4.13 incelendiğinde ise, 1940 yılında şehir nüfusunun toplam nüfusa oranının % 54 olduğu, buna karşın kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payının ise % 46 olduğu dikkat görülmektedir. 1945 yılından sonra şehir nüfusu toplam nüfus içinde gerek mutlak miktar ve gerekse oransal açıdan kırsal nüfusunun gerisinde kalmıştır. 2011 yılına ait veriler incelendiğinde ise, şehirsal nüfusun toplam nüfus içinde oranı % 33 iken, kırsal nüfusun oranı % 67'dir.

Tablo 4.13 Çalışma alanında şehir ve kırsal nüfusunun toplam nüfus miktarına oranı (%) (1935- 2011).

	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2011
Şehir Nüfusu	2689	5177	1401	1314	1586	2335	3309	3058	4257	4345	4732	5203	4855	3768
Top. nüfusa oranı %	37	54	23	19	20	33	40	25	38	35	32	34	33	33
Kırsal Nüfusu	4658	4341	4786	5500	6319	7038	8162	9259	8326	9904	9990	10361	9708	7781
Top. nüfusa oranı %	63	46	77	81	80	67	60	75	62	65	68	66	67	67

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları.

2.2.2. Nüfusun Demografik Özellikleri

2.2.2.1. Yaş Gruplarına Göre Kadın- Erkek Nüfusu ve Özellikleri

Nüfusun cinsiyete ve yaş gruplarına göre incelenmesi, çalışma sahasının hem sosyo-ekonomik özelliklerini açıklayabilmek, hem de potansiyel insan gücünü ortaya koyabilmek bakımından gereklidir. Bu amaçla çalışma sahasında var olan şehirsiz nüfusu cinsiyete ve yaş gruplarına göre incelerken, özellikle 15- 64 yaş grubunu kapsayan ve faal nüfus olarak da değerlendirilen nüfus miktarı dikkat çekicidir. Yine aynı şekilde bağımlı nüfus olarak da değerlendirebileceğimiz 0- 14 yaş arası ve 65 yaş ve üstü yaş gruplarına dâhil nüfus miktarı da önemlidir. Genel itibariyle faal ve bağımlı nüfus olarak nitelendirilen bu nüfus gruplarının 15- 64 yaş arasında yer alanını üretici nüfus miktarı, 0-14 yaş ile 65 yaş ve üstü dâhilinde yer alanını da tüketici nüfus miktarı olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu konuların ayrıntısına girmeden önce sahada var olan toplam nüfus miktarıyla bunun cinsiyete göre dağılımını incelemek yerinde olacaktır.

Daha önceki kısımlarda da belirtildiği üzere çalışma alanının toplam nüfusu 11549 kişidir. Toplam nüfusun 6056 kişisi erkek nüfus (%52.5), 5493 kişisi ise kadın nüfustur (%47.5) (Tablo 4.14).

Tablo 4.14 Çalışma sahasında toplam nüfusun cinsiyete göre dağılımı (2011).

	Toplam	Erkek	Kadın
Demirköy	3768	1987	1781
Hamdibey	365	196	169
Sivriler	485	238	247
İğneada	2117	1166	951
Limanköy	400	202	198
Kışlacık	822	434	388
Kızlağaç	626	328	398
Kömürköy	523	259	264
Kıyıköy	2041	1043	998
Aksicim	307	157	150
Hamidiye	95	46	49
Toplam	11549	6056	5493

KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları.

TÜİK' den aldığımız çeşitli veriler sonucu oluşturulan tablo ve nüfus piramidi çalışma sahasındaki nüfusun özelliklerini daha iyi açıklayabilmek için sunulmuştur (Tablo 4.15; Şekil 4.12). Çalışma alanında ilçe merkezi olarak Demirköy dikkat çekmektedir.

Tablo 4.15 incelendiğinde çalışma sahasında şehirde yaşayan nüfusun yaş grupları itibariyle genel özellikleri görülmektedir. Buna göre Demirköy ilçesinde 8750 kişinin

4663'ünü (%53.2) erkek nüfusu, 4087'sini (%46.8) ise kadın nüfusunun oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 4.15 Demirköy ilçesinde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (2011).

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0- 4	442	222	220
5- 9	496	250	246
10- 14	656	359	297
Bağımlı Nüfus	1594	831	763
15- 19	678	350	328
20- 24	791	515	276
25- 29	642	361	281
30- 34	566	295	271
35- 39	561	308	253
40- 44	613	337	276
45- 49	639	344	295
50- 54	541	281	260
55- 59	521	262	259
60- 64	468	249	219
Faal Nüfus	6020	3302	2718
65- 69	366	177	189
70- 74	284	133	151
75 -79	233	106	127
80- 84	179	85	94
85- 89	59	23	36
90+	15	6	9
Bağımlı Nüfus	1121	524	597
Toplam	8750	4663	4087

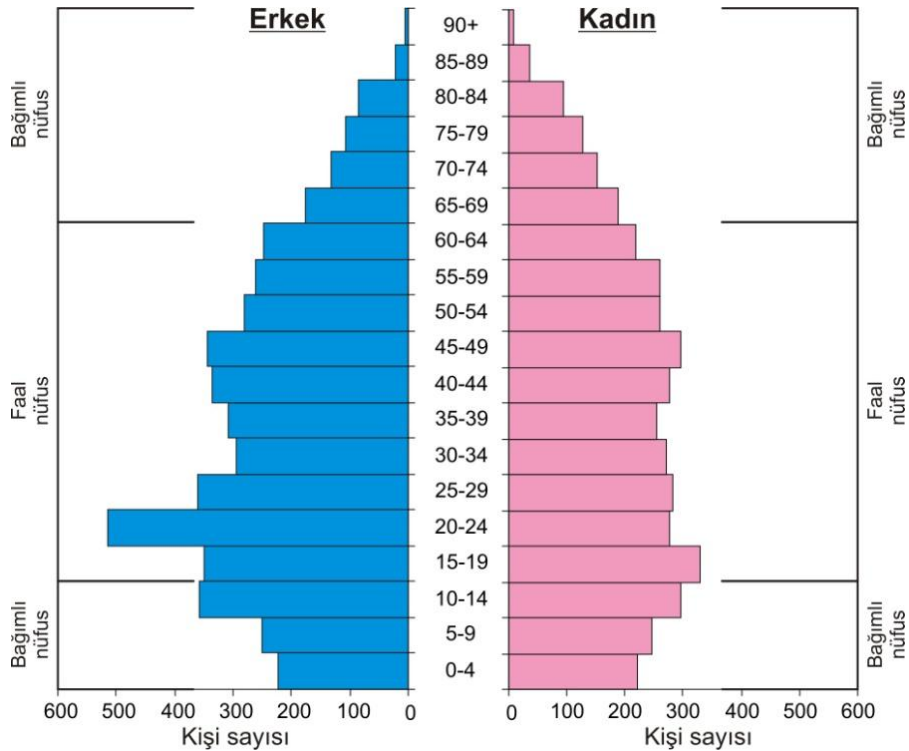
KAYNAK: TÜİK Nüfus Sayımları.

Bağımlı nüfus olarak da ifade ettiğimiz ancak daha önce de belirttiğimiz gibi, tüketici nüfus olarak da tanımlayabileceğimiz 0- 14 ve 65 yaş ve üstü nüfus miktarı 2715 kişidir. Bunun 1355 kişisi erkek, 1360 kişisi ise kadın nüfustur. Aktif nüfus veya üretici nüfus olarak da ifade edebileceğimiz 15- 64 yaş grubuna dahil nüfus miktarı ise 6020 kişidir. Bunun 3302'si erkek nüfus, 2718 kişisi ise kadın nüfustur. Yine Tablo 4.16 incelendiğinde 2715 olan bağımlı nüfus miktarına karşın, aktif nüfus miktarının 6020 kişi olması aynı zamanda aktif nüfusun bağımlı nüfusun yaklaşık olarak iki katına tekabül ettiğinin bir göstergesidir. Bölgemizde aktif nüfusun fazla olması iş gücü potansiyelinin de fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma alanında yer alan Demirköy'ün nüfus piramidi incelendiğinde yaş gruplarına ve cinsiyete göre nüfusun özellikleri daha net bir şekilde görülebilmektedir. Genel itibariyle bakıldığında 0- 4 yaş grubunun ifade edildiği sütunun bir üsteki sütuna nazaran daha dar olduğu görülür. Ayrıca 65- 69 yaş grubu (Şekil 4.12) dikkat çekicidir. Bu durum bölgemizde doğum oranında uzun yıllardır bir azalma olduğunun ifadesidir. Doğum oranının düşük olması çalışma sahamızın bir anlamda gelişmişlik düzeyini de gösteren bir

kıstas olarak düşünülebilir. Gerçekten de günümüzde sosyal ve ekonomik bakımdan gelişmiş bölgelere ait nüfus piramitleri incelendiğinde, doğum oranını ifade eden 0-4 yaş grubuna ait olan sütunun, çalışma alanımızdaki gibi nispeten küçük olduğu görülmektedir.

Şekil 4.12 Demirköy ilçesinin Nüfus Piramidi (2011)

2.2.3. Nüfusun Yoğunluğu ve Dağılımı

Araştırma alanında aritmetik nüfus yoğunluğu (2011 yılı) yaklaşık 13 kişidir. Kırklareli ili aritmetik nüfus yoğunluğunun 2011 yılında 52 kişi olduğu düşünüldüğünde araştırma sahasının Kırklareli ili ortalamasının oldukça altında olduğu görülür. Ancak pek tabii olarak çalışma sahamızın her yerinde yoğunluk aynı derecede değildir. Örneğin Demirköy'de 4 kişidir. Çalışma sahamız yaklaşık olarak 894 km²' lik bir alanı kaplamaktadır. Özellikle su bölümü hattını oluşturan dağların yüksek ve çıplak kısımları ile ormanlık alanlar yerleşmeden ve dolayısıyla nüfustan yoksun kesimlerdir. Aynı şekilde kıyıdaki bazı bataklık ve kumul sahalar hem ziraate hem de yerleşmeye müsait olmadığından nüfustan yoksundur. Buna karşılık yerleşmelerin yer aldığı alanlar ise saha ölçeğinde nispeten yoğunluğun arttığı alanlardır.

Aritmetik nüfus yoğunluğu dışında Beşerî Coğrafya çalışmaları açısından fizyolojik nüfus yoğunluğu ve zirai nüfus yoğunluğu da oldukça önemlidir. Özellikle bölgede

yaşayan insanlarla bölgenin temel iktisadi kaynaklarının başında gelen ziraat sahaları arasındaki ilişki ve bu ilişki neticesinde hesaplanan fizyolojik nüfus yoğunluğu, ziraat sahaları üzerinde nüfusun baskı derecesini ortaya koymaktadır.

Şüphe yok ki, ziraatı temel kaynak sayan ve nüfus sayısını ekime elverişli toprağa nispet eden fizyolojik yoğunluk, aritmetik yoğunluk kavramına nazaran gerçeğe daha yakın, daha manalı ve daha fazla izah kudreti taşıyan bir kavramdır (Tanoğlu 1966: 62). Ancak bu konuda daha sağlıklı bir yorum yapabilmek için bölgenin fizyolojik nüfus yoğunluk miktarının yanında, ekime elverişli toprakların verimlilik dereceleri, bölgenin iklim özellikleri ve uygulanan ziraat sistemlerinin de ne derece entansif şartlar arz ettiği gibi hususlar da düşünülmelidir.

Araştırma alanında fizyolojik nüfus yoğunluğu 231 kişi olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda bölgemizde ziraat yapılan her km²'ye 231 kişinin düştüğü görülmektedir. Kırklareli ili fizyolojik nüfus yoğunluğunun 128 olduğu bilindiğine göre, çalışma sahasındaki fizyolojik nüfus yoğunluğu Kırklareli ili ortalamasının çok üstünde olduğu görülmektedir. Çalışma alanının dağlık ormanlık, göl ve bataklıklardan oluşması fizyolojik nüfus yoğunluğunu arttırmaktadır. Bunun dışında zirai nüfus yoğunluğu da ziraat topraklarıyla, ziraatle uğraşan kırsal nüfus arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından önemlidir. Çalışma sahasında zirai nüfus yoğunluğu ise 155 kişi olarak hesaplanmıştır. Bu yoğunluk da 11 olan Kırklareli ortalamasının çok üstündedir.

Bölgemizde tarımsal nüfus yoğunluğu 155 kişi olmasına rağmen kırsal alanda yaşayanların tamamı geçimini ziraatle sağlamamaktadır. Özellikle şehre yakın olan köylerde günlük bir hareket yaşanmaktadır. Demirköy'e ve çevre ilçelere yakın olan köylerden, günlük olarak servisler vasıtasıyla şehre gelip çalışan ve akşamları da yine servislerle köyelerine dönen kişiler mevcuttur. Günlük, sabah işe gelip akşam tekrar köydeki evine giden ve bu tarzda çalışan kişiler de köyde ikamet ettikleri için tarımsal nüfus yoğunluğu hesaplanırken kırsal nüfusa dahil edilmişlerdir. Aslında bu durum sadece çalışma sahasında değil yurdumuzun pek çok bölgesinde görülmektedir. Hem bu nedenlere bağlı olarak, hem de nüfusun çok hareketli ve değişken bir olgu olduğu göz önünde bulundurulduğunda gerek aritmetik yoğunluğun gerekse fizyolojik ve tarımsal nüfus yoğunluklarının uzun vadede çok kesin ve sağlıklı sonuçlar vermediği düşünülmektedir.

Nüfusun inceleme alanında turizm ile ilişkisine bakıldığında; kıyı turizminin ve ikincil konutların yayılış alanlarının, nüfus ve yerleşmenin seyrek olduğu kesimlerde gelişme gösterdiği belirtilebilir. Ayrıca yaz mevsiminde ikincil konutlar, geçici nüfuslanmaya yol açmaktadır. Nitekim Kıyıköy, İğneada ve Limanköy'ün nüfusları yaz mevsiminde ciddi oranda artmaktadır. İnceleme alanını genellikle orta yaş grubu ve üzeri kişilerin rekreasyon ve turizm amaçlı olarak tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Bu durumun sebebi olarak, genç nüfusa hitap edecek eğlence tesislerinin yetersizliği gösterilebilir. Sonuç olarak, Limanköy-Malatra Burnu arasındaki kıyılar ve çevresinde turizmin, nüfusun büyüklüğü ve demografik yapısı üzerinde sürekli etkili olduğundan bahsetmek mümkün değildir.

2.3. Ekonomik Faaliyetler

2.3.1. Tarım

Çalışma sahasının büyük bir bölümünün orman örtüsüyle kaplı olmasına bağlı olarak tarımsal faaliyetler belli ve dar alanlarda yapılmaktadır. CORINE arazi kullanım sınıflandırması III. düzey sonuçlarının Arc-GIS 9.3.1. Coğrafi Bilgi Sistemleri yazılımında alansal analizlerinin yapılması sonucunda Tablo 4.16'daki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 4.16 İnceleme alanındaki arazi kullanım sınıfları ve oransal dağılışı.

Arazi kullanım türü	Alan (ha)	Oran (%)
Orman	73849	82.64
Maki ve çalılık	7817	8.75
Tarım alanı	5812	6.50
Yerleşme	466	0.52
Liman	35	0.04
Kumul, taş ocağı vb.	239	0.27
Bataklık	347	0.39
Su yüzeyi	797	0.89
Toplam	89362	100

KAYNAK: Çevre ve Orman Bakanlığı 2006.

CORINE arazi kullanım sınıflandırması, Tekirdağ ve Kırklareli illeri.

Tablo 4.16'da görüldüğü gibi orman alanları sahanın yaklaşık % 83'ünü kaplarken, tarım arazileri toplamda % 6.5 gibi çok sınırlı alanlara karşılık gelmektedir. Tarımsal faaliyetler büyük oranda orman örtüsünün seyrekleştiği alanlar ile vadi yataklarında sürdürülmektedir. Ziraat ürünleri olarak buğday, arpa, çavdar, mısır, ayçiçeği, çeşitli sebze

türleri ve patates yetiştirilmektedir. Ayrıca Mert Gölü ve Saka Gölü çevresinde yetiştirilen sızlıklar özellikle Hollanda'ya süs bitkilerinde kullanılmak üzere ihraç edilmektedir.

Kaynağını Demirköy çevresinden alan Bulanık Dere ile İğneada'nın güneyinde kamelya çevresinden kaynağını alan Kazan Deresi çalışma sahası için önemli akarsuları oluştururlar. Bu akarsuların vadilerinde verimli ziraat faaliyetleri yapıldığı gibi sulama olanağı sunması bakımından da önemlidir. Ayrıca toprak ve su kaynaklarını daha verimli kılmak amacıyla yapılan sulama göletleriyle tarımsal faaliyetlere katkı sağlanmaktadır.

Turizmin gelişimine bağlı olarak tarım topraklarında amaç dışı kullanım söz konusudur. Ziraat alanlarına doğru olan gelişme gelecek için son derece olumsuz etkiler bırakmaya başlamıştır. Özellikle İstanbul'dan bu sahalara doğru başlayan hareket ziraat alanlarının azalmasına sebep olmaktadır. Özellikle ikincil konutların tarım arazileri üzerindeki etkisi ilgili bölümde tartışılmıştır. Bununla birlikte tarımın kıyı turizmi üzerinde olumlu etkisi de bulunmaktadır. Nitekim, yazlık sebzeler ve daha az oranda organik bahçe tarımı ürünleri ikincil konut sahipleri ile motel ve pansiyonlarda kalan ziyaretçilerin taleplerini karşılamaktadır.

2.3.2. Hayvancılık

Kırklareli İli hayvancılık sektörü açısından değerlendirildiğinde, gerek büyükbaş, gerekse küçükbaş ve kümes hayvancılığın da önemli bir aşama kaydettiği görülür. Mevcut verilere göre (Kırklareli İl Özel İdaresi Strateji Planı 2009: 24), ilde toplam 80000 büyükbaş, 198000 küçükbaş ve 354000 kümes hayvanı bulunmakta olup, yılda 2.225 ton et, 169.000 ton süt ve 30 milyon yumurta üretimi söz konusudur. Bunda şüphesiz Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından verilen destekler önemlidir. Örneğin 2012 yılında tarımsal desteklere verilecek bütçenin % 28'i hayvancılığa ayrılmıştır. Ayrıca Trakya genelinde yıllardır uygulanan suni tohumlama yoluyla kültür melezi hayvan varlığı çok artmıştır ve bu nedenle bölgenin Türkiye'nin damızlık ambarı olma potansiyeline değinilmektedir (Çevre ve Orman Bakanlığı Başarı Kitapçığı 2010).

Hayvan varlığı çalışma sahası ölçeğinde değerlendirildiğinde, Kırklareli Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, Demirköy'de 5160 büyükbaş, 11825 küçükbaş, 3580 kümes hayvanı ve 2373 arı kovanı bulunmaktadır. Bu durumda Demirköy ilçesi il genelinde büyükbaş hayvan varlığının yaklaşık % 6.5'ine, küçükbaş hayvanların % 6'sına, kümes hayvanlarının ise sadece % 1'ine sahiptir. Çalışma sahasındaki belde ve köylerde ise

ekonomik geçim kaynağı olarak hayvancılık birincil geçim kaynağı değildir. İç kesimlerde yer alan birçok köyde ormancılık (odun ve kereste işçiliği) birincil geçim kaynağı olup, hayvancılık bunu izler. Demirköy kuzeyindeki Hamdibey ve güneyindeki Sivrililer köylerinde, bunun yanı sıra Kıyıköy batısındaki Kömürköy ve Aksicim köylerinde olduğu gibi. Köylerde en çok kıvırcık koyun, kıl keçisi, sığır ve kümes hayvanı yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Demirköy ilçesi köylerinde (özellikle saha dışında, Demirköy'ün kuzeybatısındaki Sarpdere Köyü) anzer balına rakip gösterilen kalitede bal üretimi gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bu konuya Kırklareli Tarım İl Müdürlüğü ile Kırklareli Arı Yetiştiricileri Birliği büyük ilgi göstermekte, köylülerin etkin olarak katıldığı organik arıcılık üzerine bilgilendirme ve bilinçlendirme amaçlı toplantılar yapılmaktadır. Özellikle arıcılar için büyük sıkıntı yaratan Amerikan Yavru Çürülüğü hastalığı konusunda arıcılar uyarılmaktadır.

Arıcılık üzerine yapılan desteklerin başında Kırklareli İl Özel İdaresi'nin desteklediği Trakya Arısının Performans, Hastalık ve Zararlılara Dirençlilik Özelliklerinin İslah Yöntemlerinin Kullanılarak Geliştirilmesi Projesi" gösterilebilir. Kırklareli Tarım İl Müdürlüğü'nün koordine ettiği, aynı zamanda Namık Kemal Üniversitesi ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin bilimsel destek verdiği proje Demirköy'ün Armutveren Köyü kırsalında hayata geçirilmiş olup, Trakya Arı Irkı'nın bilimsel yöntemlerle korunmasına yönelik bir girişim olarak değerlendirilmektedir (Demiraco 2011: 137).

Organik hayvansal besinler üreticinin ürününü yüksek fiyata satabildiği ürünler olduğundan gelir düzeyinin artmasında ve kırsal kalkınmada önemli rol oynamaktadır. Bu ürünlerin inceleme alanında turizm ile doğrudan bir ilişkisi vardır. Kıyıköy, Kastro Koyu ve İğneada başta olmak üzere sahada turizmin canlı olduğu kıyılara ulaşım hayvancılık ve tarım yapılan birçok köyden geçtiğinden, turist ve günöbirlikçiler organik ürün satın alabilmektedir. Ayrıca organik kahvaltı sunulan az sayıdaki konaklama tesisinde yöreden elde edilen organik hayvansal ürünler sunulmaktadır.

2.3.3. Balıkçılık

Balıkçılık ekonomik bir faaliyet olarak İğneada ve Kıyıköy'de gerçekleştirilmektedir. Her iki beldenin balıkçı barınakları ihtiyacı karşılayacak kapasitede inşa edilmiştir. Kırklareli İli'nin toplam kayıtlı 192 balıkçı teknesinin 130 adedi Kıyıköy, 62 adedi ise

İğneada Limanı'na bağlı faaliyet göstermektedir (Çevre ve Orman Bakanlığı Başarı Kitapçığı 2010). Ayrıca saha tatlı su balıkçılığı açısından uygun su rezervlerine sahiptir.

Sahada daha çok kıyı balıkçılığı ile olta balıkçılığı söz konusudur. Deniz balıkçılığı kayık ve motorlarla sığ kıyılardan uzaklaştıkça yapılır. Sahada kıyı balıklarının tespiti amacıyla İğneada kıyılarında yapılan serbest dalışlar esnasında 25 balık türü tespit edilmiş olmakla birlikte, bunların büyük kısmının ekonomik önem taşımadıkları belirtilmiştir (Çevre ve Orman Bakanlığı Başarı Kitapçığı 2010). Yakalanan balıklar içinde ekonomik önemi olanlar Palamut (*Sarda sarda*), Kalkan (*Psetta maxima*), Barbun (*Mullus barbatus*), Mezgit (*Merlangius merlangus*), Lüfer (*Pomatomus saltatrix*) ve Hamsi (*Engraulis encrasicolus*) şeklindedir. Lotik ve lentik habitatlarda, yani akarsular ve göllerde tespit edilen tür sayısı ise toplam 39 olup, Aluz Balığı (*Alosa caspia*), Tatlı su Kolyozu (*Alburnus chalcoides*), Tatlı su Kefali (*Squalius cephalus*), Mini İnci Balığı (*Phoxinus phoxinus*) gibi türler yoğun olarak tespit edilmiştir (Çevre ve Orman Bakanlığı Başarı Kitapçığı 2010: 17).

Yukarıda sahadaki sığ deniz, akarsu ve göl habitatlarında yaşayan ve avlanan başlıca balık türleri belirtilmiştir. Limanköy, İğneada ve Kıyıköy olmak üzere bir köy ve iki belde doğrudan deniz kıyısında veya yakınında kurulmasına, ayrıca Bulanık Dere, Pabuç Dere ve Kazan Dere yanında göllerin sağladığı zengin su kaynaklarına rağmen balıkçılığın yeterince geliştiğinden söz etmek mümkün değildir. Saha dışında (Demirköy batısında) kalan Balaban Köyü'ndeki balık üretim çiftliği de dahil bölgeye ekonomik katkı sağlayacak ölçekte tesis bulunmamaktadır. Aslında balıkçılık Kırklareli İli genelinde (Gayri Safi Yurt İçi Hasılat payı açısından) 1990–2001 yılları arasında yarı yarıya değer kaybeden bir sektör olmuştur (Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı 2009: 115). Günümüzde tatlı su balıklarının avlanması genelde sportif olta balıkçılığı şeklinde sürdürülmekte, ayrıca orman içi restoranlarda pazarlanması yoluna gidilmektedir.

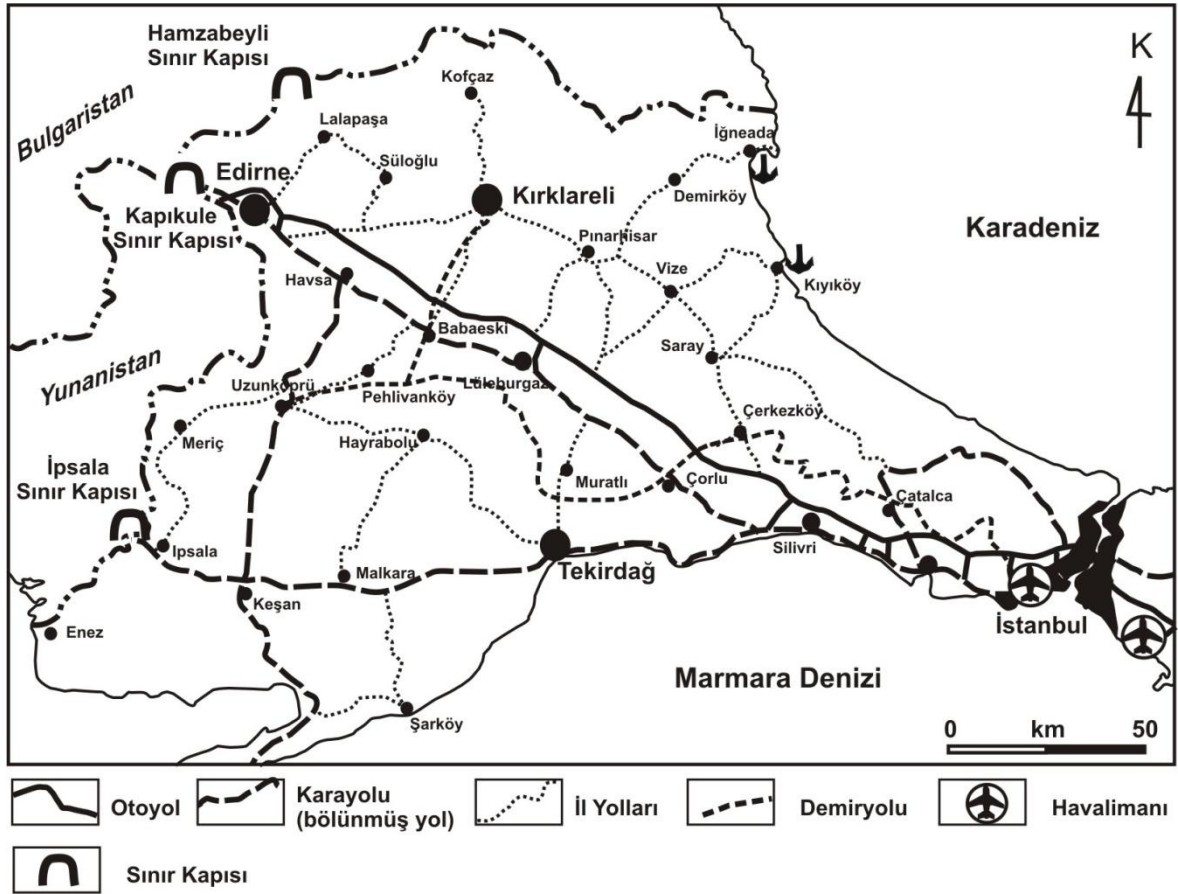
Gerçekte kontrolsüz işletilen balık üretme çiftlikleri tatlı su ekosistemlerine büyük zarar verdiğinden, çalışma alanındaki eşsiz su ve orman ekosisteminin korunması bakımından balık üretme çiftlikleri konusunda dikkatli olmak gerekmektedir. Bilindiği gibi bu işletmelerin kurulması 22 Mart 1971 tarih ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu hükümlerince belirlenmiştir. Kanun gereği gerekli işletme açma izninin Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı'ndan alınması öngörülmektedir. Ancak Turizm Bakanlığı'ndan izin gerekmemesi önemli bir sorundur. Nitekim karanın iç kesimlerinde veya koylarda

kurulacak bu tesislerin birbirine girişik tatlı su, tuzlu su ve lagün ekosistemlerini birlikte etkileyeceği aşikârdır.

2.3.4. Ulaşım

Turizmde konaklama ile beraber en önemli unsurlardan biri de erişebilirlik yani ulaşım. Sahaya ulaşım gerek İstanbul yönünden, gerekse Edirne yönünden Avrupa E-yolu E80 olarak da bilinen uluslararası (Portekiz-İran arasında uzanan) otopandan Saray-Vize-Kıyıköy veya Kırklareli-Demirköy-İğneada istikametlerinden mümkündür (Şekil 4.13).

Şekil 4.13 İnceleme alanı ve çevresinin ulaşım haritası (Türkiye Karayolları Haritası (2010)'ndan düzenlenmiştir).

Kıyıköy İstanbul'a 200 km, İğneada ise 225 km uzaklıktadır. İğneada'dan Kırklareli'ne ulaşım E-87 karayolundan 97 km'lik bir vasıflı asfalt karayoluna ayrılmak suretiyle sağlanır. Aynı yoldan İğneada-Edirne arası mesafe ise 157 km'dir. Kıyıköy'den İğneada'ya ulaşım ise ormanlık alanda killi ve oldukça bozuk toprak yollar tercih edilemediğinden, ancak Vize-Kömürköy-Sivrilere istikametini izleyen tek şeritli asfalt yol

ile mümkündür. İki kıyı yerleşimi arasındaki ulaşımın bu uzun ve dolaylı yolla sağlanması turizmde erişim açısından bir engel teşkil etmektedir. Yine aynı şekilde Kıyıköy'ün hemen güneydoğusunda yer alan Kastro Koyu'na da 17 km'lik bir karayolu ile ulaşım sağlanır. Ancak bu kısa mesafeyi asfalt yolun çok bozuk olması nedeniyle ancak 45 dakikada kat etmek mümkündür.

Araştırma alanında demiryolu ulaşımı mevcut değildir. Trakya demir yolu güzergahları (280 km uzunluktaki Kırklareli-İstanbul demiryolu ve 131 km'lik Kırklareli-Edirne Demiryolu) sahadan geçmemektedir. Sahaya en yakın demiryolu ulaşımı Uzunköprü (Edirne)-İstanbul arasındaki demiryolu hattıdır. Alpullu İstasyonundan inceleme alanına aktarma olarak karayolu ile ulaşılabilir. Yine sahada, uzun bir deniz kıyısına sahip olmasına karşın, deniz ulaşımı gelişmemiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi inceleme alanının büyük şehirlere bağlantısı Portekiz'in Lizbon kentinden İran Gürbulak sınır kapısına kadar uzanan Avrupa Karayolu ile sağlanmaktadır. Sahada Trak, Pers, Roma, Bizans ve son olarak Osmanlılar egemenlik sahibi olmuşlardır. Nitekim Bizanslılar tarafından kurulan Vize (eski isimleri: Byzia, Bizye, Bida, Biza, Vyza, Vizii), Karyalılarca kurulduğu bilinen Kıyıköy (eski isimleri: Salmydessos, Midye), Trakların bir boyu olan Thyn'ler tarafından kurulan İgneada'da yerleşim tarihi oldukça eskilere gitmektedir. Bu durum bugün olduğu gibi, inceleme alanının Doğu ve Güneydoğu Avrupa'yı karayolu ile Anadolu'ya bağlayan ana yollara pek uzak olmadığını açıklar. Yine bu sahil kasabalarının Akdeniz-Karadeniz arasındaki kültürel ve ticari ilişkilerin sağlanmasında bir liman kenti olma işlevlerini de gerçekleştirdikleri görülmektedir. Örneğin tarihsel dökümanlar; amforalar içindeki şarapların antik Dyonisos (Dionysos) şarap yolu kullanılarak Kıyıköy limanına ulaştırıldığını, buradan da Avrupa limanlarına aktarıldığını belirtmektedir (Karaçam 1995).

İnceleme alanındaki limanların günümüzdeki etkinliğine gelince, İgneada-Limanköy arasında, Limanköy burnunun hemen güneyinde bulunan liman aynı zamanda Türkiye'nin üçüncü büyük balıkçı barınağıdır. Nitekim Limanköy halkının hemen tamamının, İgneada'nın ise bir kısmının geçim kaynağını balıkçılık faaliyeti oluşturmaktadır. Yakın tarihe kadar orman ürünleri nakliyatı da yapılan limandan günümüzde yoğun olarak balık (istavrit, kalkan, palamut, çinekop, kalkan, hamsi, mezgit, lüfer ve tekir gibi) çıkarılır. Kıyıköy Limanı ise, yukarıda açıklandığı üzere, kullanım tarihinin antik döneme kadar inmesi nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. İgneada Limanı da bir balıkçı barınağıdır.

Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı'nda (2007–2013) İğneada Balıçı Barınağı'nın yat limanı olarak kullanımı ele alınmış olmakla birlikte, henüz her iki liman da yat limanı olarak hizmet vermemektedir. İstanbul ile balıkçı barınakları arasında henüz deniz yolu ile ulaşım mevcut değildir. Kırklareli İli'nin ulusal ve uluslararası havayolu ile bağlantısı bulunmamaktadır.

2.3.5. Sanayi

Kırklareli İli sanayide önemli atılımlar yapan bir ildir. Kayıtlı 267 sanayi tesisinin bulunduğu il topraklarında bu tesislerin % 88'i merkez ilçede, % 12'si ise diğer ilçelerde faaliyet göstermektedir. Bu işletmelerden 18'i Vize ilçesinde ve sadece 2'si de Demirköy ilçesinde faaliyet göstermektedir (Kırklareli İl Özel İdaresi Strateji Planı 2009: 26).

Demirköy ilçesinde sanayi ağırlıklı olarak orman ürünlerine yöneliktir. Doğal bitki örtüsünün oldukça gür ve zengin olmasından dolayı Trakya'nın odun deposu olarak bilinen bu sahada meşe, kayın ve gürgen ağaçlarının varlığı, ormancılık faaliyetlerinin yapılmasını sağlamaktadır. Kereste ve tomruk odun üretimi faaliyeti yaygındır. Ancak daha çok tomruk odunlar Demirköy kereste fabrikasına ve saha dışındaki alanlara nakledilmektedir (Bunun yanı sıra orman bakımı ve ağaçlandırma işleri de ayrı bir iş kaynağını oluşturur). Orman sahalarından elde edilen ürünler ihtiyaçlara göre farklı kalınlıkta tomruk, sanayi odunu, yakacak odunu, yongalif, telefon ve maden direkleri şeklinde değerlendirilir (Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı 2009: 480). İl'de çalışan nüfusun sektörel dağılımı gözden geçirildiğinde çalışanların sadece % 6.03'ü sanayi sektöründe istihdam edilmektedir.

İnceleme alanı dışında olmakla birlikte, Vize'deki sanayi faaliyetlerine bakıldığında, bu faaliyetlerin şehrin doğu kesimindeki Yeni Sanayi Sitesi'nde yürütülmektedir. İlçe genelinde sanayi sektöründe istihdam edilen faal nüfus sadece % 3.1'lik bir orandadır ki bu tarımda (% 61.1) ve hizmet sektöründe (% 22.5) çalışan nüfusa göre önemsiz düzeydedir. Sanayi sektöründeki istihdam tekstil sektöründe yoğunluk kazanmakta olup, ayrıca gıda, kağıt ürünleri, kok kömürü ve rafine edilmemiş petrol ürünleri imalatı sektörleri aktiftir. İlçe genelinde var olan sanayi tesisleri ile planlı sanayi bölgelerinin 370 hektar alan kapladığı, ancak bunun 336 hektarının tarım dışı kullanıma izin verilmeyen alanlarda ayrılmış planlı boş sanayi alanlarına karşılık geldiği tespit edilmiştir (Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı 2009: 416).

Henüz aktif olmayan bir özel plastik organize sanayi bölgesinin (Pagder&Aslan ÖOS) Doğanca Köyü'nün Dişbudak Mevkii'nde 60 hektarlık bir alanda kurulması kararlaştırılmıştır. 26/11/1997 tarihli 418 sayılı Vize Belediyesi Meclis kararı ile onaylanan bu girişim 20 Haziran 2011'de atılan imzalarla resmîyete kavuşmuştur.

2.3.6. Turizm

Marmara Bölgesi'nin kuzeybatısında Karadeniz kıyısında yer alan Limanköy – Kastro Koyu arası kıyı alanı, denizi ve doğal bitki örtüsü sayesinde önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Kıyılar ve çevresi; sessiz, sakin, yeşili ve bol oksijeni ile doğaya dayalı turizm imkânlarını fazlasıyla sunabilecek bir potansiyele sahiptir. Hatta, Türkiye 2023 Turizm Stratejisi Eylem Planında İğneada ve Kıyıköy 'Eko-Turizm Kenti' olarak önerilmiştir. Ancak bu potansiyelin bugüne kadar yeterince değerlendirilmediği gözlemlenmiştir. Bunun için öncelikli olarak inceleme alanında ekoturizmi ön plana çıkarmak gerekir. Çok çeşitli rekreasyonel aktiviteyi içeren bir model olan ekoturizm; yayla turizmi, kuş gözlemciliği (ornitoloji), safari, kano-rafting gibi akarsu sporları, çiftlik turizmi, botanik, dağ ve doğa yürüyüşleri gibi turizm şekillerinin ele alındığı alternatif turizm imkanlarını ifade etmektedir (Doğan Sertkaya 2009:46). Ayrıca bozulmamış doğal ortamlarda bulunmak, bu sahalarda yaşayan insanlarla temas kurup, onların yaşayışları, kültürleri, beklentileri hakkında bilgi edinmek isteyen ve zaman zaman soft turizm olarak adlandırılan bu yeni turizm akımı hızlı bir gelişim göstermektedir (Akova 2008: 83). Nitekim dünya turizminde son yıllarda ekoturizmin ön plana çıkmaya başlaması da, bu durumun bir göstergesidir. Limanköy –Kastro Koyu arasındaki kıyılar ve çevresinin turizm coğrafyası ise, ilgili bölümde detaylı olarak tartışılmaktadır.

İnceleme alanında turizm faaliyetleri 1990 yılından itibaren kamu dinlenme tesislerinin hizmete girmesi ile başlamıştır. Ancak bu gelişme sadece İğneada'da mümkün olmuş, sahanın güney kıyıları ve çevresinde kamu tesisleri inşa edilmemiştir. Özel konaklama tesisleri anlamında da gelişme oldukça zayıftır. Büyük kısmı İğneada'da olmak üzere otel ve motellerin sayısı oldukça sınırlıdır. Buna karşın kayıt dışı olan ve konfor sunmayan ev tipi pansiyonculuk ile çadırılı kamplar konaklamada yaygın ve ağırlıklı bir hal almıştır. Sürdürülebilir ve doğaya duyarlı turizm mantığına tamamen ters gelişmelerin yaşanması sonucunda, turizm ve rekreasyonel faaliyetlerin mekansal etkileri ortaya çıkmaya başlamıştır.

BÖLÜM V

LİMANKÖY-MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNDE TURİZM

1. Turizmin Başlayışı ve Gelişimi

Ülkemizin 8333 km²'yi bulan kıyılarında turizm tiplerindeki farklılık ve yoğunluk yanında turizmin bir ekonomik faaliyet kolu olarak başlayış ve gelişimi iklim ve diğer coğrafi faktörler tarafından belirlenmiştir. Turizmin ülke genelinde gelişimi 1980 öncesi zayıf ve devlet otoritesine bağımlı iken, 1980-1983 yılları arası devlet tarafından turizm için gereken koşulların oluşturulduğu bir ara dönem, 1983 sonrası ise serbestleşme dönemi (DPT 2007; Gülbahar 2009:153), diğer bir deyişle devlet denetimi ve kısıtlamaların kısmen kaldırıldığı bir dönemdir. Nitekim 1980-1990 arasında, Turizmi Teşvik Kanunu ve yabancı sermayeye teşvik, kredi olanakları, vergi muafiyetleri gibi teşvikler sayesinde turizm gelirlerinde hızlı bir artış sağlamıştır (Öztaş ve Karabulut 2006). 1990'lar sonrasında her kalkınma planında devlet tarafından turizme yenilikler getiren gelişmeyi öngören teşvikler sağlanmıştır (Gülbahar 2009: 156).

Sahada deniz turizminin başlaması ve gelişimi de şüphesiz bu politikalara paralel olmuştur. Ancak turizmin başlayışı ve gelişimi turizm sezonunun daha uzun, yatırımların ve dolayısıyla seçeneklerin daha fazla olduğu Güney Ege ve Batı Akdeniz kıyılarına göre oldukça geç olmuştur. Ayrıca, tüm ülke genelinde olduğu gibi, çalışma alanında da turizmde planlı bir başlangıç yapılmamış, önceden planlanmış stratejilere dayalı turizm yatırımları gerçekleşmemiştir. Bu nedenle, doğal eşikler gözetilmeden, özellikle altyapı ve ulaşım gibi turizme hizmet eden alt sektörler hazırlanmadan sürdürülebilir turizm konusunda başarı sağlanamamıştır.

Sanayi ve evsel atıkları içermeyen temiz denizi, kumlu plajları, kıyı gerisinde lagün ve orman içi gölleri, su basar ormanları ve biyolojik rezerv niteliğinde yoğun orman ve orman altı örtüsü, kıyı yerleşimlerinde korunmuş tarihsel doku ve kültürel miras birbirine girişik farklı turizm potansiyellerini ortaya koymaktadır.

Araştırma alanında 2000’li yılların başlarına kadar turizm tam anlamıyla yoğunluk kazanmamıştır. Trakya’nın Saros Körfezi kıyılarında olduğu gibi (Yaşar 2009) çalışma sahasında da turizmin 1980’lerden sonra canlılık kazanmaya başladığı görülür. İkincil konutlara olan ilgi bir yandan yoğun nüfuslu kentlerden tatil amaçlı uzaklaşmak isteği, diğer yandan İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı’nın sahip olduğu coğrafi çekicilik ile ilgili olmalıdır. Ancak bu birinci derecede doğal sit alanları (Tablo 5.1) yanında Kıyıköy’ün arkeolojik sit alanı olması gibi yasal düzenlemeler ikincil konutların ve diğer turizm yatırımlarının bölgeye kaydırılmasını önlemektedir. Bu da turizm faaliyetlerini kalıcı (birkaç aylık konaklamalı) olmaktan alıkoymakta, günübirlik mantığını gelenekselleştirerek çadır kamplara ve pansiyonlara olan ilgiyi arttırmaktadır. Çevre sorunlarını beraberinde getiren bu turizm anlayışı Kırklareli kıyılarının tamamında söz konusudur. Konaklama bahsinde belirtildiği gibi, günümüzde İğneada’daki birkaç kamu kurumu ve sadece birisi konforlu olan birkaç otel ve kayıtlı pansiyon dışında turizm yatırımlarının yeterli olmadığı görülmektedir. Sit alanı olan Kıyıköy’de ise konaklama hizmeti ev tipi pansiyonlarla sınırlı olarak gelişme kaydedebilmiştir.

Tablo 5.1’de sunulan sit alanlarının turizmle ilişkisi ele alındığında, Kıyıköy kuzeyinde Pabuç Dere ve güneyindeki Kazan Dere’nin aşağı çığırları ile longoz ormanları 1. Derece doğal sit alanları olduklarından; bitki örtüsü, topoğrafya ve su kaynaklarında tahribat yaratabilecek turizm kaynaklı uygulamalar söz konusu değildir.

Tablo 5.1 Araştırma Alanındaki Doğal, Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanları

Adı	Yeri	Özellikleri
Pabuç Dere aşağı çığır	Kıyıköy kuzeyi	(20.06.1990/717) I. Derece Doğal Sit
Kazan Dere aşağı çığır	Kıyıköy güneyi	(20.06.1990/717) I. Derece Doğal Sit
Demirköy (Fatih) Dökümhanesi	Demirköy	(11.09.1991/949) I. Derece Arkeolojik Sit
Aya Nikola Manastırı	Kıyıköy	(16.03.1969/4537) I. Grup Anıt Eser
Kıyıköy Kalesi	Kıyıköy	(16.03.1969/4537) I. Derece Arkeolojik Sit
Kıyıköy Merkez	Kıyıköy	(20.06.1990/717) Kentsel Sit
Kıyıköy Evleri	Kıyıköy	(13.05.1988/36) II. Grup Anıt Eser
İğneada Longoz Ormanı Milli Parkı	Saka Gölü, Mert Gölü ve Erikli Gölü longoz ormanları	(11.07.1991/944) I. Derece Doğal Sit

KAYNAK: Veriler Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ndan alınmıştır.

Bu durum ayrıcalıklı doğal zenginliklerin turizm açısından öneminin korunması ve bozulmadan geleceğe aktarılması açısından önemlidir. Tek kentsel sit alanı olan Kıyıköy ne surette olursa olsun yeni yapı veya imar uygulamasına açık olmadığından kültürel ve tarihsel dokunun korunması açısından korunaklı bir alandır. Örneğin sivil mimari örnekleri olan Kıyıköy evleri 2.grup anıt eser kategorisinde olduklarından, bu kültür varlığı yapılar sahadaki kültür turizminin varlığı ve devamını sağlamaktadırlar. Ayrıca Kıyıköy'deki 1. Grup anıt eser olan Aya Nikola Manastırı ve Demirköy'deki 1. Derece arkeolojik sit alanı olan Fatih Dökümhanesi inceleme alanının tarihsel turizmi açısından en önemli dokularını oluşturmaktadır. Bu tarihsel, arkeolojik, sivil mimari ve doğal sit alanlarının inceleme alanında kısa mesafeler dâhilinde bir arada bulunması, inceleme alanının kıyı turizmi yanında diğer turizm faaliyetleri açısından da potansiyel sunduğunu ortaya koymaktadır.

2. Konaklama (Turistik Tesisler, İkincil Konutlar, çadırli kamplar) ve Erişebilirlik

İnceleme alanında turizme hizmet eden konaklama tesisleri gerek dağılışı, gerekse tesislerin konfor özellikleri bakımından oldukça farklı özellikler taşımaktadır. Öncelikle konaklama tesislerinin büyük kısmının kıyı turizmine hizmet verdiği belirtilebilir. Konaklama ihtiyacı otel, motel, apart oteller, pansiyon ve ev tipi pansiyonlarla karşılanmakta, bunun yanında ikincil konutların da bu ihtiyaca cevap verdiği görülmektedir. Bununla birlikte Saros Körfezi kıyılarındaki gibi (Yaşar 2010), gerek kamu yatırımı olarak, gerekse yerli girişimcilerin çabaları ile konaklama ve altyapı yatırımı amaçlı sermaye girişinden söz etmek mümkün değildir. Bunun sebebi turizm sezonunun 3 aydan kısa sürmesidir.

Çalışma alanında büyük kısmı yaz sezonunda hizmet veren konaklama tesisleri Tablo 5.2'de gösterilmiştir. Bu konaklama tesislerinin konfor ve imkanları incelenirken tesis işletmecileri ile anketler yapılmış ve mülakatlarda bulunulmuştur.

Demirköy'de orman işletmesinin misafirhanesi ve öğretmenevi misafirhanesi olmak üzere 2 kamu konaklama tesisi mevcuttur. İlçenin tek oteli ise, yoğunluğun arttığı dönemlerde İğneada'da yer kalmadığı zaman ihtiyaca cevap vermektedir.

Limanköy'de de durum farklı değildir. Otel, motel ve pansiyonların olmaması; turistlerin daha çok İğneada'da kalmayı tercih etmesi ve İğneada'da seçeneğin çok olması ile ilişkilidir. Bu nedenle konaklama sorununu aşmak ve rekreasyonel ihtiyaçları karşılamak düşüncesiyle ikincil konut talebi artmıştır. İkincil konut sayısı 500 adettir.

(İğneada Belediyesi). İkincil konutların büyük kısmı İstanbul'da ikamet eden vatandaşlara aittir. Pansiyon olarak ise tek tesis 14 yıldır faaliyet gösteren, 3 oda ve 6 yatak kapasitesine sahip Limanköy Konukevi'dir.

Tablo 5.2 Çalışma alanındaki konaklama tesisleri.

Yerleşme yeri	Otel	Motel	Apart otel	Pansiyon	Kamp Yeri	Kamu Tesisleri
Demirköy	1	-	-	-	-	2
Limanköy	-	-	-	1	-	-
İğneada	4	3	3	13\27 ev pansiyonu	3	3
Kıyıköy	2	2	-	20	2	-
Kastro Koyu	-	-	-	-	1	1
Toplam	7	5	3	61	6	6

KAYNAK: İğneada ve Kıyıköy Belediyeleri (2012).

İnceleme alanında 180 yatak kapasitesi ile en fazla yatak kapasitesine sahip olan otel İğneada'daki Resort Hotel'dir (Foto 5.1). 2009 yılının Aralık ayında hizmet vermeye başlayan otel, aynı zamanda çalışma alanının sınırları içerisindeki 5 yıldızlı tek konaklama tesisidir. Otelin konaklama hizmeti dışında İğneada'ya dolaylı yollarla de katkıları olmaktadır. Örneğin; Uluslararası Turizm Fuarı standı bu otelde kurulmakta, televizyon çekimleri yine bu otelde yapılmaktadır. Otel, özellikle İstanbul'dan gelen ve yüksek konfor arayan turistler tarafından daha çok tercih edilmektedir.

Foto 5.1 İğneada Resort Hotel, inceleme alanında yüksek konforu arayan turistler için tek seçeneği oluşturur.

Tablo 5.2'de İğneada için 13 pansiyon, 27 ev pansiyonunun olduğu belirtilse de; kayıt dışı olanları da dikkate aldığımızda toplam 200 civarında ev pansiyonu bulunmaktadır. Bu durum İğneada'da konaklama işletmelerinin daha çeşitli olduğunu, ev

pansiyonculuğunun daha çok geliştiğini, beş yıldızlı otelden ev pansiyonlarına kadar her kesimin bütçesine uygun farklı seçenekte konaklama hizmetinin verildiğini göstermektedir. İkincil konut sayısı ise Limanköy’de olduğu gibi 500 adettir (İğneada Belediyesi 2011).

İğneada’da; 240 yatak kapasiteli Öğretmenler Kampı (Foto 5.2), 110 yatak kapasiteli olan Kırklareli Valiliği İl Özel İdare Dinlenme Tesisleri (I ve II nolu kamp tesisleri; Foto 5.3) ve T.P.A.O.’ya ait olan ancak belediye tarafından kiralanılan 100 yatak kapasiteli kamp tesisleri (Foto 5.4) olmak üzere kamu konaklama tesisleri mevcuttur. Bu kamu dinlenme tesisleri, sahada turizmin başlayışında ve devamında önemli rol oynamıştır. Nitekim devletin tasarrufu altında inşa edilen bu tesisler turizmi özendirme ve yatırımcıları sahaya çekme anlamında güven ve teşvik edici uygulamalar olarak değerlendirilebilir.

Foto 5.2 Öğretmenler Kampı inceleme alanındaki en önemli kamu tesislerinden birini oluşturur (a-c). Kamp alanı 2005 yılı Mayıs ayındaki aşırı yağışlar nedeniyle taşkına maruz kalmıştır (foto (d): Dr. Musa Uludağ).

İl Özel İdare Dinlenme Tesisleri’nde 20 adet tek katlı münferit baraka bulunmaktadır (bu barakalarda 2010 yılı Mart ayında dalga aşındırması sonucu denize doğru kaymalar meydana gelmiştir). 10 günlük dönemlerle bu evlerden kamu çalışanları kiralama yoluyla istifade edilebilmektedir. Yoğunluğun azaldığı dönemlerde dışarıdan halk da bu tesisin imkânlarından yararlanabilmektedir. 2012 sezonunda öğretmenevinin hizmete açılacağı belirtilmekle birlikte, henüz bu gerçekleşmemiştir. İğneada’da Mert Gölü meşe koruluğu ile Erikli Gölü kıyısı olmak üzere başlıca 2 kamp alanı bulunmaktadır. Ancak, yasal izin

alınarak İl Özel İdare Dinlenme Tesislerinin bulunduğu alanda ve yukarıda söz edilen diğer kamu tesis alanlarında da Temmuz ve Ağustos aylarında kamp yapılabilir.

Foto 5.3 İl Özel İdaresi Sosyal Tesisleri Mert Gölü yakınında bulunur. Fotoğraflarda tesisler uzak (a) ve yakın (b) plandan görülmektedir.

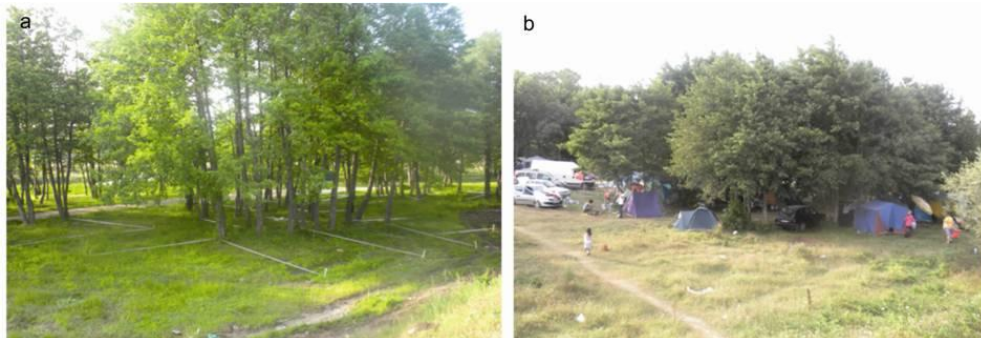

Foto 5.4 TPAO'ya ait olan ve İğneada Belediyesi tarafından kiralananan kamp tesisleri inceleme alanındaki diğer kamu tesisini oluşturmaktadır.

Erikli Gölü'nün İğneada-Limanköy karayolu boyunca, alüvyonlaşmış eski göl tabanı üzerinde kurulan çadır kamplarda kanalizasyon bulunmamakta; su, duş, tuvalet ihtiyaçları belediye tarafından yapılan tesislerle karşılanmaktadır. Ancak burada ikincil konutlardan ziyade belediyeye ait kamp alanları geniş yer kaplar (Foto 5.5a,b).

Foto 5.5 Erikli Gölü'ne yakın kesimlerde gölün taşkın seviyesinde çadırlı kamp alanı bulunmaktadır. Fotoğraflarda Mayıs 2011 (a) ve Temmuz 2011'deki (b) durum görülmektedir.

Yöre halkı ve kamp sakinleri ile yapılan görüşmelere göre; çadır kamplarda genellikle turistlerle birlikte İğneada sakinleri kalmaktadır. Nitekim İğneada halkının önemli bir kısmı turizm sezonunda evlerinin tamamı veya bir bölümünü çevre illerden gelen ziyaretçilere kiralamakta, kendileri ise yazı bu kamplarda konaklayarak geçirmektedir. Ancak bu çadır kamplar 3 Temmuz 2005 tarihinde meydana gelen taşkın sonucu sular altında kalmıştır (Uludağ ve diğ. 2006). Bu durum taşkın anında çadırlar için yer seçiminin uygun olmadığını göstermektedir.

Çadır kampların kurulduğu bir diğer kesim Mert Gölü çevresidir. Daha önce Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından işletilen kamp alanları, Demirköy Orman İşletme Müdürlüğü'ne devredilmiş, ancak gelişim planları zamanında hazırlanamadığından 2010–2011 sezonunda kira bedeli alınmamıştır. Bu nedenle Mert Gölü çevresindeki kamp alanlarında çadır kamplar oldukça dağınık durumdadır (Foto 5.6a,b).

Foto 5.6 Mert Gölü Mesire Yeri'nde oldukça düzensiz bir çadırlı kamp alanı bulunmaktadır (a-b).

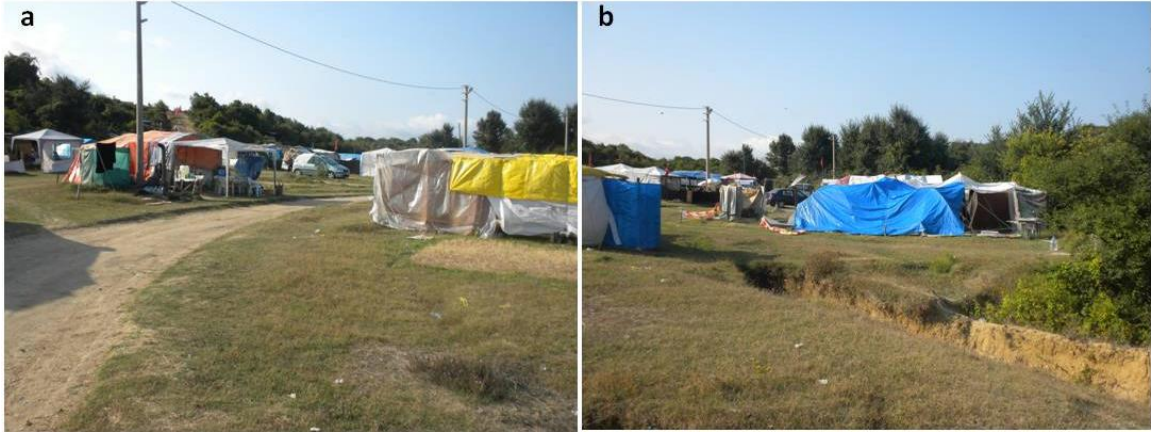
Kıyıköy'de ise konaklama daha çok pansiyonculuk şeklinde olup, ikincil konutların yapımına çok yeni başlanmıştır. Var olan ve yapımı devam eden ikincil konutlar kooperatif şeklindedir. Toplam 26 konuttan oluşan iki kooperatif bulunmaktadır. Yörenin sit alanı olması konaklama tesislerinin hem yapımında hem de var olanların bakım ve onarımında, çevre düzenlemelerinde engel oluşturmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere Kıyıköy'de hotel ve kamu dinlenme tesisleri yoktur. Kayıtlı pansiyon beş adettir (Kıyıköy Belediyesi 2012). Konfor sunmamakla birlikte, ev pansiyonları daha çok rekreasyonel faaliyetler için hafta sonu gelen vatandaşlar tarafından kullanılmaktadır.

Kıyıköy'de, Pabuç Dere'nin denize döküldüğü kesimde az eğimli bir sırt üzerinde çadırlı kamp sahası bulunur. Burada aynı mevkide iki farklı kamp alanı mevcuttur.

Bunlardan birisi şahsa ait olup, en fazla 25 çadır kurulabilmektedir (Foto 5.7a). Diğeri ise Kıyıköy Belediyesi'ne aittir ve maksimum 50 çadır kapasitesine sahiptir (Foto 5.7b).

Son olarak turizmin geliştiği dördüncü alt yöre olan Kastro Koyu'nda özel işletmeye ait bir kamp alanı konaklama ihtiyacını karşılamaktadır. İşletme sahibi tarafından 25 hektarlık alanda 25 yıllığına kiralanmış bu kamp sahası, en çok 400 çadırı kaldırabilecek bir kapasiteye sahiptir. Kendi çadırını getirebildiği gibi, özel çadır alanı da bulunmaktadır. İki ile üç kişilik çadırlardan oluşan bu özel çadırların sayısı 40 civarındadır. Ancak, Limanköy, İğneada ve Kıyıköy'den çok farklı olarak, özel teşebbüsün sahada koruma ve temizlik yanında cankurtaran, güvenlik ve sağlık hizmeti de verdiğini belirtmek gerekir. Bu çadır kamp sahası inceleme alanında konfor açısından en önemli noktayı oluşturur. Kastro Koyu'nda Kırklareli Orman Bölge Müdürlüğü'ne ait 5 konuttan oluşan lojmanlar konaklama amaçlı olarak hizmet vermektedir.

Foto 5.7 Kıyıköy'de, Pabuç Dere ağzına yakın kesimde şahsa ait çadırlar (a) ile Kıyıköy Belediyesi'ne ait çadırların (b) bulunduğu iki çadırlı kamp alanı mevcuttur.

İnceleme alanında kamu tesisleri kıyı turizminin gelişimi açısından değerlendirildiğinde, bu tesislerin konaklama ihtiyacının önemli bir kısmını karşıladığından bahsetmek gerekir. İğneada'daki resort otel dışında diğer konaklama tesislerinin hiç birisinde yatak kapasitesi 20'yi aşmamaktadır. Limanköy, İğneada ve Kıyıköy'de yaklaşık toplam yatak kapasitesi 500'ü bulan bu tesisler, muhtemel sayısı 300'e yakın olan ev tipi pansiyonlara oranla daha fazla konfor ve güvenli yaşam alanı sunmakta ve ekonomik olmaları nedeniyle de tercih edilmektedir. Bu nedenle çevre illerdeki memur kesimi için turizm mevsiminde yoğun ilgi görmektedirler. İnceleme alanında ikincil konutların yapımına 1990'larda başlanmış, ancak inşaatlar 2000 yılından sonra hız kazanmıştır. İkincil konutlar pansiyon amaçlı olarak hizmet vermemektedir.

Bilindiği gibi, turizmde en önemli hususlardan birisi de erişebilirliktir. İnceleme alanına erişim karayolu ile mümkündür. Edirne-İstanbul arasındaki otobandan, Demirköy ve Vize yönünde ayrılan nitelikli asfalt yollarla inceleme alanına erişim sağlanabilmektedir. İğneada'dan Kapıkule sınır kapısına 173 km, Hamzabeyli sınır kapısına 191 km, İpsala sınır kapısına ise 292 km mesafededir. İnceleme alanı bu gümrük kapıları ile yurtdışı bağlantısını sağlamaktadır. Erişebilirlik konusunda detaylı bilgi ilgili bölümde sunulmuştur.

3. Araştırma Alanının Turistik Çekicilikleri ve Turizm Tipleri

İnceleme alanında turizm çekiciliklerinin başında kıyı turizmi gelmekle birlikte, longozlar ve lagünlerin varlığı sayesinde göl turizminden, ayrıca yaban hayatın zenginliği sayesinde av turizmi, floristik ve faunistik çeşitliliğin doğal bir sonucu olarak ekoturizm, arkeolojik ve tarihsel birikimin sonucu olarak ise kültür turizminden bahsetmek mümkündür (Ek 3). Aşağıda bu farklı turizm türleri ayrı ayrı ele alınmaktadır.

3.1. Kıyı Turizmi

Limanköy-Malatra Burnu arasındaki kıyı kuşağında kıyı turizmi Limanköy-İğneada, Kıyıköy ve Kastro Koyu'nda gelişmiştir.

3.1.1. Limanköy ve İğneada'da Kıyı Turizmi

Çalışma alanında kıyı turizminin geliştiği kesimlerden biri Limanköy'den İğneada'ya kadar uzanan kıyı kuşağıdır. İl Özel İdare Plajı ya da Öğretmenler Kampı Plajı olarak ta bilinen bu plaj; Limanköy yolu üzerinde olup, İğneada'ya yaklaşık 2 km. uzaklıktadır (Foto 5.8a). Ölü falezlerin önündeki dar kumlu plajlar yoğun olarak kullanılmakla birlikte; restoran, şezlong, şemsiye, tuvalet ve duş olanakları bulunmaktadır. Günöbirlikçiler tarafından da kullanılan bu plaj alanında zaman zaman otopark sorunu yaşanmaktadır (Foto 5.8b).

Limanköy Burnu üzerinde kurulan Limanköy'de ikincil konutlar önemli yer kaplar (Şekil 4.1). Bu ikincil konutların bir kısmı Limanköy Feneri'nin batısındaki sırtlarda, bir bölümü ise İğneada Limanı'na doğru alçalan yamaçlar üzerinde bulunur. Sayısı 500'ü bulan ikincil konutlar genelde villa tarzında dubleks ve tripleks yapılar şeklindedir (Foto

5.9a). Yapı tarzı genelde betonarme, orman içi tatil konutlarında ise ahşap tarzdadır (Foto 5.9b).

Foto 5.8 Limanköy'ün doğusundaki plajlarda yoğunluğun arttığı (a) Temmuz (2011) ayında araçlar otopark sorunu nedeniyle yol kenarına park edilmektedir (b).

Limanköy yerleşmesine yakın kesimlerde ve ayrıca orman içinde (Foto 5.9c) inşa edilen bu ikincil konutların büyük kısmında kanalizasyon sorunu fosseptikler ile çözülmeye çalışılmaktadır. Konaklama olanağı sağlayan özel işletme niteliğinde bir konukevi de bulunur. Limanköy konukevi yatak kapasitesi birkaç aileyi barındırabilecek kadar sınırlı bir pansiyon olarak faaliyet göstermektedir.

Foto 5.9 Limanköy'de az eğimli yamaçlar üzerinde (a), ormanlık kesimlerde (b) ve falezlerin gerisinde (c) ikincil konutlar yaygındır.

Limanköy'ün güneyinde liman içinde bir balıkçı barınağı da bulunur. Bu barınağın kapasitesi ortalama 30 tekneliklidir (Foto 5.10). İğneada'da yat turizmi potansiyeli olmakla

birlikte, mevcut balıkçı barınağı bu açıdan henüz kullanılmamaktadır. Ancak Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı'nda (2007–2013) belirtildiği üzere, İğneada balıkçı barınağının altyapısının geliştirilerek yat limanı olarak hizmet vermesi hedeflenmektedir. İğneada, çalışma alanında yat turizminin gelişebileceği tek nokta olması bakımından önemlidir.

Foto 5.10 İğneada Limanı ve balıkçı barınağı.

İğneada kıyıları kıyı turizminin ve buna dayalı olarak konaklama hizmetlerinin de en yoğun geliştiği kıyı kesimi oluşturur.

Erikli ve Mert Gölleri ve longozlarının yarattığı çekicilik yanında, İğneada kıyılarının tercih edilmesinde uzun ve geniş plajlarının varlığı da önemli rol oynar. İnceleme alanında kıyı turizminde kullanılan plajların konumu ve boyutlarına ait değerler Tablo 5.3'de sunulmuştur. Bu plajlardan Kıyıköy'ün kuzey ve güneyindeki plajlar 1.derece doğal sit alanı olan Pabuç Dere ve Kazan Dere ağzında bulunurlar. Kasatura Körfezi Tabiatı Koruma Alanı kapsamında olması nedeniyle koruma statüsündedir.

Tablo 5.3 İnceleme alanında kıyı turizminde kullanılan plajlar ve boyutları.

Plajın adı	Yeri	Genişlik (m)	Uzunluk (m)
İğneada Belediye Plajı	İğneada-Liman arası	10-40	3500
İğneada Longoz Plajı	İğneada-Panayır İskelesi arası	10-90	12000
İğneada Liman Ardı Plajı	İğneada Limanı setti doğu kıyısı	5-20	150
Panayır İskelesi plajı	Kıyıköy'ün 15 km kuzeybatısı	10-70	1300
Polıçe Koyu plajı	Kıyıköy'ün 11 km kuzeybatısı	10-50	600
Selvez Plajı	Kıyıköy'ün 600 m kuzeybatısı	20-50	1800
Kıyıköy Belediye Plajı (kuzey)	Pabuç Dere ağzındaki kıyı oku	120-130	250
Kıyıköy Plajı (güney)	Kıyıköy Limanı güney-güneydoğusu	10-30	600
Kastro Koyu Plajı		40-100	2300

Limanköy'de olduğu gibi 500 ikincil konut bulunan İğneada'da altyapı sorunu büyük ölçüde çözümlenmiştir ve ikincil konutlarının tamamında kanalizasyon mevcuttur. Evsel atıksu sorununun çözümüne yönelik 2005 yılında bir arıtma tesis yapılmıştır. Ayrıca

İğneada Belediyesi tarafından iki adet daha evsel atıksu arıtma tesisinin yapımı projesi henüz tamamlanmamıştır.

İkincil konutlarının büyük bir kısmı Mert Gölü'ne bakan sırtlar ve alüvyal düzlükler üzerinde toplanmıştır ve site tarzında inşa edilmişlerdir (Foto 5.11). Turizm sezonunda İğneada belediye plajı ve çevresindeki alanda turistler için; hediyelik eşya satılan stantlar, seyyar satıcılar, çocuklar için oyun parkları ve oturma alanları ile kafeteryalardan oluşan bir rekreasyon alanı oluşturulmaktadır (Foto 5.12a,b). Belediye tarafından denetlenen bu toplu hizmetlerin sunulduğu başka bir örnek, çalışma alanında mevcut değildir.

Foto 5.11 Mert Gölü çevresinde ikincil konutlar birer çevresel tehdit unsurudur. Foto: Orhan Uyanık (17.01.2004). Lagünün ağzından başlayarak güney-güneydoğuya uzanan plaj İğneada Longoz Plajı'dır.

Foto 5.12 İğneada Belediye Plajı çevresinde eğlence amaçlı rekreasyon alanları tesis edilmiştir.

İğneada kıyılarında turizmin geliştiği bir diğer kesim ise Erikli lagünü ile kıyı çizgisi arasındaki kesimdir (Foto 5.13). Erikli Gölü'nün fazla sularını Karadeniz'e akıtan gidegeninin ağzı ise su kirliliği ve plaj kalitesinin düşük olması nedeniyle tercih edilmemektedir. Ancak gidegen ağzının hemen doğusundaki plaj günübirlikçiler tarafından yoğun olarak tercih edilmektedir (Foto 5.14 a,b). İğneada'ya denize girmek amacıyla gelen günübirlikçiler daha çok İstanbul, Kırklareli ve Lüleburgaz'dan gelmektedir.

Foto 5.13 İğneada-Limanköy arasındaki kumlu plajlarda yaz mevsiminde yoğunluk oldukça artar (Temmuz 2011).

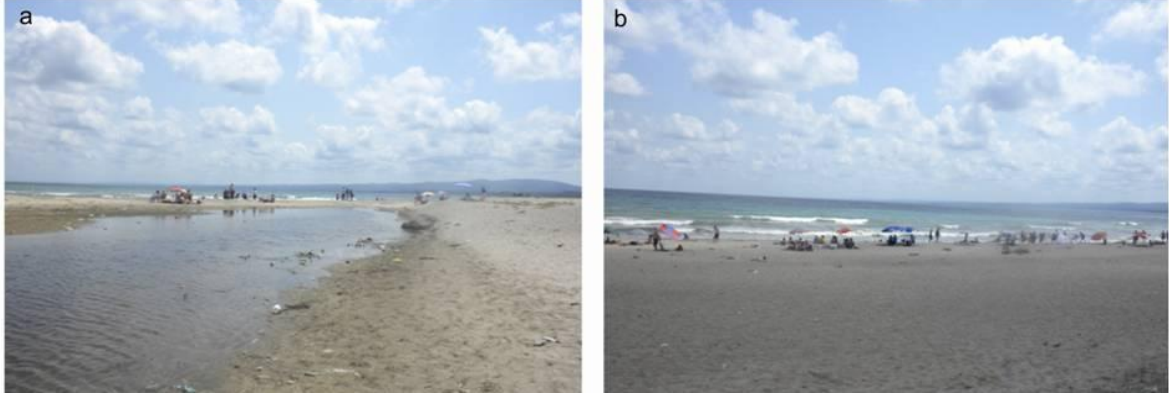

Mert Gölü'nü Karadeniz'den ayıran yaklaşık 250 m uzunlukta, 80 m genişlikteki kıyı okunun gölün gidegenine bakan kıyısında olta balıkçılığı yapılmakta, denize olan kıyısı ise plaj olarak değerlendirilmektedir (Foto 5.15a). İğneada güneyinde yaklaşık 12 km uzunluğunda olan ve Panayır İskelesi Koyu'na kadar kesintisiz uzanan ince kumlu plaj oldukça tercih edilmektedir. Aynı zamanda bu kumsallarda çok sayıda doğa fotoğrafçısı çalışma yapmaktadır. Doğa fotoğrafçıları genelde üniversite öğrencilerinden ve popüler bilim dergilerinin profesyonel sanatçılarından oluşmaktadır. İğneada Belediyesi'nden alınan bilgilere göre, 2011 yılında bu amaçla *Doğa Araştırmaları, Sporları ve Kurtarma Derneği (DASK)* tarafından "*Doğada Görüntü Avcılığı Yarışması*" adı altında on beşincisi yapılan bir organizasyon düzenlenmiştir. Bu organizasyona İran, Çin, Bulgaristan, Filistin ve Azerbaycan gibi ülkelere gelen fotoğrafçılar katılarak İğneada'da fotoğraf çekimi yapmışlardır.

Yukarıda belirtilen potansiyele karşın, İğneada'nın nitelikli kumsallarında ve Mert Gölü çevresinde turistlerin kullanımı için sadece baraka tarzı bir büfe bulunmakta, kabin, duş vb. olanaklar ise bulunmamaktadır. Hatta lagüne kadar plaj ve gerisindeki alçak kumul

düzlüklerinde araçların park edildiği ve gölün kıyısından yazlık konutlara araçla gidildiği görülmektedir (Foto 5.15b).

Foto 5.14 Erikli Gölü'nün gidegeninin denize döküldüğü kesim (a) su ve plaj kirliliği nedeniyle fazla tercih edilmez. Dere ağzının hemen doğusunda ise belediye plajı (b) yoğun olarak kullanılan bir plajdır.

Foto 5.15 Mert Gölü'nün ağız kesiminde olta balıkçılığı yapılmaktadır (a). Bu kesimde plaj ve kumullar üzerinde araçlar park edilmekte, ayrıca ikincil konutlara ulaşmak için plaj zonu yol olarak kullanılmaktadır (b).

Son olarak, İğneada'nın turizm çeşitliliği açısından, milli park binasının bahçesinde kurulan izci kampından da bahsetmek mümkündür. Kamp kuran izci grupları Kırklareli, Edirne ve Manisa illerinden gelmektedir (İğneada Belediyesi 2011).

3.1.2. Kıyıköy'de Kıyı Turizmi

Çalışma alanında kıyı turizminin ikinci önemli gelişme alanı Kıyıköy kıyılarıdır. Kıyıköy'ün nüfusu kısa süren turizm sezonunda 10 bine ulaşmaktadır ki, bu sayı mevcut nüfusun 5 katı büyümesi demektir. Konaklama bölümünde bahsedildiği üzere, konaklama ihtiyacının önemli bir kısmını ev pansiyonları karşılamaktadır. Kıyıköy'de iki adet ikincil

konut kooperatifi mevcuttur. Bu sayının, İğneada ve çevresindeki ikincil konutların sayısı ile karşılaştırılmayacak kadar az olduğu belirtilebilir. Kooperatif evleri kanalizasyon şebekesine sahiptir. Villa tipi dubleks ve tripleks yapılara rastlanmamakta, ev pansiyonları dışında birkaç vasıflı motel ziyaretçilerin konaklama ihtiyacına cevap vermektedir. Kıyıköy Belediyesi yöneticilerinden alınan bilgilere göre belediyenin imar planı içerisinde kıyı yasasına uymayan bir yapılaşma bulunmamaktadır.

Kazan Dere ve Pabuç Dere vadileri arasındaki bir sırtta kurulan Kıyıköy'ün her iki akarsuyun denize kavuştuğu kesimlerinde geniş ve kumlu plajları uzanır. Bunlardan Pabuç Dere ağzındaki kıyı oku Belediye Plajı olarak kullanılırken, Kıyıköy Limanı'nın güneyinde, Kazan Dere ağzında yer alan plaj ise eski bir taş ocağının döküntüleri ve yalıtışı tabakaları ile son bulan bir plajdır.

Bunlardan Pabuç Dere ağzındaki kıyı oku ziyaretçiler tarafından denize girme amaçlı olarak yoğun şekilde kullanılmakta (Foto 5.16 a,b), kıyı okunun kuzeyindeki sırtlarda ise Kıyıköy Belediyesi'ne ve özel işletmeciye ait iki çadırlı kamp alanı bulunmaktadır.

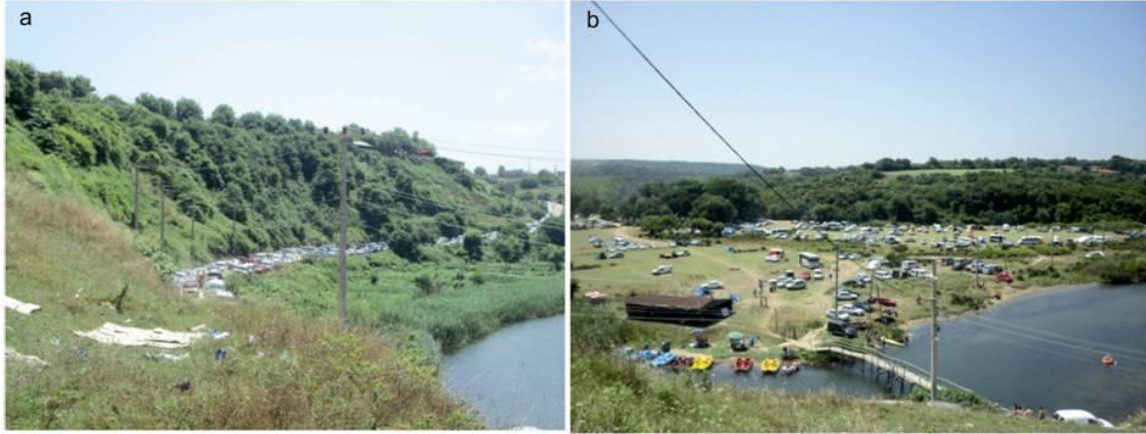
Foto 5.16 Pabuç Dere ağzında Kıyıköy Belediye Plajı olarak da bilinen bir kıyı oku mevcuttur. Kıyı okunun 2011 yılı Mayıs (foto: Kıyıköy Belediyesi) ve yoğunluğun arttığı Temmuz aylarındaki görünümü.

İklimsel konforun Temmuz ve Ağustos ayları arasında uygun olması nedeniyle kum dili üzerinde kıyı turizmine dayalı yoğunluk yılın bu iki ayında artmaktadır. Gelen turistlerin büyük kısmını çevre illerden (İstanbul, Tekirdağ ve Kırklareli) bilhassa hafta sonları gelen yerli turistler oluşturur. Ayrıca sahanın İstanbul'a yakınlığı nedeniyle uzun süreli kalma amaçlı değil, daha çok hafta sonu günübirlik olarak tercih edilmektedir. Bu durum, kıyı turizminin yoğun olarak geliştiği Ege ve Akdeniz sahillerine göre bir farklılık oluşturur. Bunun en somut göstergesi, Kıyıköy'de konaklamanın daha çok ev pansiyonculuğu şeklinde olması, kooperatifler dışında villa tarzı ikincil konutların

olmamasıdır. Günübirlikçiler tarafından yoğun tercih edilmesi nedeniyle kum dili üzerinde özellikle hafta sonları büyük bir otopark sorunu yaşanmakta (Foto 5.17a), karayolu üzerinde kilometrelerce uzunlukta araç kuyruğu oluşmaktadır. Karayolunda park yeri kalmadığında araçlar Pabuç Dere vadisinde düzensizce park edilmektedir (Foto 5.17b).

Foto 5.17 Belediye Plajına ulaşan karayolunda otopark sorunu yaşanmaktadır (a). Pabuç Dere vadisi tabanında da bu nedenle araçlar park edilmektedir (b).

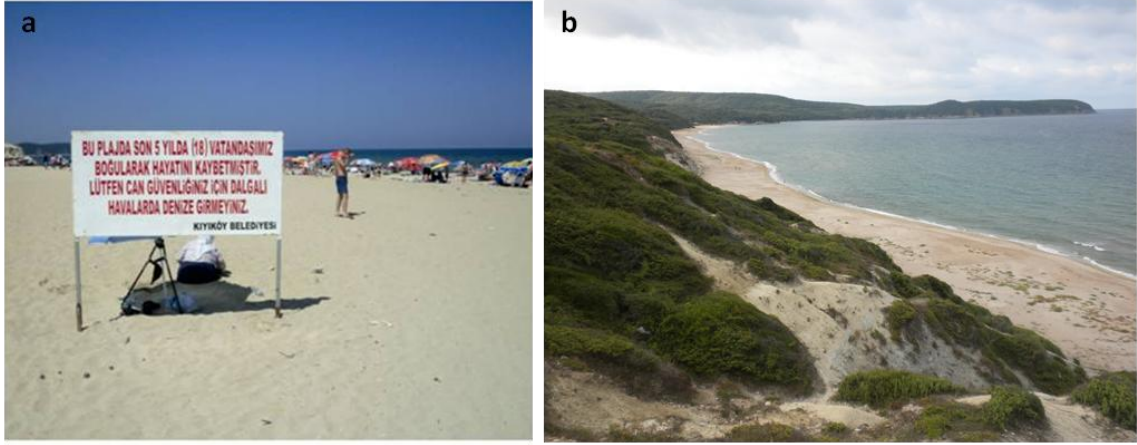

Belediye Plajı nitelikli ince kumlu bir kumsal olmakla birlikte, Şile, Ağva ve Kilyos kıyılarında olduğu gibi, kum dili kıyısı boyunca rip akıntısı ve kuvvetli dalga nedeniyle boğulma tehlikesi bulunmaktadır. 2009 yılında 8, 2010 yılında 4, 2011 yılında ise 3 boğulma vakası yaşanmıştır. Her yıl yaşanan kayıplar nedeniyle Kıyıköy Belediyesi bu tehlikeye dikkat çekmek için plaja bilgilendirme tabelası koymuştur (Foto 5.18a). Ancak gelen günübirlikçilere plajda cankurtaran hizmeti verilmemektedir. Oysaki aynı tehlikenin var olduğu Kastro Koyu'nda düzenli olarak bir ambulans ve cankurtaran ekibinin hizmet verdiği tespit edilmiştir.

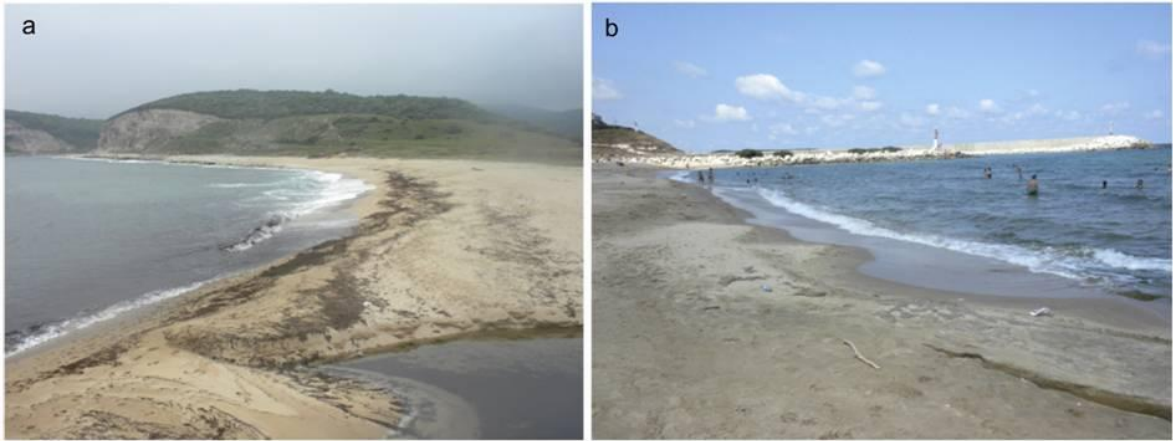
Belediye Plajı'nda yoğunluğa karşın turizmde hizmet sektörünün yeterli olmadığı görülür. Büfe, tuvalet, duş imkanı ve şezlong hizmeti olmayıp, sadece niteliksiz ve hijyenik olmayan az sayıda giyinme kabini bulunmaktadır.

Kıyıköy'ün doğusunda yer alan Kazan Dere ağzında oluşmuş kumsal kıyı turizmde ikinci önemli mevkiyi oluşturur. Belediye Plajı kadar tercih edilen bir plaj olmamakla birlikte, Kıyıköy Limanı'ndan eski taş ocağına ve önündeki yalıtışı tabakalarına kadar uzanan 100 metre uzunlukta kıyı oku ve devamındaki kumlu plajda (Foto 5.19) turizm sezonunda yoğunluk yaşanmaktadır.

Foto 5.18 Belediye Plajında rip akıntısına karşı boğulma uyarı levhası konulmuştur (a). Selvez Koyu nitelikli kumlu plajlara sahiptir (b).

Foto 5.19 Kazan Dere'nin denize döküldüğü kesimde bulunan kumlu plajda Mayıs (2011) ayında yoğunluk yok iken (a), yoğunluğun Temmuz ayında arttığı görülmektedir (b).

Kıyıköy- İğneada kıyısı boyunca Selvez Koyu (Foto 5.18b), Panayır İskelesi Koyu ve Poliçe Koyu kıyıları da kıyı turizmi açısından önemli olmakla birlikte bu koylara ulaşımında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Ulaşım sadece orman içi toprak yollardan mümkündür ve bunun ötesinde stabilize toprak yollardan koylara inmek ancak rehber eşliğinde sağlanabilir. Bu ara yollarda güzergâh tabelaları bulunmamakta, bu nedenle ziyaretçiler zaman zaman orman içinde kaybolmaktadır. Konaklama hizmetleri açısından araştırma alanının genelinde var olan yetersizlik bu koylar için de geçerlidir. Konaklama yeri, restoran, kabin, duş, eğlence yerleri gibi tesisler bu koylarda bulunmamaktadır.

Selvez Koyu'nda da durum çok farklı olmamakla birlikte, bir işletmeci büfe kurarak 49 yıllığına kumsalın işletmeciliğini üstlenmiştir. Burada hijyenik olmayan tuvalet, giyinme kabini ve bir büfe ile hizmet verilir ve şemsiye kiralamak mümkündür. Bu koyda

bir de piknik alanı mevcuttur. 2007 yılına kadar bu koyda özellikle izci gruplar tarafından kamp kurulmakla birlikte, günümüzde kamp kurmaya izin verilmemektedir. Selvez Koyu boğulma olaylarının da çok yaşandığı bir kıyı şerididir. Buna karşın cankurtaran hizmeti yoktur.

Son derece temiz denizi ve ince kumlu sahili ile dikkat çeken Panayır İskelesi Plajı da kıyı turizminin az da olsa geliştiği bir başka kıyı kesimidir. Vize'ye 47 km mesafede olup Kışlacık Köyü sınırları içerisinde bulunan koyun plajı 200-250 metre uzunluğunda ve ortalama 20 metre genişliğindedir. Burada ziyaretçiler çadır ve özellikle karavanlarını kurarak plaj gerisindeki ormanla örtülü sırta dizilmek suretiyle konaklama yapmaktadır. Kıyıköy'den koya tekne ile de ziyaretçiler gelmekte ve bu tekneler koyun güneyindeki kayalık kesime demirlemektedir.

3.1.3. Çamlıkoy (Kastro) Koyu'nda Kıyı Turizmi

Kastro Koyu, Tekirdağ İli Saray ilçesi sınırları dâhilinde bulunan geniş bir koy olup, Tekirdağ'ın Karadeniz'e açılan tek parçasıdır. Çamlıkoy da denilen Kastro Koyu'nu ikiye bölen Bahçeköy Deresi, aynı zamanda Tekirdağ-Kırklareli İli sınırını oluşturur. Kastros Helen dilinde kutlu, güzel akarsu veya kutlu dere anlamlarına karşılık gelmektedir (Karaçam 1995).

18 Nisan 1988 tarihinde, 329 hektarlık bir alana yayılan karaçam ormanları nedeniyle bu ormanlık alan tabiatı koruma alanı olarak ayrılmıştır (Tekirdağ İl Çevre Durum Raporu, 2010: 49). Ayrıca koya hakim tepelik sahalarda, daha alçak yamaçlarda meşe ormanı ve nadir rastlanan şifa kaynağı otlar (gibi) da bulunmaktadır. Macar meşesi, sapsız meşe, saçlı meşe, doğu gürgeni, dişbudak, kayın, akçaağaç, ıhlamur, kızılağaç koy çevresindeki başlıca ağaç türlerini oluşturmaktadır.

Bunun yanı sıra yaban hayatı bakımından da koy çevresinin özel bir önemi vardır ki bu türler arasında karaca, yaban domuzu, kurt, çakal, sansar, tilki, porsuk ve tavşan sayılabilir. Ayrıca Kastro Koyu oldukça iyi vasıflı, kumlu plajlara sahiptir. 2.30 km uzunluktaki plajın genişliği çoğu yerde 100 metreyi bulur (Foto 5.20 a,b).

Foto 5.20 Kastro Koyu'nun kuzey ve güney kıyıları kumlu plajlardan oluşmaktadır (a-b). Kum zambakları plaja özgü kumcul bitkileri oluşturur (c). Kastro Koyu'nun kuzey ucunda plaj olarak kullanılan tipik bir kıyı oku oluşmuştur (d).

Koyun özellikle en yoğun kullanılan kuzey kesiminde alçak kumullar üzerinde kum zambakları geniş yer kaplamakta ve ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir (Foto 5.20 c). Plajın kuzey sınırını oluşturan kum dili turistlerin en çok tercih ettiği kesimlerden birini meydana getirir (Foto 5.20 d).

Kastro Koyu'nda T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü denetiminde çalışan bir işletme faaliyet göstermektedir. Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne belli bir ödeme yapan işletme 25 hektarlık alanda faaliyet göstermektedir. İşletme 2009'dan 2036 yılına kadar koyu kiralamıştır. Duş, tuvalet, restoran, çay bahçesi ve market hizmetleri mevcuttur (Foto 5.21 a,b).

Foto 5.21 Kastro Koyu'ndaki çadırli kamp alanında özel bir işletme faaliyet göstermektedir (a-b). Bu kamp alanında işletmeye (c) ve ziyaretçilere ait şahsi çadırlar (d) bulunmaktadır.

İşletmenin kurulu çadırları vardır ve maximum 400 çadır kurulabilmektedir (Foto 5.21 c). Bu çadırlar 40 adet olup, 2 ve 3 kişilik çadırlardan oluşmaktadır. Bunun dışında kampçılara kendilerinin getirdiği çadırlarla kamp kurma imkânı da sağlanmaktadır (Foto 5.21 d). Kampın barındırabileceği maksimum kişi kapasitesi 1000 kişi civarındadır.

Kastro Koyu'nda çadır kampı geleneği oldukça gelişmiştir ve bu geniş alan çadır kampları için yeterli olmakla birlikte daha düzenli hale getirmek için çadırların Elmalı Deresi tarafına toplanması planlanmaktadır. Kamp kurma dışında, hafta sonu koy özellikle İstanbul, Kırklareli ve Tekirdağ'dan gelenler tarafından günübirlik denize girme amaçlı olarak da tercih edilmektedir. Koya ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla Güngörmez Köyü'nden kiralanan minibüsler ile her gün Saray- Kastro arasında sabah 10.00–18.30 arasında hizmet verilmektedir.

Koya gelen günübirlikçiler kamp kurmadıklarında araçlarında kalmaktadır. Karavanıyla gelen turistlere de sık sık rastlanır. Koya dökülen Elmalı Deresi'nin kuzey

yamacında ise Kırklareli Orman Bölge Müdürlüğü'ne ait 5 konuttan oluşan dinlenme tesisleri bulunur.

İnce kumlu ve kavkı kırıntılı kaliteli plajlarına rağmen Kastro Koyu'nda turizmi olumsuz etkileyen hususlar da vardır. Dere boyunca sazlık ve bataklık alanların bulunması ve geçmişte çok sayıda can kaybına yol açan rip akıntısı bunlardan birkaçıdır. Bu nedenle koyun tesislere yakın konumdaki kuzey kıyısında uyarı levhaları yerleştirilmiş (Foto 5.22 a) ve güvenlik şeritleri oluşturulmuştur (Foto 5.22 b,c).

Foto 5.22 Elmalı Dere ağzında boğulma olaylarına karşı önlem niteliğinde bir uyarı levhası konmuştur (a). Rip akıntısına karşı kuzey kıyı şeridinde güvenlik önlemleri alınmaktadır (b-c).

Alınan önlemlerle son 3 yılda can kayıpları yaşanmadığı belirtilmiştir. Bu bakımdan yoğunluğun olduğu hafta sonlarında 8 ila 10 cankurtaran görev almakta, bir ambulans hazır halde tutulmakta ve denizin dalgalı olduğu günlerde gerektiğinde jandarma devreye girerek turistlerin denize girmesine izin vermemekte ya da turistleri denizde bir kesimde toplamaktadır. Ayrıca jandarmaya ait olan bilgilendirme tabelalarında belirtildiği üzere, para cezası ile kontrolsüz denize girmenin önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Turizm açısından sağladığı avantaj ve doğal ortamdaki zenginliğe karşın Kıyıköy-Kastro Koyu arasındaki 7 km'lik karayolu oldukça bozuk, stabilize toprak bir yoldan ibarettir. Ayrıca Tabiatı Koruma Alanı olması nedeni ile tesis yapımı konusunda bazı yasal

zorluklar söz konusudur. İşletmede duş, tuvalet, kabin gibi tesislerin yeterince sunulmaması da buna bağlanmaktadır. Kıyıköy-Kastro arasındaki kıyı kesime her yıl İstanbul ve çevre illerden yaklaşık 60 bin civarında turist geldiği (Kubaş 2010) düşünüldüğünde, bu konuda gerekli önlemlerin bir an önce alınması gerektiği ortadadır.

3.2. Sualtı Dalış Turizmi

Deniz koşulları, batıklar ve su altı flora-fauna çeşitliliği açısından elverişli koşullara sahip olan Kuzey Ege, yani Saros Körfezi (Yaşar 2009) ile kıyaslandığında, Limanköy-Malatra Burnu arasındaki kıyı kuşağı sualtı dalış turizmi açısından aşama oldukça zayıf kalmaktadır. İğneada ve Kıyıköy açıklarında Edirne Arama Kurtarma (EDAK) ile Trakya Sualtı ve Doğa Sporları Kulübü (TSDK) üyeleri tarafından deniz altındaki batık gemilere dalışlar gerçekleştirilmektedir. Özellikle İğneada açıklarında birçok gemi batığının olduğu tespit edilmiştir (Ek 3). Yörükoğlu'nun (2008) *'İğneada Rus Savaş Gemisi Batığı'* konulu açıklamasında (<http://www.dalishaber.net>) kıyıda yaklaşık olarak 1900–2000 m. uzaklıkta ve 26 metre derinlikte bir Rus savaş gemisinin batığının bulunduğu belirtilmektedir. Bu batığın 1758–1813 yılları arasında inşa edilen bir gemiye ait olduğu ya da Ruslar tarafından satın alındığı, 1854–1878 yılları arasında bir dönemde battığı tahmin edilmektedir. Bu batıktan çıkarılan ve 19. yüzyıla ait olduğu tespit edilen bir top da günümüzde Kırklareli Müzesi'nde sergilenmektedir.

3.3. Göl Turizmi

Bilindiği gibi göller piknik, doğa yürüyüşü, kano veya deniz bisikleti ile gezinti, çadır kampı kurma, olta balıkçılığı ve kuş gözlemciliği gibi çok sayıda rekreatif ve turistik faaliyete uygun durgun su ortamlarıdır. Ancak göllerin hassas ekosistemler barındırmaları ve çevresel sorunlara açık alanlar olmaları nedeniyle turizm amaçlı faydalanmada özel dikkat gerekmektedir. Terkos, Büyük Çekmece, Küçük Çekmece göllerinden elde edilen tecrübelerle göre ülkemizde kıyı gölleri; sanayi, tarımsal faaliyetler, atık deşarjı ve turizmden kaynaklanan önemli sorunlar yaşamaktadır. Araştırma alanı göllerinden faydalanma akılcı ve sürdürülebilir mantıkla yapılmadığı takdirde aynı risk inceleme alanındaki göller için de söz konusu olabilir.

İnceleme alanında ikisi kıyıda iç kesimde akarsu yataklarında (Hamam ve Pedina gölleri), diğerleri ise kıyıda lagünler şeklinde (Erikli, Mert, Saka gölleri) olmak üzere 5

adet ve farklı boyutta göl bulunmaktadır (Ek2). Alansal büyüklüklerine göre en büyüğü Mert Gölü (266 hektar) olup, bunu Erikli Gölü (43 hektar), Hamam Gölü (19 hektar), Pedina Gölü (10 hektar) ve Saka Gölü (5 hektar) izlemektedir (Özyavuz ve Yazgan 2010). Bu göller çevrelerinde sazlık-bataklık ortamlar yanında su basar ormanları bulundurmaları nedeniyle ayrıcalıklı bir turizm potansiyeline sahiptirler. İlk kez su basar ormanları için Stanajov tarafından literatürde kullanılan longoz kavramı (Pavlov ve Dmitrov, 2002) Türkiye'nin başka bölgelerinde bu şekilde anılmamakta olup, muhtemelen Bulgarcadan dilimize geçmiştir (Kavgacı ve diğ. 2007).

Bu göllerin tabiatı koruma alanı statüsünde bulunması koruma ve sürdürülebilir kullanım ve fayda açısından da önemli avantajlar sunmaktadır. Bu bölümde sözü edilen göllerin turizm potansiyeli kuzeyden güneye doğru iki grup halinde değerlendirilmiştir: (1) Lagün gölleri ve longozlar, (2) iç kesimdeki alüvyal set gölleri. Buna göre sahanın kuzeyinde İğneada longoz ormanlarının bulunduğu Erikli, Mert ve Saka gölleri kıyı gerisinde, kum dilleri ile setlenerek denizden ayrılmış lagün gölleridir.

Sahanın kuzeyindeki Erikli Gölü, Efendi Deresi sularının birikimi ile oluşmuş bir lagündür. Lagünün seviyesi kar erime dönemi olan bahar aylarında yükselmekte ve böylece gölün alanı genişlemektedir. Bu durum bölgedeki ormanlık alanın longoz alanına dönüşümü ve devamında önemlidir. Gölün gerisinde ise yani longoz alanında, genişliği 500 metreyi aşan bir bataklık zon bulunur. Erikli Gölü'nün turizm potansiyeli değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Gölün kenarından İğneada-Limanköy yolu geçmekte ve gölün eski tabanı çadır kamp alanına yer sağlamaktadır. Göl kıyısında olta balıkçılığı yapılmakta, daha önemlisi gerisindeki longoz ormanı önemli ölçüde ekoturizm potansiyeli yaratmaktadır.

İğneada'nın güneyinde yer alan ve Koca Göl de denilen, alansal olarak daha büyük olan Mert Gölü de sahadaki hassas ekosistemin en önemli noktalarından birini oluşturur. Bu göl de Elmalık Dere ağız kısmında oluşmuş olup, kıyı çizgisine verev uzanan, çatalı bir görünüme sahiptir.

Üçüncü ve en küçük lagün gölü olan Saka Gölü ise daha güneyde, Bulanık Dere'nin denize döküldüğü kesimin güneyinde bulunur ve gerisinde geniş bir longoz ormanı yer alır. İç kesimde yer alan alüvyon set gölleri olan Pedina ve Hamam gölleri ise Bulanık Dere'ye katılan yan kollar üzerinde bulunurlar.

Sahanın göller bakımından zengin olmasına karşın, göl turizmi anlamında önemli faaliyetlerden söz etmek mümkün değildir. Bilindiği gibi göl turizmi dendiğinde, gerek göl suyu üzerinde, gerekse göl çevresinde yapılan turistik aktiviteler anlaşılır. Yapılan birçok aktivite aslında göl turizminin ekoturizm gibi farklı turizm ve rekreasyon faaliyetleri ile ilişkili olduğunu gösterir. Örneğin balık tutma, tekne, sandal, deniz bisikleti veya kano gezintisi, bisiklet veya ata binme, fayton turları, arazi araçlarıyla gezinti ve turlar, kamp kurma, kuş ve doğa gözlemciliği gibi. Ancak Erikli Gölü kenarında çadırlı kamplar kurulmakta, bu da daha çok göl ortamına zarar vermektedir. Göllerden longoz ormanlarına ziyaretçiler kendi imkanlarıyla gitmeye çalışsa da bu profesyonel rehberler eşliğinde grup katılımı ile çok sınırlı ölçüde gerçekleştirilmektedir.

3.4. Av Turizmi

Osmanlı Sultanlarının Saydığah-ı Padişah (Padişahın Av Bölgesi) dedikleri Kırklareli İli av ve yaban hayvanlarının zenginliği açısından av turizmine oldukça elverişlidir. Hatta Kırklareli çevresinde ilk av turizmi ve doğa yürüyüşünü 1660'lı yıllarda başlatan padişah IV. Mehmet'in düzenlediği av partileri; hem av turizminin hem de avcılık kültürünün başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Karaçam 1995). Kırklareli İli'nin özellikle Yıldız (Istranca) Dağları kesimi yaban hayatı açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu dağların yoğun ormanlarla kaplı olan yüksek kesimleri büyük av hayvanlarının, ovalar ise kanatlı av hayvanlarının yaşam alanını oluşturmaktadır (Kırklareli İl Yıllığı 2000).

Demirköy çevresindeki ormanlık alanlarda domuz ve kurt; İğneada Panayır İskelesi, Kıyıköy ve Kastro Koyu çevresinde ise geyik ve karaca görülmektedir. İğneada'daki akarsularda yabani kaz ve ördek, kıyıdaki ormanlık alanda çulluk ve bildircin; Kazan Dere, Pabuç Dere, Balaban (Velika) ve Dereköy nehirlerinde ise alabalık bulunmaktadır. Ancak Saka Gölü Longozu "Yaban Hayatı Koruma Sahası", Kazan Dere ve Pabuç Dere yukarı kesimleri ise doğal alabalık üretiminin artması ve avlanmanın kontrol altına alınması amacıyla "Alabalık Koruma Sahası" olarak belirlenmiştir (Kırklareli İl Yıllığı 2000).

Yasak av sahalarının belirlenmesi, avcılığın daha bilinçli yapılması, balıkların yumurtlama dönemlerini dikkate alarak yasak döneme (15 Nisan-31 Ağustos) uyulması; nesli gittikçe azalan ya da yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan av hayvanlarının korunması açısından önemlidir. Bu nedenle avcılığın daha bilinçli ve disiplinli bir şekilde

yapılmasını sağlamak amacıyla, Merkez Av Komisyonu'nun 06.06.2006 tarih ve 4 no.lu kararı ile 2006-2007 av döneminde doğrudan 9 bölgede, yaban hayvanı yetiştirildiği için 3 bölgede ve Yaban Hayatı Geliştirme Bölgesi olarak ayrıldığı için de 1 bölgede av yasağı uygulamaya konmuştur (Kırklareli İl Çevre Durum Raporu 2009:75). Bunun dışında İğneada ve Kastro Koyu arasındaki kayalık alanlar ile su altı mağaralarının bulunduğu alanlar türü tükenmekte olan Akdeniz fokunun yaşam alanıdır. Bu tür nadir hayvanların varlığı hem fotoğrafçılık açısından hem de bilimsel araştırmalar açısından yöreye önemli bir turizm çekiciliği katacaktır (Kırklareli İl Çevre Durum Raporu 2009:88).

İnceleme alanında Demirköy ormanları, Longozlar ve özellikle göller ve çevresindeki sazlıklar ile akarsular önemli avlanma alanlarıdır. Yabani hayvan yoğunluğu ve çeşitliliği nedeniyle av potansiyeli yüksek olmakla birlikte milli park alanı içinde kaldığından sahada avcılık yasaktır. Ancak, Vize ve Demirköy ile Kırklareli'nden avcıların avlanmak amacıyla geldikleri yöre halkı tarafından belirtilmektedir. Yasak ve bilinçsiz avcılıktan etkilenen sahaların başında Erikli ve Mert gölleri ve çevresi gelir. Bu göllerde kuş avcılığı yapılmakta olup, bu avcılığın bir katliam niteliğinde olduğu, göle kadar uzanan yolun taşıtlara kapatılması gereği vurgulanmıştır (Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı 2009:491).

3.5. Ekoturizm

İnceleme alanında platoluk sahalar dışında uzun bir kıyı şeridinin bulunması, ayrıca Mert Gölü ve Liman Gölü gibi sulak alanlar ve longozların bulunması ve kıyı boyunca nitelikli kumlu plajlar ve kumul sistemlerinin sıralanması sahanın ekoturizm açısından sahip olduğu potansiyelin başlıca göstergeleri arasındadır. Ekoturizm potansiyeli en yüksek olan kesimler İğneada kuzeyi ve güneyi ile Demirköy çevresidir (Ek 3). Istranca Dağları'nın bulunduğu bölge zengin flora ve faunaya sahiptir ki, İğneada'ya doğru Doğu Karadeniz kıyılarını andıran bitki florası yayılış gösterir. Bölgenin doğu ve güneydoğusunda kalan ve İğneada'ya kadar olan kesimde longoz ormanları ve longozları oluşturan Mert, Saka, Hamam, Pedina ve Erikli gölleri bulunmaktadır (İnan 2007).

Göller ve longoz ormanlarının sahip olduğu ekolojik potansiyel konusunda çok sayıda veri bulunmaktadır. İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı konusunda yapılan bir araştırmada göllerin ve gerisindeki longozların biyolojik rezerv potansiyelerine dikkat çekilmiş, bu açıdan hassas zonlar belirlenmiştir (Özyavuz 2008). Uluslararası Doğa

Koruma Derneğinin (IUCN) tehlike altındaki türlerinin listelediği kırmızı bülteninde (International Union for Conservation of Nature, Red List of Threatened Species) inceleme alanındaki üç kuş türünün bulunduğu kayıtlıdır. Bu türler Küçük Karabatak (*Phalacrocorax pygmaeus*), Akkuyruklu Kartal (*Haliaetus albicilla*) ve Küçük Kerkenez (*Falco naumanni*) şeklindedir. Yine 19 Eylül 1979'da Bern'deki Avrupa'da vahşi yaşam ve doğal habitatların korunması üzerine olan anlaşma gereğince (Bern Akti; <http://europa.eu/legislation>) sahadaki 184 kuş türü tehlike altındadır (Özyavuz ve Yazgan 2010).

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün İğneada Ormanları ve Vejetasyonu başlıklı raporunda (Çevre ve Orman Bakanlığı 2007), flora ve fauna çeşitliliğine dair zengin bir veri tabanı bulunmaktadır. Örneğin birer orman içi gölü olan Hamam ve Pedina göllerinin su yüzeyinde Su kestanesi (*Trapa natans*) bulunması çok özel bir biyoçeşitlilik örneğidir. Bu tür aynı zamanda Bern listesinde de bulunmakta olup, Türkiye gölleri için risk grubunda yer almaktadır.

Kumul kumları üzerinde bulunan bitki türleri arasında endemikler olarak Karadeniz salkımı (*Silene sangaria*) ve Peygamber çiçeği (*Centaurea kilaea*) sayılabilir. Orman içi memeli faunası olarak Yaban kedisi (*Felis silvestris*), Kızıl geyik (*Cervus elaphus*), Yaban domuzu (*Sus Scrofa*), Boz kurt (*Canis lupus*), Karaca (*Capreolus capreolus*), Kızıl tilki (*Vulpes vulpes*), Porsuk (*Meles meles*) ve Su samuru (*Lutra lutra*) gibi memelilerin varlığı kaydedilmiştir (Çevre ve Orman Bakanlığı 2007).

Göllerde ise Tatlı su kaya balığı (*Neogobius fluviatilis*), Tatlısu kolyozu (*Chalcalburnus chalcoides*), Kurt balığı (*Apilus aspius*), Deniz iğnesi (*Syngnathus abaster*) gibi balık türleri bulunmaktadır. Tüm bu verilere dayanarak İğneada Longoz Ormanları'nın biyozfer rezervi potansiyelini sorgulayan Özyavuz ve Yazgan (2010) Seville Stratejisi (UNESCO 1996)'ne göre konuyu ele alarak çekirdek, tampon ve geçiş zonları olmak üzere üç biyosfer zonu belirlemiştir.

Doğa temelli turizm olması bakımından Kıyıköy kuzeyinden denize dökülen Pabuç dere üzerindeki faaliyetlerden de bahsetmek gerekir. Kum dilinin gerisinde akarsuyun 1 km'lik çığırı boyunca olta balıkçılığı yapılmakta (Foto 5.23 a), ayrıca deniz bisikleti ve kano kiralama olanağı bulunmaktadır (Foto 5.23 b).

Foto 5.23 Pabuç Dere'nin aşağı çığırında olta balıkçılığı (a) ve (b) deniz bisikleti faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Pabuç Dere üzerinde, Aya Nikola Manastırı'na yakın bir konumda, gelen ziyaretçilerin yeme-içme ihtiyaçlarını karşılayabilecek iki adet yüzen restoran bulunmaktadır (Foto 5.24 a,b). Birbirine bağlanmış variller üzerinde yüzdürülen demir konstrüksiyon bu yapılar, içinde 4-8 ailenin yemek yiyebileceği büyüklüktedir. Bu restoranlardan gününbirlikçilerin yanı sıra alüvyal düzlük üzerinde bulunan pansiyon ve çadır kamplarda kalan turistler de istifade etmektedir.

Foto 5.24 Pabuç Dere'nin aşağı çığırında variller üzerinde yüzdürülen restoranlar bulunmaktadır.

Pabuç Dere üzerinde olduğu gibi, Kazan Dere üzerinde de deniz bisikleti ve tekne ile tur olanağı mevcuttur. Ancak bu hizmet üç deniz bisikleti ve üç tekne ile sınırlı olup, yoğunluk Pabuç Dere vadisi ile karşılaştırılmayacak kadar zayıftır (Foto 5.25 a). Burada aynı zamanda masa kiralama yoluyla piknik yapılabilen, dere üzerindeki tahta köprü üzerinde ise olta balıkçılığı gerçekleştirilmektedir (Foto 5.25 b).

Foto 5.25 Kazan Dere'nin aşağı çığırında deniz bisikleti faaliyeti gerçekleştirilmektedir (a). Dere ağzında bulunan tahta köprü üzerinde ise olta balıkçılığı yapılmaktadır (b).

Son olarak ekoturizm kapsamında ele alınan bir diğer kesim de Kastro Koyu'dur. Kastro Koyu kıyı turizmi ve doğa turizmi dışında başka rekreasyonel faaliyetlere de imkan sağlamaktadır. Özel yürüme parkurları bulunmamakla birlikte grup halinde gelen ziyaretçiler koyu çevreleyen ormanda trekking turları düzenlemektedir. Ayrıca söz konusu işletmeye ait deniz bisikletleriyle gidiş –dönüş yaklaşık 1 saat süren 1–1,5 km'lik bir su yolunda gezme olanağı da sağlanmaktadır (Foto 5.26). İşletme sahipleri ile yaptığımız görüşmelerde Elmalı Deresi'nde 3 km'lik bir kıyı zonunda olta balıkçılığının da yapıldığı ve sazan ile kefal avlandığı belirtilmiştir.

Foto 5.26 Kastro Koyu'ndan denize dökülen Elmalı Dere'nin aşağı çığırında deniz bisikleti kiralamak mümkündür.

3.6. Kültür Turizmi

Kültürel turizm festival, folklor, tiyatro, sergi gibi sanat etkinliklerine katılmak, geçmiş ve yaşayan uygarlıklar ile kültürel değerleri tanımak, tarihi yerleri ve toplumun yaşam tarzlarını görmek amacıyla yapılan gezi olarak tanımlanmaktadır (Aydın 1990: 27). Günümüzde insanlar eski medeniyetlerin ya da kültürlerin izlerini görmenin yanı sıra kendi kültürleri dışındaki yerel kültürlere de ilgi duymaya başlamışlardır. Doğa koşullarına bağlı kalmadan turizmi tüm yıla yaymak, ülke kültürünü yerli ve yabancı turistlere tanıtmak, korumak, geçmişe ve geleceğe sahip çıkmak için kültürel turizmin geliştirilmesi oldukça önemlidir (Emekli 2006). Araştırma sahasında arkeoloji ve tarih turizmi açısından önemli kalıntılar ve yapılar genellikle Kıyıköy sınırları dâhilinde bulunmaktadır. Bunlar arasında Kıyıköy Surları, tarihi Kıyıköy evleri ve Kıyıköy'deki Aya Nikola Manastırı sayılabilir. Ayrıca Demirköy'deki Fatih Dökümhane'si de bunlara ilave edilebilir. Aşağıda sözü edilen bu kültürel turizm değerleri hakkında bilgiler verilmiştir:

3.6.1. Arkeoloji Turizmi

Sahada arkeoloji turizmi açısından en önemli örnek Demirköy Tarihi Top Dökümhanesi'dir. Kırklareli İl merkezine 74 km. mesafede bulunan Demirköy ilçesinde, Demirköy- İğneada karayoluna 4 km. mesafede yer alan Demirköy Dökümhanesi, Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar inen bir tarihi geçmişe sahiptir (Uysal 2007). Tam olarak ne zaman inşa edildiği bilinmeyen dökümhane, yörenin önemli tarihi ve dolayısıyla turistik değerlerinden birisidir. Uysal (2007)'a göre 1368–1369 yıllarında Kırklareli, Pınarhisar ile birlikte Osmanlıların eline geçmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethi sırasında İstanbul'un surlarını yıkmak için top ihtiyacının doğması; dökümhanenin top ve gülle üretecek şekilde düzenlenmesine sebep olmuştur. Demirköy (Samakocuk) yakınlarındaki bu dökümhane, yörede tespit edilen 10'a yakın küçük ölçekli dökümhaneye oranla su enerjisi ile çalışması ve mimari özellikleri itibariyle bölgedeki en önemli dökümhanedir (Foto 5.27 a,b). Dökümhane girişinde bir bilgilendirme tabelası bulunur. 10.000 m²lik alandan oluşan dökümhanenin alt kesimi üretim alanı, üst kesimi ise yaşam ve hizmet alanıdır.

Osmanlı İmparatorluğu 15. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın sonlarına kadar dökümhanede üretime devam etmiştir. 1877–1878 Osmanlı- Rus savaşında Ruslar tarafından tahrip edilmiş olup, 1913 yılında bir İngiliz şirketine 99 yıllığına kiralanmıştır.

Verilen bu imtiyaz feshedildikten sonra bir daha bu dökümhanede üretim yapılmamıştır. Daha sonraki yıllarda burada üretilen demir ile Tophane, Tersane ve Humbarahane'nin demir ihtiyacı karşılanmıştır. Yaşam alanında mescit bulunan dökümhane arkeolojik bir sit alanıdır. Dökümhanenin önemi; Türk tarihinin mevcut bilgiler çerçevesinde bilinen ilk Savunma Sanayi Tesisi olmasından kaynaklanmaktadır.

Foto 5.27 Demirköy Dökümhanesi'nden görüntüler (Mayıs-Temmuz 2011). (a, b) Kazı mevsimi dışında dökümhane içi, savunma duvarlarının üzeri koruma amaçlı olarak örtülmektedir; (c-d) Mimar Sinan Üniversitesi ekibinin (Temmuz 2011) kazı çalışmaları; (e-f) dökümhane kalıntıları ve bir İngiliz tuğlası.

1991 yılında kurulan Kırklareli Müzesi Müdürlüğü tarafından tescil ettirilen ve bu şekilde koruma altına alınan dökümhane Osmanlı yönetiminin verimli bir endüstriyel faaliyet alanıdır (Danışman 2008: 86). İlk kurtarma kazıları 2001 yılında Kırklareli Müze Müdürlüğü tarafından yapılmıştır. Kurtarma kazıları ardından Kırklareli Müze Müdürlüğü ve Türk Bilim Tarihi Kurumu'nun ortak çalışmalarıyla Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu başkanlığında “Demirköy Fatih Dökümhanesi kazı, Araştırma ve Restorasyon Projesi” adı altında bir proje başlatılmıştır.

Bu projenin kazıları 2003 ve 2004 yıllarının yaz aylarında gerçekleştirilmiştir. Çoğu yerli üretim işi seramikler yanında, 19. yüzyılda İngilizler tarafından üretilen porselen kaplar ve Çanakkale - İstanbul'dan getirildiği düşünülen kap ve lüleler kazılarda çıkartılmıştır. 2008 yılından itibaren kazı çalışmaları Boğaziçi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Günhan Danışman başkanlığında yürütülmüştür. Bu kazıda iki adet demir işlek atölyesi, kömür ocağı, körük yeri ve örs yeri tespit edilmiştir. Ayrıca daha önceki kazılarda bulunan üç burca ilave olarak bir burç daha bulunmuştur.

2010 yılına kadar Müze Müdürlüğü denetiminde devam eden kazılar, 2010 yılından itibaren ise Kültür ve Turizm Bakanlığı kazısı olarak Mimar Sinan Üniversitesi'ne devredilmiştir. Yrd. Doç. Dr. Nurcan Yazıcı ve ekibi yürütücülüğünde kazılar halen devam etmektedir (Foto 5.27 c,f). Kazı çalışmaları tamamlandığında ise dökümhane alanı açık hava müzesine dönüştürülmek istenmektedir. Kazı çalışmaları devam etmekle birlikte dökümhane güvenlik kontrolünde ziyarete açıktır.

Çalışma alanında dökümhane dışında tümülüsler ve kaleler de yer almaktadır. Sivrililer Köyü (Kırk Tepeler) Tümülüsleri ve Beş Tümülüsler yörede tescil edilenlerdir. Yine Demirköy civarında Hamdibey ve Sivrililer Köyleri civarında bazı kale ve gözetleme kuleleri tespit edilmiştir. Ancak erişilebilirlik sorunu ve tahrip olmaları nedeniyle bu yapılar pek ziyaret edilmemektedirler.

3.6.2. Tarihsel Turizm

Sahada tarihsel turizm açısından değerlendirilebilecek örnekler; Kıyıköy Surları ve Ayanikola Manastırı ile temsil edilen tarihi yapılardan ibarettir.

3.6.2.1. Tarihi Yapılar

Kıyıköy Surları. Kıyıköy yerleşmesini çevreleyen Kıyıköy Surları veya diğer adıyla Kale Duvarları Bizans İmparatorluğu'ndan kalma olup, İmparator Jüstinyen (M.S.527–565) zamanında M.S. 6 y.y.da yaptırılmıştır. 9. ve 10. yüzyıllarda onarım gören surlar; 2.5 m. kalınlık ve 6 m. yüksekliğe sahiptir. Surların yıkılmayan kesimlerinde yapılan gözlemlerde; dış kısımlarının kesme taş kaplı, içinin ise moloz dolgu olduğu anlaşılmıştır. Sur dipleri ve sur içi sırasıyla 1. ve 3. derece arkeolojik sit alanlarıdır.

Kale sahanın morfolojik yapısına uygun olarak kuzeydeki Pabuç Dere ve güneydeki Kazan Dere vadileri arasında denize doğru bir çıkıntı oluşturan sırt üzerinde inşa edilmiştir. Giriş kapısı aynı zamanda Kıyıköy'e girişi sağlar. Yapıldığı dönemde burç, mazgal ve gizli kapıları bulunan surların önünde (yerleşmenin batı kısmı) bir savunma hendeği olduğu ancak surlar ve bu hendeğin 1189-1190 yılındaki Haçlı Seferleri esnasında tahrip edildiği bildirilmiştir (Karaçam 1995). Karaçam, bu kale ve surlara dayanarak Kıyıköy'ün geçmişte bir "Kale Kent" olduğunu, kale halkının ürünlerini kale dışında yetiştirip ayrıca panayırlar oluşturduğunu belirtmiştir. Bugün bitki örtüsü ile ön cephesi büyük oranda kapanmış olan gizli kapı ise surların altındaki ana kayaya oyulmak suretiyle yapılmış olup, Bizans donanmasından Kale'ye yardım edilmesinde kullanılmış olmalıdır (Dirimtekin 1963).

Turizm açısından Kıyıköy surlarının en iyi korunduğu kısım yerleşmeye girişi oluşturan ve batı surlarına karşılık gelen Saray Kapısı'dır (Foto 5.28). Dirimtekin'in (1963) çalışmasında büyük ölçüde bitkilerle kaplı olan bu kapı, günümüzde restore edilmiş olup koruma altına alınmıştır. Aynı durum yine batı surlarındaki Vize Kapısı'nda da söz konusudur. Ancak denize bakan güney surları üzerinde inşa edilen evler ve özellikle doğu kısmında zemin kısmına kadar tahrip edilen surlar kale yapısının yeteri kadar korunmadığını göstermektedir (Duman 2007). Son restorasyon 1991 yılında Kültür Bakanlığı İstanbul Rölöve Müdürlüğü tarafından yapılmıştır (Kırklareli İl Yıllığı 2000). Surların bitkilerden temizlenmesi ve tahribat derecesi yüksek olan kesimlerinin restore edilerek turistik potansiyelinin artırılması sağlanabilir. Ayrıca Gizli Kapı olarak bilinen girişten itibaren bu kanalın tamamının bitkilerden temizlenmesi ve ışıklandırılması yoluyla Bizans döneminde kullanılan bu yapının turizm değerinin artırılması mümkündür.

Foto 5.28 Kıyıköy girişindeki Saray kapısı, Kıyıköy surlarının en iyi korunduğu kısmı oluşturur.

Aya Nikola Manastırı. Kıyıköy'e yaklaşık 1 km mesafede, Pabuç Dere vadisinin güney yamacında kaya oygu (Foto 5.29 a) bir manastır olan Aya Nikola Manastırı, aynı isimde bir azizin (Aya Nikolaus/Noel Baba) adını alan tarihi bir yapıdır. 6. yüzyılda Bizans hükümdarı Jüstinyen tarafından yaptırılan manastır, 1992 yılında Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurumu tarafından tarihi eser kapsamına alınarak koruma statüsü kazanmıştır. Manastır girişinde Türkçe ve İngilizce bir bilgilendirme tabelası bulunur (Foto 5.29 b). Manastırın aktif olarak kullanıldığı dönemlerde Pabuç Dere vadisi boyunca çevresinin tarım arazileri ve bağlardan oluştuğuna dair kayıtlar mevcuttur (Karaçam 1995).

Manastıra ulaşım Saray Kapısı'ndan çıkılarak Pabuç Dere yatağına inen yamacın batı kesiminden mümkündür. Manastır, Dirimtekin (1963) tarafından detaylı olarak incelenmiştir. Krokisi ilk kez H. de Hell tarafından 1846 yılında çizilen (Eyice 1969) manastırın ikinci bir krokisi Eyice tarafından çizilmiştir. Yapının oldukça tahrip olmuş ve bitkiyle kaplanmış giriş (Foto 5.29 a,c) yani zemin katı kilise ve ayazma bölümlerinden, üst kısmı ise papaz odalarından oluşur.

Ayazma girişe göre birkaç metre alçakta olup (Foto 5.29 d), ayazmaya iniş kuzey taraftan merdivenlerle sağlanır. Koruma altına alınmış olmasına karşın yapının korunduğu söylenemez. Kıyıköy yöre halkından bir kişinin gönüllü olarak bekçiliğini yaptığı manastırın tüm süsleme ve iç mimari desenleri tahrip edilmiş, ayrıca manastırın en önemli unsurlarından birisi olan Aya Nikolaos heykeli de çalınmıştır. Manastır girişindeki mezarların tamamının defne arayıcılar tarafından tahrip edildiği anlaşılmaktadır (Foto 5.29 e). Aynı şekilde girişe yakın konumdaki apsis bölümünde de ziyaretçilerin duvarları

kazıyarak zarar verdiği görülür (Foto 5.29 8f). Manastır duvarlarının yosunla kaplı olduğu ve görsel açıdan kirlilik oluşturduğu belirtilebilir.

Foto 5.29 Aya Nikola Manastırı kaya oygu bir yapıdır (a). Manastır girişinde bir bilgilendirme levhası bulunur (b). Manastırın ön cephesinde bazı kesimlerde yoğun tahribat ve bozulma söz konusudur (c). İç kısımda ise duvarlarda (d-f) ve mezarlarda yoğun tahribat vardır (e).

Sonuç olarak ülkemizde Bizans döneminden kalma olan ve Niğde'nin Gümüşler Kasabası'ndaki Gümüşler Manastırı ile Trabzon'un Maçka ilçesindeki Sümela Manastırı gibi kaya oygu mimariye bir örnek oluşturan Aya Nikola Manastırı önemli bir turistik çekiciliğe sahiptir. Ancak gerekli koruma ve restorasyon çalışmaları yapılmadığı gibi gelen

ziyaretçileri yönlendirecek bir görevli de bulunmamaktadır. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından manastırdan turizm geliri sağlayacak bir çalışma yapılmamıştır.

3.6.2.2. Tarihi Konutlar

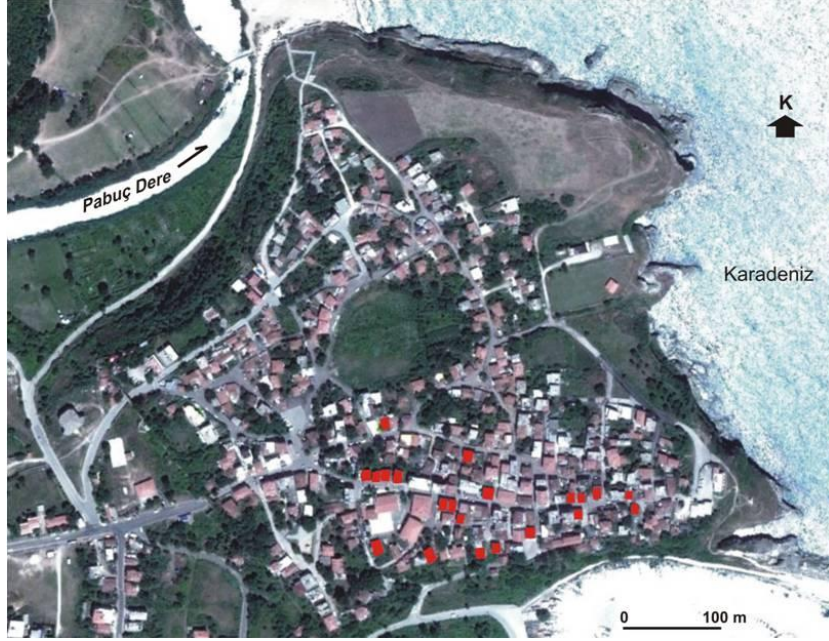
Sahada sivil mimari örnekleri olarak Kıyıköy evleri turizm potansiyeline sahiptir. Nitekim Türkiye turizminin güçlendirilmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve 2023 yılına kadar ülkemizin uluslararası pazarda ilk 5 ülke arasına girmesi amacıyla ortaya konan Türkiye Turizm Stratejisi 2023’de turizm kentleri de önerilmiştir. Bu turizm kentleri başlığı altında Kilyos, Saros Körfezi, Kapıdağ Yarımadası-Avşa-Marmara Adaları, Datça, Kaş-Finike, Anamur Kıyı Kesimi, Samandağ, Maçka ve Kafka ile birlikte İğneada-Kıyıköy de yer almaktadır.

Kıyıköy evleri, sur içinde yer alan ve Kale Mahallesi ile Cumhuriyet Mahallesi’nde bulunan toplam 21 adet tescilli geleneksel konuttan oluşur (Apak 2009; Şekil 5.1). Kıyıköy Belediye Başkanı ile yapılan görüşmelerde bu evlerden 10 tanesinin restorasyon çalışmaları için projelendirilmesi amacıyla Kültür Bakanlığı’na gerekli müracaatın yapıldığı belirtilmiştir. Erken Cumhuriyet dönemine ait olan tarihi evler Türk mimarisi dışında Rum ve Ermeni mimarisine ait izler de taşır. Hemen hemen tamamı 2 katlı olan evlerin üst katları konaklama, alt katları ise depo ve dükkan amaçlı olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır.

Büyük ölçüde tahrip olmuş olan Kıyıköy evlerinin tamamı Duman (2007) tarafından mimari açıdan detaylı olarak incelenmiş, yerleri haritalanmış ve planları çıkarılmıştır. Duman’a göre Kıyıköy Evleri’nin en belirgin özellikleri; ayrık nizamda ve az yüksek duvarlara sahip bahçeli olmaları, ahşap ancak tuğla dolgulu, ahşap merdivenli, süslemesiz yalın cephelere sahip, ısınmanın ocak veya kuzine sobayla sağlandığı bir yapıya sahip olmaları şeklinde özetlenebilir.

Foto 5.30 ve 5.31’de Kıyıköy evlerine ait bazı fotoğraflar sunulmaktadır. Foto 5.30’da görüldüğü gibi, Kıyıköy evlerinin önemli bir kısmında bugün de konaklama yapılmaktadır. Ancak bahçe duvarlarında ve alt katlarda kireç boyamalı, sonradan görünümü değiştirilmiş uygulamalar yapılmıştır. Ancak bunlarda da cephe kesimlerde ve taşıyıcı kolonlardaki asimetriler mimari bozulmanın var olduğunu gösterir.

Şekil 5.1 Googleearth uydu görüntüsü üzerinde Kıyıköy evlerinin konumu (Görüntü tarihi: 22.07.2011; son erişim: 04.01.2013).

Foto 5.30 Kıyıköy Evleri'nin bir kısmı günümüzde de kullanılmaktadır.

Kıyıköy evlerinin önemli bir kısmı kullanılmayacak durumda hasarlıdır (Foto 5.31). Üst katları daha bozulmuş durumda olan evlerin taşıyıcı ahşap kolonlarındaki eğilme ve

çarpılmalar yanında, ön cephe ahşap dokusunun tamamen bozulduğu, böylece tuğla dolgunun ortaya çıkarak döküldüğü, pencere ve camların tamamen dökülmüş olduğu örnekler mevcuttur.

Foto 5.31Kıyıköy Evleri'nin bazıları büyük ölçüde tahrip olmuş (a-d) ve mimari dokusuna müdahale edilmiştir (e-g). Ayrıca evlerin bazılarının günümüz konutları arasında kaldığı görülmektedir (h).

Ayrıca bir örnekte yapının üst katında tüm ahşap cephenin sac ile kapatıldığı (Foto 5.31 e), diğer bir örnekte ise alt katın dükkan olarak kullanıldığı için beyaz kireç boyama

ile değiştirildiği gözlenmiştir (Foto 5.31 f). Yine bir örnekte yapının üst katında yapılan restorasyon çalışmalarının alt kattaki ahşap mimariyle uyumsuz olduğu (Foto 5.31 g), bazı kesimlerde tarihi konutların güncel yapılar arasında kaldığı (Foto 5.31 h) görölmektedir.

Sonuç olarak Kıyıköy sur içinde bulunan bu sivil mimari örnekleri, yörenin ormanlık bir alana sahip olması nedeniyle ahşap mesken tarzındadır. Yörenin iklim koşulları, topografyası ve doğal bitki örtüsü gibi doğal ortam özellikleri; hem konut yapımında kullanılan malzeme türünü, hem de konut tipini belirlemiştir. Ancak Kıyıköy evlerinin restorasyon tarzı, günümüzde kullanım biçimi ve kullanılmayan yapılardaki büyük tahribat, turistik potansiyellerini olumsuz etkilemektedir.

Kıyıköy evleri dışında çalışma alanına giren ve Demirköy ilçesine bağlı bir köy olan Hamdibey Köyü'nde de sivil mimari örneklerini görmek mümkündür. Bu evler Rum mimarisinin izlerini taşımaktadır. Mübadele göçleri döneminde Trakya'yı terk ederek Yunanistan'a giden Rumlar'ın bu evleri, günümüzde önemli bir kültür turizmi değeri taşımaktadır.

3.6.3. Festival ve Kongre Turizmi

İnceleme alanında festival ve kongre turizminin etkin ve geleneksel bir faaliyet olduğunu belirtmek mümkün değildir. İlk kez 1981 yılında Demirköy'de dönemin belediye başkanı tarafından çilek festivali düzenlenmiş olup, bu festival 10 yıl aradan sonra 1991 yılında gerçekleştirilmiştir. Çilek festivali bu kez 21 yıl aradan sonra 2012 yılı Haziran ayında tekrar yapılmıştır. Bunun dışında Demirköy'ün gelenekleri içerisinde yer alan Kakava (Hıdrellez) şenliklerinden bahsetmek gerekir. Geçmişte çevre köylerden gelenler, o yılın Kakava Gülü olmak için her türlü çabayı gösterirken (Karaçam 1995), günümüzde Kakava-Bahar bayramı geleneksel olarak özellikle İğneada'nın piknik alanlarında kutlanmaktadır.

3.7. Mağara Turizmi

Son olarak Kıyıköy kıyılarında bulunan mağaraların da turistik potansiyelinden bahsetmek gerekmektedir. Kıyıköy beldesinin 2 km. güneyinde bulunan Kıyıköy Mağarası, bu mağaranın 200 metre güneyinde yer alan Kaptanın Mağarası ile iç kesimlerde Kızılağaç Köyü sınırlarındaki Kızılağaç Mağarası bu mağaralar arasındadır. Daha uzak planda, saha dışında bulunan ve Demirköy ilçesine 28 km. uzaklıktaki Dupnisa Mağarası turizme

açılmış olmakla birlikte, bu mağara dışında sahada bulunan diğer mağaralar turizme açılmadığından yöreye ekonomik herhangi bir getirisi şimdilik bulunmamaktadır.

BÖLÜM VI

LİMANKÖY-MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNDEKİ TURİZMİN MEKÂNSAL ETKİLERİ

1. Turizmin Mekânsal Etkileri

Bu bölümde turizmin mekânsal etkileri açıklanırken turizm amaçlı kullanım, ikincil konutların mekansal etkileri, turizm baskısının kıyı şekilleri üzerine, tarım alanlarına ve sivil mimariye etkisi konuları üzerinde durulmaktadır.

1.1. Kıyının Turizm Amaçlı Kullanılması

8333 km uzunluktaki Türkiye kıyılarında, başta kumul ve nitelikli kumsalların bulunduğu alçak kıyılar olmak üzere, turizm amaçlı kullanım oldukça yaygındır. Büyük nüfus kitleleri barındıran yerleşim birimleri de kıyı alanlarını tercih etmekte, plansız yapılaşmanın yol açtığı kontrolsüz büyüme beraberinde çevre sorunlarını da getirmektedir. Özellikle altyapı ve çevre düzenlemesi faaliyetleri olmaksızın gelişen bu kontrolsüz büyümede, ikincil konutların büyük rolü vardır ve bu yazlık konutlar kıyı alanlarında kıyı ve deniz kirliliğine yol açmaya devam etmektedir.

Çalışma alanına bakıldığında, kıyılardan turizm amaçlı yararlanma faaliyeti farklı şekillerde cereyan eder. Turizm amaçlı olarak kullanılan başlıca plajlar İğneada plajı, Kıyıköy'ün her iki yakasındaki kum dilleri ve Kastro plajıdır. Bu plajlar sadece denize girme amaçlı olarak kullanılır. Turistlere eğlence ve diğer açılardan hizmet verilmemektedir. Turizm amaçlı diğer bir kullanım göl kenarlarında ve dere ağzlarındaki vadi tabanlarında kurulan çadırlı kamp alanlarıdır. Genelde birkaç haftayı geçmeyen konaklama süreleri için tercih edilirler. Ev pansiyonculuğu kıyı kesimlerinde değil, İğneada ve Kıyıköy'ün yerleşim birimleri içinde gelişmiştir. Bu durumda kıyının turizm amaçlı kullanımı sadece ikincil konutların yarattığı etki ve plajların yoğun kullanımı ile sınırlıdır. Ancak çadırlı kamp alanlarında lagün gölleri ve vadi tabanlarında yarattığı kirlilik de önemli ölçüdedir.

Sahada gelenekselleşmiş diyebileceğimiz pansiyon ve çadır kiralama yanında, her yıl sayısı daha da artan ikincil konutlar kıyı kullanımında önemini korumaktadır. Ancak ülkemizin başka kıyı kesimlerinden farklı olarak çadır kampları ve pansiyonculuğun bu kıyılarda daha yaygın olduğunu da belirtmek gerekir. Bir sonraki bölümde açıklanacağı gibi; Limanköy, İğneada ve Kıyıköy kıyıları ikincil konutların toplandığı sahalar iken, Erikli Gölü ve Mert Gölü çevrelerinde, ayrıca Pabuç Dere yatağındaki çadır kamp sahalarında turizm amaçlı kullanım söz konusudur. Yine belirtilen yerleşmelerin iç ve kenar kesimlerindeki özel mülkler turizm sezonunda ziyaretçilerin kullanımı için ev pansiyonlarına dönüştürülmektedir.

1.2. Tatil Konutlarının Mekânsal Etkileri

Tatil konutları bilindiği gibi kentlerde yaşamını sürdüren insanların yaşadıkları kalabalık, gürültülü ve stresli ortamdaki bir süreliğine uzaklaşmak için satın aldıkları, burada dinlenme ve tatil olanağı buldukları müstakil veya çok katlı konutlardır. Genellikle ikinci ev anlamında ikincil konut ya da yazlık konut olarak tanımlanan ikincil konutlar, rekreasyonel ihtiyaçlara binaen inşa edilirler.

İkincil konutlar genellikle şehirden uzak kıyı ortamlarından seçilir ve yatırım amaçlı olarak da tercih edilir. Ancak bu konutların yapımında coğrafi çekicilik ve özellikle mümkün olduğunca denize yakınlık tercih sebebidir ve zamanla ikincil konutlardan küçük bir kıyı sayfiyesine kadar büyüyen yerleşim birimleri doğar. Çevre düzenlemesi yapılmayan ve bilhassa kanalizasyonu bulunmayan tatil konutlarında fosseptik kullanımı yaygın olup, bu çoğu zaman plaj ve su kirlenmesi şeklinde çevre sorunlarına yol açmaktadır.

İnceleme alanında 1000'in üzerinde tatil konutu vardır. Limanköy, İğneada, Kıyıköy ve çevrelerinde temiz orman havası, kumlu plajların varlığı, ulaşım kolaylığı ve lagün göllerinin sağladığı manzara olanağı gibi nedenlerle ikincil konutlar yayılış göstermiştir. Ancak Kasatura Körfezi Tabiatı Koruma Alanı ve Kıyıköy'ün tescilli arkeolojik sit alanları gibi yasal açıdan korunma altında olan alanlarda ikincil konutlar gelişmemektedir. Aşağıda açıklanacağı üzere, ikincil konut baskısı Limanköy kuzeyinde ve İğneada batısında ormanlık alanda, Mert Gölü çevresinde ise kumullar üzeri ve çevresindeki tarım arazileri üzerinde hissedilmektedir. Kıyıköy güneyinde ise Kazan Dere vadisinin batı yamacında

tarımsal amaçla kullanılmayan, ancak bitki örtüsü tamamen tahrip edilmiş az eğimli sırtlar üzerinde yoğun bir yapılaşma göze çarpmaktadır.

Tatil konutlarının özellikle Limanköy'de olduğu gibi önemli bir kısmı kooperatif, başka bir ifade ile site tarzında toplu yerleşim birimleridir. İkincil konutlar; İğneada'da özellikle Mert Gölü çevresinde, Kıyıköy'de ise Kazan Dere vadisi kenarında toplanmıştır. Aşağıdaki bölümlerde ikincil konutlar ve turizmle bağlantılı olan diğer yapıların kıyı çizgisi, kumullar ve kum dilleri, tarım alanları ve sivil mimari gibi unsurlar üzerindeki mekansal etkileri ele alınmıştır.

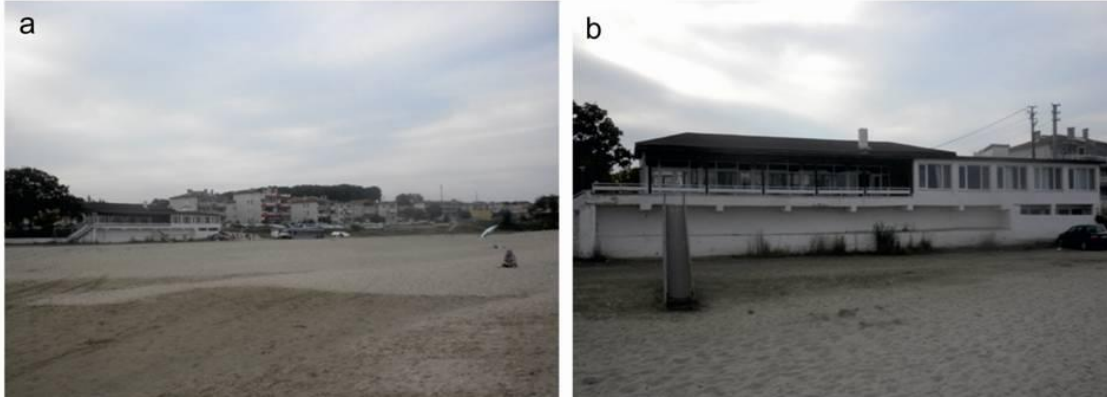
1.2.1. Kıyı Çizgisi, Kıyı Okları ve Kıyı Kumulları Üzerine Etkisi

Bu bölümde turizmin etkileri Limanköy'den Malatra Burnu'na kadarki tüm kıyı zonunda her bir lokalite için ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Limanköy'de ikincil konutlar kıyıdan içeride, plato düzlüklerinde yayılış gösterdiğinden burada turizmden zarar gören kıyı değil, ormanlık alandır. Ancak İğneada kıyılarında durum değişir. İğneada Balıkçı Barınağı'nın yapımı esnasında bu kıyı tesisini çevreleyen ve üzerine yol yapılarak düzlenen kesimlerde dolgu alanları vardır. Erikli Gölü'ne kadar uzanan kıyı karayolu da kıyı çizgisini yer yer 10 metre yakından takip eder. Ancak Mert Gölü yakınında İğneada Öğretmenler Kampı olarak bilinen kamp yerinde tek katlı baraka tarzı konaklama mekânları kıyı kumulları üzerine oturtulmuştur.

Erikli Gölü ile kıyı çizgisi arasında genişliği bazı kesimlerde 80 metreyi bulan plaj zonunda bir yapılaşma olmamakla birlikte, gölün İğneada'ya yakın olan kısmında, eski göl tabanını sınırlayan alçak kum sırtları üzerinde oteller bulunmaktadır. Karayolunun batısında, yani Erikli Gölü yakınında bulunan oteller özel işletmeler olup, konumları kıyı kenar çizgisine uymaz. Yine İğneada-Limanköy yönünde yerleşim biriminin çıkışında bu kez doğrudan kumsal üzerinde yapılmış büyük bir otel ve bu otelin diğer kullanım mekânları bulunmaktadır (Foto 6.1 a,b). Bu kıyı kenar çizgisine tam bir muhalif uygulama teşkil eder. Bu kesimden Mert Gölü'ne kadarki uzun kıyı zonunda ise turizmin kıyı üzerinde kıyı kenar çizgisi ile çelişen doğrudan bir baskısı gözlenmemektedir.

Foto 6.1 İğneada kıyılarında kıyı kanununa uygunsuz yapılaşma söz konusudur. İkincil konutlar ve otellerin doğrudan plaj ve gerisindeki alçak kumullar üzerinde yapıldığı görülmektedir.

Erikli Gölü kenarındakine benzer bir etki bu kez ikincil konutlar tarafından Mert Gölü kenarındaki kumul düzlüklerinde ve kumulların kenarındaki tarıma uygun alüvyal düzlüklerde de söz konusudur (Foto 6.2). İğneada'dan göle doğru uzanan kumlu plaj üzerinde ziyaretçilerin gölde balık tutmak için kullandıkları bir yol oluşmuştur. Araçlarla deniz kıyısından göl kıyısına ulaşım bu yolla sağlanmakta, bundan kumul bitkileri zarar gördüğü gibi egzoz dumanları ve metal kırıntılarından dolayı ağır metal kirliliği ortaya çıkmaktadır. Gölün kuzey kıyısında, bataklık kesime 50 metre kadar yaklaşan ikincil konutlardan göle ulaşım toprak bir yolla sağlanmaktadır. Bu durumda tatil konutları ve vasıfsız plaj yolunun burada sadece deniz kıyısına değil, aynı zamanda göl kıyısına da zarar verdiği belirtilebilir.

Foto 6.2 Mert Gölü yakınındaki ikincil konutlar kumul alanlarını tehdit etmektedir.

İğneada'nın 11 km kadar güneyindeki Panayır İskelesi kıyılarında ise turizmin kıyıya etkisi kumullar üzerindeki karavanlardan kaynaklanır. Ancak bu kıyıya ulaşan toprak yol kumul ile gerideki orman arasındaki dik yamacı izler. 350 metre uzunluk ve 50 metre genişlikteki bir kumul seti üzerinde kurulan karavanlar gerçekten bir panayır yerini andırır. Bu kıyıda altyapı ve kanalizasyon yoktur. Bu nedenle her türlü sıvı-katı kullanım atığı doğrudan doğaya salınmaktadır. En önemli olumsuz etki şüphesiz embriyotik kumul seti üzerindeki halofitik kumul bitkileri üzerinedir.

Kıyıköy kıyılarında kıyı turizminin en yoğun olduğu kıyı oku (Belediye Plajı) üzerinde herhangi bir illegal konut tipi yapılaşma yoktur. Kuzeyindeki çadırkent alanı da kıyı çizgisinden 120 metre kadar geride az eğimli bir sırt üzerindedir. Ancak Temmuz-Ağustos ayları döneminde özellikle hafta sonları yaşanan yoğunluk nedeniyle kıyıda kirlilik yaşanmakta, bu kirlilikten Pabuç Dere de etkilenmektedir. Burada kıyı mevzuatına uymayan tek uygulama kıyı okunun karaya birleştiği kesimde söz konusudur. Nitekim Kıyıköy'den merdivenlerle plaja inilen, 8 kişinin aynı anda kullanabileceği, sağlık açısından uygun olmayan duş ve tuvaletler yapılmıştır (Foto 6.3 a,b). Bu yapı beton bir platform üzerine oturtulmuş olup, kontrolü ve temizliği Kıyıköy Belediyesi tarafından yapılmaktadır.

Foto 6.3 Kıyıköy kıyı okunun kara ile birleştiği kısımda sağlık açısından uygun olmayan betonarme duş ve tuvaletler yapılmıştır.

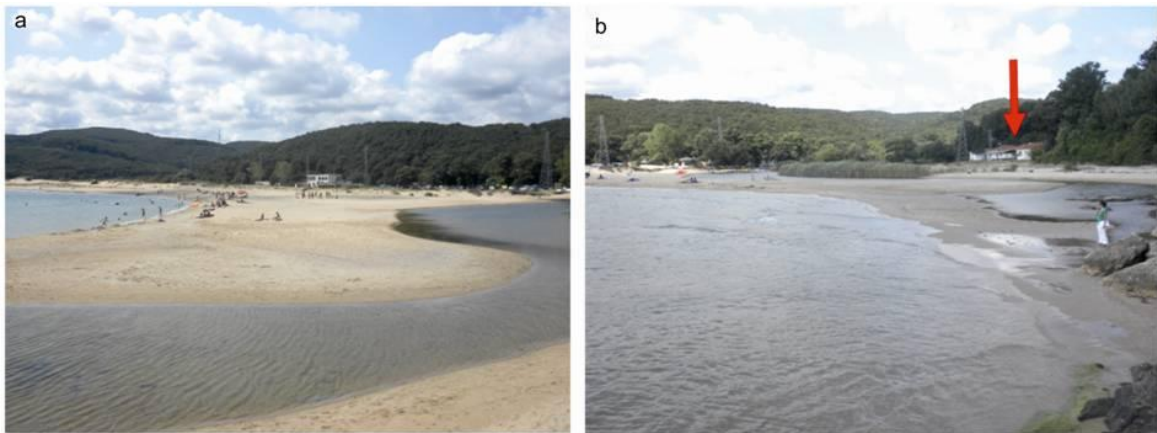
Aynı şekilde Kıyıköy Limanı'nın güneyindeki kıyıda da limanın yapımı sonrası akıntı sistemlerine müdahale edildiği için kıyı çizgisi değişmiş ve plaj genişliği 30 metreyi aşmıştır (Foto 6.4).

Foto 6.4 Kıyıköy Limanı güneyinde liman yapımı sonrasında kıyı çizgisi değişmiştir.

Kıyıköy yerleşmesinden bu kıyı okuna erişimi, Kazan Dere ağzında yapılan beton bir köprü sağlamaktadır. Ancak bu köprü yağışlı devrede Kazan Dere'nin debisinin yükselmesi ile, 2011 yılının yağışlı mevsiminde yıkılarak kullanılamaz hale gelmiştir (Foto 6.4, kırmızı ok). Köprü tamir edildiğinden şu an kullanılabilir. Son olarak kıyı turizminde en çok tercih edilen koylardan olan ve Çamlıkoy Mesire Yeri olarak da bilinen Kastro Koyu'nda, yoğun kullanımdan kaynaklanan baskı bilhassa kıyı oku üzerinde çok fazladır (Foto 6.5 a).

Foto 6.5 Kastro Koyu'nun kuzeybatı ucundaki kum dili plaj olarak kullanılmaktadır (a). Kumullar üzerinde ise lojmanlar görülmektedir (b).

Koy, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Mesire Yerleri Dairesi Başkanlığı tarafından belirlenen bir ücret tarifesine göre ihale alan girişimciler tarafından işletilmektedir. Ancak koyun kuzeybatı ucunda kumsala bağlanan kum dilinin dere

kenarına bakan kısmında yemekli restoran, ayrıca kumul sahasında işletmecilerin konakladığı iki katlı betonarme bir yapı bulunmaktadır (Foto 6.5 a). Kanalizasyon bulunmadığından atık sorunu fosseptiklerle çözülmekte ve ayrıca doğada bırakılan atıklar çevre kirliliğine yol açmaktadır. Yine bu kesimde kıyı okuna bakan karşı yamaçta bulunan lojmanlar (ok) kumul sırtları üzerinde yapılmıştır (Foto 6.5 b).

Kumullar üzerindeki lojman binalarının (Foto 6.6 a) yanı sıra, plaj gerisindeki hareketli kumul seti üzerinde de 5'er kişilik iki ayrı betonarme duş kabini de yapılmıştır (Foto 6.6 b). Ziyaretçiler araçlarını yine üzeri düzlenmiş kumul alanları üzerine park etmektedir.

Foto 6.6 Kastro Koyu'nda kumullar üzerindeki lojmanlardan bir başka görünüm (a). Kumul tepeleri üzerinde yapılan duş kabinleri (b) kıyı kanununa muhalif uygulamalardan birini oluşturur.

1.2.2. Tarım Alanlarına Etkisi

Bilindiği gibi kıyı bölgelerinde turizm faaliyetlerinden etkilenen alanların başında ormanlık araziler ve tarım arazileri gelmektedir. Ormanlık arazilerin tahrip edilmesi ile tarım arazisi kazanma uygulaması ülkemizde çok yaygın olduğu gibi, tarım arazileri ikincil konut yapımı için yerleşim birimlerine dönüştürülmektedir.

Araştırma alanında orman, maki ve çalılık, çayır ve mera, tarım, yerleşme, liman, bataklık, su yüzeyleri ve plaj, kumul, taş ocağı vb. farklı kullanım alanlarının dağılımını sayısal olarak ortaya koymak amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan CORINE arazi kullanım sınıflandırması III. düzey sonuçları CBS ortamında değerlendirilmiştir (Tablo 4.16). Buna göre sahada tarım yapılan alanlar 5812 hektar alan

kaplamakta olup, bu da sahadaki arazi kullanımını bakımından sadece % 6.5 gibi bir paya karşılık gelmektedir.

Bu tablo inceleme alanında tarımsal faaliyet gerçekleştirilen düzlüklerin yetersizliğini ortaya koyar. Büyük kısmı Demirköy depresyonu ile iç kesimlerdeki köylerde bulunan kuru tarım arazileri, kıyı bölgesinde en çok Limanköy ve Kıyıköy çevrelerinde yaygın olup, İğneada çevresinde sadece yerleşme ile Erikli Gölü arasında dar bir alana sıkışmış durumdadır. Sahada tarım arazilerinin ikincil konutlara terk edilmesiyle alansal daralmanın meydana geldiği diğer önemli kesim Limanköy Burnu üzerinde yer alır. Gerçekte Limanköy kuzeyindeki kuru tarım arazileri de nemli ormanların tahrip edilmesiyle açılmış, ardından yerini yazlık kooperatif türü konutlara bırakmıştır. Buradaki tarımsal arazi kaybı 3 hektar kadardır.

1.2.3. Sivil Mimari ve Görsel Kirliliğe Etkisi

İnceleme alanında kıyı turizmi sivil mimari unsurları ve görsel kirlilik açısından değerlendirildiğinde, bu açıdan bazı problemler tespit edilmiştir. Birçoğu acil tadilat gerektiren ahşap yapılı Kıyıköy evleri yerine, gün geçtikçe sayıları artan dubleks ve tripleks tarzı, betonarme ikincil konutlar ve ev tipi pansiyonlar geleneksel mimari tarzı ile tamamen uyumsuzdur (Foto 6.7 a,b).

Foto 6.7 Kıyıköy’de tarihi Kıyıköy Evleri ile yan yana bulunan pansiyonlar görsel kirliliğe yol açmaktadır (a). Kıyıköy Evleri’nin bir kısmının doğal dokusu bozulmuş ve büyük ölçüde tahrip olmuştur (b).

Büyük kısmında kanalizasyon ve altyapı sorunları olan bu yazlık konutlar, ormandan kazanılmış, denizi yüksekten gören kesimlerde (Limanköy) olduğu gibi kumullar üzerinde ve lagünlerin kenar kısımlarında görsel kirlilik oluşturmaktadır. Ayrıca bu konutların

mimari yapım tarzı veya planı, rengi, kat sayısı gibi açılardan çok farklı olmaları, morfoloji ile uyumsuz sıralanış ve dağılış göstermeleri kıyının coğrafi çekiciliğini ortadan kaldırmaktadır. İkincil konutların çoğunda katı atıklar için çöp konteynırları yerleştirilmiştir. Bazı konutların ise dış cephe boyası dahi yapılmamıştır.

2. Lagün Gölleri ve Diğer Göller Üzerinde Turizmin ve Diğer Faktörlerin Etkisi

Kıyılarda lagün gölleri üzerinde turizmin etkisi farklı şekillerde cereyan etmektedir. Bu etkiler arasında lagün gölünü denizden ayıran kıyı okunun aşınarak daralması, göl sularında sığlaşma, alansal daralma ve ikincil konutlardan ve diğer etkenlerden kaynaklanan kirlilik en önemlileri arasındadır (Yaşar 2010).

Çalışma alanında beş adet göl bulunmaktadır. Bunlar lagün gölleri ile kıyıdan iç kısımda kalmış diğer göllerdir. İğneada kuzeyindeki Erikli Gölü ve güneyindeki Mert Gölü ile Mert Gölü'nün 8 km kadar güneyinde bulunan Saka Gölü lagün göllerini oluşturur. Hamam Gölü ve Pedina Gölü ise Mert Gölü'nün 5 km kadar güneyinde, kıyıdan 1-4 km içeride bulunmaktadır.

Turizmin göller üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde, en önemli etkinin birinci derece doğal sit alanları olan Erikli ve Mert göllerinde söz konusu olduğu belirtilebilir. Özellikle, bu göllerin kenarında geniş yayılış gösteren *Phragmites australis* L. sazlıkları turizm baskısından etkilenmektedir. En derin yeri 2 metrenin altında (yaklaşık 1.8 m) olan Erikli gölü üzerindeki etki; İğneada-Limanköy sahil yolu kenarında bulunması yanında, göl kenarında turizm sezonunda kurulan çadır kamplardan kaynaklanır. Göl oldukça işlek olan karayoluna en çok 100 metre mesafededir. Ancak göl suyunun denize ulaştığı gidegeni üzerinde bu mesafe sıfıra düşer. Bu nedenle araçlardan gelen egsoz ve katı partikül kirliliğinden etkilenmektedir.

Ancak burada daha önemlisi, gölün doğu kesiminde sazlık-bataklık zon ile karayolu arasında bulunan eski göl tabanı üzerinde kurulan çadır kamp alanının yarattığı kirliliktir. Bu çadır kamp alanında kanalizasyon olmadığı gibi, katı atıkların depolandığı deponi alanları da yoktur. Üstelik çadır kampta kalanların hijyenik olmayan ilkel kabinlerde tuvalet ve duş ihtiyaçlarını karşıladıkları görülmektedir. Bu nedenle bu katı ve sıvı atıkların yer altı suları ile doğrudan Erikli Gölü longozuna ulaşması nedeniyle gölde kirlenme yaşanmaktadır. Dolayısıyla, denize ulaşan göl suları nedeniyle denizde de kirlilik söz konusu olmaktadır.

İğneada'nın güneyinde, özellikle ikincil konut alanlarının bulunduğu sahaya yakın konumda olan sığ derinlikteki (en derin yeri 1.5 m) Mert Gölü'nde ise turizmin etkisi, ikincil konutlardan kaynaklanmaktadır. Tatil konutları gölün kuzeyinde, kıyı çizgisine 60-90 metre mesafede bulunur. Ancak gölün fazla sularını denize ulaştıran gidegenin bulunduğu doğu kıyı zonunda konutların 20-40 metre arasında göle yaklaştıkları görülmektedir. Bu kesimde İğneada'dan gelen toprak yol göle kadar uzatılarak karayolu ulaşımı olanaklı hale getirilmiştir. Bu suretle göl kıyısında kirliliğe yol açılmış ve kumullar üzerindeki ekosisteme büyük zarar verilmiştir (ancak gölün alanında daralmaya yol açacak şekilde bir müdahale bulunmamaktadır). Olta balıkçılığı yapılan bu kesimde zaman zaman suya girilerek kefal avcılığı yapılmakta, bu suretle de gölde kirliliğe yol açılmaktadır. Mert Gölü'nün bugünkü güney kıyı çizgisini izleyen (plaj ile arasındaki bataklık zonunun ortasından geçen) killi toprak yol da sonradan açılmış olup, longoz ormanlarına gitmek isteyen veya balık tutmak için iç kesimleri tercih eden ziyaretçiler tarafından kullanılmaktadır.

Kıyıdan 1-4 km içeride, vadi tabanında yer alan ve doğal sit alanları olarak Kültür Bakanlığı tarafından koruma altına alınan Hamam (derinlik maksimum 2.6 m) ve Pedina (derinlik maksimum 2.1 m) gölleri ve çevresinde ise, turizmden kaynaklanabilecek önemli bir çevre sorunu tespit edilmemiştir. Demirköy'den İğneada'ya giden ana yolda Çevre ve Orman Bakanlığı'na ait bilgilendirme levhaları kullanılarak bu göllere orman için bozuk toprak yollardan ulaşım mümkün olup, ayrıca İğneada güneyindeki sahilden de uzak mesafeli bir yürüyüşle de sağlanabilmektedir. Her iki gölün çevresi de tamamen ormanlık olup, turizme hizmet edecek herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Ayrıca daha sığ ve suları bulanık olan Pedina Gölü güneyinde kavaklıklardan oluşan şahıs malı ağaçlandırma alanlarının bulunması, sahadaki koruma amaçlı önlemlerin alındığını göstermektedir.

3. Bitki Örtüsü Üzerine Etkiler

“Bitki Örtüsü ve Turizme Etkileri” bölümünde detaylı olarak açıklandığı üzere, inceleme alanında nemli ormanlar ve maki ve psödo-maki toplulukları vejetasyon coğrafyası açısından egemen olup, kıyıda alçak kumul sırtları üzerinde kumul bitkileri, subasar ormanlarında ise longoz ormanları geniş yer kaplamaktadır. Çalışma alanında zamanla gelişen kıyı turizmi nedeniyle bitki örtüsünde de alansal kayıplar yaşanmıştır. Bunda, özellikle ikincil konut yapımı nedeniyle orman içinde meydana gelen ağaç kesimleri etkili olmuştur. Öksin alanın karakteristik türleri olan ve en çok 500 metreye

(meşe ormanlarında 200 metreye) kadar inen kayın, akçaağaç, kızılağaç, gürgen, fındık ve meşeden oluşan nemli ormanlar nispeten korunmuş durumdadır.

Ancak bu yükseltinin aşağısında, örneğin Kastro Koyu'nun gerisinde ve İğneada çevresinde denizden 30 metre yüksek sırtlar üzerinde, kıyı turizmi maki topluluklarının içinde gelişmektedir. İğneada çevresinde akçakesme, kocayemiş ve menengiç toplulukları, Limanköy çevresinde ise kıyı kuşağı boyunca yine akçakesme, sakız, karaçalı, kuşkonmaz gibi türler kıyıdaki turizm ve turizm harici her türlü müdahaleden doğal olarak etkilenmektedir.

Özellikle ikincil konutların, bir derece de plaj ve kumullar üzerinde düzleştirme veya spor alanı oluşturma çalışmalarından kıyı bitkileri de zarar görmektedir. Tuza karşı toleranslı olup, basık kumul tepelerini örten buğdaygillerden kumul sazı, peygamber çiçeği, kırmızı boynuz, gelincik, etli soda otu, sığırkuyruğu, kır papatyası, çit sarmaşığı ve kum zambağı gibi tek, iki veya çok yıllık kumcul bitkiler önemli zarar görmektedir. Saha çalışmalarında bu olumsuz etki İğneada'nın Mert Gölü kıyısındaki kumullarda, Kıyıköy'ün kuzeyindeki kum dili üzerinde, Kıyıköy Limanı'nın güneyindeki plajın gerisindeki alçak kumul sırtlarında ve Kastro Koyu'ndaki çadır kamplar ve çevresinde tespit edilmiştir.

İnceleme alanında bitki örtüsünün en önemli bileşenlerinden birisi olan longoz ormanları üzerinde turizmin bir baskısı tespit edilmemiştir. Hakim türleri dişbudak, kızılağaç, karaağaç ve söğütün oluşturduğu longozlar ve longozları besleyen akarsu havzalarında ikincil konut yapımı söz konusu değildir.

4. Kıyı Tesislerinin Mekânsal Etkileri

Bilindiği gibi 4 Nisan 1990 tarihli 3621 sayılı kıyı kanununda kıyılarda mülkiyeti kullanım ve sınırlılıklar konusunda yasal zorunluluklar açıkça belirtilmiştir. Kıyı kanununun 5. Maddesine göre "*Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır. Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur. Kıyı kenar çizgisinin tespit edilmediği bölgelerde talep vukuunda, talep tarihini takip eden üç ay içinde kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur*" ifadeleri bulunmaktadır. Bu durumda kamu yararı ilkesi ve özellikle kıyı kenar çizgisi tespiti turizmin kıyı ortamı üzerindeki baskısını kontrol etmede önemli rol oynamaktadır. Yine 6. maddede kıyıda yapılabilecek tesis ve yapıların

özellikleri açıkça tanımlanmış, ancak kıyıda yürütülebilecek faaliyetlere olanak tanıyan ve kıyıyı korumaya yönelik fayda sunacak yapıların inşasına olanak sağlanmaktadır. Kıyı kanunu kıyıda ve sahil şeridinde uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin belirlenmesini şart koşmaktadır. 01/07/1992 tarihli ilgili değişiklik maddeleri aşağıda belirtilmiştir (<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr>; son erişim: 15 Aralık 2012).

Ek: (3830/2 madde) Sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir.

Ek: (3830/2 madde) Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanlar, ancak yaya yolu, gezinti, dinlenme, seyir ve rekreatif amaçla kullanılmak üzere düzenlenebilir.

Ek: (3830/2 madde) Sahil şeritlerinin derinliği, 4. maddede belirtilen mesafeden az olmamak üzere, sahil şeridindeki ve sahil şeridi gerisindeki kullanımlar ve doğal eşikler de dikkate alınarak belirlenir.

Ek: (3830/2 madde) Taşıt yolları, sahil şeridinin kara yönünde yapı yaklaşma sınırı gerisinde kalan alanda düzenlenebilir.

Ek: (3830/2 madde) Sahil şeridinde yapılacak yapıların kullanım amacına bağlı olarak yapım koşulları yönetmelikte belirlenir.

Hukuksal mevzuat konusunda verilen bu kısa bilgiden sonra inceleme alanındaki duruma bakıldığında, tüm Türkiye kıyılarında olduğu gibi kıyı üzerinde bir baskının bulunduğu, gerek kıyı kenar çizgisi ihlali, gerekse diğer hususlarda kanunla çelişen uygulamaların varlığı görülür.

Yüksek bir plato düzlüğü üzerindeki Limanköy dışında, kıyı zonu boyunca yer yer kıyı tesislerinin olumsuz mekansal etkilerinden söz etmek mümkündür. Kuzeyden güneye doğru kıyı yapıları ve tesislerini tekrar ele alacak olursak; İğneada Limanı'nın yapıldığı alandaki dolgu sahası ve liman tesisleri, İğneada-Limanköy arasında uzanan iyi vasıflı sahil yolu, sabitlenmiş kıyı kumulları üzerine oturtulmuş İğneada Öğretmenler Kampı ve doğrudan plaj-kumul geçişinde kumluk üzerine yapılmış oteller sahanın kuzeyindeki uygulamalar arasında gösterilebilir.

Kıyıköy kıyılarında turizme hizmet eden tesisler de oldukça sınırlı sayıdadır. Bir kıyı oku üzerindeki Belediye Plajı üzerinde yapılmış betonarme tarzdaki duş ve tuvaletler ile Kıyıköy Limanı ve dolgu sahası ile Kazan Dere üzerindeki köprü dışında başka müdahale gözlenmemiştir.

Son olarak sahanın en güneyindeki Kastro Koyu'nda kıyı kanununa aykırı iki yapılaşma vardır. Bunlar işletmecilere ait iki katlı betonarme bir konutun ve Orman İşletmesi'ne ait lojmanların kumullar üzerinde yapılmış olmasından ibarettir. Ayrıca Kastro Koyu çadır kamplarında kalan turistler için yapılan betonarme duş kabinleri de aykırı uygulamalar arasında gösterilebilir. Belirtilen tüm bu uygulamalar 3621 sayılı kıyı kanununun 01/07/1992 tarihli ilgili değişiklik maddelerine aykırı uygulamalar teşkil etmektedir.

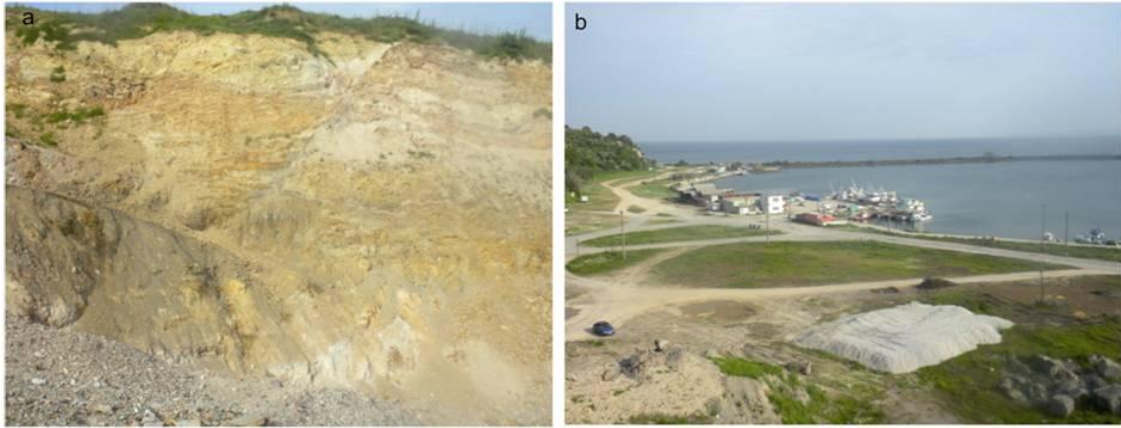
5. Taş Ocaklarının Mekânsal Etkileri

Bilindiği gibi inşaat sektörü ve endüstrinin hammadde kaynaklarından olan taş ocakları açık ocak maden işletmeleridir ve bina yapı malzemesi temini, agregat üretimi, kum ve çakıl alımı gibi amaçlarla açılırlar. Özellikle yol yapımında ihtiyaç duyulan agrega veya mıcır taş ocaklarından sağlanmaktadır. Ancak taş ocaklarının gerek aktif üretim aşamasında, gerekse işletmenin kullanımının sona ermesi sonrasında çevreye önemli etkileri olmaktadır. Ülkemizde binlerce taş ocağı aktif olarak çalışmakta olup, bu etkiye dayalı özellikle büyük şehirlerde yaşanan çevresel ve ekolojik problemleri ele alınan çok sayıda çalışma mevcuttur (Koca ve Kıncal 2004; Kuzu ve Ergin 2005; Kesimal ve diğ. 2008).

Taş ocakları bir yandan çevre kirliliği, taş ve kaya düşmeleri ile heyelanlar şeklinde yamaç duraysızlıklarına yol açarken, bir yandan da turizm üzerinde görüntü kirliliği oluşturarak olumsuz etki yaratmaktadır. İnceleme alanında İğneada Limanı ve Kıyıköy Limanı'nın yakınında iki büyük taş ocağı mevcuttur. Bu taş ocakları söz konusu limanların yapımında kullanılan malzemeye hammadde temin etmiştir. Türkiye'nin balıkçı barınakları arasında üçüncü büyüklükte olan İğneada Balıkçı Barınağı'nın yapımı esnasında limanın hemen 60 metre kadar gerisindeki eğimli sırtlardan malzeme alınmıştır (Foto 6.8 a,b). Yaklaşık 70 metre genişliğindeki bir yüzeyden malzeme alımı sonrasında taş ocağı yarmasının ıslahına yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bir fay düzleminin de kesildiği yarma yüzeyi bu nedenle sel yarıntıları ile parçalanmış durumda olup, eteğe doğru küçük ölçekte moloz akmaları meydana gelmektedir. Taş ocağının tabanı ise düzlenerek üzerine kereste, odun ve mıcır yığılmakta, ayrıca su birikintileri nedeniyle yer yer göllenmeler olmaktadır. İğneada Limanı gerisindeki bu görüntünün görsel anlamda kirlilik yarattığı açıkça belirtilebilir. Taş ocağı, İğneada Belediyesi tarafından Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan kiralanarak işletmeye açılmıştır. Faaliyet devam etmektedir.

Kıyıköy Limanı yakınındaki taş ocağı ise, limanın 400 metre kadar güneyinde yer alır (Foto 6.9 a,b). Bu taş ocağı 1230 metre uzunluk ve 13 metre genişlikte olup, önünde yalıtışı tabakaları bulunur. 80°yi aşan dik yamaçları önünde çok sayıda kaya döküntüsü ve çapı bir metreyi aşan bloklar bulunur. Bu kesimden malzeme alımı İğneada Balıkçı Barınağı'na göre daha küçük ölçüde olmuştur. Günümüzde malzeme alımı yapılmadığından, görüntü kirliliği oluşturması dışında, turizm üzerinde olumsuz bir etkisi gözlenmemektedir.

Foto 6.8 İğneada Balıkçı Barınağı gerisindeki taş ocağı, malzeme alımı sonrası ağaçlandırılmadığından görsel kirlilik yaratmaktadır (a). Liman ile taş ocağı arasındaki dolgu alanında da çevre düzenlemesi yapılmamıştır (b).

Foto 6.9 Kıyıköy Balıkçı Barınağı güneyindeki taş ocağı kıyı çizgisinin hemen gerisinde yer alır (a). Taş ocağı önünde dalga erozyonu oldukça etkilidir (b).

BÖLÜM VII

LİMANKÖY-MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNDEKİ TURİZMİN EKONOMİK ETKİLERİ

Bilindiği gibi, turizmin Türkiye ekonomisindeki hızlı yükselişi 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu sonrasında rastlar (Hepaktan ve Çınar 2010). Bu kanunla turizm sektörüne yatırım teşvikleri ve finans desteği sağlanmış olup, günümüzde ülkemizde çalışan nüfusun % 5.5'inin yani 1 milyon çalışanın turizm sektöründen yaşamını idame ettirdiği, dolaylı istihdam da hesaba katıldığında 2.5 milyon kişi için bir iş imkanı sağladığı düşünülmektedir (Bahar ve Kozak 2005). Bu doğrultuda bir ekonomik faaliyet alanı olarak turizm, ülkemizde imalat sanayinin ardından döviz kaynağı getirisi açısından ikinci sıradadır (Tosun ve diğ. 2003: 139).

Konu Trakya'nın Karadeniz kıyılarının turizm ve turizm potansiyeli açısından değerlendirildiğinde, nitelikli kumlu plajların varlığı açısından turizmin Karadeniz sahillerinde gelişebildiği birkaç nokta söz konusudur. Bunlar Karaburun, Karacaköy ve Yalıköy sahilleri ile inceleme alanındaki uzun sahil şeridi, kıyı turizmi açısından önemli potansiyel sunmaktadır. Belirtilen diğer sahiller ile kıyaslandığında Karacaköy sahillerinin İstanbul'a yakınlığı dolayısıyla avantaj sağladığı düşünülse de, inceleme alanının doğal ve kültürel zenginlikleri sayesinde daha çeşitli turizm çekicilikler sunması, bu alanı daha değerli kılmaktadır.

Trakya Kalkınma Ajansı'nın Trakya Turizm Potansiyeli Araştırması (2012: 49) anket verilerine göre, İğneada halkının % 99'unun, Kıyıköy halkının da %97'sinin turizmin gelişmesi konusunda yatırıma istekli oldukları tespit edilmiştir. Ancak özellikle Kıyıköy başta olmak üzere inceleme alanında kayıt dışı ev tipi pansiyonculuğun egemen olması ve İğneada, Kıyıköy ve Kastro Koyu'nda çadır kamplara olan yoğun ilgi, gerçek turizm gelirinin hesaplanmasında büyük engel teşkil etmektedir. Örneğin, konaklama bölümünde belirtildiği gibi, İğneada'da birisi resort hotel olmak üzere kayıtlı olarak sadece 10 özel işletme (otel, motel ve apart otel) ile dört kamu tesisi bulunmaktadır. Limanköy'de bir pansiyon, Kıyıköy'de ise 2'şer adet kayıtlı otel ve motel yanında 20 adet ev tipi pansiyon

mevcuttur. Bununla birlikte, turizm sezonunda inceleme alanı kıyılarını tercih eden tahmini günübirlikçi ve turist sayısı 90 bine yaklaşmaktadı. Ancak yukarıda belirtilen gerekçeler nedeni ile kesin bir veri ortaya koymak olanaklı değildir. Bu bağlamda turizmden elde edilen gelir ve istihdam sayısının tespiti de mümkün olamamaktadır.

İnceleme alanında doğal ve tarihi sit alanlarının varlığına bağlı olarak sanayi ve diğer ekonomik faaliyet kollarının gelişmemiş olması nedeniyle balıkçılık ve az da olsa tarım ile geçinen yöre halkının, turizmden kısa süren yaz sezonunda gelir elde ettiği saptanmıştır. Ancak, kayıt dışı gelir nedeniyle bu konuda bir kestirim yapmak mümkün değildir.

BÖLÜM VIII

LİMANKÖY- MALATRA BURNU ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNDEKİ TURİZMİN SORUNLARI VE TURİZMİN GELİŞMESİ İÇİN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

1.Turizmin Sorunları

Limanköy-Malatra Burnu arasındaki 54 km uzunluktaki kıyı şeridi boyunca mevcut turizm faaliyetleri, turizm-coğrafya ilişkisi ve potansiyeller üzerine yaptığımız çalışmalarda turizmin başlıca sorunlarının; altyapı eksikliği, konaklama, ulaşım, tanıtım ve pazarlama konuları olduğu anlaşılmaktadır. İnceleme alanının sahip olduğu turizm potansiyeli yeterince değerlendirilemediği gibi, mevcut biyolojik zenginliklerin de risk altında olduğu belirlenmiştir. Aşağıda bu sorunlar ayrı ayrı ele alınmaktadır.

1.1. Altyapı Sorunları

Sahada altyapı sorunları önemli bir tehlike olarak görülmektedir. Öncelikle Limanköy batısında, İğneada Limanı'na bakan yamaçlarda orman içinde açmalar ile oluşturulan ikincil konutlar ormanlık alanda kayba yol açtığı gibi, atık sorunu fosseptiklerle çözülmeye çalışılmaktadır. Aynı durum Mert Gölü taşkın kotunda yer alan ikincil konutlar için de söz konusudur ki, burada da kumullar altından sızan fosseptik suları göle karıştığından bir süre lagün sularının kalitesinin düşmesine yol açmıştır. İğneada Belediyesi yetkilileri tarafından, 2005 yılında yapılan arıtma tesisi ile fosseptik akışından kaynaklanan balık ölümlerinin ve sivrisinek probleminin önüne geçildiği bildirilmektedir. Ancak yapılan atık su kanalizasyon kanalı fosseptik sorununa bir çözüm getirmemektedir. Bu gölün kıyısında olta balıkçılığı yapıldığı düşünüldüğünde, sağlık açısından fosseptiklerin hem insan sağlığı hem de Mert Gölü ekosistemi için halen ciddi bir tehlike olduğu açıktır. Evsel atıksu sorununun çözümüne yönelik 2005 yılında bir arıtma tesis yapılmıştır. Arıtma sorununu çözmek için ilgili belediye tarafından iki adet evsel atıksu arıtma tesisinin daha yapımı sürmektedir.

Yine son yıllarda ikincil konutların artmaya başladığı Kıyıköy güneyinde, yani Kazan Dere vadisi yamaçlarında da kanalizasyon yoktur. Bu nedenle Kazan Dere'ye fosseptik ve atık su deşarjı tehlikesi mevcuttur. Kıyıköy Belediyesi tarafından kanalizasyon şebekesi bağlanması ve arıtma tesisi birleşimi proje çalışmalarının devam ettiği bildirilmiştir.

Sahada altyapı eksikliği sadece ikincil konutlara özgü olmayıp, turizme açılan tüm kıyılarda geçerlidir. Örneğin İğneada'da kumul sırtları üzerinde ve lagün göllerinin taşkın seviyesinde yapılan otellerde, fosseptik önemli bir sorundur. Ayrıca yer altı su seviyesinin yüksek olması bu yapılarda önemli rutubet sorununa yol açmaktadır.

Altyapı sorununun olduğu bir diğer kesim de kıyı oklarıdır. Örneğin Kıyıköy Belediye plajının bulunduğu kıyı oku üzerinde duş kabinleri bulunmaktadır. Bu duş kabinlerinin atık suları kullanılan kimyasallarla birlikte doğrudan kumluğa verildiğinden denize karışmaktadır. Aynı durum Kastro Koyu için de geçerlidir. Yüzlerce çadırın aynı anda kurulduğu bu koyda kanalizasyon olmadığına göre, tüm katı ve sıvı atıklar turizm sezonu boyunca koya veya yakın çevreye bırakılmaktadır.

Özellikle sahanın gelenekselleşmiş konaklama hizmeti olan çadır kamplarda altyapı önemli bir sorundur. Bu kamplar daha önce ifade edildiği gibi Erikli ve Mert göllerinin taşkın düzlüklerinde, Pabuç Dere ağzında ve Kastro Koyu'nda olmak üzere üç kesimde yaygındır. Çadır kamplarda genelde bir bez örtü ile kapatılmış tek kişilik ortak duş bulunmakta, ancak tuvalet bulunmamaktadır. Aynı zamanda kurulan yüzlerce çadır için elektrik önemli bir sorundur. Kampçıların katı atıkları için belediye tarafından sağlanan çöp kutuları yeterli sayı ve hacimde olmadığından, çöpler ağaç kenarlarına, yol kenarlarına vb. bırakılmaktadır (ayrıca belediyenin çöp toplama aracı sayısı da sadece 1 adettir). Tüm bu koşullar altında yapılan turizm faaliyetinin de, çevreye duyarlı olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Bir karşılaştırma yapmak amacıyla Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı sınırlarında yer alan Kabatepe Orman Kampına bakıldığında; giriş-güvenlik kontrol, WC, soyunma ve duş kabinleri, otopark, danışma ve market hizmeti verilen kamp alanı bu açıdan güzel bir örnektir ve araştırma alanında da bu türden düzenlemelere acil gereksinim bulunmaktadır.

Yukarıdaki altyapı eksikleri yanında sahadaki yerleşmelerin katı atıklarının değerlendirildiği, biyolojik arıtmadan geçtiği bir tesisin yokluğundan da söz etmek gerekmektedir.

1.2. Ulaşım, Konaklama, Tanıtım ve Pazarlama Sorunu

İlgili bölümde belirtildiği üzere inceleme alanı Avrupa E-yolu (E80) olarak da bilinen uluslararası karayolunun kuzeyinde kalmakta, ancak gerek Edirne, gerekse İstanbul yönünden iyi vasıflı asfalt yollarla en fazla iki saatte her iki beldeye de ulaşım sağlanabilmektedir. Ulaşımında esas sorun sahanın büyük kısmı ormanlık olduğundan tali yollarda söz konusudur. Ayrıca Kıyıköy'den İğneada'ya ulaşmak isteyen ziyaretçilerin tek seçeneği Vize-Demirköy güzergahına (batıya) dönerek yolu 1 saatten fazla uzatmakla mümkündür. Halbuki iki beldenin limanları arası 30 km (yaklaşık 19 mil) kadardır. Bulanık Dere havzasından geçen Kıyıköy-Hamidiye-Kışlacık-Sivriler güzergahı toprak orman içi yollar nedeniyle ulaşımında pek tercih edilmemektedir.

Yörede longoz ormanları ve tüm doğal güzellikleri görebilmek için elverişli ulaşım koşullarından söz etmek mümkün değildir. Bu açıdan en uygun istikamet, Sivrilere-İğneada arasındaki orman yoludur. Bunun dışında longoz ormanları ve göllere ulaşım çoğu yerde 10 metreden dar, bozuk ve virajlı toprak yollardan sağlanır.

Belirtilen nedenlerle İstanbul ile Kıyıköy ve İğneada limanları arasında feribotlarla ulaşım olanağının da düşünülmesi gerekir. Ayrıca İğneada limanının yat limanı olarak kullanıma açılması da ulaşımında bir rahatlama yaratacaktır.

Ulaşım sorununun en fazla olduğu yerlerden birisi de kuzey yarısı Tekirdağ'ın Saray ilçesi, güney yarısı İstanbul'un Çatalca ilçesine ait olan, ancak her açıdan Kıyıköy'e, dolayısıyla Kırklareli'ne bağımlı olan Kastro Koyu'dur. Çok bozuk bir yolla koya erişim mümkün olup, büyük oranda bozulmuş olan asfalt yolun yenilenmesi gerekmektedir.

Sahada yetersiz turizm yatırımları nedeniyle konaklama büyük bir sorundur. Deniz turizmi yatırımlarında turizm sezonunun uzunluğu yanında iklimik açıdan konfor ölçüğü belirleyici olduğundan yatırımcılar ilgi göstermemektedir. Aynı şekilde seyahat acenteleri de işbirliği yapabilmek için farklı seçenekler sunan işletmeleri tercih ettiklerinden, konaklama problemi nedeniyle sahaya gösterdikleri ilgi çok sınırlıdır. Mevcut durumda tüm özel ve kamu konaklama tesisleri düşünüldüğünde; otel, motel, apart otel, kayıtlı pansiyon ve kamu dinlenme tesislerindeki toplam yatak kapasitesi 800'ü geçmez. Bunun da yaklaşık 500'ünü kamu tesisleri, 180'ini İğneada Resort Hotel karşıladığından kamu görevlileri ve gelir düzeyi yüksek kişiler dışında, orta ve düşük gelirli halkın konaklayabileceği mekân sayısı çok sınırlıdır. Ev tipi, kayıtlı olmayan pansiyonlar ve

çadırli kamp alanlarına yoğun ilginin sebebi de budur. Nitekim kayıtlı olmayan pansiyonlarda çok sayıda turist ve ziyaretçiye konaklama imkanı sağlanmaktadır.

Farklı turizm seçeneklerinin bulunduğu alanda turizmi teşvik açısından daha fazla tanıtım ve etkin pazarlamaya ihtiyaç vardır. Bu da öncelikle bir yandan yatırımcıların yöreye ilgisini çekmek, diğer yandan var olan ve yenisi eklenen turizm işletmelerinin turist taleplerine göre ürün ve hizmet sunma yoluna gitmeleri ile mümkün olabilir. Bahçe ziraati yaparak konuklara organik kahvaltı ve yemek sunan kayıtlı pansiyonlar (İğneada'da sadece bir pansiyonda gözlenmiştir) buna bir örnektir. Aşağıdaki bölümde belirtildiği gibi devlet yörede gerek agro turizm ve ekoturizm, gerekse yat turizmi, tarih ve kültür turizmi gibi alternatif turizm seçeneklerinin geliştirilmesine yönelik girişimleri desteklemektedir. Ancak yerel yönetimlere de bu konuda görev düşmekte olup, özellikle kayıtlı işletme sahiplerinin şikâyetçi olduğu ev tipi pansiyonların kayıt altına alınması gerekmektedir. Bu suretle ev pansiyonculuğunun desteklenmesi yoluna da gidilebilir.

Son olarak sahada turizmin gelişimi açısından yakın komşu ülkeler olan Yunanistan ve özellikle Bulgaristan'dan daha fazla ziyaretçi çekmek konusunda girişimlere gereksinim vardır. Özellikle 2011 yılında, Türkiye'ye gelen turist sayısı 1.5 milyon kişiye yaklaşan ve Türkiye'nin pazar payı sıralamasında 5. sırada olan Bulgaristan'dan inceleme alanı kıyılarına daha fazla turist ya da ziyaretçi çekmek konusunda çalışmaların yapılması gerekmektedir.

1.3. Turizmin Planlı Gelişimi için Yürütülen Çalışmalar

İnceleme alanında turizmin planlı gelişimi için yapılan çalışmalar ekoturizm, agro turizm, yat turizmi, doğa turizmi, av turizmi, kültür turizmi ve sağlık turizmi üzerinde yapılan ve yapılmakta olan çalışmalardan oluşmaktadır.

Organik tarım ve ekoturizm ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Dünya Bankası'nın işbirliği ile Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen ve 2007 yılında tamamlanan Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi (Gef-II) Projesi ön plana çıkmaktadır. Doğanın korunması, alternatif turizmin geliştirilmesi ve yöre halkına sosyo-ekonomik imkânlar tanınmasını amaçlayan proje 7 yıl sürmüştür. Uygulama alanı İğneada Longoz Ormanları olan bu proje sonunda bir ekoturizm planı hazırlanarak yürütülen faaliyetler çerçevesinde 12 kişiye alan kılavuzluğu eğitimi verilmiştir. Proje bulgularına göre büyük kısmı ormanlardan oluşan

sahada arıcılık ve bal üretimi, mantar ve mantarcılık, yabancı meyveler ve meyve reçelleri, ahşap el işçiliği ve ürünleri, el sanatları, deniz ürünleri, halı dokuma, organik tarım ve ekoturizmin iç içe olan ekonomik faaliyetler olduğu belirtilmiştir.

Sahada ekoturizmin ön plana çıkarılması ile ilgili olarak Kırklareli İl Özel İdaresi'nin de büyük çabaları olmaktadır. Ekoturizmin önceliğindeki temel gerekçelerden birisi kıyı turizminin sadece yaz sezonunu kapsamaması, yılın geri kalan bölümünde turizmin sürdürülebilir bir faaliyet olarak yürütülebilmesidir. Bu gerekçe ile ekoturizm yanında diğer alternatif turizm faaliyetleri ve pazarlama konularına ağırlık verilmeye başlanmıştır (Kırklareli İl Özel İdaresi Strateji Planı 2009). Somut gelişmelerden bahsetmek mümkün olmasa da, Kırklareli İl Özel İdaresi 2012 Yılı Yatırım ve Çalışma Programında (2011) Demirköy, İğneada, Vize ve Kıyıköy'de yürütülecek olan “*Eko Turizm Koruma ve Gelişim Yol, Parkur, Kamp, Standardizasyon, Yön ve Tabelaların Yapımı ve Aplikasyon Projesi*” adı altında bir projenin bulunması olumlu bir gelişme olarak kaydedilebilir. Aynı yatırım yılında yine aynı pilot alanlarda “*Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Planlama ve Arazi Tespit ve Aplikasyon Projesi*” ile “*Eko Turizm Bölgesi Yöresel Ürün Satış Noktaları Etüt, Plan ve Proje Yapımı*” adı altında iki farklı projenin de yürütüleceği kararı alınmıştır. Bu proje çalışmaları sürmektedir.

Daha çok sahanın iç kesimlerinde, köylerde turizm dışı faaliyet alanlarını ön plana çıkarmakla birlikte, 2023 yılı hedeflerinde de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizme kazandırmayı hedeflediği 10 yeni turizm kenti içinde İğneada-Kıyıköy Eko-Turizm kenti de bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı 2007:54). Yine bakanlık tarafından Demirköy, Hamdibey, İğneada ve Sivrililer yerleşmelerinde organik tarıma dayalı ekoturizmin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Kırklareli İl Özel İdaresi'nin 2008 yılında uygulama başlattığı ve Demirköy merkez ve toplam 17 köy ve beldesinde organik bal üretiminin amaçladığı projesi de agro-ekoturizmin geliştirilmesi çabaları arasındadır.

İğneada Limanı'nın sağladığı potansiyele dayanarak yat turizmi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın konuya ilgi gösterdiği görülür. Bakanlığın hazırladığı Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı'nda bu balıkçı barınağının yat turizmine kazandırılması konusuna dikkat çekilmiştir. Bu suretle deniz sınır gümrük kapısı oluşturulması da hedeflenmektedir.

Ayrıca İğneada'da yapılacak olan konaklama tesislerinin yörenin doğal ve beşeri özelliklerine uygun olarak taş ve ağaç malzemedan yapılması yönünde çalışmalar

gerçekleştirilecektir. Bununla beraber ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmelidir. 1/ 25.000 ölçekli Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı'nda, İğneada beldesinin çevresel değerleri korunarak, kıyı turizmi potansiyelinin ekolojik yaşamla uyumlu bir şekilde yürütülmesi üzerinde durulmaktadır. Yine 2023 stratejileri içerisinde Trakya Kültür Koridorunun bir uzantısı İğneada'yı kapsamaktadır.

Son olarak çalışma alanında turizme yönelik sivil toplum yapılanması veya faaliyetleri değerlendirildiğinde, “*Demirköy Doğayı ve Kültürel Değerleri Koruma Tanıtma Derneği*”nin çabalarından bahsetmek gerekmektedir. Kısa adı *DEKAT* olan bu dernek gerek Demirköy, gerekse İğneada longoz ormanlarına büyük önem vermekte, katıldığı toplantılarda bu konuda kamuoyu bilinci yaratmaya çalışmaktadır. Derneğin en önemli faaliyetleri arasında “*Demirköy Müzesi*” projesi, “*Demirköy İlçe Sınırları İçinde Bulunan Tarihi Değere Sahip Yapıların Yerlerinin Tespiti*” projesi ve “*Turizmde Ev Pansiyonculuğu ve Kırklareli-Burgas'da Bölgesel Girişimler Yoluyla İş İmkanları Yaratma Projesi*” sayılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

“*Limanköy (Kırklareli İli)-Malatra Burnu (Çatalca-İstanbul İli) Arasındaki Kıyılar ve Çevresinin Turizm Coğrafyası*” adlı bu araştırma, çalışılan alanının fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerinden yola çıkarak sahip olduğu turizm potansiyellerini ortaya koymak, turizmin mevcut zayıf yönlerini belirlemek ve sürdürülebilir turizm açısından kıyı turizmi ve diğer alternatif turizm tipleri ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen başlıca bulgular ve buna göre öneriler aşağıda sunulmuştur;

- Öncelikle inceleme alanı 54 km kıyı uzunluğuna sahip olup, büyük kısmı Kırklareli, ayrıca Tekirdağ ve İstanbul illeri sınırlarına ait kıyı alanları içermektedir. Bu uzun kıyıların sadece bir kısmı kıyı turizmi sezonunda kullanılır: İğneada-Limanköy arası, Kıyıköy batısı ve doğusu ile Kastro Koyu. Bunlar dışında Panayır İskelesi ve Poliçe koylarında da kısmen yoğunluk artsa da ulaşım güçlüğü nedeniyle birinci derecede öneme sahip değildir.

- Turizmin gelişmesini engelleyen en önemli etken iklimik konforsuzluktur. Yılın sadece iki ayında kıyı turizmi için konfor koşulları uygundur. Bu durum sahaya yatırım gelmemesinde ve turizm acentelerinin isteksizliğinde büyük rol oynamaktadır.

- Belirtilen plajların tamamı kumlu, nitelikli plajlardır. Ancak turizm sezonunda kullanılan tüketim malzemelerinin plaja bırakılması nedeniyle plaj ve deniz kirliliği çok artmaktadır. Büyük çöp konteynırları yanında, duş kabinleri ve tuvalet yetersizliği ile otopark bulunmaması kirliliğin başlıca sebepleri arasındadır.

- Sahada ikincil konutların yapımı son 20 yılı ilgilendiren bir konudur. Bu konutların, İğneada merkezde olanlar hariç tamamına yakını kanalizasyonsuzdur ve sıvı atık problemi fosseptik kullanımıyla çözülmeye çalışılmaktadır. Ancak, ikincil konutların lagün gölleri, kumul tepeleri ve akarsu yataklarında yer alması sahadaki tatlı su habitatları için büyük problem teşkil etmektedir.

- Ev tipi pansiyonculuk günümüzde en yaygın konaklama aracı olarak görülmektedir. Bu kayıt dışı pansiyonlar kalıcı nüfusa ait olup yılın büyük bölümünde

kullanılan, kısa süren turizm sezonunda turistlere kiralanan konutlardan oluşur. Yöre halkının ekonomik bir gelir kaynağı olmakla birlikte bu pansiyonların kayıt ve denetim altına alınması gerekir. Bu suretle pansiyonculuk faaliyeti desteklenebilir. Ayrıca pansiyonlar yanında 2 ve 3 yıldızlı konaklama tesislerinin de yapımının desteklenmesi gerekmektedir.

- Gelenek haline gelen çadır kamplarda konaklama doğal eşikleri zorlayan bir faaliyet türüdür. Burada asıl dikkat çeken belediye tarafından önerilen çadır yerleridir. Çadır kamp alanları Erikli Gölü ve Mert Gölü taşkın düzlükleri üzerinde bulunur. Duş, tuvalet ve otopark hizmeti olmayan bu düzlüklerde katı ve sıvı atık kirliliği azami ölçüdedir. Bu kirleticiler göl sularına karıştığından göl ekosistemine zarar vermektedir.

- İğneada'nın kuzey ve güney kıyılarında kumullar üzerinde inşa edilmiş, ancak kıyı kanununa aykırılık teşil eden yapılaşmalar mevcuttur. Bunların en azından atık deşarjlarının kontrolü yapılmalı, çevreye duyarlı faaliyet göstermeleri sağlanmalıdır.

- Bitki örtüsünün daha fazla tahrip edilmemesi ve doğa turizminin sürekliliği açısından kıyı bölgesinde özellikle Limanköy batısındaki ikincil konutların ormana doğru yayılması önlenmelidir.

- Kıyı turizminin önündeki engellerin başında ulaşım yetersizliği gelir. Turizm baskısının belirtilen üç kıyı kesiminde toplanması, diğer kıyı ve koylara ulaşımın olmaması veya toprak (stabilize) yollarla sağlanabilmesinden kaynaklanır. Ayrıca kıyı boyunca deniz ulaştırmasının sağlanması turistlerin kıyı boyunca gezinti yapabilmeleri açısından özendirilebilir. Sahaya gelen çok sayıda turist ve ziyaretçi longoz ormanlarını göremeden sadece deniz turizmine katılarak ayrılmaktadır. Bunun en önemli sebebi longozlara ulaşımın toprak ve patika yollarla sağlanabilmesidir. Bu nedenle profesyonel rehberler eşliğinde grup gezilerinin yapılması özendirilmelidir. Katılımcıların kuş ve doğa gözlemi yapabilecekleri gözetleme kuleleri ile doğaya uyumlu Bungalov tarzı ahşap dinlenme tesislerinin de yapılması gerekmektedir.

- Istranca Dağları'nın Karadeniz'e alçalan sırtları konumundaki bu saha biyolojik çeşitlilik, orman varlığı ve temiz su kaynaklarının varlığı nedeniyle önemli bir ekoturizm potansiyeline sahiptir. Demirköy yaylaları, İğneada Longoz Ormanları, lagünler ve diğer göller, Bulanık Dere, Kazan Dere ve Pabuç Dere başta olmak üzere akarsularda alternatif turizm faaliyetleri geliştirilebilir. Ancak bunun öncesinde longozlar, göller ve akarsu

yataklarına daha fazla yön tabelaları ve bilgilendirme levhalarının yerleştirilmesi gerekmektedir.

- Orman içi köylerde organik tarım çiftlikleri kurularak agro turizm gerçekleştirilebilir. Bu köyler longoz ormanlarına karışan akarsuların havzalarında bulduklarından, tarımın organik yöntemlerle yapılması özendirilmelidir. Ancak köy sakinlerinin de bundan ekonomik gelir sağlaması bakımından köy ana bağlantı yollarının yapılması ve kıyıya giden turistlerin bu köylere yönelmelerini sağlamak için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kıyıköy ve İğneada'ya giden turistler için köyler dağ çileği, orman balı, manda yoğurdu gibi yöresel organik ürünleri tadabilecekleri veya satın alabilecekleri alışveriş yerlerine dönüştürülebilir. Böylece ticari önemi artacak olan köylerden göç de engellenebilir.

- İğneada ve Kıyıköy güzergâhında bulunan ve büyük kısmı göçmenlerden oluşan olan köylerde geleneksel el yapımı ürünler (Boşnak halıları gibi) ve yemekler sergilenmemektedir.

- Çilek ve bal festivalinin her yıl yapılması ile bu organik ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması yolunda önemli adımlar atılabilir. Böylece festival turizminin alternatif bir turizm faaliyeti olarak sahada sürekliliği, yerel yönetimlerce sağlanması gerekmektedir.

- İnceleme alanında ekoturizmin ve bu kapsamda rekreasyonel faaliyetlerin canlandırılması için; projelerin yapılması, varsa bu projelerin tamamlanması ve hayata geçirilmesine ilişkin çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

- Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması açısından yerel halkın da turizm faaliyetlerinin doğrudan içinde olması sağlayacak alternatiflerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

- Demirköy ve Kıyıköy kültür turizmi konusunda önemli potansiyeller sunmaktadır. İç kesimde Demirköy Dökümhanesi, Küçük Ayasofya Kilisesi, kıyıda ise Kıyıköy surları, Kıyıköy evleri ve Ayanikola Manastırı bu açıdan değerlendirilmelidir. Bu kültürel değerlerin öncelikle korunma altına alınması ve restore edilmesi gerekmektedir. Kıyıköy evlerinin büyük kısmı yıkılmak üzere olup, bir kısmı ev ve işyeri olarak kullanılmaktadır. Kullanım halinde olanlarda da orijinal yapı tarzlarına sıva veya teneke kaplamalar yapılarak müdahale edilmiş, bu suretle görsel mimari zedelenmiştir. Aynı şekilde define arayıcılarının tahrip ettiği Aya Nikola Manastırı'nda acilen koruma ve

restorasyon çalışmaları başlatılmalıdır. Bu manastırın inanç turizmi açısından da önemli bir değer olduğu unutulmamalıdır.

- Son olarak yakın gelecekte İğneada longoz ormanlarını risk altına atabilecek bir uygulamadan da söz etmek gerekir. Deprem güvenliği ve deniz kıyısında olması avantaj görülerek, 2023 yılına kadar Türkiye’de yapılacak üç nükleer santralden birisinin İğneada kuzeyindeki Beğendik Köyü kıyısında yapılması planlanmaktadır. Bu uygulama Demirköy ormanları ve longozlar yanında Trakya kıyı kuşağı için büyük bir çevresel tehdit olacak, ayrıca sahanın turizm potansiyelinin ortaya çıkışını engelleyecektir.

- Yine Beğendik Köyü sınırları içerisinde "*Trakya Entegre Termik Santral Projesi*" kapsamında longoz ormanlarının kuzeyinde bir termik santral yapımı konusunda girişimde bulunulmuş, ancak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından proje reddedilmiştir. Bu karar, sahadaki longoz ormanları ekosisteminin korunması açısından olumlu bir gelişmedir.

KAYNAKÇA

- Akova, İsmet. *Turizm Araştırmaları*, Çantay Kitabevi, İstanbul 2008.
- Aktepe, Münir. “XV ve XVI. Yüzyıllarda Rumeli’nin Türkler Tarafından İskanına Dair”, *Türk Mecmuası* 10, 1953, 299-312.
- Apak, Kerimcan. *Ahşap strüktürel sistem seçim modeli ve geleneksel Kıyıköy konutları üzerinde değerlendirilmesi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık ABD., Doktora tezi, 2009.
- Aslantaş, Gökhan. *Kıyıköy (Kırklareli) ve Batısının Jeolojisi*, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Jeoloji Mühendisliği, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1991.
- Atalay, İ. *Türkiye Vejetasyon Coğrafyası*, Türkiye Vejetasyon Coğrafyası, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1994.
- Aydın, İsmet. *Açıklamalı Turizm Terimler Sözlüğü*, 1990.
- Aydınözü, Duran. “Avrupa Kayını (Fagus Sylvatica)’nın Yıldız (Istranca) Dağlarındaki Yeni Yayılış Alanları”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 2010, 623-630.
- Babayiğit, H. Göksu. *Kıyıköy (Kırklareli) Havzası ve Yakın Dolayının Karst Hidrojeolojisi İncelemesi*, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997.
- Bahar, Ozan; Metin Kozak. *Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik*, Detay Yayıncılık, Ankara 2005.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri. *16. Yüzyıl Kanuni Devri Rumeli Mufassalı Tapu No:370, s278*, İstanbul 2002.
- Beksaç, Engin. “Trakların Güçlü Sesi ve Kutsanmışın Nefesi: Trak Döneminde Vize’nin Kutsal ve Politik Kimliği”, *II. Vize Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildiriler Kitabı* 10 Haziran 2005, 11-20, İstanbul 2005.
- Burton, Fiona. “Can Ecotourism Objectives Be Achieved?”, *Annals of Tourism Research* 25 (3), 1998, 755-758.
- Cevat, Tosun; Dallen J. Timothy; Öztürk Yüksel. “Tourism Growth, National Development Regional Inequality in Turkey”, *Journal of Sustainable Tourism*, 23, 2003, 133-161.
- Çakır, Gülay; Ali Çakır. “İğneada Longoz Ormanları ve Çevresinin Rekreatif Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi” *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Doğa Bilimleri Dergisi*, Özel Sayı, 2012, 281-286.
- Çavuşoğlu, Halim. “Yugoslavya-Makedonya” Topraklarından Türkiye’ye Göçler ve Nedenleri”, *Bilig* 41, 2007, 123-154.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006. CORINE arazi kullanım sınıflandırması, Tekirdağ ve Kırklareli illeri.

- Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Projesi (Gef-II), *İğneada Faunası*, 2007.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü, Trakya Kalkınma Birliği. *1/25.000 Ölçekli Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı Plan Raporu*, 681 sayfa, 2009.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü, Kırklareli İl Çevre Düzeni Planı Raporu, 2009.
- Çevre ve Orman Bakanlığı. *Yıldız Dağlarında Biyolojik Çeşitliliğin ve Doğal Kaynakların Korunması ve Sürdürülebilir Gelişimi Projesi*, Başarı Kitapçığı, 57 s, 2010.
- Danışman, Günhan. “Kırklareli-Demirköy “Fatih” Dökümhanesi Su Enerjisi Düzenekleri Ön Değerlendirmesi”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* 9 (1-2), 2008, 79-87.
- Danışman, Zuhuri, 1970. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*. Dokuzuncu Kitap.
- Darkot, Besim. *Türkiye İktisadi Coğrafyası* (Genişletilmiş 3. Baskı), İstanbul Üniversitesi Yayınları No:1001, İktisat Fak. Yay. No:139, İstanbul, 1963.
- Demiraco, Selahattin. *Adım Adım Trakya ve Kırklareli*, Bellek Yayınları, Edirne 2007.
- Demiraco, Selahattin. *Kalemin Uzunadaki Kırklareli ve Trakya*. Bellek Yayın Evi, 2011.
- Demirel, Muammer. “Türkiye“de Bosna Göçmenleri”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 2008, 285-306.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). *Dokuzuncu Kalkınma Planı Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara 2007.
- Dirimtekin, Feridun. “Vize (Bizye, Bizye)”, *Ayasofya Müzesi Yıllığı*, 5, 1963, 15-25.
- Doğan, Sertkaya Özlem. “Ecotourism Activities in Turkey and The Example of Kirazlı Village (Kuşadası/ Aydın)”, *Management and Education Academic Journal*, 5 (1), 2009, 45- 48.
- Doğanay, Hayati. *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, MEB Yay. 2982, Bilim ve Kültür Serileri Dizisi: 877, İstanbul 1997.
- Doğaner, Suna. *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul 2001.
- Dönmez, Yusuf. *Trakya'nın Bitki Coğrafyası*. Taş Matbaası, 1968.
- Dönmez, Yusuf. *Trakya'nın Bitki Coğrafyası*. İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3601(Genişletilmiş 2. baskı), 1990, İstanbul.
- Drumm, Andy; Alan Moore. *Ecotourism Development-A Manual for Conservation Planners and Managers, Volume 1: An Introduction to Ecotourism Planning*, The Nature Conservancy. Arlington, Virginia 2005.
- Duman, Çiğdem. *Kırklareli İli Vize İlçesi Kıyıköy Beldesi Toplumsal Yaşamı Üzerine Bir İnceleme*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık ABD., Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.
- Ekmekçi, Mehmet. “Karstik alanlarda baraj yeri hidrojeolojisi çalışmalarında morfolojik indikatörlerin pratik yararları”, *Jeoloji Mühendisliği*, 52, 1998, 57-62.
- Emekli, Gözde. “Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 2005, 99–107.

- Emekli, Gözde. “Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 2006, 51–59.
- Emiroğlu, Mecdi. “Türkiye Coğrafi Bölgelerine Göre Şehir Yerleşmeleri ve Şehirli Nüfus”, *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 7, 1975, 126-128.
- Eyice, Semavi. “Türkiye Trakyası’nda İncelemelerden Notlar: I Trakya’da Bizans Devrine Ait Eserler”, *Bellekten* 131, 1969, 325-358.
- Googleearth Uydu Görüntüsü (Görüntü tarihi: 22.07.2011; son erişim: 04.01.2013).
- Gökbilgin, Tayyip. *Edirne ve Paşa Livası*, İstanbul 1952.
- Güçlü, Yüksel. "Ege Bölgesi Kıyı Kuşağında İklim Konforu Şartlarının Kıyı Turizmi Yönünden İncelenmesi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 7, 2010a, 794-823.
- Güçlü, Yüksel. "Sinop-Ordu Kıyı Kuşağında İklim Konforu ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi", *Doğu Coğrafya Dergisi* 15, 2010b, 119-144.
- Güçlü, Yüksel. "Doğu Karadeniz Bölümü Kıyı Kuşağında İklim Konforu Şartlarının Kıyı Turizmi Yönünden İncelenmesi", *Coğrafi Bilimler Dergisi* 8, 2010c, 111-137.
- Güçlü, Yüksel. “The determination of sea tourism season with respect to climatological conditions on the Black sea region of Turkey”, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 19, 2011, 258-269.
- Güher, Hüseyin. “Mert, Erikli, Hamam ve Pedina (İğneada, Kırklareli) Göllerinin zooplanktonik organizmaların kommunité yapısı”, *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 20, 2003, 17–29.
- Gülbahar, Onur. “1990’lardan Günümüze Türkiye’de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 2009, 151-177.
- Güler, Sevgi. *Kıyıköy ve Çevresinin (Kıyıköy-Kızılağaç-Akpınar-Büyükkarpuz tepesi) Jeomorfolojik Etüdü*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul 1990.
- Hepaktan, Erdem; Serkan Çınar. “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8 (2), 2010, 135-154.
- Hurma, Harun; Murat Özyavuz; Murat Cankurt. “Korunan Alanların Sosyo-Ekonomik Değeri ve Yöre Halkının Yararlanma Olanakları: İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Örneği”. *Uluslararası II. Trakya Bölgesi Kalkınma - Girişimcilik Sempozyumu Bildiri Kitabı II*, 847-857. 2010.
- İnan, Çağdaş. *Yıldız (Istranca) Dağları ve Çevresindeki Floradan Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Amacıyla Yararlanma Olanakları*, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ 2007.
- Kantarıcı, Doğan. “Trakya Ormanlarının Bölgesel Orman Yetiştirme Muhiti Özelliklerine Göre Doğal Ağaç ve Çalı Türleriyle Sınıflandırılması”, *İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi* 26(2), 1976, 138–210.
- Karaçam, Nazif. *Bütün Yönleriyle Kırklareli ve İlçeleri*, Yıldız Matbaası, İstanbul 1970.
- Karaçam, Nazif. *Efsaneden Gerçeğe Kırklareli*. Belediye Yayını No 1, Kırklareli 1995

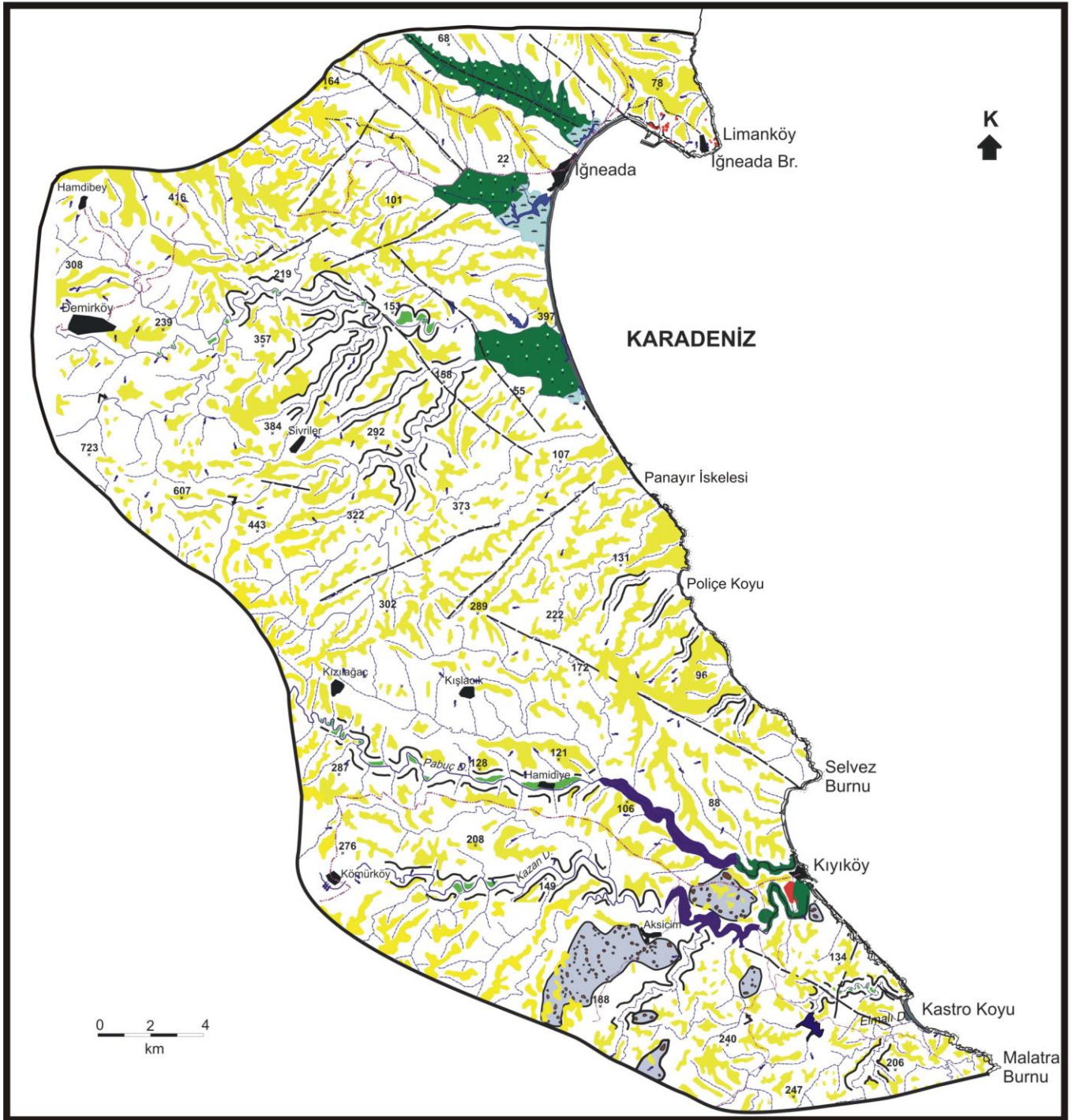
- Karal, Enver Ziya. *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Ankara 1943.
- Karpat, Kemal H. *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikler*, (Çeviren: Bahar Tırnakçı), Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayını, 133, 2003.
- Kavgacı, Ali. *Demirköy- İğneada Longos Ormanları ve Çevresinin Bitki Toplulukları Ve Kuruluş Özellikleri*, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği ABD. Basılmamış Doktora tezi, İstanbul 2007.
- Kavgacı, Ali; Andraž Čarnı; Hüseyin Barış Tecimen; Gülen Özalp. “Diversity of Floodplain Forests in The İğneada Region (NW Thrace – Turkey)”, *HACQUETIA* 10 (1), 2011, 73–93.
- Kavgacı, Ali; Gülen Özalp; Neriman Özhatay. “Flora of İğneada Floodplain Forests (Longozes) and Their Surroundings” *İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi* 57(2), 2007, 61-90.
- Kavgacı, Ali; Andraž Čarnı; Hüseyin Barış; Gülen Özalp. “Diversity and Ecological Differentiation of Oak Forests in NW Thrace (Turkey)”, *Archives of Biological Sciences* 62(3): 2010, 705–718.
- Kesimal, Ayhan; Bayram Erçikdi; Ferdi Cihangir. “Environmental impacts of blast-induced acceleration on slope instability at a limestone quarry”, *Environmental Geology*, 54, 2008, 381-389.
- Kırklareli İl Özel İdaresi. *Kırklareli İl Özel İdare Strateji Planı (2010-2014)*, Kırklareli 2009.
- Kırklareli İl Özel İdaresi 2012 Yılı Yatırım ve Çalışma Programı, Kırklareli, 2011.
- Kırklareli İl Yıllığı, 2000.
- Kırklareli Valiliği. *Kırklareli Yıllığı 1967*, Kırklareli.
- Kırklareli Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. *Kırklareli İl Çevre Durum Raporu 2009*.
- Koca, M. Yalçın; Cem Kıncal. “Abandoned stone quarries in and around the İzmir city centre and their geo-environmental impacts – Turkey”, *Engineering Geology*, 75(1), 2004, 49-67.
- Kocaaslan, Murat. *Trakya, Kıyıköy Monografyası*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 2000.
- Köksal, Aydoğan. *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Gazi Büro Kitabevi, Ankara 1994.
- Kubaş, Ahmet. “Saray İlçesi Ekoturizm Potansiyeli”, *Saray Değerleri Sempozyumu*, Namık Kemal Üniversitesi, 15 Ekim 2010. Saray 2010.
- Kuelzer, Andreas. “The Byzantine Road System in Eastern Thrace: Some Remarks”, *Byzantine Thrace Evidence and Remains, 4th International Symposium On Thracian Studies, Proceedings*, Komotini, 2011, 179-201.
- Kurter, Ajun. “Limanköy Platosu ve İğneada Neojen havzasının morfolojisi”, *İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 8 (14), 1964, 132- 148.
- Kuzu, Cengiz; Hasan Ergin. “An assessment of environmental impacts of quarry -blasting operation: a case study in Istanbul, Turkey”, *Environmental Geology*, 48 (2), 2005, 211-217.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007–2013)*, Ankara 2007.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Türkiye Turizm Stratejisi (2023)*, Ankara 2007.
- Mansel, Arif Müfid. *Trakya'nın Kültür ve Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1938.
- Mansel, Arif Müfid. *Ege ve Yunan Tarihi*, Milli Eğitim Basım Evi, Ankara 1947.
- Özcan, Hasan; Cengiz Akbulak; Abdullah Kelkit; Murat Tosunoğlu; İsmet Uysal. "Ecotourism potential and management of Kavak Delta (Northwest Turkey)". *Journal of Coastal Research*, 25(3), 2009, 781–787.
- Özçağlar, Ali. *İdari Coğrafya*, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara 2011.
- Özgüç, Nazmiye. *Turizm Coğrafyası (Özellikler Bölgeler)*. Çantay Kitabevi, İstanbul 2003.
- Özkan, Erol; Ahmet Kubaş. "Yıldız Dağları'nda kırsal kalkınmada ekoturizm fırsatları", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (22), 2012, 149-153.
- Öztaş, Kadir; Tahsin Karabulut. *Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006.
- Özyavuz, Murat; Murat Ertuğrul Yazgan. "Planning of İğneada Longos (Flooded) Forests as a biosphere reserve", *Journal of Coastal Research*, 27(1), 2010, 174-181.
- Özyavuz, Murat. "Determination of temporal changes in Lakes Mert and Erikli using remote sensing and geographic information systems", *Journal of Coastal Research*, 26(6), 2011, 1104-1111.
- Özyavuz, Murat. *Yıldız Dağları'nın İğneada- Demirköy Arasında Yer Alan Bölümünün Biyosfer Rezervi Olarak Planlanması*, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı ABD., Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2008.
- Özyavuz, Murat. "İğneada'nın Ekoturizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Yararlanma Olanakları", *1. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu*, 16-18 Ekim 2009, Edirne, 2010.
- Pamay, Besalet. *Demirköy-İğneada Longoz Ormanlarının Silvikültürel Analizi ve Verimli Hale Getirilmesi İçin Alınması Gereken Silvikültürel Tedbirler Üzerine Araştırmalar*. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 451/43. 171s. 1967.
- Pavlov, Dimitar; Marius Dimitrov. "A syntaxonomic analysis of the floodplain forests in the maintained reserves "Dolna Topchiya" and "Balabana", *Forest Science*, 1, 2002, 3-19.
- Robinson, Harry. *A Geography of Tourism*, London 1976.
- Scheyvens, Regina. "Ecotourism and the empowerment of local communities", *Tourism Management*, 20, 1999, 245–249.
- Solak, Ferruh. "Türkiye'ye Göçler", *Gök Aylık Dergi*, 1 (9), 1995, 6-11.
- Tanoğlu, Ali. *Nüfus ve Yerleşme*, 193s, İstanbul 1966.
- Tekeli, İlhan. "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kentsel Dönüşüm" *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (4.c.)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 878-890, 1985.
- Tekirdağ Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, *Tekirdağ İl Çevre Durum Raporu*, Tekirdağ, 2010.

- Trakya Kalkınma Ajansı. Trakya Bölgesi Turizm Potansiyeli Araştırması, 2012.
- Tunçdilek, Necdet, Erol Tümertekin. *Türkiye Nüfusu (Nüfus Kesafeti, Nüfus Artışı, İç Göçler ve Şehirleşme)*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü, Monografya 2, İstanbul 1959.
- Turoğlu, Hüseyin. "İstranca Yöresi'nin Karadeniz Akları: Coğrafi Özellikler, Sorunlar ve Öneriler". *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi*, 5, 1997, 283-333.
- Tümertekin, Erol. *Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsiz Fonksiyonlar*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 1840, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 72, İstanbul 1973.
- TUIK, 2011, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri-Kırklareli, TUIK, Ankara, www.tuik.gov.tr
- Türkiye Karayolları Haritası, 2010.
- Tzenkova, Ani; Julia Ivancheva; Ekaterina Koleva; Plamen Videnov. "The human confort conditions at Bulgarian Black Sea side", Andreas Matzarakis, Christopher de Freitas ve Daniel Scott (eds). *Developments in Tourism Climatology*, 2007, 150-157.
- Uludağ, Musa; Hüseyin Turoğlu; Hasan Özdemir. *İğneada Koyu (Kırklareli) ve Yakın Çevresinde Hatalı Arazi Kullanımından Kaynaklanan Doğal Problemlerin Risk Yönetimi*. Trakya Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, Tüba - 630, Edirne 2006.
- Uysal, Ali Osman. "Demirköy Fatih Dökümhanesi Kazısı Seramik Buluntuları/ Pottery from the Excavations at the Fatih Foundry in Demirköy", Çanak, Byzas (Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Context), İstanbul 2007, 545-558.
- UNESCO. *Biosphere Reserves: The Seville Strategy and the Statutory Framework of the World Network*, Paris, France 1996.
- Yalnız, T. *Kırklareli Tarihi ve Tarihi Eserleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Basılmamış Bitirme Tezi, İstanbul 1971.
- Yaltırık, Faik; Asuman Efe. "Trakya Vegetasyonuna Genel Bakış ve İğneada Su Basar (Longoz) Ormanları", *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi* 38 (1), 1988, 68-75.
- Yaşar, Okan. *Saros Körfezi Kuzey Kıyıları ve Çevresinin Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, 236 s., İstanbul 2009.
- Yaşar, Okan. "Sürdürülebilir turizm yaklaşımı ile Saros Körfezi kuzey kıyılarının değerlendirilmesi", *1. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu*, 16-18 Ekim 2009, Bildiri Kitabı, 107-121, Edirne 2009.
- Yaşar, Okan. "Meriç Deltası ve Çevresinin Eko Turizm Potansiyeli". *1. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*, 27-30 Mayıs 2010, Bildiriler Kitabı, 857-883 Nevşehir 2010.
- Yaşar, Okan. "Saros Körfezi Kuzey Kıyılarında Yer Alan Lagün Göllerini [Enez-Erikli (Keşan) Arası] Etkileyen Çevresel Tehditler", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 9(33), 2010, 166-187.
- Yaşar, Okan. "Saros Körfezi Kıyılarında Sualtı Dalış Turizmi", *Zeitschrift für die Welt der Türken* 3(1), 2011, 33-55.

- Yazıcı, Hakkı. “Şehir Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Bayburt”, Türk Coğrafya Dergisi, 30, 189-218, 1995.
- Yıldırım, Şahin. “Doğu Trakya’da Mezar Tepelerinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi”. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını, DOI:10.1501/Ankara-5709, 2011, 337 sayfa.
- Yılmaz, R., Serbest Şimşek, D., 2009. Girişimcilik Faaliyeti Olarak Ekoturizm Potansiyelinin Araştırılması: Saros Körfezi örneğinde. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu, Bildiri Kitabı, s: 387- 402, 16- 18 Ekim 2009, Edirne.
- Yurt Ansiklopedisi. Cilt 7, 777 s, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982-1983.
- Yücel, Cengiz. “Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm”, TÜRSAB AR-GE Departmanı, 2002.
- Wight, P. “Environmentally responsible marketing of tourism”. Erlet Cater, Gwen Lowman (eds). *Ecorourism: A Sustainable Option?*, New York 1994, 39–56.
- World Tourism Organisation (WTO). *Technical Handbook on the Collection and Presentation of Domestic and International Tourism Statistics*. World Tourism Organisation, Madrid 1981.
- 1924 tarih ve 442 Sayılı Köy Kanunu (Madde 1).
- 4 Nisan 1990 tarihli 3621 sayılı kıyı kanunu. <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr>; (son erişim: 15.12.2012).
- <http://www.dalishaber.net> (son erişim: 16.12.2012)
- <http://www.demirkoy.gov.tr>
- <http://www.igneada.bel.tr>
- <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr> (son erişim: 16.12.2012)
- <http://www.panoramio.com/photo/741152> (son erişim: 16.12.2012)
- <http://www.tuik.gov.tr>
- <http://www.world-tourism.org> (son erişim: 16.12.2012)

LİMANKÖY (KIRKLARELİ İLİ) - MALATRA BURNU (İSTANBUL İLİ) ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNİN JEOMORFOLOJİ HARİTASI

Lejand

Plato yüzeyi	Karstik saha ve dolinler	Lagün	Akarsu taraçası	Kapma	134 Tepe ve yükseltisi (m)	Yazlık konut
Alüvyon ovası	Baraj gölü	Bataklık	Mevsimik akarsu	Derin vadi	Karayolu	
Kumlu plaj	Longoz	Su kaynağı	Sürekli akarsu	Falez ve dalga aşındırma düzlüğü	Yerleşme	Fay ve olası fay

LİMANKÖY (KIRKLARELİ İLİ) - MALATRA BURNU (İSTANBUL İLİ) ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNİN DRENAJ VE SU KAYNAKLARI HARİTASI

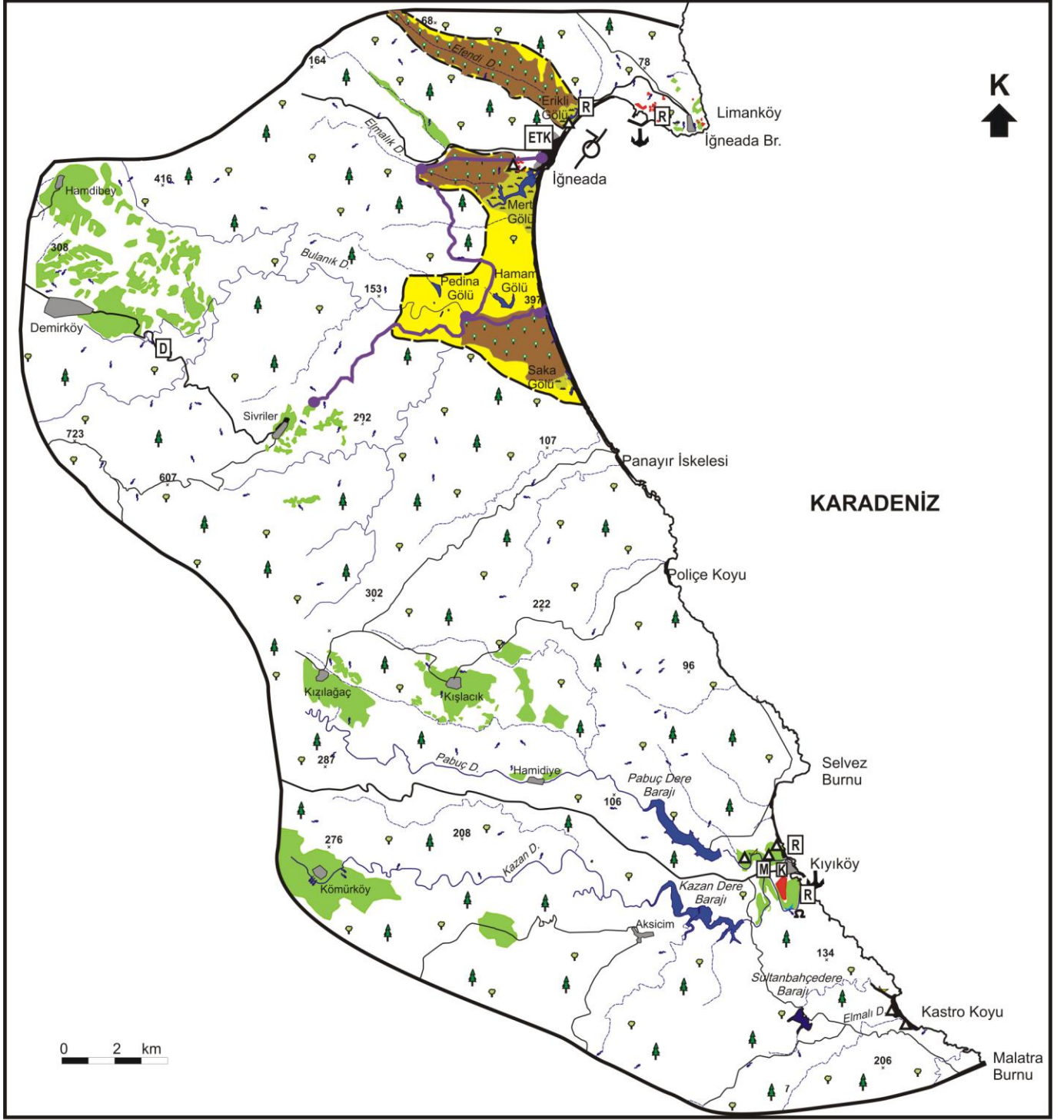
Lejand

- Plato yüzeyi
- Alüvyon ovası
- Kumlu plaj
- Baraj gölü
- Longoz

- Lagün
- Bataklık
- Su kaynağı
- Sürekli akarsu
- Mevsimlik akarsu

- 134 Tepe ve yükseltisi (m)
- Karayolu
- Yerleşme
- Yazlık konut

LİMANKÖY (KIRKLARELİ İLİ) - MALATRA BURNU (İSTANBUL İLİ) ARASINDAKİ KIYILAR VE ÇEVRESİNİN TURİZM HARİTASI

Lejand

Orman	Bataklık	Mevsimlik akarsu	Eko turizm kenti
Tarım Arazileri	Su kaynağı	Sürekli akarsu	Rekreasyon alanı
Plaj	Liman	Mağara	Dökümhane
Baraj gölü	Yerleşmeler	Çadır kampı	Kale (surlar)
Millî park ve longoz	İkincil konutlar	Kano gezinti yeri	Manastır
Lagün	Karayolu	Dalış bölgesi	Yürüyüş rotası

Ek 4- Anket Formu

1) Cinsiyetiniz?

Bay Bayan

2) Yaşınız

20–25 yaş arası 26–30 yaş arası 31–35 yaş arası

36–40 yaş arası 41 yaş ve üzeri

3) Eğitim durumunuz nedir?

İlköğretim

Yaygın turizm eğitimi

Lise

Turizm Otelcilik Lisesi

Turizm Otelcilik Meslek Yüksek Okulu

Meslek Yüksek Okulu

Turizm Eğitimi veren Fakülte ve Yüksek Okul

Diğer Fakülte ve Yüksek Okullar

4) İşletmedeki konumunuz nedir?

Genel Müdür Genel Müdür Yardımcısı

5) Sektörde çalışma süreniz ne kadardır?

1 yıldan az 1–3 yıl 4–6 yıl 7 yıl ve üzeri

6) İşletmede bulunduğunuz görevde çalışma süreniz ne kadardır?

1 yıldan az 1–3 yıl 4–6 yıl 7 yıl ve üzeri

7) Konaklama işletmeniz hangi gruba girmektedir?

Şehir Oteli Kıyı Oteli Apart Otel Motel Ev Pansiyonculuğu( )

Diğer

8) İşletmenizin faaliyet dönemi nedir?

Yıllık Sezonluk

9) İşletmeniz kaç yıldır faaliyet göstermektedir?

1–5 yıl 6–10 yıl 11–15 yıl 16–25 yıl 26 yıl ve üzeri

10) İşletmenizin kapasitesi hangi aralıklar içerisinde yer almaktadır?

Küçük ölçekli işletme ‘25–99 oda’

Orta ölçekli işletme ‘100–299 oda’

Büyük ölçekli işletme ‘300 ve üzeri oda’

11) İşletmenizin yatak sayısı kaçtır?

0–40 41–80 81–120 121–160 161 ve üzeri

12) İşletmenizi çalışan kişi sayısına göre nasıl tanımlarsınız?

Küçük işletme 0–50 çalışan

Orta işletme 51–150 çalışan

Büyük işletme 150 ve üzeri çalışan

13) Çalışanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

Nitelikli işçi Niteliksiz işçi

14) İşletmenizin yönetim biçimi nedir?

Sahip yönetimi Profesyonel yönetim

15) Müşteri profiliniz nedir?

Yerli Yabancı Her ikisi

16) İşletmenizin 2011 yılı doluluk oranı nedir?

% 1–20 % 21–40 % 41–60 % 61–80 % 81–100